Biblia Sacra III

Michelangelo fec.

Ieremias

BIBLIA SACRA

III

BIBLIA SACRA

SECUNDUM

VULGATAM CLEMENTINAM

EDITA

A

P. MICHAELE HETZENAUER O. M. CAP.

CONSULTORE PONTIFICIÆ COMMISSIONIS BIBLICÆ

III

VETUS TESTAMENTUM III

RATISBONÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET

S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.

VETUS TESTAMENTUM

TOMUS III

PROVERBIA-ECCLESIASTES-CANTICUM
CANTICORUM - LIBER SAPIENTIÆ
ECCLESIASTICUS - ISAIAS - IEREMIAS
LAMENTATIONES - BARUCH

RATISBONÆ
SUMPTIBUS ET TYPIS FRIDERICI PUSTET
S. SEDIS APOST. ET S. RIT. CONGR. TYPOGR.
1922

Imprimatur.

Romæ, die 16 Februarii 1920

Fr. Venantius a Lisle-en-Rigault
O. M. Cap. Min. Gen.

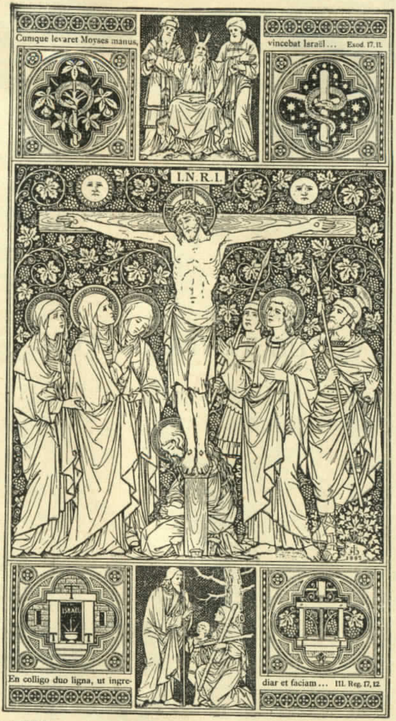
Imprimatur.

Ratisbonæ, die 18 Martii 1921

Dr. Scheglmann Vic. Gen.

VETUS TESTAMENTUM

III

Oblatus est quia ipse voluit. Is. 53, 7

LIBER PROVERBIORUM,
QUEM HEBRÆI MISLE APPELLANT

EXORDIUM

Adhortatio ad sapientiam acquirendam, 1, 1—9, 18

1. Argumentum et finis libri, 1, 1—6

1 [1] Parabolæ Salomonis, filii David, regis Israel. Parabolæ ad institutionem theoreticam et practicam
2 Ad sciendam sapientiam, et disciplinam: 3 ad
intelligenda verba prudentiæ:
et suscipiendam eruditionem doctrinæ, iustitiam, et iudicium, et æquitatem:
4 ut detur parvulis astutia, adolescenti scientia, et intellectus.
5 Audiens sapiens, sapientior erit: et intelligens, gubernacula possidebit.
6 Animadvertet parabolam, et interpretationem, verba sapientum, et ænigmata eorum.
7 Timor Domini principium sapientiæ. Sapientiam, atque doctrinam stulti despiciunt. summa

2. Corruptores vitandi, sapientia sequenda, 1, 8—33

8 Audi, fili mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ: Homo sanus
9 ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo.

---

(7) Ps 110, 10; Sir 1, 16.

non peccatores allicientes

10 Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis.
11 *Si dixerint:* Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra:
12 deglutiamus eum sicut infernus viventem, et integrum quasi descendentem in lacum.
13 Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis.
14 Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum.
15 Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum.
16 Pedes enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem.
17 Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum.
18 Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas.
19 Sic semitæ omnis avari, animas possidentium rapiunt.

sed sapientiam invitantem audiat

20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam:
21 in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens:
22 Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, et imprudentes odibunt scientiam?
23 Convertimini ad correptionem meam: en proferam vobis spiritum meum, et ostendam vobis verba mea.
24 Quia vocavi, et renuistis: extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret.
25 Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis.
26 Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit.

---

(16) Is 59, 7. — (24) Is 65, 12; 66, 4; Ir 7, 13.

27 Cum irruerit repentina calamitas, et interitus
quasi tempestas ingruerit: quando venerit
super vos tribulatio, et angustia:
28 Tunc invocabunt me, et non exaudiam: mane
consurgent, et non invenient me:
29 eo quod exosam habuerint disciplinam, et timo-
rem Domini non susceperint,
30 nec acquieverint consilio meo, et detraxerint
universæ correptioni meæ.
31 Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque con-
siliis saturabuntur.
32 Aversio parvulorum interficiet eos, et prospe-
ritas stultorum perdet illos.
33 Qui autem me audierit, absque terrore requie-
scet, et abundantia perfruetur, timore ma-
lorum sublato.

3. Fructus et utilitates sapientiæ, 2, 1—22

2 1 Fili mi, si susceperis sermones meos, et
mandata mea absconderis penes te, Quærens sapientiam
2 ut audiat sapientiam auris tua: inclina cor
tuum ad cognoscendam prudentiam.
3 Si enim sapientiam invocaveris, et inclinaveris
cor tuum prudentiæ:
4 si quæsieris eam quasi pecuniam, et sicut the-
sauros effoderis illam:
5 tunc intelliges timorem Domini, et scientiam intelliget timorem Domini
Dei invenies:
6 quia Dominus dat sapientiam: et ex ore eius
prudentia, et scientia.
7 Custodiet rectorum salutem, et proteget gra-
dientes simpliciter,
8 servans semitas iustitiæ, et vias sanctorum cu-
stodiens.
9 Tunc intelliges iustitiam, et iudicium, et æqui- atque iustitiam
tatem, et omnem semitam bonam.
10 Si intraverit sapientia cor tuum, et scientia
animæ tuæ placuerit:
11 consilium custodiet te, et prudentia serva-
bit te,

eruetur a via mala

12 ut eruaris a via mala, et ab homine, qui perversa loquitur:
13 qui relinquunt iter rectum, et ambulant per vias tenebrosas:
14 qui lætantur cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis:
15 quorum viæ perversæ sunt, et infames gressus eorum.

et a muliere aliena

16 Ut eruaris a muliere aliena, et ab extranea, quæ mollit sermones suos,
17 et relinquit ducem pubertatis suæ, 18 et pacti Dei sui oblita est.
Inclinata est enim ad mortem domus eius, et ad inferos semitæ ipsius.
19 Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non revertentur, nec apprehendent semitas vitæ.

ambulet in via bona

20 Ut ambules in via bona: et calles iustorum custodias.
21 Qui enim recti sunt, habitabunt in terra, et simplices permanebunt in ea.
22 Impii vero de terra perdentur: et qui inique agunt, auferentur ex ea.

4. Præstantia sapientiæ, 3, 1—35

Bona varia affert

3 1 Fili mi, ne obliviscaris legis meæ, et præcepta mea cor tuum custodiat;
2 longitudinem enim dierum, et annos vitæ, et pacem apponent tibi.
3 Misericordia, et veritas te non deserant,
circumda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui:
4 et invenies gratiam, et disciplinam bonam coram Deo et hominibus.
5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiæ tuæ.
6 In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos.
7 Ne sis sapiens apud temetipsum: time Deum, et recede a malo:

(22) Iob 18, 17. — (7) Rom 12, 16.

8 sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigatio ossium tuorum.
9 Honora Dominum de tua substantia, et de primitiis omnium frugum tuarum da ei:
10 et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia tua redundabunt.

11 Disciplinam Domini, fili mi, ne abiicias: nec deficias cum ab eo corriperis: — pretiosior cunctis opibus est
12 quem enim diligit Dominus, corripit: et quasi pater in filio complacet sibi.
13 Beatus homo, qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentia:
14 melior est acquisitio eius negotiatione argenti, et auri primi et purissimi fructus eius:
15 pretiosior est cunctis opibus: et omnia, quæ desiderantur, huic non valent comparari.
16 Longitudo dierum in dextera eius, et in sinistra illius divitiæ, et gloria.
17 Viæ eius viæ pulchræ, et omnes semitæ illius pacificæ.
18 Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam: et qui tenuerit eam, beatus.
19 Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit cælos prudentia.
20 Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes rore concrescunt.

21 Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis: Custodi legem atque consilium: — mala varia arcet
22 et erit vita animæ tuæ, et gratia faucibus tuis.
23 Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, et pes tuus non impinget:
24 si dormieris, non timebis: quiesces, et suavis erit somnus tuus.
25 Ne paveas repentino terrore, et irruentes tibi potentias impiorum.
26 Dominus enim erit in latere tuo, et custodiet pedem tuum ne capiaris.

---

(9) Tob 4, 7; Lc 14, 13. — (11) Hbr 12, 5; Apc 3, 19.

27 Noli prohibere benefacere eum, qui potest: si vales, et ipse benefac:
28 Ne dicas amico tuo: Vade, et revertere: cras dabo tibi: cum statim possis dare.
29 Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.
30 Ne contendas adversus hominem frustra, cum ipse tibi nihil mali fecerit.
31 Ne æmuleris hominem iniustum, nec imiteris vias eius:
32 quia abominatio Domini est omnis illusor, et cum simplicibus sermocinatio eius.
33 Egestas a Domino in domo impii: habitacula autem iustorum benedicentur.
34 Ipse deludet illusores, et mansuetis dabit gratiam.
35 Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exaltatio, ignominia.

5. Sapientia custodienda, 4, 1—27

Amplexantes sapientiam glorificantur

4 1 Audite filii disciplinam patris, et attendite ut sciatis prudentiam.
2 Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.
3 Nam et ego filius fui patris mei, tenellus, et unigenitus coram matre mea:
4 et docebat me, atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, et vives.
5 Posside sapientiam, posside prudentiam: ne obliviscaris, neque declines a verbis oris mei.
6 Ne dimittas eam, et custodiet te: dilige eam, et conservabit te.
7 Principium sapientiæ, posside sapientiam, et in omni possessione tua acquire prudentiam:
8 arripe illam, et exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.
9 Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclyta proteget te.

---

(31) Ps 36, 1.

10 Audi fili mi, et suscipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ. in via recta ducuntur
11 Viam sapientiæ monstrabo tibi, ducam te per semitas æquitatis:
12 quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, et currens non habebis offendiculum.
13 Tene disciplinam, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.
14 Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.
15 Fuge ab ea, nec transeas per illam: declina, et desere eam.
16 non enim dormiunt nisi malefecerint: et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint.
17 Comedunt panem impietatis, et vinum iniquitatis bibunt.
18 Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem.
19 Via impiorum tenebrosa: nesciunt ubi corruant.

20 Fili mi, ausculta sermones meos, et ad eloquia mea inclina aurem tuam. vitam invenient
21 ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui:
22 vita enim sunt invenientibus ea, et universæ carni sanitas.
23 Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit.
24 Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te.
25 Oculi tui recta videant, et palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.
26 Dirige semitam pedibus tuis, et omnes viæ tuæ stabilientur.
27 Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: averte pedem tuum a malo:
vias enim, quæ a dextris sunt, novit Dominus: perversæ vero sunt quæ a sinistris sunt.
Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

6. Adultera fugienda, 5, 1—23

Gaudio et vita privat

5 1 Fili mi, attende ad sapientiam meam, et
prudentiæ meæ inclina aurem tuam,
2 ut custodias cogitationes, et disciplinam labia
tua conservent. Ne attendas fallaciæ mulieris;
3 favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur eius;
4 novissima autem illius amara quasi absynthium,
et acuta quasi gladius biceps.
5 Pedes eius descendunt in mortem, et ad inferos gressus illius penetrant.
6 Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt
gressus eius, et investigabiles.

pauper-tatem, confectionem valetudinis, gemitum affert

7 Nunc ergo fili mi audi me, et ne recedas a
verbis oris mei.
8 Longe fac ab ea viam tuam, et ne appropinques foribus domus eius.
9 Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos
crudeli:
10 ne forte impleantur extranei viribus tuis, et
labores tui sint in domo aliena,
11 et gemas in novissimis, quando consumpseris
carnes tuas et corpus tuum,
et dicas: 12 Cur detestatus sum disciplinam,
et increpationibus non acquievit cor meum,
13 nec audivi vocem docentium me, et magistris
non inclinavi aurem meam?
14 Pæne fui in omni malo, in medio ecclesiæ et
synagogæ.

homo propria uxore contentus sit

15 Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui:
16 Deriventur fontes tui foras, et in plateis aquas
tuas divide.
17 Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.
18 Sit vena tua benedicta, et lætare cum muliere
adolescentiæ tuæ:
19 cerva carissima, et gratissimus hinnulus: ubera
eius inebrient te in omni tempore, in
amore eius delectare iugiter.

20 Quare seduceris fili mi ab aliena, et foveris in sinu alterius? — et iudicium Dei timeat
21 Respicit Dominus vias hominis, et omnes gressus eius considerat.
22 Iniquitates suæ capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur.
23 Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, et in multitudine stultitiæ suæ decipietur.

7. Mala vitanda, 6, 1—19

6 1 Fili mi, si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, — Sponsio inconsiderata
2 illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus.
3 Fac ergo quod dico fili mi, et temetipsum libera: quia incidisti in manum proximi tui.
Discurre, festina, suscita amicum tuum:
4 ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ.
5 Eruere quasi damula de manu, et quasi avis de manu aucupis.

6 Vade ad formicam o piger, et considera vias eius, et disce sapientiam: — pigritia
7 quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,
8 parat in æstate cibum sibi, et congregat in messe quod comedat.
9 Usquequo piger dormies? quando consurges e somno tuo?
10 Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias:
11 et veniet tibi quasi viator, egestas, et pauperies quasi vir armatus.
Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te.

12 Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso, — fallacia

---

(21) Iob 31, 4; 34, 21. — (10) Inf 24, 33.

13 annuit oculis, terit pede, digito loquitur,
14 pravo corde machinatur malum, et omni tempore iurgia seminat.
15 Huic extemplo veniet perditio sua, et subito conteretur, nec habebit ultra medicinam.

septem peccata alia

16 Sex sunt, quæ odit Dominus, et septimum detestatur anima eius:
17 Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem,
18 cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum,
19 proferentem mendacia testem fallacem, et eum, qui seminat inter fratres discordias.

8. Fuga adulteræ iterum inculcatur. 6, 20—7, 27

Commercium cum adultera exitiosum est

20 Conserva fili mi præcepta patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ.
21 Liga ea in corde tuo iugiter, et circumda gutturi tuo.
22 Cum ambulaveris, gradiantur tecum: cum dormieris, custodiant te, et evigilans loquere cum eis.
23 Quia mandatum lucerna est, et lex lux, et via vitæ increpatio disciplinæ:
24 ut custodiant te a muliere mala, et a blanda lingua extraneæ.
25 Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius:
26 pretium enim scorti vix est unius panis: mulier autem viri pretiosam animam capit.
27 Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?
28 aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ eius?
29 Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam.
30 Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit: furatur enim ut esurientem impleat animam:
31 deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem substantiam domus suæ tradet.

32 Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam:
33 turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur:
34 quia zelus et furor viri non parcet in die vindictæ,
35 nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

ideo illecebris adulteræ

7 1 Fili mi, custodi sermones meos, et præcepta mea reconde tibi.
Fili 2 serva mandata mea, et vives: et legem meam quasi pupillam oculi tui:
3 liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui.
4 Dic sapientiæ, soror mea es: et prudentiam voca amicam tuam,
5 ut custodiat te a muliere extranea, et ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.
6 De fenestra enim domus meæ per cancellos prospexi,
7 et video parvulos, considero vecordem iuvenem,
8 qui transit per plateam iuxta angulum, et prope viam domus illius, graditur
9 in obscuro, advesperascente die, in noctis tenebris, et caligine.
10 Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas:
garrula, et vaga, 11 quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis,
12 nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians.
13 Apprehensumque deosculatur iuvenem, et procaci vultu blanditur, dicens:
14 Victimas pro salute vovi, hodie reddidi vota mea;
15 idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, et repperi.
16 Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Ægypto:

17 aspersi cubile meum myrrha, et aloe, et cinnamomo.
18 Veni, inebriemur uberibus, et fruamur cupitis amplexibus, donec illucescat dies.
19 Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima;
20 sacculum pecuniæ secum tulit: in die plenæ lunæ reversurus est in domum suam.
21 Irretivit eum multis sermonibus, et blanditiis labiorum protraxit illum.
22 Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus lasciviens, et ignorans quod ad vincula stultus trahatur,
23 donec transfigat sagitta iecur eius:
velut si avis festinet ad laqueum, et nescit quod de periculo animæ illius agitur.

ne irretiatur iuvenis

24 Nunc ergo fili mi, audi me, et attende verbis oris mei.
25 Ne abstrahatur in viis illius mens tua: neque decipiaris semitis eius;
26 multos enim vulneratos deiecit, et fortissimi quique interfecti sunt ab ea.
27 Viæ inferi domus eius, penetrantes in interiora mortis.

9. Invitatio sapientiæ et stultitiæ, 8, 1—9, 18

Sapientia

8 1 Numquid non sapientia clamitat, et prudentia dat vocem suam?
2 In summis, excelsisque verticibus supra viam, in mediis semitis stans,
3 iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, dicens:
4 O viri, ad vos clamito, et vox mea ad filios hominum.
5 Intelligite parvuli astutiam, et insipientes animadvertite.
6 Audite, quoniam de rebus magnis locutura sum: et aperientur labia mea, ut recta prædicent.
7 Veritatem meditabitur guttur meum, et labia mea detestabuntur impium.

8 Iusti sunt omnes sermones mei, non est in
eis pravum quid, neque perversum;
9 recti sunt intelligentibus, et æqui invenientibus scientiam.
10 Accipite disciplinam meam, et non pecuniam:
doctrinam magis, quam aurum eligite.
11 Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis: et omne desiderabile ei non potest comparari.

12 Ego sapientia habito in consilio, et eruditis
intersum cogitationibus.
13 Timor Domini odit malum: arrogantiam, et superbiam, et viam pravam, et os bilingue detestor.
14 Meum est consilium, et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo.
15 Per me reges regnant, et legum conditores iusta decernunt:
16 Per me principes imperant, et potentes decernunt iustitiam.
17 Ego diligentes me diligo: et qui mane vigilant ad me, invenient me.
18 Mecum sunt divitiæ, et gloria, opes superbæ, et iustitia.
19 Melior est enim fructus meus auro, et lapide pretioso, et genimina mea argento electo.
20 In viis iustitiæ ambulo, in medio semitarum iudicii,
21 ut ditem diligentes me, et thesauros eorum repleam.

bonis affluens

22 Dominus possedit me in initio viarum suarum,
antequam quidquam faceret a principio.
23 Ab æterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret.
24 Nondum erant abyssi, et ego iam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant:
25 necdum montes gravi mole constiterant: ante colles ego parturiebar:
26 adhuc terram non fecerat, et flumina, et cardines orbis terræ.

iam ante creationem existens

27 Quando præparabat cælos, aderam: quando
certa lege, et gyro vallabat abyssos:
28 quando æthera firmabat sursum, et librabat
fontes aquarum:
29 quando circumdabat mari terminum suum, et
legem ponebat aquis, ne transirent fines
suos: quando appendebat fundamenta terræ.
30 Cum eo eram cuncta componens: et delecta-
bar per singulos dies, ludens coram eo
omni tempore;
31 ludens in orbe terrarum: et deliciæ meæ, esse
cum filiis hominum.

homines vocat

32 Nunc ergo filii audite me: Beati, qui custo-
diunt vias meas.
33 Audite disciplinam, et estote sapientes, et no-
lite abiicere eam.
34 Beatus homo qui audit me, et qui vigilat ad
fores meas quotidie, et observat ad postes
ostii mei.
35 Qui me invenerit, inveniet vitam, et hauriet
salutem a Domino:
36 qui autem in me peccaverit, lædet animam su-
am. Omnes, qui me oderunt, diligunt
mortem.

ad convivium suum

9 1 Sapientia ædificavit sibi domum, excidit co-
lumnas septem.
2 Immolavit victimas suas, miscuit vinum, et
proposuit mensam suam.
3 Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem, et
ad mœnia civitatis:
4 Siquis est parvulus, veniat ad me. Et insipien-
tibus locuta est:
5 Venite, comedite panem meum, et bibite vi-
num quod miscui vobis.
6 Relinquite infantiam, et vivite, et ambulate
per vias prudentiæ.
7 Qui erudit derisorem, ipse iniuriam sibi facit:
et qui arguit impium, sibi maculam generat.
8 Noli arguere derisorem, ne oderit te. Argue
sapientem, et diliget te.

9 Da sapienti occasionem, et addetur ei sapientia.
Doce iustum, et festinabit accipere.
10 Principium sapientiæ timor Domini: et scientia
sanctorum, prudentia.
11 Per me enim multiplicabuntur dies tui, et ad-
dentur tibi anni vitæ.
12 Si sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem
illusor, solus portabis malum.

13 Mulier stulta et clamosa, plenaque illecebris, stultitia quoque homines ad convivium vocat
et nihil omnino sciens,
14 sedit in foribus domus suæ super sellam in
excelso urbis loco,
15 ut vocaret transeuntes per viam, et pergentes
itinere suo:
16 Qui est parvulus, declinet ad me. Et vecordi
locuta est:
17 Aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis abscon-
ditus suavior.
18 Et ignoravit quod ibi sint gigantes, et in pro-
fundis inferni convivæ eius.

PARS PRIOR
Collectio proverbiorum antiquior, 10, 1—24, 34

I. Parabolæ Salomonis regis Israel, 10, 1—22, 16

Parabolæ Salomonis

10 1 Filius sapiens lætificat patrem: filius vero Aphorismi varii
stultus mæstitia est matris suæ.
2 Nil proderunt thesauri impietatis: iustitia vero
liberabit a morte.
3 Non affliget Dominus fame animam iusti, et
insidias impiorum subvertet.
4 Egestatem operata est manus remissa: manus
autem fortium divitias parat.

(10) Ps 110, 10; Sup 1, 7; Sir 1, 16.

Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos: idem autem ipse sequitur aves volantes.
5 Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit æstate, filius confusionis.
6 Benedictio Domini super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.
7 Memoria iusti cum laudibus: et nomen impiorum putrescet.
8 Sapiens corde præcepta suscipit: stultus cæditur labiis.
9 Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias suas, manifestus erit.
10 Qui annuit oculo, dabit dolorem: et stultus labiis verberabitur.
11 Vena vitæ, os iusti: et os impiorum operit iniquitatem.
12 Odium suscitat rixas: et universa delicta operit caritas.
13 In labiis sapientis invenitur sapientia: et virga in dorso eius qui indiget corde.
14 Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confusioni proximum est.
15 Substantia divitis, urbs fortitudinis eius: pavor pauperum, egestas eorum.
16 Opus iusti ad vitam: fructus autem impii ad peccatum.
17 Via vitæ, custodienti disciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat.
18 Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est.
19 In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.
20 Argentum electum, lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo.
21 Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur.
22 Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio.

---

(10) Sir 27, 25. — (12) 1 Cor 13, 4; 1 Ptr 4, 8.

23 Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia.
24 Quod timet impius, veniet super eum: desiderium suum iustis dabitur.
25 Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi fundamentum sempiternum.
26 Sicut acetum dentibus, et fumus oculis, sic piger his, qui miserunt eum.
27 Timor Domini apponet dies: et anni impiorum breviabuntur.
28 Exspectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit.
29 Fortitudo simplicis via Domini: et pavor his, qui operantur malum.
30 Iustus in æternum non commovebitur: impii autem non habitabunt super terram.
31 Os iusti parturiet sapientiam: lingua pravorum peribit.
32 Labia iusti considerant placita: et os impiorum perversa.

11 1 Statera dolosa, abominatio est apud Dominum: et pondus æquum, voluntas eius. Aphorismi varii
2 Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia: ubi autem est humilitas, ibi et sapientia.
3 Simplicitas iustorum diriget eos: et supplantatio perversorum vastabit illos.
4 Non proderunt divitiæ in die ultionis: iustitia autem liberabit a morte.
5 Iustitia simplicis diriget viam eius: et in impietate sua corruet impius.
6 Iustitia rectorum liberabit eos: et in insidiis suis capientur iniqui.
7 Mortuo homine impio, nulla erit ultra spes:
et exspectatio sollicitorum peribit.
8 Iustus de angustia liberatus est: et tradetur impius pro eo.
9 Simulator ore decipit amicum suum: iusti autem liberabuntur scientia.
10 In bonis iustorum exsultabit civitas: et in perditione impiorum erit laudatio.

11 Benedictione iustorum exaltabitur civitas: et ore impiorum subvertetur.
12 Qui despicit amicum suum, indigens corde est: vir autem prudens tacebit.
13 Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.
14 Ubi non est gubernator, populus corruet: salus autem, ubi multa consilia.
15 Affligetur malo, qui fidem facit pro extraneo: qui autem cavet laqueos, securus erit.
16 Mulier gratiosa inveniet gloriam: et robusti habebunt divitias.
17 Benefacit animæ suæ vir misericors: qui autem crudelis est, etiam propinquos abiicit.
18 Impius facit opus instabile: seminanti autem iustitiam merces fidelis.
19 Clementia præparat vitam: et sectatio malorum mortem.
20 Abominabile Domino cor pravum: et voluntas eius in iis, qui simpliciter ambulant.
21 Manus in manu non erit innocens malus: semen autem iustorum salvabitur.
22 Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra et fatua.
23 Desiderium iustorum omne bonum est: præstolatio impiorum furor.
24 Alii dividunt propria, et ditiores fiunt: alii rapiunt non sua, et semper in egestate sunt.
25 Anima, quæ benedicit, impinguabitur: et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.
26 Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium.
27 Bene consurgit diluculo qui quærit bona: qui autem investigator malorum est, opprimetur ab eis.
28 Qui confidit in divitiis suis, corruet: iusti autem quasi virens folium germinabunt.
29 Qui conturbat domum suam, possidebit ventos: et qui stultus est, serviet sapienti.

30 Fructus iusti lignum vitæ: et qui suscipit animas, sapiens est.
31 Si iustus in terra recipit, quanto magis impius et peccator?

12 1 Qui diligit disciplinam, diligit scientiam: qui autem odit increpationes, insipiens est. Aphorismi varii
2 Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, impie agit.
3 Non roborabitur homo ex impietate: et radix iustorum non commovebitur.
4 Mulier diligens, corona est viro suo: et putredo in ossibus eius, quæ confusione res dignas gerit.
5 Cogitationes iustorum iudicia: et consilia impiorum fraudulenta:
6 Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberabit eos.
7 Verte impios, et non erunt: domus autem iustorum permanebit.
8 Doctrina sua noscetur vir: qui autem vanus et excors est, patebit contemptui.
9 Melior est pauper et sufficiens sibi, quam gloriosus et indigens pane.
10 Novit iustus iumentorum suorum animas: viscera autem impiorum crudelia.
11 Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, stultissimus est.
Qui suavis est in vini demorationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.
12 Desiderium impii munimentum est pessimorum: radix autem iustorum proficiet.
13 Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem iustus de angustia.
14 De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei.

---

(31) 1 Ptr 4, 18. — (9) Sir 10, 30. — (11) Sir 20, 30.

15 Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.

16 Fatuus *statim* indicat iram suam: qui autem dissimulat iniuriam, callidus est.

17 Qui quod novit loquitur, index iustitiæ est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus.

18 Est qui promittit, et quasi gladio pungitur conscientiæ: lingua autem sapientium sanitas est.

19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacii.

20 Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt consilia, sequitur eos gaudium.

21 Non contristabit iustum quidquid ei acciderit: impii autem replebuntur malo.

22 Abominatio est Domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei.

23 Homo versutus celat scientiam: et cor insipientium provocat stultitiam.

24 Manus fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tributis serviet.

25 Mæror in corde viri humiliabit illum, et sermone bono lætificabitur.

26 Qui negligit damnum propter amicum, iustus est: iter autem impiorum decipiet eos.

27 Non inveniet fraudulentus lucrum: et substantia hominis erit auri pretium.

28 In semita iustitiæ, vita: iter autem devium ducit ad mortem.

Aphorismi varii

13 1 Filius sapiens, doctrina patris: qui autem illusor est, non audit cum arguitur.

2 De fructu oris sui homo satiabitur bonis: anima autem prævaricatorum iniqua.

3 Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.

4 Vult et non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.

5 Verbum mendax iustus detestabitur: impius autem confundit, et confundetur.
6 Iustitia custodit innocentis viam: impietas autem peccatorem supplantat.
7 Est quasi dives cum nihil habeat: et est quasi pauper, cum in multis divitiis sit.
8 Redemptio animæ viri, divitiæ suæ: qui autem pauper est, increpationem non sustinet.
9 Lux iustorum lætificat: lucerna autem impiorum exstinguetur.
10 Inter superbos semper iurgia sunt: qui autem agunt omnia cum consilio, reguntur sapientia.
11 Substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.
12 Spes, quæ differtur, affligit animam: lignum vitæ desiderium veniens.
13 Qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat: qui autem timet præceptum, in pace versabitur.
Animæ dolosæ errant in peccatis: iusti autem misericordes sunt, et miserantur.
14 Lex sapientis fons vitæ, ut declinet a ruina mortis.
15 Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago.
16 Astutus omnia agit cum consilio: qui autem fatuus est, aperit stultitiam.
17 Nuntius impii cadet in malum: legatus autem fidelis, sanitas.
18 Egestas, et ignominia ei, qui deserit disciplinam: qui autem acquiescit arguenti, glorificabitur.
19 Desiderium si compleatur, delectat animam: detestantur stulti eos, qui fugiunt mala.
20 Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.
21 Peccatores persequitur malum: et iustis retribuentur bona.
22 Bonus relinquit heredes filios, et nepotes: et custoditur iusto substantia peccatoris.
23 Multi cibi in novalibus patrum: et aliis congregantur absque iudicio.

24 Qui parcit virgæ, odit filium suum: qui autem *diligit illum*, instanter erudit.
25 Iustus comedit, et replet animam suam: venter autem impiorum insaturabilis.

Aphorismi varii

14 1 Sapiens mulier ædificat domum suam: insipiens exstructam quoque manibus destruet.
2 Ambulans recto itinere, et timens Deum, despicitur ab eo, qui infami graditur via.
3 In ore stulti virga superbiæ: labia autem sapientium custodiunt eos.
4 Ubi non sunt boves, præsepe vacuum est: ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis.
5 Testis fidelis non mentitur: profert autem mendacium dolosus testis.
6 Quærit derisor sapientiam, et non invenit: doctrina prudentium facilis.
7 Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentiæ.
8 Sapientia callidi est intelligere viam suam: et imprudentia stultorum errans.
9 Stultus illudet peccatum, et inter iustos morabitur gratia.
10 Cor quod novit amaritudinem animæ suæ, in gaudio eius non miscebitur extraneus.
11 Domus impiorum delebitur: tabernacula vero iustorum germinabunt.
12 Est via, quæ videtur homini iusta: novissima autem eius deducunt ad mortem.
13 Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat.
14 Viis suis replebitur stultus, et super eum erit vir bonus.
15 Innocens credit omni verbo: astutus considerat gressus suos.
Filio doloso nihil erit boni: servo autem sapienti prosperi erunt actus, et dirigetur via eius.

(2) Iob 12, 4.

16 Sapiens timet, et declinat a malo: stultus
transilit, et confidit.
17 Impatiens operabitur stultitiam: et vir versu-
tus odiosus est.
18 Possidebunt parvuli stultitiam, et exspectabunt
astuti scientiam.
19 Iacebunt mali ante bonos: et impii ante por-
tas iustorum.
20 Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici
vero divitum multi.
21 Qui despicit proximum suum, peccat: qui au-
tem miseretur pauperis, beatus erit.
Qui credit in Domino, misericordiam diligit.
22 Errant qui operantur malum: misericordia et
veritas præparant bona.
23 In omni opere erit abundantia: ubi autem
verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.
24 Corona sapientium, divitiæ eorum: fatuitas
stultorum, imprudentia.
25 Liberat animas testis fidelis: et profert men-
dacia versipellis.
26 In timore Domini fiducia fortitudinis, et filiis
eius erit spes.
27 Timor Domini fons vitæ, ut declinent a ruina
mortis.
28 In multitudine populi dignitas regis: et in pau-
citate plebis ignominia principis.
29 Qui patiens est, multa gubernatur prudentia:
qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam.
30 Vita carnium, sanitas cordis: putredo ossium,
invidia.
31 Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius:
honorat autem eum, qui miseretur pauperis.
32 In malitia sua expelletur impius: sperat autem
iustus in morte sua.
33 In corde prudentis requiescit sapientia, et in-
doctos quosque erudiet.
34 Iustitia elevat gentem: miseros autem facit
populos peccatum.

---

(31) Inf 17, 5.

35 Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam eius inutilis sustinebit.

Aphorismi varii

15 1 Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorem.
2 Lingua sapientium ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam.
3 In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos.
4 Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum.
5 Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, astutior fiet.
In abundanti iustitia virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur.
6 Domus iusti plurima fortitudo: et in fructibus impii conturbatio.
7 Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit.
8 Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota iustorum placabilia:
9 Abominatio est Domino via impii: qui sequitur iustitiam, diligitur ab eo.
10 Doctrina mala deserenti viam vitæ: qui increpationes odit, morietur.
11 Infernus, et perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum?
12 Non amat pestilens eum, qui se corripit: nec ad sapientes graditur.
13 Cor gaudens exhilarat faciem: in mærore animi deiicitur spiritus.
14 Cor sapientis quærit doctrinam: et os stultorum pascitur imperitia.
15 Omnes dies pauperis, mali: secura mens quasi iuge convivium.
16 Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni et insatiabiles.
17 Melius est vocari ad olera cum caritate: quam ad vitulum saginatum cum odio.

---

(1) Inf 25, 15. — (8) Sir 34, 21. — (13) Inf 17, 22.

18 Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas.
19 Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via iustorum absque offendiculo.
20 Filius sapiens lætificat patrem: et stultus homo despicit matrem suam.
21 Stultitia gaudium stulto: et vir prudens dirigit gressus suos.
22 Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi vero sunt plures consiliarii, confirmantur.
23 Lætatur homo in sententia oris sui: et sermo opportunus est optimus.
24 Semita vitæ super eruditum, ut declinet de inferno novissimo.
25 Domum superborum demolietur Dominus: et firmos faciet terminos viduæ.
26 Abominatio Domini cogitationes malæ: et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo.
27 Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.
Per misericordiam et fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis a malo.
28 Mens iusti meditatur obœdientiam: os impiorum redundat malis.
29 Longe est Dominus ab impiis: et orationes iustorum exaudiet.
30 Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat ossa.
31 Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur.
32 Qui abiicit disciplinam, despicit animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.
33 Timor Domini, disciplina sapientiæ: et gloriam præcedit humilitas.

16 1 Hominis est animam præparare: et Domini gubernare linguam. Aphorismi varii

(27) Inf 16, 6.

2 Omnes viæ hominis patent oculis eius: spirituum ponderator est Dominus.
3 Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuæ.
4 Universa propter semetipsum operatus est Dominus: impium quoque ad diem malum.
5 Abominatio Domini est omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens.
Initium viæ bonæ, facere iustitiam: accepta est autem apud Deum magis, quam immolare hostias.
6 Misericordia et veritate redimitur iniquitas: et in timore Domini declinatur a malo.
7 Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem.
8 Melius est parum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate.
9 Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus eius.
10 Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os eius.
11 Pondus et statera iudicia Domini sunt: et opera eius omnes lapides sacculi.
12 Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solium.
13 Voluntas regum labia iusta: qui recta loquitur, diligetur:
14 Indignatio regis, nuntii mortis: et vir sapiens placabit eam.
15 In hilaritate vultus regis, vita: et clementia eius quasi imber serotinus.
16 Posside sapientiam, quia auro melior est: et acquire prudentiam, quia pretiosior est argento.
17 Semita iustorum declinat mala: custos animæ suæ servat viam suam.
18 Contritionem præcedit superbia: et ante ruinam exaltatur spiritus.

---

(6) Sup 15, 27.

19 Melius est humiliari cum mitibus, quam dividere spolia cum superbis.
20 Eruditus in verbo reperiet bona: et qui sperat in Domino, beatus est.
21 Qui sapiens est corde, appellabitur prudens: et qui dulcis eloquio, maiora percipiet.
22 Fons vitæ eruditio possidentis: doctrina stultorum, fatuitas.
23 Cor sapientis erudiet os eius: et labiis eius addet gratiam.
24 Favus mellis, composita verba: dulcedo animæ, sanitas ossium.
25 Est via quæ videtur homini recta: et novissima eius ducunt ad mortem.
26 Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum:
27 Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit.
28 Homo perversus suscitat lites: et verbosus separat principes.
29 Vir iniquus lactat amicum suum: et ducit eum per viam non bonam.
30 Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum.
31 Corona dignitatis senectus, quæ in viis iustitiæ reperietur.
32 Melior est patiens viro forti: et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.
33 Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

17 1 Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Aphorismi varii
2 Servus sapiens dominabitur filiis stultis, , et inter fratres hereditatem dividet.
3 Sicut igne probatur argentum, et aurum camino: ita corda probat Dominus.
4 Malus obœdit linguæ iniquæ: et fallax obtemperat labiis mendacibus.

(2) Sir 10, 28.

5 *Qui* despicit pauperem, exprobrat factori eius: et qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus.
6 Corona senum filii filiorum: et gloria filiorum patres eorum.
7 Non decent stultum verba composita: nec principem labium mentiens.
8 Gemma gratissima, exspectatio præstolantis: quocumque se vertit, prudenter intelligit.
9 Qui celat delictum, quærit amicitias: qui altero sermone repetit, separat fœderatos.
10 Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud stultum.
11 Semper iurgia quærit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum.
12 Expedit magis ursæ occurrere raptis fœtibus, quam fatuo confidenti in stultitia sua.
13 Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.
14 Qui dimittit aquam, caput est iurgiorum: et antequam patiatur contumeliam, iudicium deserit.
15 Qui iustificat impium, et qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum.
16 Quid prodest stulto habere divitias, cum sapientiam emere non possit?
Qui altam facit domum suam, quærit ruinam: et qui evitat discere, incidet in mala.
17 Omni tempore diligit qui amicus est: et frater in angustiis comprobatur.
18 Stultus homo plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo.
19 Qui meditatur discordias, diligit rixas: et qui exaltat ostium, quærit ruinam.
20 Qui perversi cordis est, non inveniet bonum: et qui vertit linguam, incidet in malum.
21 Natus est stultus in ignominiam suam: sed nec pater in fatuo lætabitur.
22 Animus gaudens ætatem floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa.

---

(5) Sup 14, 31. — (13) Rom 12, 17: 1 Thes 5, 15; 1 Ptr 3, 9. — (15) Is 5, 23. — (22) Sup 15, 13.

23 Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii.
24 In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ.
25 Ira patris, filius stultus: et dolor matris quæ genuit eum.
26 Non est bonum, damnum inferre iusto: nec percutere principem, qui recta iudicat.
27 Qui moderatur sermones suos, doctus et prudens est: et pretiosi spiritus vir eruditus.
28 Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur: et si compresserit labia sua, intelligens.

18 1 Occasiones quærit qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabilis. Aphorismi varii
2 Non recipit stultus verba prudentiæ: nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius.
3 Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia et opprobrium.
4 Aqua profunda verba ex ore viri: et torrens redundans fons sapientiæ.
5 Accipere personam impii non est bonum, ut declines a veritate iudicii.
6 Labia stulti miscent se rixis: et os eius iurgia provocat.
7 Os stulti contritio eius: et labia ipsius, ruina animæ eius.
8 Verba bilinguis, quasi simplicia: et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris.
Pigrum deiicit timor: animæ autem effeminatorum esurient.
9 Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.
10 Turris fortissima, nomen Domini: ad ipsum currit iustus, et exaltabitur.
11 Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum.

---

(24) Ecl 2, 14; 8, 1. — (27) Iac 1, 19.

12 Antequam conteratur, exaltatur cor hominis:
et antequam glorificetur, humiliatur.
13 Qui prius respondet quam audiat, stultum se
esse demonstrat, et confusione dignum.
14 Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere?
15 Cor prudens possidebit scientiam: et auris sapientium quærit doctrinam.
16 Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spatium ei facit.
17 Iustus, prior est accusator sui: venit amicus eius, et investigabit eum.
18 Contradictiones comprimit sors, et inter potentes quoque diiudicat.
19 Frater, qui adiuvatur a fratre, quasi civitas firma: et iudicia quasi vectes urbium.
20 De fructu oris viri replebitur venter eius: et genimina labiorum ipsius saturabunt eum.
21 Mors, et vita in manu linguæ: qui diligunt eam, comedent fructus eius.
22 Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum:
et hauriet iucunditatem a Domino.
Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum:
qui autem tenet adulteram, stultus est et impius.
23 Cum obsecrationibus loquetur pauper: et dives effabitur rigide.
24 Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit, quam frater.

Aphorismi varii

19 1 Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens labia sua, et insipiens.
2 Ubi non est scientia animæ, non est bonum:
et qui festinus est pedibus, offendet.
3 Stultitia hominis supplantat gressus eius: et contra Deum fervet animo suo.
4 Divitiæ addunt amicos plurimos: a paupere autem et hi, quos habuit, separantur.

---

(13) Sir 11, 8.

5 Testis falsus non erit impunitus: et qui mendacia loquitur, non effugiet.
6 Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis.
7 Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper et amici procul recesserunt ab eo.
Qui tantum verba sectatur, nihil habebit:
8 qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, et custos prudentiæ inveniet bona.
9 Falsus testis non erit impunitus: et qui loquitur mendacia, peribit.
10 Non decent stultum deliciæ: nec servum dominari principibus.
11 Doctrina viri per patientiam noscitur: et gloria eius est iniqua prætergredi.
12 Sicut fremitus leonis, ita et regis ira: et sicut ros super herbam, ita et hilaritas eius.
13 Dolor patris, filius stultus: et tecta iugiter perstillantia, litigiosa mulier.
14 Domus, et divitiæ dantur a parentibus: a Domino autem proprie uxor prudens.
15 Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet.
16 Qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur.
17 Fœneratur Domino qui miseretur pauperis: et vicissitudinem suam reddet ei.
18 Erudi filium tuum, ne desperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam.
19 Qui impatiens est, sustinebit damnum: et cum rapuerit, aliud apponet.
20 Audi consilium, et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis.
21 Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini permanebit.
22 Homo indigens misericors est: et melior est pauper quam vir mendax.
23 Timor Domini ad vitam: et in plenitudine commorabitur, absque visitatione pessima.

---

(5) Dn 13, 61.

24 Abscondit piger manum suam sub ascella, nec
ad os suum applicat eam.
25 Pestilente flagellato stultus sapientior erit: si
autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.
26 Qui affligit patrem, et fugat matrem, ignominiosus est et infelix.
27 Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores
sermones scientiæ.
28 Testis iniquus deridet iudicium: et os impiorum devorat iniquitatem.
29 Parata sunt derisoribus iudicia: et mallei percutientes stultorum corporibus.

Aphorismi varii

20 1 Luxuriosa res, vinum, et tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit
sapiens.
2 Sicut rugitus leonis, ita et terror regis: qui
provocat eum, peccat in animam suam.
3 Honor est homini, qui separat se a contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis.
4 Propter frigus piger arare noluit: mendicabit
ergo æstate, et non dabitur illi.
5 Sicut aqua profunda, sic consilium in corde
viri: sed homo sapiens exhauriet illud.
6 Multi homines misericordes vocantur: virum
autem fidelem quis inveniet?
7 Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos
post se filios derelinquet.
8 Rex, qui sedet in solio iudicii, dissipat omne
malum intuitu suo.
9 Quis potest dicere: Mundum est cor meum,
purus sum a peccato?
10 Pondus et pondus, mensura et mensura: utrumque abominabile est apud Deum.
11 Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et
recta sint opera eius.

---

(25) Inf 21, 11. — (9) 1 Rg 8, 46; 2 Par 6, 36; 1 Io 1, 8.

12 Aurem audientem, et oculum videntem, Dominus fecit utrumque.
13 Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, et saturare panibus.
14 Malum est, malum est, dicit omnis emptor: et cum recesserit, tunc gloriabitur.
15 Est aurum, et multitudo gemmarum: et vas pretiosum labia scientiæ.
16 Tolle vestimentum eius, qui fideiussor exstitit alieni, et pro extraneis aufer pignus ab eo.
17 Suavis est homini panis mendacii: et postea implebitur os eius calculo.
18 Cogitationes consiliis roborantur: et gubernaculis tractanda sunt bella.
19 Ei, qui revelat mysteria, et ambulat fraudulenter, et dilatat labia sua, ne commiscearis.
20 Qui maledicit patri suo, et matri, exstinguetur lucerna eius in mediis tenebris.
21 Hereditas, ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit.
22 Ne dicas: Reddam malum: exspecta Dominum, et liberabit te.
23 Abominatio est apud Dominum pondus et pondus: statera dolosa non est bona.
24 A Domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam?
25 Ruina est homini devorare sanctos, et post vota retractare.
26 Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos fornicem.
27 Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris.
28 Misericordia, et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius.
29 Exsultatio iuvenum, fortitudo eorum: et dignitas senum canities.
30 Livor vulneris absterget mala: et plagæ in secretioribus ventris.

---

(16) Inf 27, 13. — (20) Ex 21, 17; Lv 20, 9; Mt 15, 4. — (22) Rom 12, 17; 1 Thes 5, 15; 1 Ptr 3, 9.

Aphorismi varii

21 1 Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud.
2 Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda Dominus.
3 Facere misericordiam et iudicium, magis placet Domino, quam victimæ.
4 Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum.
5 Cogitationes robusti semper in abundantia:
omnis autem piger semper in egestate est.
6 Qui congregat thesauros lingua mendacii, vanus et excors est, et impingetur ad laqueos mortis.
7 Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.
8 Perversa via viri, aliena est: qui autem mundus est, rectum opus eius.
9 Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, et in domo communi.
10 Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo.
11 Mulctato pestilente sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem, sumet scientiam.
12 Excogitat iustus de domo impii, ut detrahat impios a malo.
13 Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit, et non exaudietur.
14 Munus absconditum exstinguit iras: et donum in sinu indignationem maximam.
15 Gaudium iusto est facere iudicium: et pavor operantibus iniquitatem.
16 Vir, qui erraverit a via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur.
17 Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum, et pinguia, non ditabitur.
18 Pro iusto datur impius: et pro rectis iniquus.
19 Melius est habitare in terra deserta, quam cum muliere rixosa et iracunda.

---

(19) Inf 25, 24; Sir 25, 23.

20 Thesaurus desiderabilis, et oleum in habitaculo
iusti: et imprudens homo dissipabit illud.
21 Qui sequitur iustitiam et misericordiam, inve-
niet vitam, iustitiam, et gloriam.
22 Civitatem fortium ascendit sapiens, et destru-
xit robur fiduciæ eius.
23 Qui custodit os suum, et linguam suam, cu-
stodit ab angustiis animam suam.
24 Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in
ira operatur superbiam.
25 Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim
quidquam manus eius operari:
26 tota die concupiscit et desiderat: qui autem
iustus est, tribuet, et non cessabit.
27 Hostiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur
ex scelere.
28 Testis mendax peribit: vir obœdiens loquetur
victoriam.
29 Vir impius procaciter obfirmat vultum suum:
qui autem rectus est, corrigit viam suam.
30 Non est sapientia, non est prudentia, non est
consilium contra Dominum.
31 Equus paratur ad diem belli: Dominus autem
salutem tribuit.

22 1 Melius est nomen bonum, quam divitiæ mul- Aphorismi varii
tæ: super argentum et aurum, gratia bona.
2 Dives, et pauper obviaverunt sibi: utriusque
operator est Dominus.
3 Callidus vidit malum, et abscondit se: inno-
cens pertransiit, et afflictus est damno.
4 Finis modestiæ timor Domini, divitiæ et gloria
et vita.
5 Arma et gladii in via perversi: custos autem
animæ suæ longe recedit ab eis.
6 Proverbium est: Adolescens iuxta viam suam,
etiam cum senuerit, non recedet ab ea.
7 Dives pauperibus imperat: et qui accipit mu-
tuum, servus est fænerantis.

---

(1) Eccl 7, 2.

8 Qui seminat iniquitatem, metet mala, et virga
iræ suæ consummabitur.
9 Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur:
de panibus enim suis dedit pauperi.
Victoriam et honorem acquiret qui dat munera:
animam autem aufert accipientium.
10 Eiice derisorem, et exibit cum eo iurgium, cessabuntque causæ et contumeliæ.
11 Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem.
12 Oculi Domini custodiunt scientiam: et supplantantur verba iniqui.
13 Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.
14 Fovea profunda, os alienæ: cui iratus est Dominus, incidet in eam.
15 Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinæ fugabit eam.
16 Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, et egebit.

II. Verba sapientium, 22, 17—24, 34

1. Series una, 22, 17—24, 22

Exordium

17 Inclina aurem tuam, et audi verba sapientium:
appone autem cor ad doctrinam meam; 18 quæ
pulchra erit tibi,
cum servaveris eam in ventre tuo, et redundabit in labiis tuis:
19 Ut sit in Domino fiducia tua, unde et ostendi eam tibi hodie.
20 Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in cogitationibus et scientia:
21 ut ostenderem tibi firmitatem, et eloquia veritatis, respondere ex his illis, qui miserunt te.

Varia sapientiæ præcepta

22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper est:
neque conteras egenum in porta:

---

(9) Sir 31, 28.

23 quia iudicabit Dominus causam eius, et configet eos, qui confixerunt animam eius.
24 Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso:
25 ne forte discas semitas eius, et sumas scandalum animæ tuæ.
26 Noli esse cum his, qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis:
27 si enim non habes unde restituas, quid causæ est ut tollat operimentum de cubili tuo?
28 Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.
29 Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

Varia sapientiæ præcepta

23 1 Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quæ apposita sunt ante faciem tuam:
2 et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam,
3 ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii.
4 Noli laborare ut diteris: sed prudentiæ tuæ pone modum.
5 Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere:
quia facient sibi pennas quasi aquilæ, et volabunt in cælum.
6 Ne comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius:
7 quoniam in similitudinem arioli, et coniectoris, æstimat quod ignorat. Comede et bibe, dicet tibi: et mens eius non est tecum.
8 Cibos, quos comederas, evomes: et perdes pulchros sermones tuos.
9 In auribus insipientium ne loquaris: quia despicient doctrinam eloquii tui.
10 Ne attingas parvulorum terminos: et agrum pupillorum ne introeas:
11 Propinquus enim illorum fortis est: et ipse iudicabit contra te causam illorum.

12 Ingrediatur ad doctrinam cor tuum: et aures
tuæ ad verba scientiæ.
13 Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim
percusseris eum virga, non morietur.
14 Tu virga percuties eum: et animam eius de
inferno liberabis.
15 Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit
tecum cor meum:
16 et exsultabunt renes mei, cum locuta fuerint
rectum labia tua.
17 Non æmuletur cor tuum peccatores: sed in
timore Domini esto tota die:
18 quia habebis spem in novissimo, et præsto-
latio tua non auferetur.
19 Audi fili mi, et esto sapiens: et dirige in via
animum tuum.
20 Noli esse in conviviis potatorum, nec in co-
messationibus eorum, qui carnes ad ve-
scendum conferunt:
21 quia vacantes potibus, et dantes symbola con-
sumentur, et vestietur pannis dormitatio.
22 Audi patrem tuum, qui genuit te: et ne con-
temnas cum senuerit mater tua.
23 Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et
doctrinam, et intelligentiam.
24 Exsultat gaudio pater iusti: qui sapientem ge-
nuit, lætabitur in eo.
25 Gaudeat pater tuus, et mater tua, et exsultet
quæ genuit te.
26 Præbe fili mi cor tuum mihi: et oculi tui vias
meas custodiant.
27 Fovea enim profunda est meretrix: et puteus
angustus, aliena.
28 Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos
viderit, interficiet.
29 Cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui fo-
veæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio
oculorum?

(13) Sup 13, 24; Sir 30, 1. — (17) Inf 24, 1.

30 Nonne his, qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis?
31 Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande,
32 sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet.
33 Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa.
34 Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator, amisso clavo:
35 et dices: Verberaverunt me, sed non dolui:
traxerunt me, et ego non sensi: quando evigilabo, et rursus vina reperiam?

24 1 Ne æmuleris viros malos, nec desideres esse cum eis: Varia sapientiæ præcepta
2 quia rapinas meditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur.
3 Sapientia ædificabitur domus, et prudentia roborabitur.
4 In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa et pulcherrima.
5 Vir sapiens, fortis est: et vir doctus, robustus et validus.
6 Quia cum dispositione initur bellum: et erit salus ubi multa consilia sunt.
7 Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum.
8 Qui cogitat mala facere, stultus vocabitur.
9 Cogitatio stulti peccatum est: et abominatio hominum detractor.
10 Si desperaveris lassus in die angustiæ: imminuetur fortitudo tua.
11 Erue eos, qui ducuntur ad mortem: et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.
12 Si dixeris: Vires non suppetunt:
qui inspector est cordis, ipse intelligit, et servatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua.

(1) Sup 23, 17. — (11) Ps 81, 4.

13 Comede, fili mi, mel, quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo:
14 Sic et doctrina sapientiæ animæ tuæ: quam cum inveneris, habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit.
15 Ne insidieris, et quæras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius.
16 Septies enim cadet iustus, et resurget: impii autem corruent in malum.
17 Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, et in ruina eius ne exsultet cor tuum:
18 ne forte videat Dominus, et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam.
19 Ne contendas cum pessimis, nec æmuleris impios:
20 quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna impiorum exstinguetur.
21 Time Dominum, fili mi, et regem: et cum detractoribus non commiscearis:
22 quoniam repente consurget perditio eorum: et ruinam utriusque quis novit?

2. Series altera, 24, 23—34

Sapientiæ præcepta

23 Hæc quoque sapientibus:
Cognoscere personam in iudicio non est bonum.
24 Qui dicunt impio: Iustus es: maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus.
25 Qui arguunt eum, laudabuntur: et super ipsos veniet benedictio.
26 Labia deosculabitur, qui recta verba respondet.
27 Præpara foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum: ut postea ædifices domum tuam.
28 Ne sis testis frustra contra proximum tuum: nec lactes quemquam labiis tuis.
29 Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei: reddam unicuique secundum opus suum.

---

(23) Lv 19, 15; Dt 1, 17; 16, 19; Sir 42, 1. — (29) Sup 20, 22.

30 Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam viri stulti:
31 et ecce totum repleverant urticæ, et operuerant superficiem eius spinæ, et maceria lapidum destructa erat.
32 Quod cum vidissem, posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam.
33 Parum, inquam, dormies, modicum dormitabis, pauxillum manus conseres, ut quiescas:
34 et veniet tibi quasi cursor egestas, et mendicitas quasi vir armatus.

PARS ALTERA

Collectio proverbiorum recentior, 25, 1—31, 31

I. Parabolæ Salomonis regis Israel, 25, 1—29, 27

25 1 Hæ quoque parabolæ Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiæ regis Iuda.

Sententiæ variæ

2 Gloria Dei est celare verbum, et gloria regum investigare sermonem.
3 Cælum sursum, et terra deorsum, et cor regum inscrutabile.
4 Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum:
5 Aufer impietatem de vultu regis, et firmabitur iustitia thronus eius.
6 Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris.
7 Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc; quam ut humilieris coram principe.
8 Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio cito:
ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum.
9 Causam tuam tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles:

10 ne forte insultet tibi cum audierit, et exprobrare non cesset.
Gratia et amicitia liberant: quas tibi serva, ne exprobrabilis fias.
11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.
12 Inauris aurea, et margaritum fulgens, qui arguit sapientem, et aurem obœdientem.
13 Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.
14 Nubes, et ventus, et pluviæ non sequentes, vir gloriosus, et promissa non complens.
15 Patientia lenietur princeps, et lingua mollis confringet duritiam.
16 Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.
17 Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, nequando satiatus oderit te.
18 Iaculum, et gladius, et sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium.
19 Dens putridus, et pes lassus, qui sperat super infideli in die angustiæ,
20 et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo.
Sicut tinea vestimento, et vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi.
21 Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere:
22 prunas enim congregabis super caput eius, et Dominus reddet tibi.
23 Ventus aquilo dissipat pluvias, et facies tristis linguam detrahentem.
24 Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa, et in domo communi.
25 Aqua frigida animæ sitienti, et nuntius bonus de terra longinqua.

---

(15) Sup 15, 1. — (21) Rom 12, 20. — (24) Sup 21, 9.

26 Fons turbatus pede, et vena corrupta, iustus
cadens coram impio.
27 Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur a gloria.
28 Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

26 1 Quomodo nix in æstate, et pluviæ in messe: sic indecens est stulto gloria. Sententiæ variæ
2 Sicut avis ad alia transvolans, et passer quo libet vadens: sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet.
3 Flagellum equo, et camus asino, et virga in dorso imprudentium.
4 Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.
5 Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.
6 Claudus pedibus, et iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.
7 Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.
8 Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.
9 Quomodo si spina nascatur in manu temulenti: sic parabola in ore stultorum.
10 Iudicium determinat causas: et qui imponit stulto silentium, iras mitigat.
11 Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.
12 Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.
13 Dicit piger: Leo est in via, et leæna in itineribus:
14 sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.
15 Abscondit piger manum sub ascella sua, et laborat si ad os suum eam converterit.

(27) Sir 3, 22. — (11) 2 Ptr 2, 22. — (15) Sup 19, 24.

16 Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.
17 Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, et commiscetur rixæ alterius.
18 Sicut noxius est qui mittit sagittas, et lanceas in mortem:
19 ita vir, qui fraudulenter nocet amico suo: et cum fuerit deprehensus, dicit: Ludens feci.
20 Cum defecerint ligna, exstinguetur ignis: et susurrone subtracto, iurgia conquiescent.
21 Sicut carbones ad prunas, et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas.
22 Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perveniunt ad intima ventris.
23 Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.
24 Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos.
25 Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitiæ sunt in corde illius.
26 Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio.
27 Qui fodit foveam, incidet in eam: et qui volvit lapidem, revertetur ad eum.
28 Lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operatur ruinas.

Sententiæ variæ

27 1 Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies.
2 Laudet te alienus, et non os tuum: extraneus, et non labia tua.
3 Grave est saxum, et onerosa arena: sed ira stulti utroque gravior.
4 Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: et impetum concitati ferre quis poterit?

---

(21) Sup 15, 18. — (3) Sir 22, 18.

5 Melior est manifesta correptio, quam amor
absconditus.
6 Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis.
7 Anima saturata calcabit favum: et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.
8 Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui derelinquit locum suum.
9 Unguento et variis odoribus delectatur cor:
et bonis amici consiliis anima dulcoratur.
10 Amicum tuum, et amicum patris tui ne dimiseris: et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.
Melior est vicinus iuxta, quam frater procul.
11 Stude sapientiæ fili mi, et lætifica cor meum,
ut possis exprobranti respondere sermonem.
12 Astutus videns malum, absconditus est: parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia.
13 Tolle vestimentum eius, qui spopondit pro extraneo: et pro alienis, aufer ei pignus.
14 Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte consurgens maledicenti similis erit.
15 Tecta perstillantia in die frigoris, et litigiosa mulier comparantur:
16 qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, et oleum dexteræ suæ vocabit.
17 Ferrum ferro exacuitur, et homo exacuit faciem amici sui.
18 Qui servat ficum, comedet fructus eius: et qui custos est domini sui, glorificabitur.
19 Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.
20 Infernus et perditio numquam implentur: similiter et oculi hominum insatiabiles:
21 Quomodo probatur in conflatorio argentum, et in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis.

---

(7) Iob 6, 7. — (13) Sup 20, 16. — (15) Sup 19, 13. — (20) Sir 14, 9. — (21) Sup 17, 3.

Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum inquirit scientiam.
22 Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius.
23 Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera:
24 Non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuetur in generationem et generationem.
25 Aperta sunt prata, et apparuerunt herbæ virentes, et collecta sunt fæna de montibus.
26 Agni ad vestimentum tuum: et hædi, ad agri pretium.
27 Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, et in necessaria domus tuæ: et ad victum ancillis tuis.

Sententiæ variæ

28 1 Fugit impius, nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.
2 Propter peccata terræ multi principes eius: et propter hominis sapientiam, et horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.
3 Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbri vehementi, in quo paratur fames.
4 Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui custodiunt, succenduntur contra eum.
5 Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia.
6 Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quam dives in pravis itineribus.
7 Qui custodit legem, filius sapiens est: qui autem comessatores pascit, confundit patrem suum.
8 Qui coacervat divitias usuris et fænore, liberali in pauperes congregat eas.
9 Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit exsecrabilis.

(26) 1 Tim 6, 8. — (6) Sup 19, 1.

10 Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet: et simplices possidebunt bona eius.
11 Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum.
12 In exsultatione iustorum multa gloria est: regnantibus impiis ruinæ hominum.
13 Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit, et reliquerit ea, misericordiam consequetur.
14 Beatus homo, qui semper est pavidus: qui vero mentis est duræ, corruet in malum.
15 Leo rugiens, et ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem.
16 Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies eius.
17 Hominem, qui calumniatur animæ sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet.
18 Qui ambulat simpliciter, salvus erit: qui perversis graditur viis, concidet semel.
19 Qui operatur terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate.
20 Vir fidelis multum laudabitur: qui autem festinat ditari, non erit innocens.
21 Qui cognoscit in iudicio faciem, non benefacit: iste et pro buccella panis deserit veritatem.
22 Vir, qui festinat ditari, et aliis invidet, ignorat quod egestas superveniet ei.
23 Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille, qui per linguæ blandimenta decipit.
24 Qui subtrahit aliquid a patre suo, et a matre: et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.
25 Qui se iactat, et dilatat, iurgia concitat: qui vero sperat in Domino, sanabitur.
26 Qui confidit in corde suo, stultus est: qui autem graditur sapienter, ipse salvabitur.

---

(19) Sup 12, 11; Sir 20, 13. — (20) Sup 13, 11; 20, 21.

27 Qui dat pauperi, non indigebit: qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.
28 Cum surrexerint impii, abscondentur homines: cum illi perierint, multiplicabuntur iusti.

Sententiæ variæ

29 1 Viro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus: et eum sanitas non sequetur.
2 In multiplicatione iustorum lætabitur vulgus: cum impii sumpserint principatum, gemet populus.
3 Vir, qui amat sapientiam, lætificat patrem suum: qui autem nutrit scorta, perdet substantiam.
4 Rex iustus erigit terram, vir avarus destruet eam.
5 Homo, qui blandis, fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus eius.
6 Peccantem virum iniquum involvet laqueus: et iustus laudabit atque gaudebit.
7 Novit iustus causam pauperum: impius ignorat scientiam.
8 Homines pestilentes dissipant civitatem: sapientes vero avertunt furorem.
9 Vir sapiens, si cum stulto contenderit, sive irascatur, sive rideat, non inveniet requiem.
10 Viri sanguinum oderunt simplicem: iusti autem quærunt animam eius.
11 Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, et reservat in posterum.
12 Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.
13 Pauper, et creditor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est Dominus.
14 Rex, qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur.
15 Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.

---

(3) Lc 15, 13.

16 In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera: et iusti ruinas eorum videbunt.
17 Erudi filium tuum, et refrigerabit te, et dabit delicias animæ tuæ.
18 Cum prophetia defecerit, dissipabitur populus: qui vero custodit legem, beatus est.
19 Servus verbis non potest erudiri: quia quod dicis intelligit, et respondere contemnit.
20 Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio.
21 Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem.
22 Vir iracundus provocat rixas: et qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.
23 Superbum sequitur humilitas: et humilem spiritu suscipiet gloria.
24 Qui cum fure participat, odit animam suam: adiurantem audit, et non indicat.
25 Qui timet hominem, cito corruet: qui sperat in Domino, sublevabitur.
26 Multi requirunt faciem principis: et iudicium a Domino egreditur singulorum.
27 Abominantur iusti virum impium: et abominantur impii eos, qui in recta sunt via.
Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

II. Verba aliorum, 30, 1—31, 31

1. Verba Agur filii Iake, 30, 1—33

30 1 Verba Congregantis filii Vomentis.

Visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, et qui Deo secum morante confortatus, ait: Revelatio necessaria
2 Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum.
3 Non didici sapientiam, et non novi scientiam sanctorum.

---

(23) Iob 22, 29.

4 Quis ascendit in cælum atque descendit?
quis continuit spiritum in manibus suis?
quis colligavit aquas quasi in vestimento?
quis suscitavit omnes terminos terræ?
quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si nosti?
5 Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se:
6 ne addas quidquam verbis illius, et arguaris, inveniarisque mendax.

sinceritas et mediocritas petuntur

7 Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar.
8 Vanitatem, et verba mendacia longe fac a me.
Mendicitatem, et divitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria:
9 ne forte satiatus illiciar ad negandum, et dicam: Quis est Dominus?
aut egestate compulsus furer, et periurem nomen Dei mei.

servus non accusandus

10 Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi, et corruas.

generatio mala depingitur

11 Generatio, quæ patri suo maledicit, et quæ matri suæ non benedicit.
12 Generatio, quæ sibi munda videtur, et tamen non est lota a sordibus suis.
13 Generatio, cuius excelsi sunt oculi, et palpebræ eius in alta surrectæ.
14 Generatio, quæ pro dentibus gladios habet,
et commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra, et pauperes ex hominibus.

quattuor insaturabilia

15 Sanguisugæ duæ sunt filiæ, dicentes: Affer, Affer.
Tria sunt insaturabilia, et quartum, quod numquam dicit: Sufficit.
16 Infernus, et os vulvæ,
et terra, quæ non satiatur aqua: ignis vero numquam dicit: Sufficit.

contemptus parentum

17 Oculum, qui subsannat patrem, et qui despicit partum matris suæ,

---

(5) Ps 17, 31. — (6) Dt 4, 2; 12, 32.

effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquilæ.
18 Tria sunt difficilia mihi, et quartum penitus ignoro: quattuor difficilia
19 Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram,
viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia.
20 Talis est et via mulieris adulteræ, quæ comedit, et tergens os suum dicit: Non sum operata malum.
21 Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere: quattuor intolerabilia
22 Per servum cum regnaverit: per stultum cum saturatus fuerit cibo:
23 per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: et per ancillam cum fuerit heres dominæ suæ.
24 Quattuor sunt minima terræ, et ipsa sunt sapientiora sapientibus. quattuor animalia sapientia
25 Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi:
26 lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum:
27 regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas:
28 stellio manibus nititur, et moratur in ædibus regis.
29 Tria sunt, quæ bene gradiuntur, et quartum, quod incedit feliciter: quattuor bene gradientes
30 Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum:
31 gallus succinctus lumbos: et aries: nec est rex, qui resistat ei.
32 Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime: si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum. silentium ori imponendum
33 Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum: et qui vehementer emungit, elicit sanguinem: et qui provocat iras, producit discordias.

2. Verba Lamuelis regis, 31, 1—9

Quæ a rege vitanda et facienda sint

31 1 Verba Lamuelis regis. Visio, qua erudivit eum mater sua.
2 Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?
3 Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges.
4 Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas;
5 et ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis.
6 Date siceram mærentibus, et vinum his, qui amaro sunt animo:
7 bibant, et obliviscantur egestatis suæ, et doloris sui non recordentur amplius.
8 Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt:
9 aperi os tuum, decerne quod iustum est, et iudica inopem et pauperem.

3. Laus mulieris fortis, 31, 10—31

Mater familias describitur

10 Mulierem fortem quis inveniet? procul, et de ultimis finibus pretium eius.
11 Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit.
12 Reddet ei bonum, et non malum, omnibus diebus vitæ suæ.
13 Quæsivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum.
14 Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum.
15 Et de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, et cibaria ancillis suis.
16 Consideravit agrum, et emit eum: de fructu manuum suarum plantavit vineam.
17 Accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum.
18 Gustavit, et vidit quia bona est negotiatio eius: non exstinguetur in nocte lucerna eius.

19 Manum suam misit ad fortia, et digiti eius apprehenderunt fusum.
20 Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem.
21 Non timebit domui suæ a frigoribus nivis: omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus.
22 Stragulatam vestem fecit sibi: byssus, et purpura indumentum eius.
23 Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ.
24 Sindonem fecit, et vendidit, et cingulum tradidit Chananæo.
25 Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo.
26 Os suum aperuit sapientiæ, et lex clementiæ in lingua eius.
27 Consideravit semitas domus suæ, et panem otiosa non comedit.
28 Surrexerunt filii eius, et beatissimam prædicaverunt: vir eius, et laudavit eam. laudatur
29 Multæ filiæ congregaverunt divitias: tu supergressa es universas.
30 Fallax gratia, et vana est pulchritudo: mulier timens Dominum ipsa laudabitur.
31 Date ei de fructu manuum suarum: et laudent eam in portis opera eius.

ECCLESIASTES,
QUI AB HEBRÆIS COHELETH APPELLATUR

Prologus 1, 1—11

Vanus est labor hominis, quia omnia eosdem cursus constantissime servant

1 [1] Verba Ecclesiastæ, filii David, regis Ierusa-
lem.
[2] Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes: vanitas
vanitatum, et omnia vanitas. [3] Quid habet amplius
homo de universo labore suo, quo laborat sub
sole? [4] Generatio præterit, et generatio advenit:
terra autem in æternum stat. [5] Oritur sol, et oc-
cidit, et ad locum suum revertitur: ibique renascens,
[6] gyrat per meridiem, et flectitur ad aquilonem:
lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in
circulos suos revertitur. [7] Omnia flumina intrant in
mare, et mare non redundat: ad locum, unde ex-
eunt flumina, revertuntur ut iterum fluant. [8] Cunctæ
res ifficiles: non potest eas homo explicare ser-
mone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu
impletur. [9] Quid est quod fuit? ipsum quod fu-
turum est. Quid est quod factum est? ipsum
quod faciendum est. [10] Nihil sub sole novum, nec
valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est: iam
enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante nos.
[11] Non est priorum memoria: sed nec eorum qui-
dem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud
eos, qui futuri sunt in novissimo.

PARS PRIOR
Vanitas omnium rerum, 1, 12—7, 1

1. Vanitas studii sapientiæ, 1, 12—18

In multa sapientia est indignatio multa

[12] Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem
[13] et proposui in animo meo quærere et investigare

sapienter de omnibus, quæ fiunt sub sole. Hanc
occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum,
ut occuparentur in ea. 14 Vidi cuncta, quæ fiunt
sub sole, et ecce universa vanitas, et afflictio spi-
ritus. 15 Perversi difficile corriguntur, et stulto-
rum infinitus est numerus. 16 Locutus sum in
corde meo, dicens: Ecce magnus effectus sum, et
præcessi omnes sapientia, qui fuerunt ante me in
Ierusalem: et mens mea contemplata est multa sa-
pienter, et didici. 17 Dedique cor meum ut scirem
prudentiam, atque doctrinam, erroresque et stulti-
tiam: et agnovi quod in his quoque esset labor, et
afflictio spiritus, 18 eo quod in multa sapientia
multa sit indignatio: et qui addit scientiam, addit
et laborem.

2. Vanitas oblectamentorum, 2, 1—11

2 1 Dixi ego in corde meo: Vadam, et affluam
deliciis, et fruar bonis. Et vidi quod hoc quo-
que esset vanitas. 2 Risum reputavi errorem: et
gaudio dixi: Quid frustra deciperis? 3 Cogitavi
in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut
animum meum transferrem ad sapientiam, devita-
remque stultitiam, donec viderem quid esset utile
filiis hominum: quo facto opus est sub sole numero
dierum vitæ suæ. 4 Magnificavi opera mea, ædi-
ficavi mihi domos, et plantavi vineas, 5 feci hor-
tos, et pomaria, et consevi ea cuncti generis ar-
boribus, 6 et exstruxi mihi piscinas aquarum, ut
irrigarem silvam lignorum germinantium, 7 pos-
sedi servos et ancillas, multamque familiam habui:
armenta quoque, et magnos ovium greges ultra
omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem: 8 coa-
cervavi mihi argentum, et aurum, et substantias
regum, ac provinciarum: feci mihi cantores, et
cantatrices, et delicias filiorum hominum, scyphos,
et urceos in ministerio ad vina fundenda: 9 et
supergressus sum opibus omnes, qui ante me fue-
runt in Ierusalem: sapientia quoque perseveravit
mecum. 10 Et omnia, quæ desideraverunt oculi
mei, non negavi eis: nec prohibui cor meum quin

Deliciæ animum humanum non satiant

omni voluptate frueretur, et oblectaret se in his,
quæ præparaveram: et hanc ratus sum partem
meam, si uterer labore meo. 11 Cumque me con-
vertissem ad universa opera, quæ fecerant manus
meæ, et ad labores, in quibus frustra sudaveram,
vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi,
et nihil permanere sub sole.

3. Vanitas sapientiæ ac divitiarum, 2, 12—26

Sapientis et stulti unus occasus est

12 Transivi ad contemplandam sapientiam, er-
roresque et stultitiam (quid est, inquam, homo, ut
sequi possit regem Factorem suum?) 13 et vidi
quod tantum præcederet sapientia stultitiam, quan-
tum differt lux a tenebris. 14 Sapientis oculi in
capite eius: stultus in tenebris ambulat: et didici
quod unus utriusque esset interitus. 15 Et dixi
in corde meo: Si unus et stulti et meus occasus
erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientiæ
dedi operam? Locutusque cum mente mea, anim-
adverti quod hoc quoque esset vanitas. 16 Non
enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in
perpetuum, et futura tempora oblivione cuncta
pariter operient: moritur doctus similiter ut indoc-
tus. 17 Et idcirco tæduit me vitæ meæ videntem
mala universa esse sub sole, et cuncta vanitatem
et afflictionem spiritus.

divitiæ heredi cedunt

18 Rursus detestatus sum omnem industriam
meam, qua sub sole studiosissime laboravi, habi-
turus heredem post me, 19 quem ignoro, utrum
sapiens an stultus futurus sit, et dominabitur in
laboribus meis, quibus desudavi et sollicitus fui; et
est quidquam tam vanum? 20 Unde cessavi, re-
nuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole.
21 Nam cum alius laboret in sapientia, et doctrina,
et sollicitudine, homini otioso quæsita dimittit: et
hoc ergo, vanitas, et magnum malum. 22 Quid
enim proderit homini de universo labore suo, et
afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est?

---

(14) Pr 17, 24; Inf 8, 1.

23 Cuncti dies eius doloribus et ærumnis pleni
sunt, nec per noctem mente requiescit: et hoc
nonne vanitas est?
24 Nonne melius est comedere et bibere, et osten-
dere animæ suæ bona de laboribus suis? et hoc
de manu Dei est. 25 Quis ita devorabit, et deli-
ciis affluet ut ego? 26 Homini bono in conspectu
suo dedit Deus sapientiam, et scientiam, et læti-
tiam: peccatori autem dedit afflictionem, et curam
superfluam, ut addat, et congreget, et tradat ei qui
placuit Deo: sed et hoc vanitas est, et cassa solli-
citudo mentis.

homo bonis suis fruatur

4. Vanitas laborum humanorum, 3, 1—22

3 1 Omnia tempus habent, et suis spatiis trans-
eunt universa sub cælo. 2 Tempus nascendi,
et tempus moriendi. Tempus plantandi, et tem-
pus evellendi quod plantatum est. 3 Tempus occi-
dendi, et tempus sanandi: Tempus destruendi, et
tempus ædificandi. 4 Tempus flendi, et tempus
ridendi. Tempus plangendi, et tempus saltandi.
5 Tempus spargendi lapides, et tempus colligendi.
Tempus amplexandi, et tempus longe fieri ab am-
plexibus. 6 Tempus acquirendi, et tempus per-
dendi. Tempus custodiendi, et tempus abiiciendi.
7 Tempus scindendi, et tempus consuendi. Tem-
pus tacendi, et tempus loquendi. 8 Tempus dilec-
tionis, et tempus odii. Tempus belli, et tempus
pacis. 9 Quid habet amplius homo de labore suo?
10 Vidi afflictionem, quam dedit Deus filiis ho-
minum, ut distendantur in ea. 11 Cuncta fecit
bona in tempore suo, et mundum tradidit dispu-
tationi eorum, ut non inveniat homo opus, quod
operatus est Deus ab initio usque ad finem. 12 Et
cognovi quod non esset melius nisi lætari, et fa-
cere bene in vita sua. 13 Omnis enim homo, qui
comedit et bibit, et videt bonum de labore suo, hoc
donum Dei est. 14 Didici quod omnia opera, quæ
fecit Deus, perseverent in perpetuum: non possu-
mus eis quidquam addere, nec auferre, quæ fecit
Deus ut timeatur. 15 Quod factum est, ipsum per-

Vicissitudines rerum atque ordines immutari nequeunt

in donis Dei lætandum est

manet: quæ futura sunt, iam fuerunt: et Deus
instaurat quod abiit.

homo ut iumentum moritur

16 Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, et
in loco iustitiæ iniquitatem. 17 Et dixi in corde
meo: Iustum, et impium iudicabit Deus, et tem-
pus omnis rei tunc erit. 18 Dixi in corde meo
de filiis hominum, ut probaret eos Deus, et osten-
deret similes esse bestiis. 19 Idcirco unus interi-
tus est hominis, et iumentorum, et æqua utriusque
condicio: sicut moritur homo, sic et illa moriuntur:
similiter spirant omnia, et nihil habet homo iu-
mento amplius: cuncta subiacent vanitati, 20 et
omnia pergunt ad unum locum: de terra facta
sunt, et in terram pariter revertuntur. 21 Quis
novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum,
et si spiritus iumentorum descendat deorsum?

in operibus suis lætetur

22 Et deprehendi nihil esse melius quam lætari
hominem in opere suo, et hanc esse partem illius.
Quis enim eum adducet, ut post se futura cog-
noscat?

5. Vanitas condicionum humanarum, 4, 1—5, 6

Oppressio innocentium

4 1 Verti me ad alia, et vidi calumnias, quæ sub
sole geruntur, et lacrimas innocentium, et ne-
minem consolatorem: nec posse resistere eorum
violentiæ, cunctorum auxilio destitutos. 2 Et lau-
davi magis mortuos, quam viventes: 3 et felicio-
rem utroque iudicavi, qui necdum natus est, nec
vidit mala quæ sub sole fiunt.

invidiæ laborantium

4 Rursum contemplatus sum omnes labores ho-
minum, et industrias animadverti patere invidiæ
proximi: et in hoc ergo vanitas, et cura superflua
est. 5 Stultus complicat manus suas, et comedit
carnes suas, dicens: 6 Melior est pugillus cum
requie, quam plena utraque manus cum labore, et
afflictione animi.

labor solitarii

7 Considerans repperi et aliam vanitatem sub
sole: 8 unus est, et secundum non habet, non
filium, non fratrem, et tamen laborare non cessat,
nec satiantur oculi eius divitiis: nec recogitat, di-
cens: Cui laboro, et fraudo animam meam bonis?

in hoc quoque vanitas est, et afflictio pessima.
9 Melius est ergo duos esse simul, quam unum:
habent enim emolumentum societatis suæ: 10 si
unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli: quia
cum ceciderit, non habet sublevantem se. 11 Et
si dormierint duo, fovebuntur mutuo: unus quomodo calefiet? 12 Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei: funiculus triplex difficile rumpitur.

13 Melior est puer pauper et sapiens, rege sene
et stulto, qui nescit prævidere in posterum. 14 Quod
de carcere, catenisque interdum quis egrediatur ad
regnum: et alius natus in regno, inopia consumatur. 15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant sub
sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo.
16 Infinitus numerus est populi omnium, qui fuerunt
ante eum: et qui postea futuri sunt, non lætabuntur
in eo; sed et hoc, vanitas et afflictio spiritus.

mobilitas fortunæ describuntur

17 Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei,
et appropinqua ut audias. Multo enim melior est
obœdientia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt
quid faciunt mali.

Deo obœdiendum

5 1 Ne temere quid loquaris, neque cor tuum
sit velox ad proferendum sermonem coram
Deo. Deus enim in cælo, et tu super terram: idcirco sint pauci sermones tui. 2 Multas curas
sequuntur somnia, et in multis sermonibus invenietur stultitia.

non multa sed multum orandum

3 Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis et stulta promissio; sed
quodcumque voveris, redde: 4 multoque melius
est non vovere, quam post votum promissa non
reddere. 5 Ne dederis os tuum ut peccare facias
carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non est
providentia: ne forte iratus Deus contra sermones
tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. 6 Ubi
multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, et sermones innumeri: tu vero Deum time.

vota Deo reddenda sunt

---

(17) 1 Sm 15, 22; Os 6, 6.

6. Vanitas fortunarum, 5, 7—7, 1

Iustitia subvertitur

7 Si videris calumnias egenorum, et violenta iu-
dicia, et subverti iustitiam in provincia, non mi-
reris super hoc negotio: quia excelso excelsior est
alius, et super hos quoque eminentiores sunt alii,
8 et insuper universæ terræ rex imperat servienti.

divitiæ non illi stulto prosunt

9 Avarus non implebitur pecunia: et qui amat
divitias, fructum non capiet ex eis: et hoc ergo
vanitas. 10 Ubi multæ sunt opes, multi et qui
comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi
quod cernit divitias oculis suis? 11 Dulcis est som-
nus operanti, sive parum, sive multum comedat: sa-
turitas autem divitis non sinit eum dormire. 12 Est
et alia infirmitas pessima, quam vidi sub sole:
divitiæ conservatæ in malum domini sui. 13 Pereunt
enim in afflictione pessima: generavit filium, qui in
summa egestate erit. 14 Sicut egressus est nudus
de utero matris suæ, sic revertetur, et nihil auferet
secum de labore suo. 15 Miserabilis prorsus infir-
mitas: quo modo venit, sic revertetur. Quid ergo
prodest ei quod laboravit in ventum? 16 Cunctis
diebus vitæ suæ comedit in tenebris et in curis
multis, et in ærumna atque tristitia.

qui dono fruendi caret

17 Hoc itaque visum est mihi bonum ut comedat
quis, et bibat, et fruatur lætitia ex labore suo, quo
laboravit ipse sub sole numero dierum vitæ suæ,
quos dedit ei Deus, et hæc est pars illius. 18 Et
omni homini, cui dedit Deus divitias, atque sub-
stantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex
eis, et fruatur parte sua, et lætetur de labore suo:
hoc est donum Dei. 19 Non enim satis recorda-
bitur dierum vitæ suæ, eo quod Deus occupet de-
liciis cor eius.

sed hominibus extraneis

6 1 Est et aliud malum, quod vidi sub sole, et
quidem frequens apud homines: 2 Vir, cui
dedit Deus divitias, et substantiam, et honorem,
et nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desi-
derat: nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat

---

(12) Iob 20, 20. — (14) Iob 1, 21; 1 Tim 6, 7.

ex eo, sed homo extraneus vorabit illud: hoc va-
nitas, et miseria magna est. 3 Si genuerit quis-
piam centum liberos, et vixerit multos annos, et
plures dies ætatis habuerit, et anima illius non
utatur bonis substantiæ suæ, sepulturaque careat:
de hoc ego pronuntio quod melior illo sit aborti-
vus. 4 Frustra enim venit, et pergit ad tenebras,
et oblivione delebitur nomen eius. 5 Non vidit
solem, neque cognovit distantiam boni et mali:
6 etiam si duobus millibus annis vixerit, et non
fuerit perfruitus bonis: nonne ad unum locum pro-
perant omnia?

stultæ cupiditates non explentur

7 Omnis labor hominis in ore eius: sed anima
eius non implebitur. 8 Quid habet amplius sapiens
a stulto? et quid pauper nisi ut pergat illuc, ubi
est vita? 9 Melius est videre quod cupias, quam
desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est,
et præsumptio spiritus.

quia omnia a Deo prædordinata sunt

10 Qui futurus est, iam vocatum est nomen eius:
et scitur quod homo sit, et non possit contra for-
tiorem se in iudicio contendere. 11 Verba sunt
plurima, multamque in disputando habentia vani-
tatem.

7 1 Quid necesse est homini maiora se quærere,
cum ignoret quid conducat sibi in vita sua
numero dierum peregrinationis suæ, et tempore,
quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit
indicare quid post eum futurum sub sole sit?

PARS ALTERA

Præcepta sapientiæ, 7, 2—12, 8

1. De recta vitæ via, 7, 2—25

Melius eligendum

2 Melius est nomen bonum, quam unguenta pre-
tiosa: et dies mortis die nativitatis. 3 Melius est
ire ad domum luctus, quam ad domum convivii:
in illa enim finis cunctorum admonetur hominum,

(2) Pr 22, 1.

et vivens cogitat quid futurum sit. 4 Melior est
ira risu: quia per tristitiam vultus, corrigitur ani-
mus delinquentis. 5 Cor sapientium ubi tristitia
est, et cor stultorum ubi lætitia. 6 Melius est a
sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi;
7 quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla,
sic risus stulti: sed et hoc vanitas. 8 Calumnia
conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius.
9 Melior est finis orationis, quam principium. Me-
lior est patiens arrogante.

in varietatibus acquiescendum

10 Ne sis velox ad irascendum: quia ira in sinu
stulti requiescit. 11 Ne dicas: Quid putas causæ
est quod priora tempora meliora fuere quam nunc
sunt? stulta enim est huiuscemodi interrogatio.
12 Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prod-
est videntibus solem. 13 Sicut enim protegit sa-
pientia, sic protegit pecunia; hoc autem plus habet
eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt posses-
sori suo. 14 Considera opera Dei, quod nemo
possit corrigere quem ille despexerit. 15 In die
bona fruere bonis, et malam diem præcave; sicut
enim hanc, sic et illam fecit Deus, ut non inve-
niat homo contra eum iustas querimonias.

in medio standum est

16 Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ:
Iustus perit in iustitia sua, et impius multo vivit
tempore in malitia sua. 17 Noli esse iustus mul-
tum: neque plus sapias quam necesse est, ne ob-
stupescas. 18 Ne impie agas multum: et noli esse
stultus, ne moriaris in tempore non tuo. 19 Bo-
num est te sustentare iustum, sed et ab illo ne
subtrahas manum tuam: quia qui timet Deum, nihil
negligit. 20 Sapientia confortavit sapientem super
decem principes civitatis. 21 Non est enim homo
iustus in terra, qui faciat bonum, et non peccet.
22 Sed et cunctis sermonibus, qui dicuntur, ne ac-
commodes cor tuum: ne forte audias servum tuum
maledicentem tibi; 23 scit enim conscientia tua,
quia et tu crebro maledixisti aliis. 24 Cuncta ten-
tavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar: et ipsa

---

(21) 1 Rg 8, 46; 2 Par 6, 36; Pr 20, 9; 1 Io 1, 8.

longius recessit a me, 25 multo magis quam erat:
et alta profunditas, quis inveniet eam?

2. De muliere ac rege, 7, 26—8, 9

26 Lustravi universa animo meo, ut scirem, et Mulier
considerarem, et quærerem sapientiam, et ratio- fugienda
nem: et ut cognoscerem impietatem stulti, et er-
rorem imprudentium: 27 et inveni amariorem
morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, et
sagena cor eius, vincula sunt manus illius. Qui pla-
cet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est,
capietur ab illa. 28 Ecce hoc inveni, dixit Eccle-
siastes, unum et alterum, ut invenirem rationem,
29 quam adhuc quærit anima mea, et non inveni.
Virum de mille unum repperi, mulierem ex om-
nibus non inveni. 30 Solummodo hoc inveni, quod
fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis
miscuerit quæstionibus.

Quis talis ut sapiens est? et quis cognovit solu- regi obœ-
tionem verbi? diendum
est

8 1 Sapientia hominis lucet in vultu eius, et po-
tentissimus faciem illius commutabit. 2 Ego
os regis observo, et præcepta iuramenti Dei. 3 Ne
festines recedere a facie eius, neque permaneas in
opere malo: quia omne, quod voluerit, faciet: 4 et
sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei
quisquam potest: Quare ita facis? 5 Qui custodit
præceptum, non experietur quidquam mali. Tem-
pus et responsionem cor sapientis intelligit. 6 Omni
negotio tempus est, et opportunitas, et multa ho-
minis afflictio: 7 quia ignorat præterita, et futura
nullo scire potest nuntio. 8 Non est in hominis
potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem
in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello,
neque salvabit impietas impium. 9 Omnia hæc
consideravi, et dedi cor meum in cunctis operi-
bus, quæ fiunt sub sole. Interdum dominatur homo
homini in malum suum.

---

(1) Sup 2, 14.

3. De ordine et administratione mundi, 8, 10—9, 12

Sors inæqualis toleranda

10 Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc
viverent, in loco sancto erant, et laudabantur in
civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vani-
tas est. 11 Etenim quia non profertur cito contra
malos sententia, absque timore ullo filii hominum
perpetrant mala. 12 Attamen peccator ex eo quod
centies facit malum, et per patientiam sustentatur,
ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum,
qui verentur faciem eius. 13 Non sit bonum im-
pio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra
transeant qui non timent faciem Domini. 14 Est
et alia vanitas, quæ fit super terram: sunt iusti,
quibus mala proveniunt, quasi opera egerint im-
piorum: et sunt impii, qui ita securi sunt, quasi
iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum
iudico. 15 Laudavi igitur lætitiam quod non esset
homini bonum sub sole, nisi quod comederet, et
biberet, atque gauderet: et hoc solum secum au-
ferret de labore suo in diebus vitæ suæ, quos de-
dit ei Deus sub sole.

gubernatio Dei non scrutanda

16 Et apposui cor meum ut scirem sapientiam,
et intelligerem distentionem, quæ versatur in terra:
est homo, qui diebus et noctibus somnum non ca-
pit oculis. 17 Et intellexi quod omnium operum
Dei nullam possit homo invenire rationem eorum,
quæ fiunt sub sole: et quanto plus laboraverit ad
quærendum, tanto minus inveniat: etiam si dixerit
sapiens se nosse, non poterit reperire.

9 1 Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose
intelligerem: Sunt iusti atque sapientes, et opera
eorum in manu Dei: et tamen nescit homo utrum
amore, an odio dignus sit: 2 sed omnia in futu-
rum servantur incerta, eo quod universa æque
eveniant iusto et impio, bono et malo, mundo et
immundo, immolanti victimas, et sacrificia contem-
nenti. Sicut bonus, sic et peccator: ut periurus,
ita et ille qui verum deierat. 3 Hoc est pessimum
inter omnia, quæ sub sole fiunt, quia eadem cunctis
eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implen-

tur malitia, et contemptu in vita sua, et post hæc
ad inferos deducentur. 4 Nemo est qui semper
vivat, et qui huius rei habeat fiduciam: melior est
canis vivus leone mortuo. 5 Viventes enim sciunt
se esse morituros, mortui vero nihil noverunt am-
plius, nec habent ultra mercedem: quia oblivioni
tradita est memoria eorum. 6 Amor quoque, et
odium, et invidiæ simul perierunt, nec habent par-
tem in hoc sæculo, et in opere, quod sub sole
geritur.

sed vita perfruendum est

7 Vade ergo et comede in lætitia panem tuum,
et bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent
opera tua. 8 Omni tempore sint vestimenta tua
candida, et oleum de capite tuo non deficiat. 9 Per-
fruere vita cum uxore, quam diligis, cunctis diebus
vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole
omni tempore vanitatis tuæ: hæc est enim pars
in vita, et in labore tuo, quo laboras sub sole.
10 Quodcumque facere potest manus tua, instanter
operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia,
nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.
11 Verti me ad aliud, et vidi sub sole, nec velo-
cium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapien-
tium panem, nec doctorum divitias, nec artificum
gratiam: sed tempus, casumque in omnibus. 12 Ne-
scit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur
hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic
capiuntur homines in tempore malo, cum eis ex-
templo supervenerit.

4. De sapientia æstimanda, 9, 13—10, 15

Sapientia pauperis contempta urbem liberat

13 Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, et
probavi maximam: 14 Civitas parva, et pauci in
ea viri: venit contra eam rex magnus, et vallavit
eam, exstruxitque munitiones per gyrum, et per-
fecta est obsidio. 15 Inventusque est in ea vir
pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapien-
tiam suam, et nullus deinceps recordatus est ho-
minis illius pauperis. 16 Et dicebam ego, melio-
rem esse sapientiam fortitudine: quomodo ergo sa-

pientia pauperis contempta est, et verba eius non
sunt audita? 17 Verba sapientium audiuntur in
silentio plus quam clamor principis inter stultos.
18 Melior est sapientia, quam arma bellica: et qui
in *uno peccaverit*, multa bona perdet.

10 1 Muscæ morientes perdunt suavitatem un-
guenti. Pretiosior est sapientia et gloria,
parva et ad tempus stultitia. 2 Cor sapientis in
dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. 3 Sed
et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit,
omnes stultos æstimat.

sapientia rectam agendi rationem tradit

4 Si spiritus potestatem habentis ascenderit super
te, locum tuum ne dimiseris: quia curatio faciet
cessare peccata maxima. 5 Est malum quod vidi
sub sole, quasi per errorem egrediens a facie prin-
cipis: 6 positum stultum in dignitate sublimi, et
divites sedere deorsum. 7 Vidi servos in equis:
et principes ambulantes super terram quasi servos.
8 Qui fodit foveam, incidet in eam, et qui dissipat
sepem, mordebit eum coluber. 9 Qui transfert la-
pides, affligetur in eis: et qui scindit ligna, vulne-
rabitur ab eis. 10 Si retusum fuerit ferrum, et hoc
non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore
exacuetur, et post industriam sequetur sapientia.
11 Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus
habet qui occulte detrahit. 12 Verba oris sapientis
gratia: et labia insipientis præcipitabunt eum: 13 Ini-
tium verborum eius stultitia, et novissimum oris
illius error pessimus. 14 Stultus verba multiplicat.
Ignorat homo quid ante se fuerit: et quid post se fu-
turum sit, quis ei poterit indicare? 15 Labor stul-
torum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

5. De principibus, divitibus et egentibus, 10, 16—11, 3

Principibus et divitibus non maledicendum

16 Væ tibi terra, cuius rex puer est, et cuius
principes mane comedunt. 17 Beata terra, cuius
rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tem-
pore suo ad reficiendum, et non ad luxuriam. 18 In

---

(8) Pr 26, 27; Sir 27, 29.

pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate
manuum perstillabit domus. 19 In risum faciunt
panem, et vinum ut epulentur viventes: et pecu-
niæ obœdiunt omnia. 20 In cogitatione tua regi
ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledi-
xeris diviti: quia et aves cæli portabunt vocem
tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

11 1 Mitte panem tuum super transeuntes aquas: egentibus bene faciendum
quia post tempora multa invenies illum. 2 Da
partem septem, necnon et octo: quia ignoras quid
futurum sit mali super terram. 3 Si repletæ fue-
rint nubes, imbrem super terram effundent. Si
ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in
quocumque loco ceciderit, ibi erit.

6. De vitæ institutione, 11, 4—12, 8

4 Qui observat ventum, non seminat: et qui con- Strenue laborandum
siderat nubes, numquam metet. 5 Quomodo igno-
ras quæ sit via spiritus, et qua ratione compin-
gantur ossa in ventre prægnantis; sic nescis opera
Dei, qui fabricator est omnium. 6 Mane semina
semen tuum, et vespere ne cesset manus tua: quia
nescis quid magis oriatur, hoc aut illud: et si utrum-
que simul, melius erit.

7 Dulce lumen, et delectabile est oculis videre bonis fruendum
solem. 8 Si annis multis vixerit homo, et in his
omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi
temporis, et dierum multorum: qui cum venerint,
vanitatis arguentur præterita.

9 Lætare ergo iuvenis in adolescentia tua, et in sed cum timore Dei
bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuæ, et
ambula in viis cordis tui, et in intuitu oculorum
tuorum: et scito quod pro omnibus his adducet
te Deus in iudicium. 10 Aufer iram a corde tuo,
et amove malitiam a carne tua. Adolescentia enim
et voluptas vana sunt.

12 1 Memento Creatoris tui in diebus iuven- præsertim in diebus iuventutis
tutis tuæ, antequam veniat tempus afflic-
tionis, et appropinquent anni, de quibus dicas: Non
mihi placent, 2 antequam tenebrescat sol, et lu-
men, et luna, et stellæ, et revertantur nubes post

pluviam: 3 quando commovebuntur custodes do-
mus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosæ erunt
molentes in minuto numero, et tenebrescent vi-
dentes per foramina: 4 et claudent ostia in platea,
in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vo-
cem volucris, et obsurdescent omnes filiæ carmi-
nis. 5 Excelsa quoque timebunt, et formidabunt
in via, florebit amygdalus, impinguabitur locusta,
et dissipabitur capparis: quoniam ibit homo in do-
mum æternitatis suæ, et circuibunt in platea plan-
gentes. 6 Antequam rumpatur funiculus argenteus,
et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super
fontem, et confringatur rota super cisternam, 7 et
revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spi-
ritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

8 Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia
vanitas.

Epilogus, 12, 9—14

Laus sapientiæ

9 Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, do-
cuit populum, et enarravit quæ fecerat: et inve-
stigans composuit parabolas multas. 10 Quæsivit
verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos,
ac veritate plenos. 11 Verba sapientium sicut sti-
muli, et quasi clavi in altum defixi, quæ per ma-
gistrorum consilium data sunt a pastore uno.

summa sapientiæ

12 His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures
libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis
afflictio est. 13 Finem loquendi pariter omnes au-
diamus. Deum time, et mandata eius observa:
hoc est enim omnis homo: 14 et cuncta, quæ fiunt,
adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive
bonum, sive malum illud sit.

CANTICUM CANTICORUM SALOMONIS,

QUOD HEBRAICE DICITUR SIR HASIRIM

PARS PRIOR

Amor sponsorum, 1, 1—5, 1

I. Ante nuptias, 1, 1—3, 5

1. Desiderium sponsæ, 1, 1—7

1 [1] Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino, Sponsa
2 fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentulæ dilexerunt te.
3 Trahe me: post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua:
exsultabimus et lætabimur in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te.

4 Nigra sum, sed formosa, filiæ Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. decolorata
5 Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol:
filii matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodivi.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, sponsum concupiscit
ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

7 Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum, et pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.

2. Laudatio sponsi et sponsæ, 1, 8—2, 3

Laudatio sponsi

8 Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea.
9 Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis: collum tuum sicut monilia.
10 Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.

laudatio sponsæ

11 Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.
12 Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.
13 Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi.

laudatio alterna

14 Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.
15 Ecce tu pulcher es dilecte mi, et decorus. Lectulus noster floridus:
16 tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.

2 1 Ego flos campi, et lilium convallium.

2 Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.
3 Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios.
Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo.

3. Gaudia amoris, 2, 4—7

Sponsa amore languet

4 Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me caritatem.
5 Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo.
6 Læva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me.

7 Adiuro vos filiæ Ierusalem per capreas, cervosque camporum,
ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit.

4. Amplexus sponsi visitantis, 2, 8—17

Sponsi ac sponsæ

8 Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles:
9 similis est dilectus meus capreæ, hinnuloque cervorum.
En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.
10 En dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, et veni.
11 Iam enim hiems transiit, imber abiit, et recessit.
12 Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit: vox turturis audita est in terra nostra:
13 ficus protulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum.
Surge, amica mea, speciosa mea, et veni:
14 columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ,
ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis:
vox enim tua dulcis, et facies tua decora.
15 Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas: nam vinea nostra floruit.
16 Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia
17 donec aspiret dies, et inclinentur umbræ.
Revertere: similis esto, dilecte mi, capreæ, hinnuloque cervorum super montes Bether.

unitas perfecta

5. Amplexus sponsæ quærentis, 3, 1—5

Sponsa sponsum

3 1 In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea: quæsivi illum, et non inveni.
2 Surgam, et circuibo civitatem:
per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea: quæsivi illum, et non inveni.

3 Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem: Num quem diligit anima mea, vidistis:

invenit ac tenet

4 Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea:
tenui eum: nec dimittam donec introducam illum in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ.
5 Adiuro vos filiæ Ierusalem per capreas, cervosque camporum,
ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.

II. In nuptiis, 3, 6—5, 1

Gloria sponsi advenientis

6 Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi
ex aromatibus myrrhæ, et thuris, et universi pulveris pigmentarii?
7 En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel:
8 omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi:
uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.
9 Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani:
10 columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum,
ascensum purpureum: media caritate constravit propter filias Ierusalem:
11 Egredimini et videte filiæ Sion regem Salomonem
in diademate, quo coronavit illum mater sua
in die desponsationis illius, et in die lætitiæ cordis eius.

pulchritudo sponsæ ductæ

4 1 Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es! Oculi tui columbarum, absque eo, quod intrinsecus latet.
Capilli tui sicut greges caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad.
2 Dentes tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro,

omnes gemellis fetibus, et sterilis non est
inter eas.
3 Sicut vitta coccinea, labia tua: et eloquium
tuum, dulce.
Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, absque eo, quod intrinsecus latet.
4 Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata
est cum propugnaculis:
mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
5 Duo ubera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis,
6 donec aspiret dies, et inclinentur umbræ,
vadam ad montem myrrhæ, et ad collem thuris.
7 Tota pulchra es amica mea, et macula non
est in te.
8 Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano,
veni:
coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon,
de cubilibus leonum, de montibus pardorum.
9 Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum,
et in uno crine colli tui.
10 Quam pulchræ sunt mammæ tuæ soror mea
sponsa!
pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata.
11 Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac
sub lingua tua: et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.
12 Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus
conclusus, fons signatus.
13 Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum
cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo,
14 nardus et crocus, fistula et cinnamomum cum
universis lignis Libani, myrrha et aloe cum omnibus primis unguentis.
15 Fons hortorum: puteus aquarum viventium,
quæ fluunt impetu de Libano.

voluptas nuptialis amborum

16 Surge aquilo, et veni auster, perfla hortum meum, et fluant aromata illius.

5 1 Veniat dilectus meus in hortum suum, et comedat fructum pomorum suorum.
Veni in hortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis:
comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo:
comedite amici, et bibite, et inebriamini carissimi.

PARS ALTERA

Amor coniugum, 5, 2—8, 14

I. Separatorum, 5, 2—7, 10

1. Negligentia et emendatio sponsæ, 5, 2—6, 9

Sponsa dilecto non statim aperit

2 Ego dormio, et cor meum vigilat: vox dilecti mei pulsantis:
Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea:
quia caput meum plenum est rore, et cincinni mei guttis noctium.
3 Exspoliavi me tunica mea, quomodo induar illa?
lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?
4 Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius.

declinantem quærens vulneratur

5 Surrexi, ut aperirem dilecto meo: manus meæ stillaverunt myrrham, et digiti mei pleni myrrha probatissima.
6 Pessulum ostii mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat, atque transierat. Anima mea liquefacta est, ut locutus est:
quæsivi, et non inveni illum: vocavi, et non respondit mihi.
7 Invenerunt me custodes qui circumeunt civitatem: percusserunt me, et vulneraverunt me: tulerunt pallium meum mihi custodes murorum.

8 Adiuro vos filiæ Ierusalem, si inveneritis dilec-
tum meum, ut nuntietis ei quia amore lan-
gueo.
9 Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcher-
rima mulierum?
qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic ad-
iurasti nos?
10 Dilectus meus candidus et rubicundus, electus
ex millibus.
11 Caput eius aurum optimum: Comæ eius sicut
elatæ palmarum, nigræ quasi corvus.
12 Oculi eius sicut columbæ super rivulos aqua-
rum, quæ lacte sunt lotæ, et resident iuxta
fluenta plenissima.
13 Genæ illius sicut areolæ aromatum consitæ a
pigmentariis. Labia eius lilia distillantia
myrrham primam.
14 Manus illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis.
Venter eius eburneus, distinctus sapphiris.
15 Crura illius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ
sunt super bases aureas. Species eius ut
Libani, electus ut cedri.
16 Guttur illius suavissimum, et totus desidera-
bilis: talis est dilectus meus, et ipse est
amicus meus, filiæ Ierusalem.
17 Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulie-
rum?
quo declinavit dilectus tuus, et quæremus eum
tecum?

filiabus Ierusalem dilectum describit

6 1 Dilectus meus descendit in hortum suum ad
areolam aromatum, ut pascatur in hortis, et
lilia colligat.
2 Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi, qui
pascitur inter lilia.

cum eo coniungitur

3 Pulchra es amica mea, suavis, et decora sicut
Ierusalem: terribilis ut castrorum acies
ordinata.
4 Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avo-
lare fecerunt.

laudibus extollitur

Capilli tui sicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad.
5 Dentes tui sicut grex ovium, quæ ascenderunt de lavacro,
omnes gemellis fetibus, et sterilis non est in eis.
6 Sicut cortex mali punici, sic genæ tuæ absque occultis tuis.
7 Sexaginta sunt reginæ, et octoginta concubinæ, et adolescentularum non est numerus.
8 Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ, electa genitrici suæ.
Viderunt eam filiæ, et beatissimam prædicaverunt: reginæ et concubinæ, et laudaverunt eam.
9 Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol,
terribilis ut castrorum acies ordinata?

2. Tentatio et victoria sponsæ, 6, 10—7, 10

In horto nucum

10 Descendi in hortum nucum, ut viderem poma convallium,
et inspicerem si floruisset vinea, et germinassent mala punica.
11 Nescivi: anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.

blanditiis seductoris pellicitur

12 Revertere, revertere Sulamitis: revertere, revertere, ut intueamur te.
7 1 Quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum?
Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis!
Iuncturæ femorum tuorum, sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis.
2 Umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis.
Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis.
3 Duo ubera tua, sicut duo hinnuli gemelli capreæ.

4 Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui
sicut piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta
filiæ multitudinis.
Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit
contra Damascum.
5 Caput tuum ut Carmelus: et comæ capitis tui,
sicut purpura regis vincta canalibus.
6 Quam pulchra es, et quam decora carissima,
in deliciis!
7 Statura tua assimilata est palmæ, et ubera tua
botris.
8 Dixi: Ascendam in palmam, et apprehendam
fructus eius:
et erunt ubera tua sicut botri vineæ: et odor
oris tui sicut malorum.
9 Guttur tuum sicut vinum optimum,
dignum dilecto meo ad potandum, labiisque
et dentibus illius ad ruminandum.
10 Ego dilecto meo, et ad me conversio eius.

at dilecto fidem servat

II. Coniunctorum, 7, 11—8, 14

11 Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, com-
moremur in villis. 12 Mane surgamus ad
vineas,
videamus si floruit vinea, si flores fructus par-
turiunt, si floruerunt mala punica:
ibi dabo tibi ubera mea.
13 Mandragoræ dederunt odorem. In portis nostris
omnia poma:
nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.

Sponsa amplexum desiderat

8 1 Quis mihi det te fratrem meum sugentem
ubera matris meæ,
ut inveniam te foris, et deosculer te, et iam
me nemo despiciat?
2 Apprehendam te, et ducam in domum matris
meæ: ibi me docebis,
et dabo tibi poculum ex vino condito, et mu-
stum malorum granatorum meorum.
3 Læva eius sub capite meo, et dextera illius
amplexabitur me.

4 Adiuro vos filiæ Ierusalem, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.

dilecto innititur

5 Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum?

unitatem perpetuam optat

Sub arbore malo suscitavi te: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua.
6 Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum:
quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio,
lampades eius lampades ignis atque flammarum.
7 Aquæ multæ non potuerunt exstinguere caritatem, nec flumina obruent illam:
si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.

quam meretur

8 Soror nostra parva, et ubera non habet;
quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est?
9 Si murus est, ædificemus super eum propugnacula argentea:
si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis.
10 Ego murus: et ubera mea sicut turris,
ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens.

atque consequitur

11 Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet populos:
tradidit eam custodibus,
vir affert pro fructu eius mille argenteos.
12 Vinea mea coram me est.
Mille tui pacifici, et ducenti his, qui custodiunt fructus eius.
13 Quæ habitas in hortis, amici auscultant: fac me audire vocem tuam.
14 Fuge dilecte mi, et assimilare capreæ, hinnuloque cervorum super montes aromatum.

LIBER SAPIENTIÆ

PARS PRIOR

Tractatio philosophica, 1, 1—9, 19

I. Condiciones sapientiæ acquirendæ, 1, 1—2, 25

1. Studium pietatis, 1, 1—16

1 [1] Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum: Simplicitas cordis
[2] quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent in illum:
[3] perversæ enim cogitationes separant a Deo: probata autem virtus corripit insipientes.
[4] Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.
[5] Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, et corripietur a superveniente iniquitate.

[6] Benignus est enim spiritus sapientiæ, et non liberabit maledicum a labiis suis: iustitia linguæ
quoniam renum illius testis est Deus, et cordis illius scrutator est verus, et linguæ eius auditor.

---

(1) 1 Rg 3, 9; Is 56, 1. — (2) 2 Par 15, 2. — (6) Gal 5, 22. — Ir 17, 10.

7 Quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum: et hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis.
8 Propter hoc qui loquitur iniqua, non potest latere, nec præteriet illum corripiens iudicium.
9 In cogitationibus enim impii interrogatio erit:
sermonum autem illius auditio ad Deum veniet,
ad correptionem iniquitatum illius.
10 Quoniam auris zeli audit omnia, et tumultus murmurationum non abscondetur.
11 Custodite ergo vos a murmuratione, quæ nihil prodest, et a detractione parcite linguæ,
quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit:
os autem, quod mentitur, occidit animam.

bonitas operum sectanda est

12 Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ,
neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum.
13 Quoniam Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum.
14 Creavit enim, ut essent omnia: et sanabiles fecit nationes orbis terrarum:
et non est in illis medicamentum exterminii,
nec inferorum regnum in terra.
15 Iustitia enim perpetua est, et immortalis.
16 Impii autem manibus et verbis accersierunt illam: et æstimantes illam amicam, defluxerunt,
et sponsiones posuerunt ad illam: quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

2. Vitatio impietatis, 2, 1—25

Impii immortalitatem negantes

2 1 Dixerunt enim cogitantes apud se non recte:
Exiguum, et cum tædio est tempus vitæ nostræ,
et non est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit reversus ab inferis:
2 quia ex nihilo nati sumus, et post hoc erimus tamquam non fuerimus:

---

(7) Is 6, 3. — (13) Ez 18, 32; 33, 11. — (1) Iob 7, 1; 14, 1.

quoniam fumus flatus est in naribus nostris:
et sermo scintilla ad commovendum cor nostrum:
3 qua exstincta, cinis erit corpus nostrum, et spiritus diffundetur tamquam mollis aer,
et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis, et sicut nebula dissolvetur,
quæ fugata est a radiis solis, et a calore illius aggravata:
4 et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum.
5 Umbræ enim transitus est tempus nostrum,
et non est reversio finis nostri: quoniam consignata est, et nemo revertitur.

6 Venite ergo, et fruamur bonis quæ sunt, et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. luxuriantes
7 Vino pretioso, et unguentis nos impleamus:
et non prætereat nos flos temporis.
8 Coronemus nos rosis, antequam marcescant:
nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra.
9 Nemo nostrum exsors sit luxuriæ nostræ: ubique relinquamus signa lætitiæ: quoniam hæc est pars nostra, et hæc est sors.

10 Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis. iustum opprimentes
11 Sit autem fortitudo nostra lex iustitiæ: quod enim infirmum est, inutile invenitur.
12 Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris,
et improperat nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ.
13 Promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat.

(5) 1 Par 29, 15. — (6) Is 22, 13; 56, 12; 1 Cor 15, 32. — (13) Mt 27, 43.

14 Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. 15 Gravis est nobis etiam ad videndum,
quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutatæ sunt viæ eius.
16 Tamquam nugaces æstimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis,
et præfert novissima iustorum, et gloriatur patrem se habere Deum.
17 Videamus ergo si sermones illius veri sint, et tentemus quæ ventura sunt illi, et sciemus quæ erunt novissima illius.
18 Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariorum.
19 Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam eius, et probemus patientiam illius.
20 Morte turpissima condemnemus eum: erit enim ei respectus ex sermonibus illius.

sapientiæ expertes sunt

21 Hæc cogitaverunt, et erraverunt: excæcavit enim illos malitia eorum.
22 Et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt iustitiæ, nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum.
23 Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem similitudinis suæ fecit illum.
24 Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum: 25 imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

II. Utilitas sapientiæ acquisitæ, 3, 1—6, 23

1. Pro omnibus in hac vita, 3, 1—4, 6

Iusti sunt felices

3 1 Iustorum autem animæ in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis.

(14) Io 7, 7. — (18) Ps 21, 9; Ir 11, 19. — (23) Gn 1, 27; 2, 7; 5, 1; Sir 17, 1. — (24) Gn 3, 1. — (1) Dt 33, 3; Inf 5, 4.

2 Visi sunt oculis insipientium mori: et æstimata
est afflictio exitus illorum: 3 et quod a
nobis est iter, exterminium:
illi autem sunt in pace.
4 Et si coram hominibus tormenta passi sunt,
spes illorum immortalitate plena est.
5 In paucis vexati, in multis bene disponentur:
quoniam Deus tentavit eos, et invenit illos
dignos se.
6 Tamquam aurum in fornace probavit illos, et
quasi holocausti hostiam accepit illos,
et in tempore erit respectus illorum. 7 Fulge-
bunt iusti, et tamquam scintillæ in arun-
dineto discurrent.
8 Iudicabunt nationes, et dominabuntur populis,
et regnabit Dominus illorum in perpetuum.
9 Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: et
fideles in dilectione acquiescent illi:
quoniam donum et pax est electis eius.

10 Impii autem secundum quæ cogitaverunt, cor-
reptionem habebunt: qui neglexerunt iu-
stum, et a Domino recesserunt.
11 Sapientiam enim, et disciplinam qui abiicit, in-
felix est: et vacua est spes illorum, et la-
bores sine fructu, et inutilia opera eorum.

impii vero infelices

12 Mulieres eorum insensatæ sunt, et nequissimi
filii eorum. 13 Maledicta creatura eorum,
quoniam felix est sterilis: et incoinquinata, quæ
nescivit thorum in delicto, habebit fructum
in respectione animarum sanctarum:
14 et spado, qui non operatus est per manus suas
iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum
nequissima:
dabitur enim illi fidei donum electum, et sors
in templo Dei acceptissima.
15 Bonorum enim laborum gloriosus est fructus,
et quæ non concidat radix sapientiæ.

quæ assertio probatur

---

(7) Mt 13, 43. — (8) 1 Cor 6, 2. — (14) Is 56, 4.

16 Filii autem adulterorum in inconsummatione
erunt, et ab iniquo thoro semen extermi-
nabitur.
17 Et si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum com-
putabuntur, et sine honore erit novissima
senectus illorum.
18 Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt
spem, nec in die agnitionis allocutionem.
19 Nationis enim iniquæ diræ sunt consumma-
tiones.

4 1 O quam pulchra est casta generatio cum cla-
ritate: immortalis est enim memoria illius:
quoniam et apud Deum nota est, et apud ho-
mines.
2 Cum præsens est, imitantur illam: et deside-
rant eam cum se eduxerit,
et in perpetuum coronata triumphat incoinqui-
natorum certaminum præmium vincens.
3 Multigena autem impiorum multitudo non erit
utilis, et spuria vitulamina non dabunt ra-
dices altas, nec stabile firmamentum collo-
cabunt.
4 Et si in ramis in tempore germinaverint, in-
firmiter posita, a vento commovebuntur,
et a nimietate ventorum eradicabuntur.
5 Confringentur enim rami inconsummati, et
fructus illorum inutiles, et acerbi ad man-
ducandum, et ad nihilum apti.
6 Ex iniquis enim somnis filii, qui nascuntur, te-
stes sunt nequitiæ adversus parentes in in-
terrogatione sua.

2. Pro omnibus in morte, 4, 7—20

Sapientes sunt venerabiles

7 Iustus autem si morte præoccupatus fuerit, in
refrigerio erit.
8 Senectus enim venerabilis est non diuturna,
neque annorum numero computata:
cani autem sunt sensus hominis, 9 et ætas se-
nectutis vita immaculata.

(4) Ir 17, 6; Mt 7, 27.

10 Placens Deo factus est dilectus, et vivens inter
peccatores translatus est.
11 Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius,
aut ne fictio deciperet animam illius.
12 Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et
inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum sine malitia.
13 Consummatus in brevi explevit tempora multa:
14 placita enim erat Deo anima illius: propter
hoc properavit educere illum de medio iniquitatum:
populi autem videntes, et non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia:
15 quoniam gratia Dei, et misericordia est in sanctos eius, et respectus in electos illius.
16 Condemnat autem iustus mortuus vivos impios,
et iuventus celerius consummata, longam vitam iniusti.
17 Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus.
18 Videbunt et contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.

19 Et erunt post hæc decidentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum: insipientes sine honore
quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos a fundamentis
et usque ad supremum desolabuntur: et erunt gementes, et memoria illorum peribit.
20 Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

3. Pro omnibus in altera vita, 5, 1—24

5 1 Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum. Iusti ab impiis laudantur

(10) Hbr 11, 5.

2 Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperatæ salutis,
3 dicentes intra se, pænitentiam agentes, et præ angustia spiritus gementes.
Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, et in similitudinem improperii.
4 Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, et finem illorum sine honore:
5 ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est.
6 Ergo erravimus a via veritatis, et iustitiæ lumen non luxit nobis, et Sol intelligentiæ non est ortus nobis.
7 Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus.
8 Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid contulit nobis?
9 Transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuntius percurrens,
10 et tamquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam: cuius, cum præterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus:
11 aut tamquam avis, quæ transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris,
sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum: et scindens per vim itineris aerem:
commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris illius:
12 aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius:
13 sic et nos nati continuo desivimus esse: et virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus.
14 Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt:

---

(4) Sup 3, 2. — (9) 1 Par 29, 15; Sup 2, 5. — (10) Pr 30, 19.

15 quoniam spes impii tamquam lanugo est, quæ
a vento tollitur: et tamquam spuma gra-
cilis, quæ a procella dispergitur:
et tamquam fumus, qui a vento diffusus est: et
tamquam memoria hospitis unius diei præ-
tereuntis.
16 Iusti autem in perpetuum vivent, et apud Do- a Domino coronantur et defenduntur
minum est merces eorum, et cogitatio illo-
rum apud Altissimum.
17 Ideo accipient regnum decoris, et diadema spe-
ciei de manu Domini:
quoniam dextera sua teget eos, et brachio
sancto suo defendet illos.
18 Accipiet armaturam zelus illius, et armabit
creaturam ad ultionem inimicorum.
19 Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro
galea iudicium certum.
20 sumet scutum inexpugnabile æquitatem:
21 acuet autem duram iram in lanceam,
et pugnabit cum illo orbis terrarum contra in-
sensatos.
22 Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam
a bene curvato arcu nubium exterminabun-
tur, et ad certum locum insilient.
23 Et a petrosa ira plenæ mittentur grandines,
excandescet in illos aqua maris, et flumina con-
current duriter.
24 Contra illos stabit spiritus virtutis, et tamquam
turbo venti dividet illos:
et ad eremum perducet omnem terram iniquitas il-
lorum, et malignitas evertet sedes potentium.

4. Pro regibus et iudicibus, 6, 1—23

6 1 *Melior* est sapientia quam vires: et vir Durissimum iudicium sapientia evitabunt
prudens quam fortis.
2 Audite ergo reges, et intelligite, discite iudices
finium terræ.

---

(15) Ps 1, 4; Pr 10, 28; 11, 7. — (18) Ps 17, 40; Eph 6, 13. -- (1) Ecl 9, 18.

3 Præbete aures vos, qui continetis multitudines,
et placetis vobis in turbis nationum:
4 quoniam data est a Domino potestas vobis, et
virtus ab Altissimo,
qui interrogabit opera vestra, et cogitationes
scrutabitur:
5 quoniam cum essetis ministri regni illius, non
recte iudicastis nec custodistis legem iu-
stitiæ, neque secundum voluntatem Dei
ambulastis.
6 Horrende et cito apparebit vobis: quoniam iu-
dicium durissimum his, qui præsunt, fiet.
7 Exiguo enim conceditur misericordia: potentes
autem potenter tormenta patientur.
8 Non enim subtrahet personam cuiusquam Deus,
nec verebitur magnitudinem cuiusquam:
quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et
æqualiter cura est illi de omnibus.
9 Fortioribus autem fortior instat cruciatio.
10 Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, ut
discatis sapientiam, et non excidatis.
11 Qui enim custodierint iusta iuste, iustificabun-
tur: et qui didicerint ista, invenient quid
respondeant.
12 Concupiscite ergo sermones meos, diligite il-
los, et habebitis disciplinam.

quæ a quærentibus facile invenitur

13 Clara est, et quæ numquam marcescit sapientia,
et facile videtur ab his qui diligunt eam, et in-
venitur ab his qui quærunt illam.
14 Præoccupat qui se concupiscunt, ut illis se
prior ostendat.
15 Qui de luce vigilaverit ad illam, non laborabit:
assidentem enim illam foribus suis inveniet.
16 Cogitare ergo de illa, sensus est consummatus:
et qui vigilaverit propter illam, cito securus
erit,

---

(4) Rom 13, 1. — (8) Dt 10, 17; 2 Par 19, 7; Sir 35, 15; Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Eph 6, 9; Col 3, 25; 1 Ptr 1, 17.

17 Quoniam dignos se ipsa circuit quærens, et in viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia occurrit illis.
18 Initium enim illius verissima est disciplinæ con- et ad
cupiscentia. 19 Cura ergo disciplinæ, dilectio regnum
est: perpetu-
et dilectio, custodia legum illius est: custoditio um dedu-
autem legum, consummatio incorruptionis est: cit
20 incorruptio autem facit esse proximum Deo.
21 Concupiscentia itaque sapientiæ deducit ad regnum perpetuum.
22 Si ergo delectamini sedibus, et sceptris o reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum
regnetis. 23 Diligite lumen sapientiæ omnes qui præestis populis.

III. Natura sapientiæ commendatæ, 6, 24—9, 19

1. Omnibus hominibus patet, 6, 24—7, 6

24 Quid est autem sapientia, et quemadmodum facta sit referam: et non abscondam a vobis sacramenta Dei, (Salomon introductus affirmat)
sed ab initio nativitatis investigabo, et ponam in lucem scientiam illius, et non præteribo veritatem:
25 neque cum invidia tabescente iter habebo:
quoniam talis homo non erit particeps sapientiæ.
26 Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum: et rex sapiens stabilimentum populi est.
27 Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.

7 1 Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnibus, et ex genere terreni illius, qui prior factus est, (omnes homines similes esse)
et in ventre matris figuratus sum caro, 2 decem
mensium tempore coagulatus sum in san-

(2) Iob 10, 10.

guine, ex semine hominis, et delectamento
somni conveniente.
3 Et ego natus accepi communem aerem, et in
similiter factam decidi terram, et primam
vocem similem omnibus emisi plorans.
4 In involumentis nutritus sum, et curis magnis.
5 Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis
initium. 6 Unus ergo introitus est omnibus
ad vitam, et similis exitus.

2. Mater omnium bonorum est, 7, 7—21

Thesaurus infinitus

7 Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus:
et invocavi, et venit in me spiritus sapientiæ:
8 et præposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius.
9 Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam
omne aurum in comparatione illius, arena
est exigua, et tamquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius.
10 Super salutem et speciem dilexi illam, et proposui pro luce habere illam: quoniam inexstinguibile est lumen illius.
11 Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum
illa, et innumerabilis honestas per manus
illius,
12 et lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est.
13 Quam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo.
14 Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo
qui usi sunt, participes facti sunt amicitiæ
Dei, propter disciplinæ dona commendati.

et artifex omnium

15 Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, et
præsumere digna horum, quæ mihi dantur:
quoniam ipse sapientiæ dux est, et sapientium
emendator:

---

(6) Iob 1, 21; 1 Tim 6, 7. — (9) Iob 28, 15; Pr 8, 11
— (11) 1 Rg 3, 13; Mt 6, 33.

16 in manu enim illius et nos, et sermones nostri, et omnis sapientia, et operum scientia et disciplina.
17 Ipse enim dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum, et virtutes elementorum,
18 initium, et consummationem, et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, et commutationes temporum,
19 anni cursus, et stellarum dispositiones, 20 naturas animalium, et iras bestiarum,
vim ventorum, et cogitationes hominum, differentias virgultorum, et virtutes radicum,
21 et quæcumque sunt absconsa et improvisa, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia.

3. Filia Dei est, 7, 22—8, 1

22 Est enim in illa spiritus intelligentiæ, sanctus, unicus, multiplex, subtilis,
disertus, mobilis, incoinquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus,
quem nihil vetat, benefaciens, 23 humanus, benignus, stabilis, certus, securus,
omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus: intelligibilis, mundus, subtilis.
24 Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia: attingit autem ubique propter suam munditiam.
25 Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quædam est claritatis omnipotentis Dei sincera:
et ideo nihil inquinatum in eam incurrit;
26 candor est enim lucis æternæ, et speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius. Imago bonitatis illius
27 Et cum sit una, omnia potest: et in se permanens omnia innovat,

(26) Hbr 1, 3.

et per nationes in animas sanctas se transfert,
amicos Dei et prophetas constituit.
28 Neminem enim diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat.
29 Est enim hæc speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum,
luci comparata invenitur prior. 30 Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia.

8 1 Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter.

4. Sapientia summe diligenda est, 8, 2—16

Salomon introductus variis rationibus id demonstrat

2 Hanc amavi, et exquisivi a iuventute mea, et quæsivi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum formæ illius.
3 Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei: sed et omnium Dominus dilexit illam.
4 Doctrix enim est disciplinæ Dei, et electrix operum illius.
5 Et si divitiæ appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, quæ operatur omnia?
6 Si autem sensus operatur: quis horum, quæ sunt, magis quam illa est artifex?
7 Et si iustitiam quis diligit: labores huius magnas habent virtutes:
sobrietatem enim, et prudentiam docet, et iustitiam, et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus.
8 Et si multitudinem scientiæ desiderat quis, scit præterita, et de futuris æstimat:
scit versutias sermonum, et dissolutiones argumentorum: signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et sæculorum.
9 Proposui ergo hanc adducere mihi ad conviven-dum: sciens quoniam mecum communicabit de bonis, et erit allocutio cogitationis et tædii mei.

10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et
honorem apud seniores iuvenis:
11 et acutus inveniar in iudicio, et in conspectu
potentium admirabilis ero, et facies prin-
cipum mirabuntur me:
12 tacentem me sustinebunt, et loquentem me re-
spicient, et sermocinante me plura, manus
ori suo imponent.
13 Præterea habebo per hanc, immortalitatem: et
memoriam æternam* his, qui post me futuri
sunt, relinquam.
14 Disponam populos: et nationes mihi erunt sub-
ditæ. 15 Timebunt me audientes reges hor-
rendi: in multitudine videbor bonus, et in
bello fortis.
16 Intrans in domum meam, conquiescam cum illa:
non enim habet amaritudinem conversatio illius,
nec tædium convictus illius, sed lætitiam
et gaudium.

5. Sapientia infimis precibus impetranda est, 8, 17—9, 19

Donum Dei est

17 Hæc cogitans apud me, et commemorans in
corde meo: quoniam immortalitas est in
cognatione sapientiæ,
18 et in amicitia illius delectatio bona, et in ope-
ribus manuum illius honestas sine defec-
tione,
et in certamine loquelæ illius sapientia, et
præclaritas in communicatione sermonum
ipsius:
circuibam quærens, ut mihi illam assumerem.
19 Puer autem eram ingeniosus, et sortitus sum
animam bonam.
20 Et cum essem magis bonus, veni ad corpus
incoinquinatum.
21 Et ut scivi quoniam aliter non possem esse con-
tinens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat
sapientiæ, scire cuius esset hoc donum:
adii Dominum, et deprecatus sum illum, et dixi
ex totis præcordiis meis.

quod Salomon ex totis præcordiis suis petiit

9 [1] *Deus patrum* meorum, et Domine misericordiæ, qui fecisti omnia verbo tuo,
2 et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturæ, quæ a te facta est,
3 ut disponat orbem terrarum in æquitate et iustitia, et in directione cordis iudicium iudicet:
4 da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, et noli me reprobare a pueris tuis:
5 quoniam servus tuus* sum ego, et filius ancillæ tuæ, homo infirmus, et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicii et legum.
6 Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.
7 Tu elegisti me regem populo tuo, et iudicem filiorum tuorum, et filiarum:
8 et dixisti me ædificare templum in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tuæ altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio:
9 et tecum sapientia tua, quæ novit opera tua, quæ et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid esset placitum oculis tuis, et quid directum in præceptis tuis.
10 Mitte illam de cælis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit et mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te:
11 scit enim illa omnia, et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia.
12 Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei.
13 Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus?

(1) 1 Rg 3, 9. — (5) Ps 115, 16. — (7) 1 Par 28, 4 s.; 2 Par 1, 9. — (9) Pr 8, 22. 27; Io 1, 1. — (13) Is 40, 13; Rom 11, 34; 1 Cor 2, 16.

14 Cogitationes enim mortalium timidæ, et incertæ
providentiæ nostræ.
15 Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.
16 Et difficile æstimamus quæ in terra sunt: et quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt quis investigabit?
17 Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis:
18 et sic correctæ sint semitæ eorum, qui sunt in terris, et quæ tibi placent didicerint homines?
19 Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi Domine a principio.

PARS ALTERA

Demonstratio historica, 10, 1—19, 20

I. Sapientia patriarchas gubernavit, 10, 1—14

10 1 Hæc illum, qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit, Adam
2 et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia.
3 Ab hac ut recessit iniustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperiit.
4 Propter quem, cum aqua deleret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans. Noe
5 Hæc et in consensu nequitiæ cum se nationes contulissent, scivit iustum, et conservavit sine querela Deo, et in filii misericordia fortem custodivit. Abraham

(1) Gn 1, 27. — (2) Gn 2, 7. — (3) Gn 4, 8. — (4) Gn 7, 21. — (5) Gn 11, 2.

Lot
6 Hæc iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in pentapolim:
7 quibus in testimonium nequitiæ fumigabunda constat deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores, et incredibilis animæ memoria stans figmentum salis.
8 Sapientiam enim prætereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona,
sed et insipientiæ suæ reliquerunt hominibus memoriam, ut in his, quæ peccaverunt, nec latere potuissent.
9 Sapientia autem hos, qui se observant, a doloribus liberavit.

Iacob
10 Hæc profugum iræ fratris iustum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum Dei, et dedit illi scientiam sanctorum:
honestavit illum in laboribus, et complevit labores illius.
11 In fraude circumvenientium illum affuit illi, et honestum fecit illum.
12 Custodivit illum ab inimicis, et a seductoribus tutavit illum,
et certamen forte dedit illi ut vinceret, et sciret quoniam omnium potentior est sapientia.

Ioseph
13 Hæc venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum:
descenditque cum illo in foveam, 14 et in vinculis non dereliquit illum,
donec afferret illi sceptrum regni, et potentiam adversus eos, qui eum deprimebant:
et mendaces ostendit, qui maculaverunt illum,
et dedit illi claritatem æternam.

II. Sapientia populum Dei gubernavit, 10, 15—19, 20

1. Eum mirabiliter deduxit, 10, 15—11, 4

In exitu de Ægypto
15 Hæc populum iustum, et semen sine querela liberavit a nationibus, quæ illum deprimebant.

---

(6) Gn 19, 17. — (10) Gn 28, 5. 10. — (13) Gn 37, 28. — (14) Gn 41, 40; Act 7, 9. — (15) Ex 1, 11.

16 Intravit in animam servi Dei, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis.
17 Et reddidit iustis mercedem laborum suorum,
et deduxit illos in via mirabili: et fuit illis in velamento diei, et in luce stellarum per noctem:
18 transtulit illos per Mare Rubrum, et transvexit illos per aquam nimiam.
19 Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine inferorum eduxit illos.
Ideo iusti tulerunt spolia impiorum, 20 et de-
cantaverunt Domine nomen sanctum tuum,
et victricem manum tuam laudaverunt pariter:
21 quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas.

11 1 Direxit opera eorum in manibus prophetæ sancti. *in itinere per desertum*
2 Iter fecerunt per deserta, quæ non habitabantur: et in locis desertis fixerunt casas.
3 Steterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt.
4 Sitierunt, et invocaverunt te, et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapide duro.

2. Ægyptios et Chananæos punivit, 11, 5—12, 27

5 Per quæ enim pœnas passi sunt inimici illorum, a defectione potus sui, et in eis, cum abundarent filii Israel, lætati sunt; *Ægyptios prius admonuit*
6 per hæc, cum illis deessent, bene cum illis actum est.
7 Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis,
humanum sanguinem dedisti iniustis.
8 Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperate,

---

(18) Ex 14, 22; Ps 77, 13. — (19) Ex 12, 35. — (20) Ex 15, 1. — (2) Ex 16, 1. — (3) Ex 17, 12. — (4) Nm 20, 11.

9 ostendens per sitim, quæ tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, et adversarios illorum necares.
10 Cum enim tentati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur.
11 Hos quidem tamquam pater monens probasti: illos autem tamquam durus rex interrogans condemnasti.
12 Absentes enim et præsentes similiter torquebantur.
13 Duplex enim illos acceperat tædium, et gemitus cum memoria præteritorum.
14 Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus.
15 Quem enim in expositione prava proiectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt: non similiter iustis sitientes.
16 Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant mutos serpentes, et bestias supervacuas, immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam:
17 ut scirent quia per quæ peccat quis, per hæc et torquetur.
18 Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia invisa, immittere illis multitudinem ursorum, aut audaces leones,
19 aut novi generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes,
aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes:
20 quarum non solum læsura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere.

---

(16) Inf 12, 24. — (18) Lv 26, 22; Inf 16, 1; Ir 8, 17.

21 Sed et sine his uno spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis, et dispersi per spiritum virtutis tuæ:
sed omnia in mensura, et numero, et pondere disposuisti.
22 Multum enim valere, tibi soli supererat semper: et virtuti brachii tui quis resistet?
23 Quoniam tamquam momentum stateræ, sic est ante te orbis terrarum, et tamquam gutta roris antelucani, quæ descendit in terram.
24 Sed misereris omnium, quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter pænitentiam.
25 Diligis enim omnia quæ sunt, et nihil odisti eorum quæ fecisti: nec enim odiens aliquid constituisti, aut fecisti.
26 Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset, conservaretur?
27 Parcis autem omnibus: quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.

12 [1] O quam bonus, et suavis est Domine spiritus tuus in omnibus!
2 Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis: et de quibus peccant, admones et alloqueris: ut relicta malitia, credant in te Domine.

3 Illos enim antiquos inhabitatores terræ sanctæ tuæ, quos exhorruisti,
4 quoniam odibilia opera tibi faciebant per medicamina, et sacrificia iniusta,
5 et filiorum suorum necatores sine misericordia,
et comestores viscerum hominum, et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo,
6 et auctores parentes animarum inauxiliatarum perdere voluisti per manus parentum nostrorum,
7 ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, quæ tibi omnium carior est terra.

Chananæis quoque locum pænitentiæ dedit

(3) Dt 9, 2; 12, 29; 18, 12.

8 Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti antecessores exercitus tui vespas,
ut illos paulatim exterminarent.
9 Non quia impotens eras in bello subiicere impios iustis, aut bestiis sævis, aut verbo duro simul exterminare:
10 sed partibus iudicans dabas locum pænitentiæ,
non ignorans, quoniam nequam est natio eorum, et naturalis malitia ipsorum,
et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum
in perpetuum. 11 Semen enim erat maledictum ab initio:
nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.
12 Quis enim dicet tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum?
aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti?
13 Non enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium.
14 Neque rex, neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his, quos perdidisti.
15 Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis:
ipsum quoque, qui non debet puniri, condemnare, exterum æstimas a tua virtute.
16 Virtus enim tua iustitiæ initium est: et ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.
17 Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, et horum, qui te nesciunt, audaciam traducis.
18 Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos: subest enim tibi, cum volueris, posse.
19 Docuisti autem populum tuum per talia opera,
quoniam oportet iustum esse et humanum,

---

(10) Ex 23, 30; Dt 7, 22. — (13) 1 Ptr 5, 7.

et bonæ spei fecisti filios tuos: quoniam iudicans das locum in peccatis pænitentiæ.
20 Si enim inimicos servorum tuorum, et debitos morti, cum tanta cruciasti attentione, dans tempus et locum, per quæ possent mutari a malitia;
21 cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum?
22 Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes: et cum de nobis iudicatur, speremus misericordiam tuam.
23 Unde et illis, qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, dedisti summa tormenta.
24 Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos æstimantes hæc, quæ in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes.
25 Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti.
26 Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correcti, dignum Dei iudicium experti sunt.
27 In quibus enim patientes indignabantur, per hæc quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur videntes, illum, quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt:
propter quod et finis condemnationis eorum venit super illos.

3. Populum Dei ab errore idololatriæ servavit, 13, 1—15, 19

13 1 Vani autem sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei: et de his, quæ videntur bona, non potuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex: A cultu creaturarum Dei

(24) Sup 11, 16; Rom 1, 23. — (1) Rom 1, 18.

2 sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aerem,
aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut
solem et lunam, rectores orbis terrarum
deos putaverunt.
3 Quorum si specie delectati, deos putaverunt:
sciant quanto his dominator eorum speciosior
est; speciei enim generator hæc omnia constituit.
4 Aut si virtutem, et opera eorum mirati sunt,
intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit, fortior est illis:
5 a magnitudine enim speciei, et creaturæ cognoscibiliter poterit creator horum videri.
6 Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et
hi enim fortasse errant, Deum quærentes,
et volentes invenire.
7 Etenim cum in operibus illius conversentur, inquirunt: et persuasum habent quoniam
bona sunt quæ videntur.
8 Iterum autem nec his debet ignosci.
9 Si enim tantum potuerunt scire, ut possent
æstimare sæculum: quomodo huius Dominum non facilius invenerunt?

et operum hominum

10 Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera
manuum hominum,
aurum et argentum, artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antiquæ.
11 Aut siquis artifex faber de silva lignum rectum
secuerit, et huius docte eradat omnem corticem,
et arte sua usus, diligenter fabricet vas utile
in conversationem vitæ,
12 reliquiis autem eius operis, ad præparationem
escæ abutatur:

---

(2) Dt 4, 19; 17, 3. — (7) Rom 1, 21. — (11) Is 44, 12; Ir 10, 3.

13 et reliquum horum, quod ad nullos usus facit,
lignum curvum, et vorticibus plenum,
sculpat diligenter per vacuitatem suam, et per
scientiam suæ artis figuret illud, et assimilet illud imagini hominis,
14 aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, et rubicundum faciens fuco colorem illius, et omnem maculam, quæ in illo est, perliniens:
15 et faciat ei dignam habitationem, et in pariete ponens illud, et confirmans ferro,
16 ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adiuvare se: imago enim est, et opus est illi adiutorium.
17 Et de substantia sua, et de filiis suis, et de nuptiis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est:
18 et pro sanitate quidem infirmum deprecatur,
et pro vita rogat mortuum, et in adiutorium
inutilem invocat: 19 et pro itinere petit ab
eo, qui ambulare non potest:
et de acquirendo, et de operando, et de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus est inutilis.

14 1 Iterum alius navigare cogitans, et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se, fragilius lignum invocat.
2 Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua.
3 Tua autem, Pater, providentia gubernat: quoniam dedisti et in mari viam, et inter fluctus semitam firmissimam,
4 ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare.
5 Sed ut non essent vacua sapientiæ tuæ opera:
propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas, et transeuntes mare per ratem liberati sunt:

(3) Ex 14, 22.

6 sed et ab initio cum perirent superbi gigantes,
spes orbis terrarum ad ratem confugiens, remisit sæculo semen nativitatis, quæ manu tua erat gubernata.

maledicto quidem a Deo

7 Benedictum est enim lignum, per quod fit iu-
stitia. 8 Per manus autem quod fit idolum,
maledictum est et ipsum, et qui fecit illud:
quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est.
9 Similiter autem odio sunt Deo impius, et im-
pietas eius. 10 Etenim quod factum est,
cum illo, qui fecit, tormenta patietur.
11 Propter hoc et in idolis nationum non erit respectus: quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt,
et in tentationem animabus hominum, et in muscipulam pedibus insipientium.

et invento ab hominibus

12 Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum: et adinventio illorum corruptio vitæ est:
13 neque enim erant ab initio, neque erunt in per-
petuum. 14 Supervacuitas enim hominum
hæc advenit in orbem terrarum: et ideo brevis illorum finis est inventus.
15 Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem:
et illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam deum colere cœpit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia.
16 Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio colebantur figmenta.
17 Et hos, quos in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent, e longinquo figura eorum allata,

---

(6) Gn 6, 4; 7, 7. — (8) Ps 113, 4; Bar 6, 3.

evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut illum, qui aberat, tamquam præsentem colerent sua sollicitudine.
18 Provexit autem ad horum culturam et hos, qui ignorabant, artificis eximia diligentia.
19 Ille enim volens placere illi, qui se assumpsit, elaboravit arte sua, ut similitudinem in melius figuraret.
20 Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum, qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum æstimaverunt.

21 Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut regibus deservientes homines, incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt.

qui est causa cuiuslibet mali

22 Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed et in magno viventes inscientiæ bello, tot et tam magna mala pacem appellant.
23 Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insaniæ plenas vigilias habentes,
24 neque vitam, neque nuptias mundas iam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat:
25 et omnia commista sunt, sanguis, homicidium, furtum et fictio, corruptio et infidelitas, turbatio et periurium, tumultus bonorum,
26 Dei immemoratio,
animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mœchiæ et impudicitiæ.
27 Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali causa est, et initium et finis.
28 Aut enim dum lætantur, insaniunt: aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt iniuste, aut peierant cito.

(23) Dt 18, 10; Ir 7, 9.

29 Dum enim confidunt in idolis, quæ sine anima sunt, male iurantes noceri se non sperant.
30 Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male senserunt de Deo, attendentes idolis, et iuraverunt iniuste, in dolo contemnentes iustitiam.
31 Non enim iuratorum virtus, sed peccantium pœna perambulat semper iniustorum prævaricationem.

defectio ab iustitia

15 1 Tu autem Deus noster, suavis et verus es, patiens, et in misericordia disponens omnia.
2 Etenim si peccaverimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam: et si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati.
3 Nosse enim te, consummata iustitia est: et scire iustitiam, et virtutem tuam, radix est immortalitatis.
4 Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores,
5 cuius aspectus insensato dat concupiscentiam, et diligit mortuæ imaginis effigiem sine anima.
6 Malorum amatores, digni sunt qui spem habeant in talibus, et qui faciunt illos, et qui diligunt, et qui colunt.

error voluntarius

7 Sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas,
et de eodem luto fingit quæ munda sunt in usum vasa, et similiter quæ his sunt contraria:
horum autem vasorum quis sit usus, iudex est figulus.
8 Et cum labore vano deum fingit de eodem luto: ille qui paulo ante de terra factus fuerat,

---

(7) Rom 9, 21.

et post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitus animæ debitum quam habebat.
9 Sed cura est illi, non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est,
sed concertatur aurificibus et argentariis: sed et ærarios *imitatur*, et gloriam præfert, quoniam res supervacuas fingit.
10 Cinis est enim cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita eius:
11 quoniam ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam, quæ operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem.
12 Sed et æstimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vitæ compositam ad lucrum, et oportere undecumque etiam ex malo acquirere.
13 Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terræ materia fragilia vasa, et sculptilia fingit.
14 Omnes enim insipientes, et infelices supra modum animæ superbi, sunt inimici populi tui, et imperantes illi:
15 quoniam omnia idola nationum deos æstimaverunt, quibus neque oculorum usus est ad videndum,
neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum,
neque digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.
16 Homo enim fecit illos: et qui spiritum mutuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit Deum fingere.
17 Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his, quos colit, quia ipse quidem vixit, cum esset mortalis, illi autem numquam.
18 Sed et animalia miserrima colunt: insensata enim comparata his, illis sunt deteriora.

---

(15) Ps 113, 5; 134, 16.

19 Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere. Effugerunt autem Dei laudem, et benedictionem eius.

4. Eum etiam a pœnis idololatriæ servavit, 16, 1—19, 20

A plaga bestiarum

16 1 Propter hæc, et per his similia passi sunt digne tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt.
2 Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum saporem, escam parans eis ortygometram:
3 ut illi quidem concupiscentes escam propter ea, quæ illis ostensa et missa sunt, etiam a necessaria concupiscentia averterentur.
Hi autem in brevi inopes facti, novam gustaverunt escam.
4 Oportebat enim illis sine excusatione quidem supervenire interitum exercentibus tyrannidem: his autem tantum ostendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.
5 Etenim cum illis supervenit sæva bestiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur.
6 Sed non in perpetuum ira tua permansit,
sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tuæ.
7 Qui enim conversus est, non per hoc, quod videbat, sanabatur, sed per te omnium salvatorem:
8 in hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es, qui liberas ab omni malo.
9 Illos enim locustarum, et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas animæ illorum: quia digni erant ab huiusmodi exterminari.

---

(2) Nm 11, 31. — (5) Nm 21, 6. — (9) Ex 8, 24; 10, 4; Apc 9, 7.

10 Filios autem tuos, nec draconum venenatorum
vicerunt dentes: misericordia enim tua adveniens sanabat illos.
11 In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salvabantur,
ne in altam incidentes oblivionem, non possent tuo uti adiutorio.
12 Etenim neque herba, neque malagma sanavit eos,
sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.
13 Tu es enim, Domine, qui vitæ et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis, et reducis:
14 homo autem occidit quidem per malitiam, et cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam quæ recepta est:
15 sed tuam manum effugere impossibile est.
16 Negantes enim te nosse impii, per fortitudinem brachii tui flagellati sunt:
novis aquis, et grandinibus, et pluviis persecutionem passi, et per ignem consumpti.

a plaga fulguris ac tempestatis

17 Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ omnia exstinguit, plus ignis valebat: vindex est enim orbis iustorum.
18 Quodam enim tempore, mansuetabatur ignis,
ne comburerentur quæ ad impios missa erant animalia: sed ut ipsi videntes scirent, quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem.
19 Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis, exardescebat undique, ut iniquæ terræ nationem exterminaret.
20 Pro quibus angelorum esca nutrivisti populum tuum, et paratum panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem.
21 Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat: et deserviens unius-

(13) Dt 32, 39; 1 Sm 2, 6; Tob 13, 2. — (16) Ex 9, 23. — (20) Ex 16, 14; Nm 11, 7; Ps 77, 25; Io 6, 31.

cuiusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur.
22 Nix autem et glacies sustinebant vim ignis, et non tabescebant: ut scirent quoniam fructus inimicorum
exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans.
23 Hic autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam suæ virtutis oblitus est.
24 Creatura enim tibi Factori deserviens, exardescit in tormentum adversus iniustos: et lenior fit ad benefaciendum pro his, qui in te confidunt.
25 Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratiæ tuæ deserviebat, ad voluntatem eorum, qui a te desiderabant:
26 ut scirent filii tui, quos dilexisti Domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos, qui in te crediderint, conservat.
27 Quod enim ab igne non poterat exterminari,
statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat:
28 ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem tuam, et ad ortum lucis te adorare.
29 Ingrati enim spes tamquam hybernalis glacies tabescet, et disperiet tamquam aqua supervacua.

a plaga tenebrarum

17 1 Magna sunt enim iudicia tua Domine, et inenarrabilia verba tua: propter hoc indisciplinatæ animæ erraverunt.
2 Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctæ: vinculis tenebrarum et longæ noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuæ providentiæ iacuerunt.
3 Et dum putant se latere in obscuris peccatis,
tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt,

---

(22) Ex 9, 24. — (26) Dt 8, 3; Mt 4, 4. — (2) Ex 10, 23.

paventes horrende, et cum admiratione nimia perturbati.

4 Neque enim quæ continebat illos spelunca, sine timore custodiebat: quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et personæ tristes illis apparentes pavorem illis præstabant.

5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere, nec siderum limpidæ flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.

6 Apparebat autem illis subitaneus ignis, timore plenus: et timore perculsi illius, quæ non videbatur, faciei, æstimabant deteriora esse quæ videbantur:

7 et magicæ artis appositi erant derisus, et sapientiæ gloriæ correptio cum contumelia.

8 Illi enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant.

9 Nam etsi nihil illos ex monstris perturbabat: transitu animalium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant: et aerem, quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se videre.

10 Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationis: semper enim præsumit sæva, perturbata conscientia.

11 Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum.

12 Et dum ab intus minor est exspectatio, maiorem computat inscientiam eius causæ, de qua tormentum præstat.

13 Illi autem qui impotentem vere noctem, et ab infimis, et ab altissimis inferis supervenientem, eumdem somnum dormientes,

14 aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando animæ deficiebant traductione: subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat.

---

(7) Ex 7, 22; 8, 7.

15 Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus.
16 Si enim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri laborum operarius præoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem.
17 Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis,
aut vis aquæ decurrentis nimium, 18 aut sonus
validus præcipitatarum petrarum,
aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox,
aut resonans de altissimis montibus Echo: deficientes faciebant illos præ timore.
19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur.
20 Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

18 1 Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant te:
2 et qui ante læsi erant, quia non lædebantur, gratias agebant: et ut esset differentia, donum petebant.
3 Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignotæ viæ, et solem sine læsura boni hospitii præstitisti.
4 Digni quidem illi carere luce, et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen sæculo dari.

a plaga mortis primogenitorum

5 Cum cogitarent iustorum occidere infantes: et uno exposito filio, et liberato,

---

(1) Ex 10, 23. — (3) Ex 14, 24; Ps 77, 14; 104, 39. — (5) Ex 1, 16; 2, 3.

in traductionem illorum, multitudinem filiorum
abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua
valida.
6 Illa enim nox ante cognita est a patribus no-
stris, ut vere scientes quibus iuramentis
crediderunt, animæquiores essent.
7 Suscepta est autem a populo tuo sanitas qui-
dem iustorum, iniustorum autem exter-
minatio.
8 Sicut enim læsisti adversarios: sic et nos pro-
vocans magnificasti.
9 Absconse enim sacrificabant iusti pueri bono-
rum, et iustitiæ legem in concordia dis-
posuerunt:
similiter et bona et mala recepturos iustos, pa-
trum iam decantantes laudes.
10 Resonabat autem inconveniens inimicorum vox,
et flebilis audiebatur planctus ploratorum in-
fantium.
11 Simili autem pœna servus cum domino afflictus
est, et popularis homo regi similia passus.
12 Similiter ergo omnes uno nomine mortis mor-
tuos habebant innumerabiles.
Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant:
quoniam uno momento, quæ erat præclarior
natio illorum, exterminata est.
13 De omnibus enim non credentes propter vene-
ficia, tunc vero primum cum fuit exter-
minium primogenitorum, spoponderunt po-
pulum Dei esse.
14 Cum enim quietum silentium contineret omnia,
et nox in suo cursu medium iter haberet,
15 omnipotens sermo tuus de cælo a regalibus se-
dibus, durus debellator in mediam exter-
minii terram prosilivit,
16 gladius acutus insimulatum imperium tuum por-
tans, et stans replevit omnia morte, et
usque ad cælum attingebat stans in terra.

(5) Ex 14, 27. — (11) Ex 12, 29.

17 Tunc continuo visus somniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati.
18 Et alius alibi proiectus semivivus, propter quam moriebatur, causam demonstrabat mortis.
19 Visiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc præmonebant, ne inscii, quare mala patiebantur, perirent.
20 Tetigit autem tunc et iustos tentatio mortis,
et commotio in eremo facta est multitudinis:
sed non diu permansit ira tua.
21 Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis suæ scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans,
restitit iræ, et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus.
22 Vicit autem turbas, non in virtute corporis, nec armaturæ potentia, sed verbo illum, qui se vexabat, subiecit, iuramenta parentum, et testamentum commemorans.
23 Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstitit, et amputavit impetum, et divisit illam, quæ ad vivos ducebat viam.
24 In veste enim poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum: et parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta,
et magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat.
25 His autem cessit qui exterminabat, et hæc extimuit; erat enim sola tentatio iræ sufficiens.

a morte in Mari Rubro

19 1 Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Præsciebat enim et futura illorum:
2 quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent,
et cum magna sollicitudine præmisissent illos,
consequebantur illos pænitentia acti.

---

(21) Nm 16, 46. — (24) Ex 28, 6.

3 Adhuc enim inter manus habentes luctum, et
deplorantes ad monumenta mortuorum,
aliam sibi assumpserunt cogitationem inscien-
tiæ: et quos rogantes proiecerant, hos tam-
quam fugitivos persequebantur:
4 ducebat enim illos ad hunc finem digna neces-
sitas: et horum, quæ acciderant, comme-
morationem amittebant,
ut quæ deerant tormentis, repleret punitio:
5 et populus quidem tuus mirabiliter transiret,
illi autem novam mortem invenirent.
6 Omnis enim creatura ad suum genus ab initio
refigurabatur, deserviens tuis præceptis,
ut pueri tui custodirentur illæsi.
7 Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex
aqua, quæ ante erat, terra arida apparuit,
et in Mari Rubro via sine impedimento, et
campus germinans de profundo nimio:
8 per quem omnis natio transivit, quæ tege-
batur tua manu, videntes tua mirabilia et
monstra.
9 Tamquam enim equi depaverunt escam, et
tamquam agni exsultaverunt, magnificantes
te Domine, qui liberasti illos.
10 Memores enim erant adhuc eorum, quæ in in-
colatu illorum facta fuerant, quemadmo-
dum pro natione animalium eduxit terra
muscas, et pro piscibus eructavit fluvius
multitudinem ranarum.
11 Novissime autem viderunt novam creaturam
avium, cum adducti concupiscentia postu-
laverunt escas epulationis.

12 In allocutione enim desiderii, ascendit illis de
mari ortygometra:
et vexationes peccatoribus supervenerunt, non
sine illis, quæ ante facta erant, argumentis
per vim fulminum:

sapientia populo Dei vexato semper assistebat

(3) Ex 14, 5. — (11) Ex 16, 13; Nm 11, 31; Sup 16, 2.

iuste enim patiebantur secundum suas nequitias.
13 Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt:
alii quidem ignotos non recipiebant advenas,
alii autem bonos hospites in servitutem redigebant.
14 Et non solum hæc, sed et alius quidam respectus illorum erat: quoniam inviti recipiebant extraneos.
15 Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui eisdem usi erant iustitiis, sævissimis afflixerunt doloribus.
16 Percussi sunt autem cæcitate: sicut illi in foribus iusti,
cum subitaneis cooperti essent tenebris, unusquisque transitum ostii sui quærebat.
17 In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur,
et omnia suum sonum custodiunt: unde æstimari ex ipso visu certo potest.
18 Agrestia enim in aquatica convertebantur: et quæcumque erant natantia, in terram transibant.
19 Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua exstinguentis naturæ obliviscebatur.
20 Flammæ econtrario, corruptibilium animalium
non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam, quæ facile dissolvebatur sicut glacies, bonam escam.
In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, et honorasti, et non despexisti, in omni tempore, et in omni loco assistens eis.

IN ECCLESIASTICUM IESU FILII SIRACH

PROLOGUS

Auctor libri

Multorum nobis, et magnorum per legem, et prophetas, aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ et sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, et prophetarum, et aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt: voluit et ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinam et sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, et illorum periti facti, magis magisque attendant animo, et confirmentur ad legitimam vitam.

ratio agendi interpretis

Hortor itaque venire vos cum benevolentia, et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis, in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed et ipsa lex, et prophetæ, ceteraque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo et trigesimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, postquam perveni in Ægyptum: et cum multum temporis ibi fuissem, inveni ibi libros relictos, non parvæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum: et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa, quæ ad finem ducunt, librum istum dare, et illis qui volunt animum intendere, et discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS

PARS PRIOR

Natura et præcepta sapientiæ, 1, 1—42, 14

I. Natura sapientiæ, 1, 1—40

Donum Dei eminens

1 [1] Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante ævum.
2 Arenam maris, et pluviæ guttas, et dies sæculi quis dinumeravit?
Altitudinem cæli, et latitudinem terræ, et profundum abyssi quis dimensus est?
3 Sapientiam Dei præcedentem omnia quis investigavit?
4 Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiæ ab ævo.
5 Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata æterna.
6 Radix sapientiæ cui revelata est, et astutias illius quis agnovit?
7 Disciplina sapientiæ cui revelata est, et manifestata? et multiplicationem ingressus illius quis intellexit?
8 Unus est altissimus Creator omnipotens, et Rex potens, et metuendus nimis, sedens super thronum illius et dominans Deus.
9 Ipse creavit illam in Spiritu sancto, et vidit, et dinumeravit, et mensus est.
10 Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et præbuit illam diligentibus se.

---

(1) 1 Rg 3, 9; 4, 29.

11 Timor Domini gloria, et gloriatio, et lætitia, et corona exsultationis.
12 Timor Domini delectabit cor, et dabit lætitiam, et gaudium, et longitudinem dierum.
13 Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suæ benedicetur.
14 Dilectio Dei honorabilis sapientia.
15 Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione, et in agnitione magnalium suorum.
16 Initium sapientiæ, timor Domini, et cum fidelibus in vulva concreatus est,
cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur.
17 Timor Domini, scientiæ religiositas.
18 Religiositas custodiet et iustificabit cor, iucunditatem atque gaudium dabit.
19 Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur.
20 Plenitudo sapientiæ est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius.
21 Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius.
22 Corona sapientiæ, timor Domini, replens pacem, et salutis fructum:
23 et vidit, et dinumeravit eam: utraque autem sunt dona Dei.
24 Scientiam, et intellectum prudentiæ sapientia compartietur: et gloriam tenentium se, exaltat.
25 Radix sapientiæ est timere Dominum: et rami illius longævi.
26 In thesauris sapientiæ intellectus, et scientiæ religiositas: exsecratio autem peccatoribus sapientia.
27 Timor Domini expellit peccatum: 28 nam qui sine timore est, non poterit iustificari: iracundia enim animositatis illius, subversio illius est.

et quidem timor Dei est

---

(16) Ps 110, 10; Pr 1, 7.

29 Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iucunditatis.
30 Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius.
31 In thesauris sapientiæ significatio disciplinæ:
32 exsecratio autem peccatori, cultura Dei.
33 Fili concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, et Deus præbebit illam tibi.
34 Sapientia enim et disciplina timor Domini: et quod beneplacitum est illi,
35 fides, et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius.
36 Ne sis incredibilis timori Domini: et ne accesseris ad illum duplici corde.
37 Ne fueris hypocrita in conspectu hominum, et non scandalizeris in labiis tuis.
38 Attende in illis, ne forte cadas, et adducas animæ tuæ inhonorationem,
39 et revelet Deus absconsa tua, et in medio synagogæ elidat te:
40 quoniam accessisti maligne ad Dominum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

II. Varia præcepta sapientiæ, 2, 1—23, 38

1. Præcepta de servitute Dei, 2, 1—4, 11

Patientia habenda in tentationibus

2 1 Fili accedens ad servitutem Dei, sta in iustitia, et timore, et præpara animam tuam ad tentationem.
2 Deprime cor tuum, et sustine: inclina aurem tuam, et suscipe verba intellectus: et ne festines in tempore obductionis.
3 Sustine sustentationes Dei: coniungere Deo, et sustine, ut crescat in novissimo vita tua.
4 Omne, quod tibi applicitum fuerit, accipe: et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe:
5 quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis.

---

(1) Mt 4, 1; 2 Tim 3, 12. — (5) Sap 3, 6.

6 Crede Deo, et recuperabit te; et dirige viam
tuam, et spera in illum. Serva timorem
illius, et in illo veterasce.
7 Metuentes Dominum sustinete misericordiam
eius: et non deflectatis ab illo ne cadatis.
8 Qui timetis Dominum, credite illi: et non
evacuabitur merces vestra.
9 Qui timetis Dominum, sperate in illum: et in
oblectationem veniet vobis misericordia.
10 Qui timetis Dominum diligite illum, et illumi-
nabuntur corda vestra.
11 Respicite filii nationes hominum: et scitote
quia nullus speravit in Domino, et confusus est.
12 Quis enim permansit in mandatis eius, et dere-
lictus est? aut quis invocavit eum, et de-
spexit illum?
13 Quoniam pius et misericors est Deus, et re-
mittet in die tribulationis peccata: et pro-
tector est omnibus exquirentibus se in veritate.
14 Væ duplici corde, et labiis scelestis, et manibus
malefacientibus, et peccatori terram ingre-
dienti duabus viis.
15 Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo: et
ideo non protegentur ab eo.
16 Væ his, qui perdiderunt sustinentiam, et qui
dereliquerunt vias rectas, et diverterunt in
vias pravas. 17 Et quid facient, cum inspi-
cere cœperit Dominus?
18 Qui timent Dominum, non erunt incredibiles
verbo illius: et qui diligunt illum, conser-
vabunt viam illius.
19 Qui timent Dominum, inquirent quæ benepla-
cita sunt ei: et qui diligunt eum, reple-
buntur lege ipsius.
20 Qui timent Dominum, præparabunt corda sua,
et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.
21 Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius,
et patientiam habebunt usque ad inspectionem
illius,

Deo credendum, protectori sibi credentium et obœdientium

(12) Ps 30, 2. — (14) 1 Rg 18, 21. — (18) Io 14, 23.

22 dicentes: Si pænitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, et non in manus hominum. 23 Secundum enim magnitudinem ipsius, sic et misericordia illius cum ipso est.

parentes honorandi propter Deum et utilitatem

3 1 Filii sapientiæ, ecclesia iustorum: et natio illorum, obœdientia et dilectio.
2 Iudicium patris audite filii, et sic facite ut salvi sitis.
3 Deus enim honoravit patrem in filiis: et iudicium matris exquirens, firmavit in filios.
4 Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, et continebit se ab illis, et in oratione dierum exaudietur.
5 Et sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam.
6 Qui honorat patrem suum, iucundabitur in filiis, et in die orationis suæ exaudietur.
7 Qui honorat patrem suum, vita vivet longiore: et qui obœdit patri, refrigerabit matrem.
8 Qui timet Dominum honorat parentes, et quasi dominis serviet his, qui se genuerunt.
9 In opere et sermone, et omni patientia honora patrem tuum,
10 ut superveniat tibi benedictio ab eo, et benedictio illius in novissimo maneat.
11 Benedictio patris firmat domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta.
12 Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria, eius confusio.
13 Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii pater sine honore.
14 Fili suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius:
15 et si defecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in virtute tua:
eleemosyna enim patris non erit in oblivione.
16 Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum,
17 et in iustitia ædificabitur tibi,

---

(9) Gn 27, 27; 49, 2; Ex 20, 12; Dt 5, 16; Mt 15, 4; Mc 7, 10; Eph 6, 2.

et in die tribulationis commemorabitur tui: et
sicut in sereno glacies solventur peccata tua.
18 Quam malæ famæ est, qui derelinquit patrem:
et est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.

19 Fili in mansuetudine opera tua perfice, et su- mansuetudo et humilitas exercenda
per hominum gloriam diligeris.
20 Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et
coram Deo invenies gratiam:
21 quoniam magna potentia Dei solius, et ab hu-
milibus honoratur.
22 Altiora te ne quæsieris, et fortiora te ne scru-
tatus fueris:
sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper,
et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.
23 Non est enim tibi necessarium ea, quæ abs-
condita sunt, videre oculis tuis.
24 In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter,
et in pluribus operibus eius non eris curiosus.
25 Plurima enim super sensum hominum ostensa
sunt tibi.
26 Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et
in vanitate detinuit sensus illorum.
27 Cor durum habebit male in novissimo: et qui
amat periculum, in illo peribit.
28 Cor ingrediens duas vias, non habebit succes-
sus, et pravus corde in illis scandalizabi-
tur.
29 Cor nequam gravabitur in doloribus, et pec-
cator adiiciet ad peccandum.
30 Synagogæ superborum non erit sanitas: frutex
enim peccati radicabitur in illis, et non in-
telligetur.
31 Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris
bona audiet cum omni concupiscentia sa-
pientiam.
32 Sapiens cor, et intelligibile abstinebit se a pec-
catis, et in operibus iustitiæ successus ha-
bebit.

---

(20) Phil 2, 3. — (22) Pr 25, 27.

misericordia adhibenda

33 Ignem ardentem exstinguit aqua, et eleemosyna resistit peccatis:
34 et Deus prospector est eius qui reddit gratiam: meminit eius in posterum, et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

4 1 Fili eleemosynam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere.
2 Animam esurientem ne despexeris: et non exasperes pauperem in inopia sua.
3 Cor inopis ne afflixeris, et non protrahas datum angustianti.
4 Rogationem contribulati ne abiicias: et non avertas faciem tuam ab egeno.
5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram:
et non relinquas quærentibus tibi retro maledicere:
6 maledicentis enim tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.
7 Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum.
8 Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde illi pacifica in mansuetudine.
9 Libera eum, qui iniuriam patitur de manu superbi: et non acide feras in anima tua.
10 In iudicando esto pupillis misericors ut pater,
et pro viro matri illorum:
11 et eris tu velut filius Altissimi obœdiens, et miserebitur tui magis quam mater.

2. Præcepta de cultu sapientiæ, 4, 12—7, 19

Sapientia diligenda, quia frugifera est

12 Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se, et præibit in via iustitiæ.
13 Et qui illam diligit, diligit vitam: et qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem eius.
14 Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: et quo introibit, benedicet Deus.

(33) Dn 4, 24. — (1) Tob 4, 7.

15 Qui serviunt ei, obsequentes erunt sancto: et
eos, qui diligunt illam, diligit Deus.
16 Qui audit illam, iudicabit gentes: et qui intuetur illam, permanebit confidens.
17 Si crediderit ei, hereditabit illam, et erunt in confirmatione creaturæ illius;
18 quoniam in tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum.
19 Timorem et metum, et probationem inducet super illum:
et cruciabit illum in tribulatione doctrinæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, et credat animæ illius.
20 Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et lætificabit illum,
21 et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iustitiæ.
22 Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui.

23 Fili conserva tempus, et devita a malo.
24 Pro anima tua ne confundaris dicere verum. confusio falsa vitanda
25 Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam.
26 Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium.
27 Ne reverearis proximum tuum in casu suo:
28 nec retineas verbum in tempore salutis.
Non abscondas sapientiam tuam in decore suo.
29 In lingua enim sapientia dignoscitur: et sensus, et scientia, et doctrina in verbo sensati,
et firmamentum in operibus iustitiæ.
30 Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tuæ confundere.
31 Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subiicias te omni homini pro peccato.
32 Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii.
33 Pro iustitia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro iustitia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos.

ignavia et tenacitas fugienda

34 Noli citatus esse in lingua tua: et inutilis, et
remissus in operibus tuis.
35 Noli esse sicut leo in domo tua, evertens do-
mesticos tuos, et opprimens subiectos tibi.
36 Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et
ad dandum collecta.

in peccato non permanendum

5 1 Noli attendere ad possessiones iniquas, et
ne dixeris: Est mihi sufficiens vita: nihil enim
proderit in tempore vindictæ et obductionis.
2 Ne sequaris in fortitudine tua concupiscentiam
cordis tui: 3 et ne dixeris: Quomodo po-
tui? aut quis me subiiciet propter facta
mea? Deus enim vindicans vindicabit.
4 Ne dixeris: Peccavi, et quid mihi accidit triste?
Altissimus enim est patiens redditor.
5 De propitiato peccato noli esse sine metu, ne-
que adiicias peccatum super peccatum.
6 Et ne dicas: Miseratio Domini magna est, mul-
titudinis peccatorum meorum miserebitur.
7 Misericordia enim, et ira ab illo cito proximant,
et in peccatores respicit ira illius.
8 Non tardes converti ad Dominum, et ne dif-
feras de die in diem;
9 subito enim veniet ira illius, et in tempore
vindictæ disperdet te.
10 Noli anxius esse in divitiis iniustis: non enim
proderunt tibi in die obductionis et vindictæ.

levitas arcenda

11 Non ventiles te in omnem ventum, et non
eas in omnem viam: sic enim omnis pec-
cator probatur in duplici lingua.
12 Esto firmus in via Domini, et in veritate sen-
sus tui et scientia, et prosequatur te ver-
bum pacis et iustitiæ.
13 Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut in-
telligas: et cum sapientia proferas respon-
sum verum.

---

(7) Pr 10, 6. — (10) Pr 11, 28.

14 Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, et confundaris.

15 Honor et gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius.

lingua recte utendum

16 Non appelleris susurro, et lingua tua ne capiaris, et confundaris.

17 Super furem enim est confusio et pænitentia, et denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium, et inimicitia, et contumelia.

18 Iustifica pusillum, et magnum similiter.

6

1 Noli fieri pro amico inimicus proximo: improperium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis.

arrogantia aversanda

2 Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per stultitiam,

3 et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquaris velut lignum aridum in eremo.

4 Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum.

amicitia iungenda, probanda, et bona æstimanda

5 Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos: et lingua eucharis in bono homine abundat.

6 Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille.

7 Si possides amicum, in tentatione posside eum, et ne facile credas ei.

8 Est enim amicus secundum tempus suum, et non permanebit in die tribulationis.

9 Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam: et est amicus qui odium et rixam, et convicia denudabit.

---

(2) Rom 12, 16; Phil 2, 3.

10 Est autem amicus socius mensæ, et non permanebit in die necessitatis.
11 Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coæqualis, et in domesticis tuis fiducialiter aget:
12 si humiliaverit se contra te, et a facie tua absconderit se, unanimem habebis amicitiam bonam.
13 Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende.
14 Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit thesaurum.
15 Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius.
16 Amicus fidelis, medicamentum vitæ et immortalitatis: et qui metuunt Dominum, invenient illum.
17 Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius.

sapientia sectanda

18 Fili a iuventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam.
19 Quasi is qui arat, et seminat, accede ad eam, et sustine bonos fructus illius.
20 In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius.
21 Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors.
22 Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proiicere illam.
23 Sapientia enim doctrinæ secundum nomen est eius, et non est multis manifesta: quibus autem cognita est, permanet usque ad conspectum Dei.
24 Audi fili, et accipe consilium intellectus, et ne abiicias consilium meum.
25 Iniice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum:

26 subiice humerum tuum, et porta illam, et ne
acedieris vinculis eius.
27 In omni animo tuo accede ad illam, et in omni
virtute tua conserva vias eius.
28 Investiga illam, et manifestabitur tibi, et con-
tinens factus ne derelinquas eam:
29 in novissimis enim invenies requiem in ea, et
convertetur tibi in oblectationem.
30 Et erunt tibi compedes eius in protectionem
fortitudinis, et bases virtutis, et torques
illius in stolam gloriæ:
31 decor enim vitæ est in illa, et vincula illius
alligatura salutaris.
32 Stolam gloriæ indues eam, et coronam gratu-
lationis superpones tibi.
33 Fili, si attenderis mihi, disces: et si accommo-
daveris animum tuum, sapiens eris.
34 Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam:
et si dilexeris audire, sapiens eris.
35 In multitudine presbyterorum prudentium sta,
et sapientiæ illorum ex corde coniungere,
ut omnem narrationem Dei possis audire, et
proverbia laudis non effugiant a te.
36 Et si videris sensatum, evigila ad eum, et gra-
dus ostiorum illius exterat pes tuus.
37 Cogitatum tuum habe in præceptis Dei, et in
mandatis illius maxime assiduus esto:
et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapien-
tiæ dabitur tibi.

7 1 Noli facere mala, et non te apprehendent. peccata varia vitanda
2 Discede ab iniquo, et deficient mala abs te.
3 Fili, non semines mala in sulcis iniustitiæ, et
non metes ea in septuplum.
4 Noli quærere a domino ducatum, neque a rege
cathedram honoris.
5 Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor
cordis ipse est: et penes regem noli velle
videri sapiens.

(35) Inf 8, 9. — (37) Ps 1, 2. — (5) Iob 9, 2. 20; Ps 142, 2; Ecl 7, 17; Lc 18, 11.

6 Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute
irrumpere iniquitates:
ne forte extimescas faciem potentis, et ponas
scandalum in æquitate tua.
7 Non pecces in multitudinem civitatis, nec te
immittas in populum,
8 neque alliges duplicia peccata: nec enim in uno
eris immunis.
9 Noli esse pusillanimis in animo tuo: 10 ex-
orare, et facere eleemosynam ne despicias.
11 Ne dicas: In multitudine munerum meorum re-
spiciet Deus, et offerente me Deo altissi-
mo, munera mea suscipiet.
12 Non irrideas hominem in amaritudine animæ:
est enim qui humiliat et exaltat, circumspector
Deus.
13 Noli arare mendacium adversus fratrem tuum:
neque in amicum similiter facias.
14 Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas
enim illius non est bona.
15 Noli verbosus esse in multitudine presbytero-
rum, et non iteres verbum in oratione tua.
16 Non oderis laboriosa opera, et rusticationem
creatam ab Altissimo.
17 Non te reputes in multitudine indisciplinato-
rum. 18 Memento iræ, quoniam non tar-
dabit.
19 Humilia valde spiritum tuum: quoniam vin-
dicta carnis impii, ignis et vermis.

3. Præcepta de necessitudine, 7, 20—13, 29

Familiares bene tractandi

20 Noli prævaricari in amicum pecuniam differen-
tem, neque fratrem carissimum auro spre-
veris.
21 Noli discedere a muliere sensata et bona, quam
sortitus es in timore Domini: gratia enim
verecundiæ illius super aurum.
22 Non lædas servum in veritate operantem, ne-
que mercennarium dantem animam suam.

(8) Inf 12, 3. — (12) 1 Sm 2, 7. — (22) Lv 19, 13.

23 Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum.
24 Pecora tibi sunt? attende illis: et si sunt utilia, perseverent apud te.
25 Filii tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum.
26 Filiæ tibi sunt? serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas.
27 Trade filiam, et grande opus feceris, et homini sensato da illam.
28 Mulier si est tibi secundum animam tuam, non proiicias illam: et odibili non credas te.
In toto corde tuo
29 honora patrem tuum, et gemitus matris tuæ ne obliviscaris:
30 memento quoniam nisi per illos natus non fuisses: et retribue illis, quomodo et illi tibi.

31 In tota anima tua time Dominum, et sacerdotes illius sanctifica. sacerdotes honorificandi
32 In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: et ministros eius ne derelinquas.
33 Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis.
34 Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis: et de negligentia tua purga te cum paucis.
35 Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum:

36 et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio, et benedictio tua. pauperibus subveniendum
37 Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam.
38 Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula.
39 Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.

---

(29) Tob 4, 3. — (33) Dt 12, 18. — (34) Lv 2, 3; Nm 18, 15. — (38) Rom 12, 15. — (39) Mt 25, 36.

40 In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis.

cum variis hominibus recte conversandum

8 1 Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius.
2 Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi;
3 multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit, et convertit.
4 Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem illius ligna.
5 Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur.
6 Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei; memento quoniam omnes in correptione sumus.
7 Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt.
8 Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire.
9 Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis eorum conversare;
10 ab ipsis enim disces sapientiam, et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela.
11 Non te prætereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis:
12 quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dare responsum.
13 Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.
14 Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo.
15 Noli fænerari homini fortiori te: quod si fæneraveris, quasi perditum habe.

---

(2) Mt 5, 25. — (3) Inf 31, 6. — (6) 2 Cor 2, 6; Gal 6, 1. — (7) Lv 19, 32. — (9) Sup 6, 35. — (15) Inf 29, 4.

16 Non spondeas super virtutem tuam: quod si spoponderis, quasi restituens cogita.
17 Non iudices contra iudicem: quoniam secundum quod iustum est iudicat.
18 Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te:
ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries.
19 Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum:
quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium, elidet te.
20 Cum fatuis consilium non habeas: non enim poterunt diligere nisi quæ eis placent.
21 Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet.
22 Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam, et convitietur tibi.

9 1 Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam. et quidem cum mulieribus
2 Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, et confundaris.
3 Ne respicias mulierem multivolam: ne forte incidas in laqueos illius.
4 Cum saltatrice ne assiduus sis: nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.
5 Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.
6 Ne des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te, et hereditatem tuam.
7 Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.
8 Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam.
9 Propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.

---

(18) Gn 4, 8. — (19) Pr 22, 24. — (5) Gn 6, 2. — (6) Pr 5, 2. — (8) Gn 34, 2; 2 Sm 11, 4; 13, 1; Mt 5, 28.

10 Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus
in via conculcabitur.
11 Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi
facti sunt; colloquium enim illius quasi
ignis exardescit.
12 Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec
accumbas cum ea super cubitum: 13 et non
alterceris cum illa in vino,
ne forte declinet cor tuum in illam, et san-
guine tuo labaris in perditionem.

atque cum viris

14 Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim
non erit similis illi.
15 Vinum novum, amicus novus: veterascet, et
cum suavitate bibes illud.
16 Non zeles gloriam, et opes peccatoris: non
enim scis quæ futura sit illius subversio.
17 Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quo-
niam usque ad inferos non placebit impius.
18 Longe abesto ab homine potestatem habente
occidendi, et non suspicaberis timorem
mortis.
19 Et si accesseris ad illum, noli aliquid commit-
tere, ne forte auferat vitam tuam.
20 Communionem mortis scito: quoniam in medio
laqueorum ingredieris, et super dolentium
arma ambulabis.
21 Secundum virtutem tuam cave te a proximo
tuo, et cum sapientibus et prudentibus
tracta.
22 Viri iusti sint tibi convivæ, et in timore Dei
sit tibi gloriatio,
23 et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis
enarratio tua in præceptis Altissimi.
24 In manu artificum opera laudabuntur, et prin-
ceps populi in sapientia sermonis sui, in
sensu vero seniorum verbum.
25 Terribilis est in civitate sua homo linguosus:
et temerarius in verbo suo odibilis erit.

---

(16) Idc 9, 4; 2 Sm 15, 10.

10 1 Iudex sapiens iudicabit populum suum,
et principatus sensati stabilis erit.
2 Secundum iudicem populi, sic et ministri eius:
et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea.
3 Rex insipiens perdet populum suum: et civitates inhabitabuntur per sensum potentium.
4 In manu Dei potestas terræ: et utilem rectorem suscitabit in tempus super illam.
5 In manu Dei prosperitas hominis, et super faciem scribæ imponet honorem suum.

bonus princeps a Deo petendus

6 Omnis iniuriæ proximi ne memineris, et nihil agas in operibus iniuriæ.
7 Odibilis coram Deo est et hominibus superbia:
et exsecrabilis omnis iniquitas gentium.
8 Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias, et iniurias, et contumelias, et diversos dolos.
9 Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis?
10 Nihil est iniquius quam amare pecuniam; hic enim et animam suam venalem habet:
quoniam in vita sua proiecit intima sua.
11 Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum.
12 Brevem languorem præcidit medicus: sic et rex hodie est, et cras morietur.
13 Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, et bestias, et vermes.
14 Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo:
15 quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor eius,
quoniam initium omnis peccati est superbia:
qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem.
16 Propterea exhonoravit Dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem.

superbia detestanda

---

(2) Pr 29, 12. — (3) 1 Rg 12, 13. — (6) Lv 19, 13. — (8) Dn 4, 14.

17 Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis.
18 Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus.
19 Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum.
20 Arefecit ex ipsis, et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra.
21 Memoriam superborum perdidit Deus, et reliquit memoriam humilium sensu.
22 Non est creata hominibus superbia: neque iracundia nationi mulierum.

verus honor appetendus

23 Semen hominum honorabitur hoc, quod timet Deum:
semen autem hoc exhonorabitur, quod præterit mandata Domini.
24 In medio fratrum rector illorum in honore: et qui timent Dominum, erunt in oculis illius.
25 Gloria divitum, honoratorum, et pauperum, timor Dei est:
26 noli despicere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem.
27 Magnus, et iudex, et potens est in honore: et non est maior illo, qui timet Deum.
28 Servo sensato liberi servient: et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur.
29 Noli extollere te in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustiæ.
30 Melior est qui operatur, et abundat in omnibus, quam qui gloriatur, et eget pane.
31 Fili in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum.
32 Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exhonorantem animam suam?
33 Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum: et est homo qui honorificatur propter substantiam suam.

---

(28) Pr 17, 2. — 2 Sm 12, 13. — (30) Pr 12, 9.

34 Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis
in substantia? et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

11

1 Sapientia humiliati exaltabit caput illius,
et in medio magnatorum consedere illum faciet.
2 Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo.
3 Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius.
4 In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris:
quoniam mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa, et absconsa, et invisa opera illius.
5 Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema.
6 Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum.

7 Priusquam interroges, ne vituperes quemquam: moderatio servanda
et cum interrogaveris, corripe iuste.
8 Priusquam audias, ne respondeas verbum: et in medio sermonum ne adiicias loqui.
9 De ea re, quæ te non molestat, ne certeris:
et in iudicio peccantium ne consistas.
10 Fili ne in multis sint actus tui: et si dives fueris, non eris immunis a delicto.
Si enim secutus fueris, non apprehendes: et non effugies, si præcucurreris.

11 Est homo laborans, et festinans, et dolens impius, et tanto magis non abundabit. fiducia Dei habenda
12 Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute, et abundans paupertate:
13 et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius,
et exaltavit caput eius: et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum.

---

(1) Gn 41, 40; Dn 6, 3; Io 7, 18. — (4) Act 12, 21 s. — (6) 1 Sm 15, 28; Est 6, 7. — (8) Pr 18, 13. — 10) 1 Tim 6, 9. — (11) Ecl 4, 8. — (13) Iob 42, 10.

14 Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt.
15 Sapientia et disciplina, et scientia legis apud Deum. Dilectio, et viæ bonorum apud ipsum.
16 Error et tenebræ peccatoribus concreata sunt: qui autem exsultant in malis, consenescunt in malo.
17 Datio Dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in æternum.
18 Est qui locupletatur parce agendo, et hæc est pars mercedis illius.
19 In eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus:
20 et nescit quod tempus præteriet, et mors appropinquet, et relinquat omnia aliis, et morietur.
21 Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce.
22 Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo, et mane in loco tuo.
23 Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem.
24 Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat.
25 Ne dicas: Quid est mihi opus, et quæ erunt mihi ex hoc bona?
26 Ne dicas: Sufficiens mihi sum: et quid ex hoc pessimabor?
27 In die bonorum ne immemor sis malorum: et in die malorum ne immemor sis bonorum:
28 quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas.
29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ magnæ, et in fine hominis denudatio operum illius.
30 Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir.

non cuilibet fidendum

31 Non omnem hominem inducas in domum tuam: multæ enim sunt insidiæ dolosi.

(14) Iob 1, 21. — (19) Lc 12, 19. — (27) Inf 18, 25.

32 Sicut enim eructant præcordia fetentium, et
sicut perdix inducitur in caveam, et ut ca-
prea in laqueum:
sic et cor superborum, et sicut prospector vi-
dens casum proximi sui.
33 Bona enim in mala convertens insidiatur, et
in electis imponet maculam.
34 A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso
augetur sanguis: homo vero peccator san-
guini insidiatur.
35 Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala: ne
forte inducat super te subsannationem in
perpetuum.
36 Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in
turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

12 1 Si benefeceris, scito cui feceris, et erit *iusto benefaciendum*
gratia in bonis tuis multa.
2 Benefac iusto, et invenies retributionem ma-
gnam: et si non ab ipso, certe a Domino.
3 Non est enim ei bene qui assiduus est in ma-
lis, et eleemosynas non danti:
quoniam et Altissimus odio habet peccatores,
et misertus est pænitentibus.
4 Da misericordi, et ne suscipias peccatorem: et
impiis et peccatoribus reddet vindictam,
custodiens eos in diem vindictæ.
5 Da bono, et non receperis peccatorem. 6 Be-
nefac humili, et non dederis impio:
prohibe panes illi dari ne in ipsis potentior te sit:
7 nam duplicia mala invenies in omnibus bonis,
quæcumque feceris illi:
quoniam et Altissimus odio habet peccatores,
et impiis reddet vindictam.

8 Non agnoscetur in bonis amicus, et non abs- *inimico non credendum*
condetur in malis inimicus.
9 In bonis viri, inimici illius in tristitia: et in
malitia illius, amicus agnitus est

(4) Gal 6, 10.

10 Non credas inimico tuo in æternum: sicut enim æramentum, æruginat nequitia illius:
11 et si humiliatus vadat curvus, adiice animum tuum, et custodi te ab illo.
12 Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam,
ne forte conversus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: et in novissimo agnoscas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris.
13 Quis miserebitur incantatori a serpente percusso, et omnibus, qui appropiant bestiis?
et sic qui comitatur cum viro iniquo, et obvolutus est in peccatis eius.
14 Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit.
15 In labiis suis indulcat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam.
16 In oculis suis lacrimatur inimicus: et si invenerit tempus, non satiabitur sanguine:
17 et si incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem.
18 In oculis suis lacrimatur inimicus, et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas.
19 Caput suum movebit, et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum suum.

a superbo, divite, potentiore discedendum

13 1 Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: et qui communicaverit superbo, induet superbiam.
2 Pondus super se tollet qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris.
3 Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur.
4 Dives iniuste egit, et fremet: pauper autem læsus tacebit.
5 Si largitus fueris, assumet te: et si non habueris, derelinquet te.

---

(15) Ir 41, 6. — (1) Sup 7, 2.

6 Si habes, convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit super te.
7 Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona, et dicet: Quid opus est tibi?
8 Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis, et ter: et in novissimo deridebit te:
et postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te.
9 Humiliare Deo, et exspecta manus eius. 10 Attende ne seductus in stultitiam humilieris.
11 Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris.
12 Advocatus a potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit.
13 Ne improbus sis, ne impingaris: et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem.
14 Ne retineas ex æquo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius;
ex multa enim loquela tentabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis.
15 Immitis animus illius conservabit verba tua: et non parcet de malitia, et de vinculis.
16 Cave tibi, et attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.
17 Audiens vero illa quasi in somnis vide, et vigilabis.
18 Omni vita tua dilige Deum, et invoca illum in salute tua.

19 Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum sibi. cum simili sui conversandum
20 Omnis caro ad similem sibi coniungetur, et omnis homo simili sui sociabitur.
21 Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto.
22 Quæ communicatio sancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?

(21) 2 Cor 6, 14.

23 Venatio leonis onager in eremo: sic et pascua divitum, sunt pauperes.
24 Et sicut abominatio est superbo humilitas: sic et exsecratio divitis pauper.
25 Dives commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis.
26 Diviti decepto multi recuperatores: locutus est superba, et iustificaverunt illum.
27 Humilis deceptus est, insuper et arguitur: locutus est sensate, et non est datus ei locus.
28 Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes perducent.
29 Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? et si offenderit, subvertent illum.

4. Præcepta de vita interna, 13, 30—16, 23

Beatitas cordis assequenda

30 Bona est substantia, cui non est peccatum in conscientia: et nequissima paupertas in ore impii.
31 Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona, sive in mala.
32 Vestigium cordis boni, et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.

14 1 Beatus vir, qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti.
2 Felix, qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua.

avaritia vitanda

3 Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum?
4 Qui acervat ex animo suo iniuste, aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur.
5 Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? et non iucundabitur in bonis suis.
6 Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, et hæc redditio est malitiæ illius:

(1) Inf 19, 16.

7 et si bene fecerit, ignoranter, et non volens facit:
et in novissimo manifestat malitiam suam.
8 Nequam est oculus lividi, et avertens faciem
suam, et despiciens animam suam.
9 Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis:
non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam.
10 Oculus malus ad mala: et non satiabitur pane,
sed indigens et in tristitia erit super mensam
suam.

11 Fili si habes, benefac tecum, et Deo dignas
oblationes offer.
12 Memor esto quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum quia demonstratum
est tibi: testamentum enim huius mundi
morte morietur.
13 Ante mortem benefac amico tuo, et secundum
vires tuas exporrigens da pauperi.
14 Non defrauderis a die bono, et particula boni
doni non te prætereat.
15 Nonne aliis relinques dolores et labores tuos
in divisione sortis?
16 Da, et accipe, et iustifica animam tuam.
17 Ante
obitum tuum operare iustitiam: quoniam
non est apud inferos invenire cibum.
18 Omnis caro sicut fænum veterascet, et sicut
folium fructificans in arbore viridi.
19 Alia generantur, et alia deiiciuntur: sic generatio carnis et sanguinis, alia finitur, et
alia nascitur.
20 Omne opus corruptibile in fine deficiet: et qui
illud operatur, ibit cum illo.
21 Et omne opus electum iustificabitur: et qui
operatur illud, honorabitur in illo.

sibi aliisque benefaciendum ante mortem

22 Beatus vir, qui in sapientia morabitur, et qui
in iustitia sua meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem Dei.

sapientia frugifera quærenda

---

(13) Tob 4, 7; Sup 4, 1; Lc 16, 9. — (18) Is 40, 6; Iac 1, 10; 1 Ptr 1, 24. — (22) Ps 1, 2.

23 Qui *excogitat* vias illius in corde suo, et in
absconditis suis intelligens,
vadens post illam quasi investigator, et in viis
illius consistens:
24 qui respicit per fenestras illius, et in ianuis
illius audiens:
25 qui requiescit iuxta domum illius, et in pa-
rietibus illius figens palum
statuet casulam suam ad manus illius, et re-
quiescent in casula illius bona per ævum:
26 statuet filios suos sub tegmine illius, et sub
ramis eius morabitur.
27 Protegetur sub tegmine illius a fervore, et in
gloria eius requiescet.

quam iustus apprehendet

15 1 Qui timet Deum, faciet bona: et qui con-
tinens est iustitiæ, apprehendet illam,
2 et obviabit illi quasi mater honorificata, et
quasi mulier a virginitate suscipiet illum.
3 Cibabit illum pane vitæ et intellectus, et aqua
sapientiæ salutaris potabit illum:
et firmabitur in illo, et non flectetur: 4 et con-
tinebit illum, et non confundetur:
et exaltabit illum apud proximos suos, 5 et
in medio Ecclesiæ aperiet os eius,
et adimplebit illum spiritu sapientiæ et intel-
lectus, et stola gloriæ vestiet illum.
6 Iucunditatem et exsultationem thesaurizabit su-
per illum, et nomine æterno hereditabit
illum.
7 Homines stulti non apprehendent illam, et ho-
mines sensati obviabunt illi,
homines stulti non videbunt eam: longe enim
abest a superbia et dolo.
8 Viri mendaces non erunt illius memores: et
viri veraces invenientur in illa, et succes-
sum habebunt usque ad inspectionem Dei.
9 Non est speciosa laus in ore peccatoris: 10 quo-
niam a Deo profecta est sapientia.

(3) Io 4, 10.

Sapientiæ enim Dei astabit laus, et in ore fideli
abundabit, et dominator dabit eam illi.

11 Non dixeris: Per Deum abest: quæ enim odit peccatum arcendum
ne feceris.
12 Non dicas: Ille me implanavit: non enim ne-
cessarii sunt ei homines impii.
13 Omne exsecramentum erroris odit Dominus, et
non erit amabile timentibus eum.
14 Deus ab initio constituit hominem, et reliquit
illum in manu consilii sui.
15 Adiecit mandata et præcepta sua: 16 si vo-
lueris mandata servare, conservabunt te,
et in perpetuum fidem placitam facere.
17 Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod vo-
lueris, porrige manum tuam.
18 Ante hominem vita et mors, bonum et ma-
lum: quod placuerit ei, dabitur illi:
19 quoniam multa sapientia Dei, et fortis in po-
tentia, videns omnes sine intermissione.
20 Oculi Domini ad timentes eum, et ipse agno-
scit omnem operam hominis.
21 Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit
spatium peccandi: 22 non enim concupiscit
multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

16 1 Ne iucunderis in filiis impiis, si multipli- quod punietur
centur: nec oblecteris super ipsos, si non
est timor Dei in illis.
2 Non credas vitæ illorum, et ne respexeris in la-
bores eorum.
3 Melior est enim unus timens Deum, quam mille
filii impii. 4 Et utile est mori sine filiis
quam relinquere filios impios.
5 Ab uno sensato inhabitabitur patria, tribus im-
piorum deseretur.
6 Multa talia vidit oculus meus, et fortiora ho
rum audivit auris mea.

---

(16) Mt 19, 17. — (18) Ir 21, 8. — (20) Ps 33, 16; Hbr 4, 13.

7 In synagoga peccantium exardebit ignis, et in gente incredibili exardescet ira.
8 Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt confidentes suæ virtuti:
9 et non pepercit peregrinationi Loth, et exsecratus est eos præ superbia verbi illorum.
10 Non misertus est illis, gentem totam perdens, et extollentem se in peccatis suis.
11 Et sicut sexcenta millia peditum, qui congregati sunt in duritia cordis sui: et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immunis.
12 Misericordia enim et ira est cum illo. Potens exoratio, et effundens iram:
13 secundum misericordiam suam, sic correptio illius hominem secundum opera sua iudicat.
14 Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis.
15 Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius.
16 Non dicas: A Deo abscondar, et ex summo quis mei memorabitur?
17 In populo magno non agnoscar: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura?
18 Ecce cælum, et cæli cælorum, abyssus, et universa terra, et quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur,
19 montes simul, et colles, et fundamenta terræ: cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur.
20 Et in omnibus his insensatum est cor: et omne cor intelligitur ab illo:
21 et vias illius quis intelligit, et procellam, quam nec oculus videbit hominis?
22 Nam plurima illius opera sunt in absconsis: sed opera iustitiæ eius quis enuntiabit? aut quis sustinebit?
Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione est.

---

(7) Inf 21, 10. — (8) Gn 6, 4. — (11) Nm 14, 29; 26, 51. — (15) Rom 2, 6.

23 Qui minoratur corde, cogitat inania: et vir
imprudens, et errans cogitat stulta.

5. Præcepta de reversione ad Deum, 16, 24—18, 14

24 Audi me fili, et disce disciplinam sensus, et in
verbis meis attende in corde tuo,
25 et dicam in æquitate disciplinam, et scrutabor
enarrare sapientiam:
et in verbis meis attende in corde tuo, et dico
in æquitate spiritus virtutes, quas posuit
Deus in opera sua ab initio, et in veritate
enuntio scientiam eius.
26 In iudicio Dei opera eius ab initio, et ab in-
stitutione ipsorum distinxit partes illorum,
et initia eorum in gentibus suis.
27 Ornavit in æternum opera illorum, nec esu-
rierunt, nec laboraverunt, et non destite-
runt ab operibus suis.
28 Unusquisque proximum sibi non angustiabit us-
que in æternum. 29 Non sis incredibilis
verbo illius.
30 Post hæc Deus in terram respexit, et implevit
illam bonis suis.
31 Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem
ipsius, et in ipsam iterum reversio illorum.

Ad Deum, qui omnia creavit

17 1 Deus creavit de terra hominem, et secun-
dum imaginem suam fecit illum.
2 Et iterum convertit illum in ipsam, et secun-
dum se vestivit illum virtute.
3 Numerum dierum, et tempus dedit illi, et de-
dit illi potestatem eorum, quæ sunt super
terram.
4 Posuit timorem illius super omnem carnem,
et dominatus est bestiarum et volatilium.
5 Creavit ex ipso adiutorium simile sibi: consi-
lium, et linguam, et oculos, et aures, et
cor dedit illis excogitandi: et disciplina in-
tellectus replevit illos.

qui speciatim genus humanum creavit ac gubernat

---

(1) Gn 1, 27; 5, 1. — (5) Gn 2, 18.

6 Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit
cor illorum, et mala et bona ostendit illis.
7 Posuit oculum suum super corda illorum ostendere
illis magnalia operum suorum,
8 ut nomen sanctificationis collaudent: et gloriari
in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent
operum eius.
9 Addidit illis disciplinam, et legem vitæ hereditavit
illos.
10 Testamentum æternum constituit cum illis, et
iustitiam et iudicia sua ostendit illis.
11 Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum,
et honorem vocis audierunt aures illorum,
et dixit illis: Attendite ab omni iniquo. 12 Et
mandavit illis unicuique de proximo suo.
13 Viæ illorum coram ipso sunt semper, non sunt
absconsæ ab oculis ipsius.
14 In unamquamque gentem præposuit rectorem:
15 et pars Dei, Israel facta est manifesta.
16 Et omnia opera illorum velut sol in conspectu
Dei: et oculi eius sine intermissione inspicientes
in viis eorum.
17 Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem
illorum, et omnes iniquitates eorum in conspectu
Dei.
18 Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso, et
gratiam hominis quasi pupillam conservabit:
19 et postea resurget, et retribuet illis retributionem,
unicuique in caput ipsorum, et convertet
in interiores partes terræ.
20 Pænitentibus autem dedit viam iustitiæ, et confirmavit
deficientes sustinere, et destinavit
illis sortem veritatis.

homines converti debent

21 Convertere ad Dominum, et relinque peccata
tua: 22 precare ante faciem Domini, et
minue offendicula.
23 Revertere ad Dominum, et avertere ab iniustitia
tua, et nimis odito exsecrationem:

---

(14) Rom 13, 1. — (18) Inf 29, 15. — (19) Mt 25, 35.

24 et cognosce iustitias et iudicia Dei, et sta in
sorte propositionis, et orationis altissimi Dei.
25 In partes vade sæculi sancti, cum vivis et
dantibus confessionem Deo.
26 Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil, perit
confessio.
27 Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis,
et laudabis Deum, et gloriaberis in miserationibus illius.
28 Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se!
29 Nec enim omnia possunt esse in hominibus,
quoniam non est immortalis filius hominis, et
in vanitate malitiæ placuerunt.
30 Quid lucidius sole? et hic deficiet. Aut quid
nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? et hoc arguetur.
31 Virtutem altitudinis cæli ipse conspicit: et omnes homines terra et cinis.

18 1 Qui vivit in æternum, creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur, et manet invictus rex in æternum. ad Deum magnum et misericordem
2 Quis sufficit enarrare opera illius? 3 Quis enim
investigabit magnalia eius?
4 Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? aut quis adiiciet enarrare misericordiam eius?
5 Non est minuere, neque adiicere, nec est invenire magnalia Dei.
6 Cum consummaverit homo, tunc incipiet: et
cum quieverit, aporiabitur.
7 Quid est homo, et quæ est gratia illius? et
quid est bonum, aut quid nequam illius?
8 Numerus dierum hominum ut multum centum
anni: quasi gutta aquæ maris deputati
sunt: et sicut calculus arenæ, sic exigui
anni in die ævi.

---

(25) Ps 6, 6; Is 38, 19. — (1) Gn 1, 1. — (8) Ps 89, 10.

9 Propter hoc patiens est Deus in illis, et effun-
dit super eos misericordiam suam.
10 Vidit præsumptionem cordis eorum quoniam
mala est, et cognovit subversionem illorum
quoniam nequam est.
11 Ideo adimplevit propitiationem suam in illis,
et ostendit eis viam æquitatis.
12 Miseratio hominis circa proximum suum: mi-
sericordia autem Dei super omnem carnem.
13 Qui misericordiam habet, docet, et erudit quasi
pastor gregem suum.
14 Miseretur excipientis doctrinam miserationis,
et qui festinat in iudiciis eius.

6. Præcepta de conversione humana, 18, 15—23, 38

Eleemosyna comiter danda

15 Fili in bonis non des querelam, et in omni
dato non des tristitiam verbi mali.
16 Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et ver-
bum melius quam datum.
17 Nonne ecce verbum super datum bonum? sed
utraque cum homine iustificato.
18 Stultus acriter improperabit: et datus indisci-
plinati tabescere facit oculos.

prudenter agendum

19 Ante iudicium para iustitiam tibi, et antequam
loquaris disce.
20 Ante languorem adhibe medicinam, et ante
iudicium interroga teipsum, et in conspectu
Dei invenies propitiationem.
21 Ante languorem humilia te, et in tempore in-
firmitatis ostende conversationem tuam.
22 Non impediaris orare semper, et ne verearis
usque ad mortem iustificari: quoniam mer-
ces Dei manet in æternum.
23 Ante orationem præpara animam tuam: et noli
esse quasi homo qui tentat Deum.
24 Memento iræ in die consummationis, et tem-
pus retributionis in conversatione faciei.

---

(20) 1 Cor 11, 28. — (22) Lc 18, 1; 1 Thes 5, 17. —
(24) Sup 7, 18.

25 Memento paupertatis in tempore abundantiæ,
et necessitatum paupertatis in die divitiarum.
26 A mane usque ad vesperam immutabitur tem-
pus, et hæc omnia citata in oculis Dei.
27 Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus
delictorum attendet ab inertia.
28 Omnis astutus agnoscit sapientiam, et inve-
nienti eam dabit confessionem.
29 Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt: et
intellexerunt veritatem et iustitiam, et im-
pluerunt proverbia et iudicia.

30 Post concupiscentias tuas non eas, et a vo- concupiscentiæ reprimendæ
luntate tua avertere.
31 Si præstes animæ tuæ concupiscentias eius, fa-
ciet te in gaudium inimicis tuis.
32 Ne oblecteris in turbis nec in modicis: assidua
enim est commissio illorum.
33 Ne fueris mediocris in contentione ex fænore,
et est tibi nihil in sacculo: eris enim invidus
vitæ tuæ.

19 1 Operarius ebriosus non locupletabitur: et
qui spernit modica, paulatim decidet.
2 Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes,
et arguent sensatos: 3 et qui se iungit
fornicariis, erit nequam:
putredo et vermes hereditabunt illum, et ex-
tolletur in exemplum maius, et tolletur de
numero anima eius.

4 Qui credit cito, levis corde est, et minorabitur: non temere credendum et loquendum
et qui delinquit in animam suam, insuper ha-
bebitur.
5 Qui gaudet iniquitate, denotabitur: et qui odit
correptionem, minuetur vita: et qui odit
loquacitatem, exstinguit malitiam.
6 Qui peccat in animam suam, pænitebit: et qui
iucundatur in malitia, denotabitur.

---

(25) Sup 11, 27. — (30) Rom 6, 12; 13, 14. —
(2) Gn 19, 33; 1 Rg 11, 1. — (4) Ios 22, 11.

7 Ne iteres verbum nequam et durum, et non minoraberis.
8 Amico et inimico noli narrare sensum tuum: et si est tibi delictum, noli denudare;
9 audiet enim te, et custodiet te, et quasi defendens peccatum odiet te, et sic aderit tibi semper.
10 Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.
11 A facie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus partus infantis.
12 Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti.

amicus corripiendus

13 Corripe amicum, ne forte non intellexerit, et dicat: Non feci: aut si fecerit, ne iterum addat facere.
14 Corripe proximum, ne forte non dixerit: et si dixerit, ne forte iteret.
15 Corripe amicum: sæpe enim fit commissio.
16 Et non omni verbo credas.
Est qui labitur lingua, sed non ex animo. 17 Quis
est enim qui non deliquerit in lingua sua?
Corripe proximum antequam commineris. 18 Et
da locum timori Altissimi:

prudenter sed non inique agendum

quia omnis sapientia timor Dei, et in illa timere Deum, et in omni sapientia dispositio legis.
19 Et non est sapientia nequitiæ disciplina: et non est cogitatus peccatorum prudentia.
20 Est nequitia, et in ipsa exsecratio: et est insipiens qui minuitur sapientia.
21 Melior est homo, qui minuitur sapientia, et deficiens sensu in timore, quam qui abundat sensu, et transgreditur legem Altissimi.
22 Est sollertia certa, et ipsa iniqua. 23 Et est qui
emittit verbum certum enarrans veritatem.

---

(13) Lv 19, 17; Mt 18, 15; Lc 17, 3. — (17) Iac 3, 8.

Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius
plena sunt dolo:
24 et est qui se nimium submittit a multa humi-
litate: et est qui inclinat faciem suam, et
fingit se non videre quod ignoratum est:
25 et si ab imbecillitate virium vetetur peccare,
si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.
26 Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei
cognoscitur sensatus.
27 Amictus corporis, et risus dentium, et ingres-
sus hominis enuntiant de illo.

lingua sapienter utendum

28 Est correptio mendax in ira contumeliosi: et
est iudicium, quod non probatur esse bo-
num: et est tacens, et ipse est prudens.
20 1 Quam bonum est arguere, quam irasci,
et confitentem in oratione non prohibere!
2 Concupiscentia spadonis devirginabit iuvencu-
lam: 3 sic qui facit per vim iudicium ini-
quum.
4 Quam bonum est correptum manifestare pæ-
nitentiam! sic enim effugies voluntarium
peccatum.
5 Est tacens, qui invenitur sapiens: et est odi-
bilis, qui procax est ad loquendum.
6 Est tacens non habens sensum loquelæ: et est
tacens sciens tempus aptum.
7 Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lasci-
vus autem, et imprudens non servabunt
tempus.
8 Qui multis utitur verbis, lædet animam suam:
et qui potestatem sibi sumit iniuste, odietur.
9 Est processio in malis viro indisciplinato, et
est inventio in detrimentum.
10 Est datum, quod non est utile: et est datum,
cuius retributio duplex.
11 Est propter gloriam minoratio: et est qui ab
humilitate levabit caput.
12 Est qui multa redimat modico pretio, et resti-
tuens ea in septuplum.

13 Sapiens in verbis seipsum amabilem facit:
gratiæ autem fatuorum effundentur.
14 Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim
illius septemplices sunt.
15 Exigua dabit, et multa improperabit: et apertio
oris illius inflammatio est.
16 Hodie fæneratur quis, et cras expetit: odibilis
est homo huiusmodi.
17 Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bo-
nis illius;
18 qui enim edunt panem illius: falsæ linguæ sunt.
Quoties, et quanti irridebunt eum?
19 Neque enim quod habendum erat, directo sensu
distribuit: similiter et quod non erat ha-
bendum.
20 Lapsus falsæ linguæ, quasi qui in pavimento
cadens: sic casus malorum festinanter ve-
niet.
21 Homo acharis quasi fabula vana, in ore indis-
ciplinatorum assidua erit.
22 Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim
dicit illam in tempore suo.
23 Est qui vetatur peccare præ inopia, et in requie
sua stimulabitur.
24 Est qui perdet animam suam præ confusione,
et ab imprudenti persona perdet eam: personæ
autem acceptione perdet se.
25 Est qui præ confusione promittit amico, et lu-
cratus est eum inimicum gratis.
26 Opprobrium nequam in homine mendacium, et
in ore indisciplinatorum assidue erit.
27 Potior fur quam assiduitas viri mendacis; per-
ditionem autem ambo hereditabunt.
28 Mores hominum mendacium sine honore: et
confusio illorum cum ipsis sine intermissione.
29 Sapiens in verbis producet seipsum, et homo
prudens placebit magnatis.
30 Qui operatur terram suam, inaltabit acervum
frugum: et qui operatur iustitiam, ipse
exaltabitur: qui vero placet magnatis, ef-
fugiet iniquitatem.

31 Xenia et dona excæcant oculos iudicum, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum.
32 Sapientia absconsa et thesaurus invisus: quæ utilitas in utrisque?
33 Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

21 1 Fili peccasti? non adiicias iterum: sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. peccata fugienda
2 Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa, suscipient te.
3 Dentes leonis, dentes eius, interficientes animas hominum.
4 Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius est sanitas.
5 Obiurgatio et iniuriæ annullabunt substantiam:
et domus quæ nimis locuples est, annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur.
6 Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, et iudicium festinato adveniet illi.
7 Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris:
et qui timet Deum, convertetur ad cor suum.
8 Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se ab ipso.
9 Qui ædificat domum suam impendiis alienis,
quasi qui colligit lapides suos in hieme.
10 Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis.
11 Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi, et tenebræ, et pœnæ.

12 Qui custodit iustitiam, continebit sensum eius. iustitia custodienda
13 Consummatio timoris Dei, sapientia et sensus.
14 Non erudietur qui non est sapiens in bono.
15 Est autem sapientia, quæ abundat in malo:
et non est sensus ubi est amaritudo.
16 Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit,
et consilium illius sicut fons vitæ permanet.

---

(31) Ex 23, 8; Dt 16, 19. — (32) Inf 41, 17. — (10) Sup 16, 7.

17 Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit.

stultus non imitandus

18 Verbum sapiens quodcumque audierit scius
laudabit, et ad se adiiciet:
audivit luxuriosus, et displicebit illi, et proiiciet illud post dorsum suum.
19 Narratio fatui quasi sarcina in via; nam in labiis sensati invenietur gratia.
20 Os prudentis quæritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis.
21 Tamquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia verba.
22 Compedes in pedibus, stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram.
23 Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit.
24 Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro.
25 Pes fatui facilis in domum proximi: et homo peritus confundetur a persona potentis.
26 Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit.
27 Stultitia hominis auscultare per ostium: et prudens gravabitur contumelia.
28 Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur.
29 In ore fatuorum cor illorum: et in corde sapientium os illorum.
30 Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam.
31 Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur:
et qui cum eo manserit, odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

neque piger et indisciplinatus

22 1 In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem illius.
2 De stercore boum lapidatus est piger: et omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus.

3 Confusio patris est de filio indisciplinato: filia
autem in deminoratione fiet.
4 Filia prudens hereditas viro suo; nam quæ
confundit, in contumeliam fit genitoris.
5 Patrem et virum confundit audax, et ab im-
piis non minorabitur: ab utrisque autem
inhonorabitur.
6 Musica in luctu importuna narratio: flagella
et doctrina in omni tempore sapientia.

7 Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. stultus non docendus
8 Qui narrat verbum non audienti, quasi qui
excitat dormientem de gravi somno.
9 Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sa-
pientiam: et in fine narrationis dicit: Quis
est hic?
10 Supra mortuum plora, defecit enim lux eius:
et supra fatuum plora, deficit enim sensus.
11 Modicum plora supra mortuum, quoniam re-
quievit.
12 Nequissimi enim nequissima
vita super mortem fatui.
13 Luctus mortui septem dies: fatui autem et
impii omnes dies vitæ illorum.

14 Cum stulto ne multum loquaris, et cum in- et ab eo deflectendum
sensato ne abieris.
15 Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, et
non coinquinaberis peccato illius.
16 Deflecte ab illo, et invenies requiem, et non
acediaberis in stultitia illius.
17 Super plumbum quid gravabitur? et quod illi
aliud nomen quam fatuus?
13 Arenam, et salem, et massam ferri facilius
est ferre quam hominem imprudentem, et
fatuum, et impium.
19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento
ædificii non dissolvetur: sic et cor con-
firmatum in cogitatione consilii.
20 Cogitatus sensati in omni tempore, metu non
depravabitur.

---

(10) Inf 38, 16. — (13) Gn 50, 10. — (18) Pr 27, 3.

21 Sicut pali in excelsis, et cæmenta sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt:
22 sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet.
23 Sicut cor trepidum in cogitatione fatui, omni tempore non metuet, sic et qui in præceptis Dei permanet semper.

amici bene tractandi

24 Pungens oculum deducit lacrimas: et qui pungit cor, profert sensum.
25 Mittens lapidem in volatilia, deiiciet illa: sic et qui conviciatur amico, dissolvit amicitiam.
26 Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus.
Ad amicum 27 si aperueris os triste, non timeas; est enim concordatio:
excepto convicio, et improperio, et superbia, et mysterii revelatione, et plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus.
28 Fidem posside cum amico in paupertate illius,
ut et in bonis illius læteris.
29 In tempore tribulationis illius permane illi fidelis,
ut et in hereditate illius coheres sis.
30 Ante ignem camini vapor, et fumus ignis inaltatur: sic et ante sanguinem maledicta, et contumeliæ, et minæ.
31 Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam:
et si mala mihi evenerint per illum, sustinebo.
32 Omnis qui audiet, cavebit se ab eo.

Deus implorandus

33 Quis dabit ori meo custodiam, et super labia mea signaculum certum,
ut non cadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

23 1 Domine pater, et dominator vitæ meæ ne derelinquas me in consilio eorum: nec sinas me cadere in illis.

---

(33) Ps 140, 3.

2 Quis superponet in cogitatu meo flagella, et
in corde meo doctrinam sapientiæ,
ut ignorationibus eorum non parcant mihi, et
non appareant delicta eorum,
3 et ne adincrescant ignorantiæ meæ, et multi-
plicentur delicta mea, et peccata mea ab-
undent,
et incidam in conspectu adversariorum meorum,
et gaudeat super me inimicus meus?
4 Domine pater, et Deus vitæ meæ, ne dere-
linquas me in cogitatu illorum.
5 Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi,
et omne desiderium averte a me.
6 Aufer a me ventris concupiscentias, et concu-
bitus concupiscentiæ ne apprehendant me,
et animæ irreverenti et infrunitæ ne tradas me.

7 Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit ne homo pereat labiis
illam, non periet labiis, nec scandalizabi-
tur in operibus nequissimis.
8 In vanitate sua apprehenditur peccator, et su-
perbus et maledicus scandalizabitur in illis.
9 Iurationi non assuescat os tuum, multi enim
casus in illa.
10 Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo,
et nominibus Sanctorum non admiscearis: quo-
niam non eris immunis ab eis.
11 Sicut enim servus interrogatus assidue, a livore
non minuitur:
sic omnis iurans, et nominans, in toto a pec-
cato non purgabitur.
12 Vir multum iurans implebitur iniquitate, et
non discedet a domo illius plaga.
13 Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit:
et si dissimulaverit, delinquit dupliciter:
14 et si in vacuum iuraverit, non iustificabitur:
replebitur enim retributione domus illius.
15 Est et alia loquela contraria morti, non inve-
niatur in hereditate Iacob.

---

(9) Ex 20, 7; Mt 5, 33.

16 Etenim a misericordibus omnia hæc auferentur, et in delictis non volutabuntur.
17 Indisciplinatæ loquelæ non assuescat os tuum: est enim in illa verbum peccati.
18 Memento patris et matris tuæ, in medio enim magnatorum consistis:
19 ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et assiduitate tua infatuatus, improperium patiaris.
et maluisses non nasci, et diem nativitatis tuæ maledicas.
20 Homo assuetus in verbis improperii, in omnibus diebus suis non erudietur.

neve concupiscentiis carnalibus

21 Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram, et perditionem.
22 Anima calida quasi ignis ardens non exstinguetur donec aliquid glutiat:
23 et homo nequam in ore carnis suæ non desinet donec incendat ignem.
24 Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem.
25 Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contemnens in animam suam, et dicens: Quis me videt?
26 tenebræ circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus.
27 Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum:
28 et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes.

---

(20) 2 Sm 16, 7. — (25) Is 29, 15.

29 Domino enim Deo antequam crearentur, omnia
sunt agnita: sic et post perfectum respicit
omnia.
30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi
pullus equinus fugabitur: et ubi non spe-
ravit, apprehendetur.
31 Et erit dedecus omnibus, eo quod non intelle-
xerit timorem Domini.
32 Sic et mulier omnis relinquens virum suum, et
statuens hereditatem ex alieno matrimonio:
33 primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit:
secundo in virum suum deliquit:
tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro
filios statuit sibi.
34 Hæc in ecclesiam adducetur, et in filios eius
respicietur.
35 Non tradent filii eius radices, et rami eius
non dabunt fructum;
36 derelinquet in maledictum memoriam eius, et
dedecus illius non delebitur.
37 Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil
melius est quam timor Dei: et nihil dulcius,
quam respicere in mandatis Domini.
38 Gloria magna est sequi Dominum: longitudo
enim dierum assumetur ab eo.

III. Iterum natura sapientiæ, 24, 1—47

24 1 Sapientia laudabit animam suam, et in
Deo honorabitur, et in medio populi sui
gloriabitur, — *Sapientia se nominat*
2 et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et
in conspectu virtutis illius gloriabitur,
3 et in medio populi sui exaltabitur, et in pleni-
tudine sancta admirabitur,
4 et in multitudine electorum habebit laudem, et
inter benedictos benedicetur, dicens:
5 Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante
omnem creaturam: — *primogenitam Altissimi*

(32) Lv 20, 10; Dt 22, 22.

6 Ego feci in cælis ut oriretur lumen indeficiens,
et sicut nebula texi omnem terram:
7 Ego in altissimis habitavi, et thronus meus
in columna nubis.
8 Gyrum cæli circuivi sola, et profundum abyssi
penetravi,
in fluctibus maris ambulavi, 9 et in omni terra
steti: et in omni populo, 10 et in omni
gente primatum habui:
11 et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi: et in his omnibus requiem
quæsivi, et in hereditate Domini morabor.
12 Tunc præcepit, et dixit mihi Creator omnium:
et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo,
13 et dixit mihi: In Iacob inhabita, et in Israel
hereditare, et in electis meis mitte radices.

in Sion requiescentem

14 Ab initio, et ante sæcula creata sum, et usque
ad futurum sæculum non desinam,
et in habitatione sancta coram ipso ministravi.
15 Et sic in Sion firmata sum,
et in civitate sanctificata similiter requievi, et
in Ierusalem potestas mea.
16 Et radicavi in populo honorificato, et in parte
Dei mei hereditas illius, et in plenitudine
sanctorum detentio mea.

gratiosam

17 Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi
cypressus in monte Sion:
18 quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi
plantatio rosæ in Iericho:
19 Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis.
20 Sicut cinnamomum, et balsamum aromatizans
odorem dedi: quasi myrrha electa dedi
suavitatem odoris:
21 et quasi storax, et galbanus, et ungula, et
gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mistum odor meus.

---

(14) Pr 8, 22.

22 Ego quasi terebinthus extendi ramos meos,
et rami mei honoris et gratiæ.
23 Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris:
et flores mei fructus honoris et honestatis.

24 Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei. matrem bonorum omnium
25 In me gratia omnis viæ et veritatis, in me omnis spes vitæ et virtutis.
26 Transite ad me omnes qui concupiscitis me,
et a generationibus meis implemini:
27 Spiritus enim meus super mel dulcis, et he-
reditas mea super mel et favum: 28 Me-
moria mea in generationes sæculorum.
29 Qui edunt me, adhuc esurient: et qui bibunt me, adhuc sitient.
30 Qui audit me, non confundetur: et qui ope-
rantur in me, non peccabunt. 31 Qui elu-
cidant me, vitam æternam habebunt.

32 Hæc omnia liber vitæ, et testamentum Altissimi, et agnitio veritatis. librum vitæ
33 Legem mandavit Moyses in præceptis iustitiarum, et hereditatem domui Iacob, et Israel promissiones.
34 Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum.
35 Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum.
36 Qui adimplet quasi Euphrates sensum: qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis.
37 Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi Gehon in die vindemiæ.
38 Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam.
39 A mari enim abundavit cogitatio eius, et consilium illius ab abysso magna.
40 Ego sapientia effudi flumina. 41 Ego quasi tra-
mes aquæ immensæ de fluvio,

(35) Gn 2, 11. — (36) Ios 3, 15.

ego quasi fluvii dioryx, et sicut aquæductus exivi de paradiso.
42 Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum.
43 Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare:
44 quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum.
45 Penetrabo omnes inferiores partes terræ, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino.
46 Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam,
et relinquam illam quærentibus sapientiam, et non desinam in progenies illorum usque in ævum sanctum.
47 Videte quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

IV. Iterum varia præcepta sapientiæ, 25, 1—42, 14

1. Præcepta de amore Dei, 25, 1—29, 18

Deus timendus

25 1 In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, et hominibus:
2 Concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes.
3 Tres species odivit anima mea, et aggravor valde animæ illorum:
4 Pauperem superbum: divitem mendacem: senem fatuum et insensatum.
5 Quæ in iuventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?
6 Quam speciosum canitiei iudicium, et presbyteris cognoscere consilium!
7 Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis intellectus, et consilium!
8 Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor Dei.

---

(47) Inf 33, 18.

9 Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et
decimum dicam in lingua hominibus:
10 Homo, qui iucundatur in filiis, vivens et videns
subversionem inimicorum suorum.
11 Beatus, qui habitat cum muliere sensata, et
qui lingua sua non est lapsus, et qui non
servivit indignis se.
12 Beatus, qui invenit amicum verum, et qui
enarrat iustitiam auri audienti.
13 Quam magnus, qui invenit sapientiam et scien-
tiam! sed non est super timentem Do-
minum.
14 Timor Dei super omnia se superposuit: 15 bea-
tus homo, cui donatum est habere timo-
rem Dei: qui tenet illum, cui assimila-
bitur?
16 Timor Dei initium dilectionis eius: fidei autem
initium agglutinandum est ei.

mulier nequam declinanda

17 Omnis plaga tristitia cordis est: et omnis
malitia, nequitia mulieris.
18 Et omnem plagam, et non plagam videbit cor-
dis: 19 et omnem nequitiam, et non ne-
quitiam mulieris:
20 et omnem obductum, et non obductum odien-
tium: 21 et omnem vindictam, et non
vindictam inimicorum.
22 Non est caput nequius super caput colubri:
23 et non est ira super iram mulieris.
Commorari leoni et draconi placebit, quam
habitare cum muliere nequam.
24 Nequitia mulieris immutat faciem eius: et ob-
cæcat vultum suum tamquam ursus: et
quasi saccum ostendit.
In medio proximorum eius 25 ingemuit vir eius,
et audiens suspiravit modicum.
26 Brevis omnis malitia super malitiam mulieris,
sors peccatorum cadat super illam.

---

(11) Inf 26, 1. — Sup 14, 1; 19, 16; Iac 3, 2. —
(23) Pr 21, 19.

27 Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani,
sic mulier linguata homini quieto.
28 Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie.
29 Mulieris ira, et irreverentia, et confusio magna.
30 Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.
31 Cor humile, et facies tristis, et plaga cordis, mulier nequam.
32 Manus debiles, et genua dissoluta, mulier quæ non beatificat virum suum.
33 A muliere initium factum est peccati, et per illam omnes morimur.
34 Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum: nec mulieri nequam veniam prodeundi.
35 Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum.
36 A carnibus tuis abscinde illam, ne semper te abutatur.

sed bona æstimanda

26 1 Mulieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex.
2 Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitæ illius in pace implebit.
3 Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis:
4 divitis autem, et pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.
5 A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea metuit:
6 Delaturam civitatis: et collectionem populi:
7 calumniam mendacem, super mortem, omnia gravia:
8 dolor cordis et luctus, mulier zelotypa.
9 In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.
10 Sicut boum iugum, quod movetur, ita et mulier nequam: qui tenet illam, quasi qui apprehendit scorpionem.

---

(28) Inf 42, 12. — (33) Gn 3, 6.

11 Mulier ebriosa ira magna: et contumelia, et
turpitudo illius non tegetur.
12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum,
et in palpebris illius agnoscetur.
13 In filia non avertente se, firma custodiam: ne
inventa occasione utatur se.
14 Ab omni irreverentia oculorum eius cave, et
ne mireris si te neglexerit.
15 Sicut viator sitiens, ad fontem os aperiet, et
ab omni aqua proxima bibet,
et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat.
16 Gratia mulieris sedulæ delectabit virum suum,
et ossa illius impinguabit.
17 Disciplina illius datum Dei est. 18 Mulier sen-
sata et tacita, non est immutatio eruditæ
animæ.
19 Gratia super gratiam mulier sancta, et pudorata.
20 Omnis autem ponderatio non est digna con-
tinentis animæ.
21 Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic
mulieris bonæ species in ornamentum domus eius.
22 Lucerna splendens super candelabrum sanctum,
et species faciei super ætatem stabilem.
23 Columnæ aureæ super bases argenteas, et pe-
des firmi super plantas stabilis mulieris.
24 Fundamenta æterna supra petram solidam, et
mandata Dei in corde mulieris sanctæ.

25 In duobus contristatum est cor meum, et in cupiditas tollenda
tertio iracundia mihi advenit:
26 Vir bellator deficiens per inopiam: et vir sen-
satus contemptus:
27 et qui transgreditur a iustitia ad peccatum,
Deus paravit eum ad romphæam.
28 Duæ species difficiles et periculosæ mihi ap-
paruerunt,

(13) Inf 42, 11.

difficile exuitur negotians a negligentia: et
non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

27 1 Propter inopiam multi deliquerunt: et
qui quærit locupletari, avertit oculum suum.
2 Sicut in medio compaginis lapidum palus figi-
tur, sic et inter medium venditionis et
emptionis angustiabitur peccatum. 3 Con-
teretur cum delinquente delictum.
4 Si non in timore Domini tenueris te instanter,
cito subvertetur domus tua.

verba ponderanda

5 Sicut in percussura cribri remanebit pulvis,
sic aporia hominis in cogitatu illius.
6 Vasa figuli probat fornax, et homines iustos
tentatio tribulationis.
7 Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius,
sic verbum ex cogitatu cordis hominis.
8 Ante sermonem non laudes virum: hæc enim
tentatio est hominum.
9 Si sequaris iustitiam, apprehendes illam: et
indues quasi poderem honoris,
et inhabitabis cum ea, et proteget te in sem-
piternum, et in die agnitionis invenies
firmamentum.
10 Volatilia ad sibi similia conveniunt: et veritas
ad eos, qui operantur illam, revertetur.
11 Leo venationi insidiatur semper: sic peccata
operantibus iniquitates.
12 Homo sanctus in sapientia manet sicut sol:
nam stultus sicut luna mutatur.
13 In medio insensatorum serva verbum tempori:
in medio autem cogitantium assiduus esto.
14 Narratio peccantium odiosa, et risus illorum
in deliciis peccati.
15 Loquela multum iurans, horripilationem capiti
statuet: et irreverentia ipsius obturatio
aurium.
16 Effusio sanguinis in rixa superborum: et ma-
ledictio illorum auditus gravis.
17 Qui denudat arcana amici, fidem perdit, et non
inveniet amicum ad animum suum.

18 Dilige proximum, et coniungere fide cum illo.
19 Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum.
20 Sicut enim homo, qui perdit amicum suum,
sic et qui perdit amicitiam proximi sui.
21 Et sicut qui dimittit avem de manu sua, sic dereliquisti proximum tuum, et non eum capies.
22 Non illum sequaris, quoniam longe abest: effugit enim quasi caprea de laqueo:
quoniam vulnerata est anima eius:
23 ultra eum non poteris colligare:
et maledicti est concordatio:
24 denudare autem amici mysteria, desperatio est animæ infelicis.

25 Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum abiiciet: dolus vitandus
26 in conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, et super sermones tuos admirabitur:
novissime autem pervertet os suum, et in verbis tuis dabit scandalum.
27 Multa odivi, et non coæquavi ei, et Dominus odiet illum.
28 Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet: et plaga dolosa dolosi dividet vulnera.
29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: et qui statuit lapidem proximo, offendet in eo:
et qui laqueum alii ponit, peribit in illo.
30 Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, et non agnoscet unde adveniat illi.
31 Illusio, et improperium superborum, et vindicta sicut leo insidiabitur illi.
32 Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum:
dolor autem consumet illos antequam moriantur.

33 Ira et furor, utraque exsecrabilia sunt, et vir peccator continens erit illorum. ira supprimenda

28 1 Qui vindicari vult, a Domino inveniet vindictam, et peccata illius servans servabit.
2 Relinque proximo tuo nocenti te: et tunc deprecanti tibi peccata solventur.
3 Homo homini reservat iram, et a Deo quærit medelam?
4 In hominem similem sibi non habet misericordiam, et de peccatis suis deprecatur?
5 Ipse cum caro sit, reservat iram, et propitiationem petit a Deo? quis exorabit pro delictis illius?
6 Memento novissimorum, et desine inimicari:
7 tabitudo enim et mors imminent in mandatis eius.
8 Memorare timorem Dei, et non irascaris proximo.
9 Memorare testamentum Altissimi, et despice ignorantiam proximi.
10 Abstine te a lite, et minues peccata:
11 homo enim iracundus incendit litem,
et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittet inimicitiam.
12 Secundum enim ligna silvæ sic ignis exardescit: et secundum virtutem hominis, sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam.
13 Certamen festinatum incendit ignem: et lis festinans effundit sanguinem: et lingua testificans adducit mortem.
14 Si sufflaveris in scintillam, quasi ignis exardebit: et si exspueris super illam, exstinguetur: utraque ex ore proficiscuntur.

susurratio fugienda

15 Susurro et bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.
16 Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos de gente in gentem.
17 Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit.

---

(1) Dt 32, 35; Mt 6, 14; Mc 11, 25; Rom 12, 19.

18 Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit.
19 Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis.
20 Qui respicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requiescat.
21 Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminuet ossa.
22 Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam.
23 Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit,
et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis eius non est ligatus:
24 iugum enim illius, iugum ferreum est: et vinculum illius, vinculum æreum est.
25 Mors illius, mors nequissima: et utilis potius infernus quam illa.
26 Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum: et in flamma sua non comburet iustos.
27 Qui relinquunt Deum, incident in illam, et exardebit in illis, et non exstinguetur,
et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus lædet illos.
28 Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire, et ori tuo facito ostia, et seras.
29 Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos:
30 et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi,
et sit casus tuus insanabilis in mortem.

29 1 Qui facit misericordiam, fæneratur proximo suo: et qui prævalet manu, mandata servat. **misericordia facienda**
2 Fænerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo.

3 Confirma verbum, et fideliter age cum illo:
et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est.
4 Multi quasi inventionem æstimaverunt fænus,
et præstiterunt molestiam his, qui se adiuverunt.
5 Donec accipiant, osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam:
6 et in tempore redditionis postulabit tempus,
et loquetur verba tædii et murmurationum,
et tempus causabitur:
7 si autem potuerit reddere, adversabitur, solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem:
8 sin autem fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis:
9 et convicia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam.
10 Multi non causa nequitiæ non fænerati sunt,
sed fraudari gratis timuerunt.
11 Verumtamen super humilem animo fortior esto,
et pro eleemosyna non trahas illum.
12 Propter mandatum assume pauperem: et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum.
13 Perde pecuniam propter fratrem et amicum tuum: et non abscondas illam sub lapide in perditionem.
14 Pone thesaurum tuum in præceptis Altissimi,
et proderit tibi magis quam aurum.
15 Conclude eleemosynam in corde pauperis, et hæc pro te exorabit ab omni malo.
16 17 18 Super scutum potentis, et super lanceam
adversus inimicum tuum pugnabit.

2. Præcepta de prudentia, 29, 19—34, 20

In fænerando

19 Vir bonus fidem facit pro proximo suo: et qui perdiderit confusionem, derelinquet sibi.
20 Gratiam fideiussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam.

---

(14) Tob 4, 10. — (15) Sup 17, 18.

21 Repromissorem fugit peccator et immundus.
22 Bona repromissoris sibi ascribit peccator:
et ingratus sensu derelinquet liberantem se.
23 Vir repromittit de proximo suo: et cum perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo.
24 Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris.
25 Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis.
26 Peccator transgrediens mandatum Domini, incidet in promissionem nequam: et qui conatur multa agere, incidet in iudicium.
27 Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas.

28 Initium vitæ hominis aqua et panis, et vestimentum, et domus protegens turpitudinem. *in victu et vestitu*
29 Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epulæ splendidæ in peregre sine domicilio.
30 Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audies.
31 Vita nequam hospitandi de domo in domum:
et ubi hospitabitur, non fiducialiter aget, nec aperiet os.
32 Hospitabitur, et pascet, et potabit ingratos, et ad hæc amara audiet.
33 Transi hospes, et orna mensam: et quæ in manu habes, ciba ceteros.
34 Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus meæ hospitio mihi factus est frater.
35 Gravia hæc homini habenti sensum: Correptio domus, et improperium fæneratoris.

30 1 Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella, ut lætetur in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia. *in filiis educandis*
2 Qui docet filium suum, laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur.

(28) Inf 39, 31. — (1) 1 Pr 13, 24; 23, 13.

3 Qui docet filium suum, in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo.
4 Mortuus est pater eius, et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.
5 In vita sua vidit, et lætatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.
6 Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam.
7 Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua,
et super omnem vocem turbabuntur viscera eius.
8 Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadet præceps.
9 Lacta filium, et paventem te faciet: lude cum eo, et contristabit te.
10 Non corrideas illi: ne doleas, et in novissimo obstupescent dentes tui.
11 Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius.
12 Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera eius dum infans est,
ne forte induret, et non credat tibi, et erit tibi dolor animæ.
13 Doce filium tuum, et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

in valetudine servanda

14 Melior est pauper sanus, et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia.
15 Salus animæ in sanctitate iustitiæ melior est omni auro et argento: et corpus validum quam census immensus.
16 Non est census super censum salutis corporis: et non est oblectamentum super cordis gaudium.
17 Melior est mors quam vita amara: et requies æterna quam languor perseverans.
18 Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumpositæ sepulcro.

(3) Dt 6, 7. — (12) Sup 7, 25.

19 Quid proderit libatio idolo? nec enim mandu-
cabit, nec odorabit: 20 sic qui effugatur
a Domino, portans mercedes iniquitatis:
21 videns oculis, et ingemiscens, sicut spado com-
plectens virginem, et suspirans.

22 Tristitiam non des animæ tuæ, et non affligas
temetipsum in consilio tuo.
23 Iucunditas cordis hæc est vita hominis, et
thesaurus sine defectione sanctitatis: et ex-
sultatio viri est longævitas.
24 Miserere animæ tuæ placens Deo, et contine:
congrega cor tuum in sanctitate eius, et tri-
stitiam longe repelle a te.
25 Multos enim occidit tristitia, et non est utili-
tas in illa.
26 Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tem-
pus senectam adducet cogitatus.
27 Splendidum cor, et bonum in epulis est: epu-
læ enim illius diligenter fiunt.

in tristitia repellenda

31 1 Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et
cogitatus illius auferet somnum.
2 Cogitatus præscientiæ avertit sensum, et in-
firmitas gravis sobriam facit animam.
3 Laboravit dives in congregatione substantiæ,
et in requie sua replebitur bonis suis.
4 Laboravit pauper in diminutione victus, et in
fine inops fit.
5 Qui aurum diligit, non iustificabitur: et qui
insequitur consumptionem, replebitur ex ea.
6 Multi dati sunt in auri casus, et facta est in
specie ipsius perditio illorum.
7 Lignum offensionis est aurum sacrificantium:
væ illis, qui sectantur illud, et omnis imprudens
deperiet in illo.
8 Beatus dives, qui inventus est sine macula:
et qui post aurum non abiit, nec speravit in
pecunia, et thesauris.

in cupiditate arcenda

---

(19) Dn 14, 6. — (22) Pr 12, 25; 15, 13; 17, 22. —
(25) 2 Cor 7, 10. — (6) Sup 8, 3.

9 Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim
mirabilia in vita sua.
10 Qui probatus est in illo, et perfectus est, erit
illi gloria æterna:
qui potuit transgredi, et non est transgressus:
facere mala, et non fecit:
11 ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et
eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia
sanctorum.

in conviviis celebrandis

12 Supra mensam magnam sedisti? non aperias
super illam faucem tuam prior.
13 Non dicas sic: Multa sunt, quæ super illam
sunt: 14 memento quoniam malus est oculus nequam.
15 Nequius oculo quid creatum est? ideo ab
omni facie sua lacrimabitur.
cum viderit, 16 ne extendas manum tuam
prior, et invidia contaminatus erubescas.
17 Ne comprimaris in convivio.
18 Intellige quæ sunt proximi tui ex teipso: 19 utere
quasi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cum manducas multum, odio habearis.
20 Cessa prior causa disciplinæ: et noli nimius
esse, ne forte offendas.
21 Et si in medio multorum sedisti, prior illis
ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere.
22 Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab
illo, et non senties dolorem.
23 Vigilia, cholera, et tortura viro infrunito:
24 somnus sanitatis in homine parco; dormiet
usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur.
25 Et si coactus fueris in edendo multum, surge
e medio, evome: et refrigerabit te, et non
adduces corpori tuo infirmitatem.
26 Audi me fili, et ne spernas me: et in novissimo invenies verba mea.

27 In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis
infirmitas non occurret tibi.
28 Splendidum in panibus benedicent labia multo-
rum, et testimonium veritatis illius fidele.
29 Nequissimo in pane murmurabit civitas, et te-
stimonium nequitiæ illius verum est.
30 Diligentes in vino noli provocare: multos enim
exterminavit vinum.
31 Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda
superborum arguet in ebrietate potatum.
32 Æqua vita hominibus vinum in sobrietate: si
bibas illud moderate, eris sobrius.
33 Quæ vita est ei, qui minuitur vino? 34 Quid
defraudat vitam? Mors.
35 Vinum in iucunditatem creatum est, et non
in ebrietatem, ab initio.
36 Exsultatio animæ et cordis vinum moderate po-
tatum. 37 Sanitas est animæ et corpori
sobrius potus.
38 Vinum multum potatum irritationem, et iram,
et ruinas multas facit. 39 Amaritudo ani-
mæ vinum multum potatum.
40 Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, mi-
norans virtutem, et faciens vulnera.
41 In convivio vini non arguas proximum: et
non despicias eum in iucunditate illius:
42 verba improperii non dicas illi: et non pre-
mas illum in repetendo.

32 1 Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto
in illis quasi unus ex ipsis.
2 Curam illorum habe, et sic conside, et omni
cura tua explicita recumbe:
3 ut læteris propter illos, et ornamentum gratiæ
accipias coronam, et dignationem conse-
quaris corrogationis.
4 Loquere maior natu: decet enim te 5 primum
verbum diligenti scientia, et non impedias
musicam.

---

(30) Idt 13, 4. — (35) Ps 103, 15; Pr 31, 4.

6 Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua.
7 Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini.
8 Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iucundo et moderato vino.
9 Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
10 Adolescens loquere in tua causa vix.
11 Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.
12 In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et quærens.
13 In medio magnatorum non præsumas: et ubi sunt senes, non multum loquaris.
14 Ante grandinem præibit coruscatio: et ante verecundiam præibit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
15 Et hora surgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam, et illic avocare, et illic lude,
16 et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo.
17 Et super his omnibus benedicito Dominum, qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis.

in mandatis et consiliis observandis

18 Qui timet Dominum, excipiet doctrinam eius: et qui vigilaverint ad illum, invenient benedictionem.
19 Qui quærit legem, replebitur ab ea: et qui insidiose agit, scandalizabitur in ea.
20 Qui timent Dominum, invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent.
21 Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.
22 Vir consilii non disperdet intelligentiam, alienus et superbus non pertimescet timorem:
23 etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur.

24 Fili sine consilio nihil facias, et post factum non pænitebis.
25 In via ruinæ non eas, et non offendes in lapides:
nec credas te viæ laboriosæ, ne ponas animæ tuæ scandalum:
26 et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende.
27 In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc est enim conservatio mandatorum.
28 Qui credit Deo, attendit mandatis: et qui confidit in illo, non minorabitur.

33 1 Timenti Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis.
2 Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in procella navis.
3 Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis.
4 Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit.
5 Præcordia fatui quasi rota carri: et quasi axis versatilis cogitatus illius.
6 Equus emissarius, sic et amicus subsannator, sub omni suprasedente hinnit.

7 Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole? in providentia Dei attendenda
8 A Domini scientia separati sunt, facto sole, et præceptum custodiente.
9 Et immutavit tempora, et dies festos ipsorum, et in illis dies festos celebraverunt ad horam.
10 Ex ipsis exaltavit et magnificavit Deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum.
Et omnes homines de solo, et ex terra, unde creatus est Adam.
11 In multitudine disciplinæ Dominus separavit eos, et immutavit vias eorum.

---

(5) Sup 21, 17. — (10) Gn 2, 7.

12 Ex ipsis benedixit, et exaltavit: et ex ipsis sanctificavit, et ad se applicavit:
et ex ipsis maledixit, et humiliavit, et convertit illos a separatione ipsorum.
13 Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere.
14 Omnes viæ eius secundum dispositionem eius:
sic homo in manu illius, qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum.
15 Contra malum bonum est, et contra mortem vita: sic et contra virum iustum peccator.
Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo et duo, et unum contra unum.

In verbis sapientis audiendis

16 Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores.
17 In benedictione Dei et ipse speravi: et quasi qui vindemiat, replevi torcular.
18 Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam.
19 Audite me magnates, et omnes populi, et rectores Ecclesiæ auribus percipite.

In domesticis tractandis

20 Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem super te in vita tua:
et non dederis alii possessionem tuam: ne forte pæniteat te, et depreceris pro illis.
21 Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro.
22 Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum.
23 In omnibus operibus tuis præcellens esto.
24 Ne dederis maculam in gloria tua.
In die consummationis dierum vitæ tuæ, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam.
25 Cibaria, et virga, et onus asino: panis, et disciplina, et opus servo.

---

(13) Rom 9, 21. — (18) Sup 24, 47.

26 Operatur in disciplina, et quærit requiescere:
laxa manus illi, et quærit libertatem.
27 Iugum et lorum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assiduæ.
28 Servo malevolo tortura et compedes, mitte il-
lum in operationem, ne vacet: 29 multam
enim malitiam docuit otiositas.
30 In opera constitue eum: sic enim condecet illum.
Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, et non amplifices super omnem carnem: verum sine iudicio nihil facias grave.
31 Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fratrem sic eum tracta: quoniam in sanguine animæ comparasti illum.
32 Si læseris eum iniuste, in fugam convertetur:
33 et si extollens discesserit: quem quæras,
et in qua via quæras illum, nescis.

34 1 Vana spes, et mendacium viro insensato: et somnia extollunt imprudentes.
in vero exquirendo
2 Quasi qui apprehendit umbram, et persequitur ventum: sic et qui attendit ad visa mendacia.
3 Hoc secundum hoc visio somniorum: ante faciem hominis similitudo hominis.
4 Ab immundo quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur?
5 Divinatio erroris, et auguria mendacia, et som-
nia malefacientium, vanitas est. 6 Et sicut
parturientis, cor tuum phantasias patitur.
Nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum:
7 multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis.
8 Sine mendacio consummabitur verbum legis, et sapientia in ore fidelis complanabitur.
9 Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: et qui multa didicit, enarrabit intellectum.

---

(31) Sup 7, 23.

10 Qui non est expertus, pauca recognoscit: qui
autem in multis factus est, multiplicat malitiam.
11 Qui tentatus non est, qualia scit? qui implanatus est, abundabit nequitia.
12 Multa vidi errando, et plurimas verborum consuetudines.
13 Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia Dei.

in protectore eligendo

14 Spiritus timentium Deum quæritur, et in respectu illius benedicetur.
15 Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi Dei in diligentes se.
16 Qui timet Dominum nihil trepidabit, et non pavebit: quoniam ipse est spes eius.
17 Timentis Dominum beata est anima eius. 18 Ad
quem respicit, et quis est fortitudo eius?
19 Oculi Domini super timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis,
tegimen ardoris, et umbraculum meridiani, 20 de-
precatio offensionis, et adiutorium casus,
exaltans animam, et illuminans oculos, dans sanitatem, et vitam et benedictionem.

3. Præcepta de sacrificiis, 34, 21—36, 19

De oblatione maculata

21 Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitæ subsannationes iniustorum.
22 Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitiæ.
23 Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.
24 Qui offert sacrificium ex substantia pauperum,
quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.
25 Panis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est.

---

(19) Ps 33, 16. — (21) Pr 21, 27. — (23) Pr 15, 8.

26 Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. 27 Qui effundit sanguinem, et qui fraudem facit mercennario, fratres sunt.
28 Unus ædificans, et unus destruens: quid prodest illis nisi labor?
29 Unus orans, et unus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?
30 Qui baptizatur a mortuo, et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?
31 sic homo qui ieiunat in peccatis suis: et iterum eadem faciens,
quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

35 1 Qui conservat legem, multiplicat oblationem. 2 Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate. et sacrificio salutari
3 Et propitiationem litare sacrificii super iniustitias, et deprecatio pro peccatis, recedere ab iniustitia.
4 Retribuet gratiam qui offert similaginem: et qui facit misericordiam, offert sacrificium.
5 Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate: et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia.

6 Non apparebis ante conspectum Domini vacuus. quomodo sacrificandum sit
7 Hæc enim omnia propter mandatum Dei fiunt.
8 Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi.
9 Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliviscetur Dominus.
10 Bono animo gloriam redde Deo: et non minuas primitias manuum tuarum.
11 In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exsultatione sanctifica decimas tuas.

---

(27) Dt 24, 14; Sup 7, 22. — (31) 2 Ptr 2, 21. — (2) Ir 7, 3. — (6) Ex 23, 15; 34, 20; Dt 16, 16. — (11) Tob 4, 9; 2 Cor 9, 7.

12 Da Altissimo secundum datum eius, et in bono
oculo ad inventionem facito manuum tua-
rum:
13 quoniam Dominus retribuens est, et septies
tantum reddet tibi.
14 Noli offerre munera prava, non enim susci-
piet illa.
15 Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam
Dominus iudex est, et non est apud illum
gloria personæ.

orationem humilem Deus respicit

16 Non accipiet Dominus personam in pauperem,
et deprecationem læsi exaudiet.
17 Non despiciet preces pupilli: nec viduam, si
effundat loquelam gemitus.
18 Nonne lacrimæ viduæ ad maxillam descendunt,
et exclamatio eius super deducentem eas?
19 A maxilla enim ascendunt usque ad cælum,
et Dominus exauditor non delectabitur in illis.
20 Qui adorat Deum in oblectatione, suscipietur,
et deprecatio illius usque ad nubes propin-
quabit.
21 Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: et do-
nec propinquet non consolabitur: et non
discedet donec Altissimus aspiciat.
22 Et Dominus non elongabit, sed iudicabit iu-
stos, et faciet iudicium: et Fortissimus
non habebit in illis patientiam,
ut contribulet dorsum ipsorum: 23 et genti-
bus reddet vindictam
donec tollat plenitudinem superborum: et scep-
tra iniquorum contribulet
24 donec reddat hominibus secundum actus suos,
et secundum opera Adæ, et secundum præ-
sumptionem illius,
25 donec iudicet iudicium plebis suæ, et oblecta-
bit iustos misericordia sua.

---

(14) Lv 22, 21; Dt 15, 21. — (15) Dt 10, 17; 2 Par 19, 7; Iob 34, 19; Sap 6, 8; Act 10, 34; Rom 2, 11; Gal 2, 6; Col 3, 25; 1 Ptr 1, 17.

26 Speciosa misericordia Dei, in tempore tribulationis, quasi nubes pluviæ in tempore siccitatis.

36 1 Miserere nostri Deus omnium, et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum: qui pro populo exoratur
2 et immitte timorem tuum super gentes, quæ non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua.
3 Alleva manum tuam super gentes alienas, ut videant potentiam tuam.
4 Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis,
5 ut cognoscant te, sicut et nos cognovimus quoniam non est Deus præter te Domine.
6 Innova signa, et immuta mirabilia. 7 Glorifica manum, et brachium dextrum.
8 Excita furorem, et effunde iram. 9 Tolle adversarium, et affige inimicum.
10 Festina tempus, et memento finis, ut enarrent mirabilia tua.
11 In ira flammæ devoretur qui salvatur: et qui pessimant plebem tuam, inveniant perditionem.
12 Contere caput principum inimicorum, dicentium: Non est alius præter nos.
13 Congrega omnes tribus Iacob: ut cognoscant quia non est Deus nisi tu,
et enarrent magnalia tua: et hereditabis eos, sicut ab initio.
14 Miserere plebi tuæ, super quam invocatum est nomen tuum: et Israel, quem coæquasti primogenito tuo.
15 Miserere civitati sanctificationis tuæ Ierusalem, civitati requiei tuæ.

---

(14) Ex 4, 22.

16 Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum.
17 Da testimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ sunt, et suscita prædicationes, quas locuti sunt in nomine tuo prophetæ priores.
18 Da mercedem sustinentibus te, ut prophetæ tui fideles inveniantur:
et exaudi orationes servorum tuorum 19 se-
cundum benedictionem Aaron de populo tuo,
et dirige nos in viam iustitiæ, et sciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conspector sæculorum.

4. Præcepta de relatione varia, 36, 20—38, 24

Ad uxorem

20 Omnem escam manducabit venter, et est cibus cibo melior.
21 Fauces contingunt cibum feræ, et cor sensatum verba mendacia.
22 Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistet illi.
23 Omnem masculum excipiet mulier: et est filia melior filia.
24 Species mulieris exhilarat faciem viri sui, et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium.
25 Si est lingua curationis, est et mitigationis et misericordiæ: non est vir illius secundum filios hominum.
26 Qui possidet mulierem bonam, inchoat possessionem: adiutorium secundum illum est, et columna ut requies.
27 Ubi non est sepes, diripietur possessio: et ubi non est mulier, ingemiscit egens.
28 Quis credit ei, qui non habet nidum, et deflectens ubicumque obscuraverit,
quasi succinctus latro exsiliens de civitate in civitatem?

---

(19) Nm 6, 24.

37 1 Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi; sed est amicus solo nomine amicus.
Nonne tristitia inest usque ad mortem? 2 Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur.

ad amicum

3 O præsumptio nequissima, unde creata es cooperire aridam malitia, et dolositate illius?
4 Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus, et in tempore tribulationis adversarius erit.
5 Sodalis amico condolet causa ventris, et contra hostem accipiet scutum.
6 Non obliviscaris amici tui in animo tuo, et non immemor sis illius in opibus tuis.

ad consiliarium

7 Noli consiliari cum eo, qui tibi insidiatur, et a zelantibus te absconde consilium.
8 Omnis consiliarius prodit consilium, sed est consiliarius in semetipso.
9 A consiliario serva animam tuam: prius scito quæ sit illius necessitas: et ipse enim animo suo cogitabit:
10 ne forte mittat sudem in terram, et dicat tibi:
11 Bona est via tua; et stet e contrario videre quid tibi eveniat.
12 Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum iniusto de iustitia,
et cum muliere de ea, quæ æmulatur: cum timido de bello:
cum negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione,
cum viro livido de gratiis agendis, 13 cum impio de pietate,
cum inhonesto de honestate, cum operario agrario de omni opere,
14 cum operario annuali de consummatione anni,
cum servo pigro de multa operatione: non attendas his in omni consilio.
15 Sed cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei,
16 cuius anima est secundum animam tuam: et qui, cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi.

17 Cor boni consilii statue tecum: non est enim
tibi aliud pluris illo.
18 Anima viri sancti enuntiat aliquando vera,
quam septem circumspectores sedentes in ex-
celso ad speculandum.
19 Et in his omnibus deprecare Altissimum ut
dirigat in veritate viam tuam.
20 Ante omnia opera verbum verax præcedat te,
et ante omnem actum consilium stabile.
21 Verbum nequam immutabit cor: ex quo par-
tes quattuor oriuntur,
bonum et malum, vita et mors: et dominatrix
illorum est assidua lingua.
Est vir astutus multorum eruditor, et animæ
suæ inutilis est.

ad sapientem

22 Vir peritus multos erudivit, et animæ suæ
suavis est.
23 Qui sophistice loquitur, odibilis est: in omni
re defraudabitur.
24 Non est illi data a Domino gratia: omni enim
sapientia defraudatus est.
25 Est sapiens animæ suæ sapiens: et fructus
sensus illius laudabilis.
26 Vir sapiens plebem suam erudit, et fructus
sensus illius fideles sunt.
27 Vir sapiens implebitur benedictionibus, et vi-
dentes illum laudabunt.
28 Vita viri in numero dierum: dies autem Israel
innumerabiles sunt.
29 Sapiens in populo hereditabit honorem, et no-
men illius erit vivens in æternum.

ad animam suam

30 Fili in vita tua tenta animam tuam: et si fue-
rit nequam, non des illi potestatem:
31 non enim omnia omnibus expediunt, et non
omni animæ omne genus placet.
32 Noli avidus esse in omni epulatione, et non
te effundas super omnem escam:
33 in multis enim escis erit infirmitas, et aviditas
appropinquabit usque ad choleram.

34 Propter crapulam multi obierunt: qui autem
abstinens est, adiiciet vitam.

38 1 Honora medicum propter necessitatem: ad medicum
etenim illum creavit Altissimus.
2 A Deo est enim omnis medela, et a rege ac-
cipiet donationem.
3 Disciplina medici exaltabit caput illius, et in
conspectu magnatorum collaudabitur.
4 Altissimus creavit de terra medicamenta, et
vir prudens non abhorrebit illa.
5 Nonne a ligno indulcata est aqua amara? 6 Ad
agnitionem hominum virtus illorum,
et dedit hominibus scientiam Altissimus, ho-
norari in mirabilibus suis.
7 In his curans mitigabit dolorem, et unguen-
tarius faciet pigmenta suavitatis, et unctio-
nes conficiet sanitatis,
et non consummabuntur opera eius. 8 Pax enim
Dei super faciem terræ.
9 Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum,
sed ora Dominum, et ipse curabit te.
10 Averte a delicto, et dirige manus, et ab omni
delicto munda cor tuum.
11 Da suavitatem et memoriam similaginis, et
impingua oblationem,
et da locum medico: 12 etenim illum Dominus
creavit: et non discedat a te, quia opera
eius sunt necessaria.
13 Est enim tempus quando in manus illorum incur-
ras: 14 ipsi vero Dominum deprecabuntur,
ut dirigat requiem eorum, et sanitatem, prop-
ter conversationem illorum.
15 Qui delinquit in conspectu eius, qui fecit eum,
incidet in manus medici.

16 Fili in mortuum produc lacrimas, et quasi dira ad mortuos
passus incipe plorare,
et secundum iudicium contege corpus illius, et
non despicias sepulturam illius.

(5) Ex 15, 25. — (9) Is 38, 3.

17 Propter delaturam autem amare fer luctum illius
uno die, et consolare propter tristitiam,
18 et fac luctum secundum meritum eius uno die,
vel duobus propter detractionem.
19 A tristitia enim festinat mors, et cooperit vir-
tutem, et tristitia cordis flectit cervicem.
20 In abductione permanet tristitia: et substantia
inopis secundum cor eius.
21 Ne dederis in tristitia cor tuum, sed repelle
eam a te: et memento novissimorum,
22 noli oblivisci: neque enim est conversio, et
huic nihil proderis, et te ipsum pessimabis.
23 Memor esto iudicii mei: sic enim erit et tuum:
mihi heri, et tibi hodie.
24 In requie mortui requiescere fac memoriam eius,
et consolare illum in exitu spiritus sui.

5. Præcepta de adeptione sapientiæ, 38, 25—39, 15

Sapientia acquiritur tempore vacuitatis

25 Sapientia scribæ in tempore vacuitatis: et qui
minoratur actu, sapientiam percipiet:
qua sapientia replebitur 26 qui tenet aratrum,
et qui gloriatur in iaculo,
stimulo boves agitat, et conversatur in operibus
eorum, et enarratio eius in filiis taurorum.
27 Cor suum dabit ad versandos sulcos, et vigi-
lia eius in sagina vaccarum.
28 Sic omnis faber et architectus, qui noctem
tamquam diem transigit,
qui sculpit signacula sculptilia, et assiduitas
eius variat picturam:
cor suum dabit in similitudinem picturæ, et
vigilia sua perficiet opus.
29 Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, et
considerans opus ferri:
Vapor ignis uret carnes eius, et in calore for-
nacis concertatur:
30 Vox mallei innovat aurem eius, et contra si-
militudinem vasis oculus eius:

---

(19) Pr 15, 13; 17, 22. — (24) 2 Sm 12, 21.

31 Cor suum dabit in consummationem operum,
et vigilia sua ornabit in perfectionem.
32 Sic figulus sedens ad opus suum, convertens
pedibus suis rotam,
qui in sollicitudine positus est semper propter
opus suum, et in numero est omnis operatio eius.
33 In brachio suo formabit lutum, et ante pedes
suos curvabit virtutem suam.
34 Cor suum dabit ut consummet linitionem, et
vigilia sua mundabit fornacem.
35 Omnes hi in manibus suis speraverunt, et
unusquisque in arte sua sapiens est.
36 Sine his omnibus non ædificatur civitas. 37 Et
non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in
ecclesiam non transilient.
38 Super sellam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intelligent,
neque palam facient disciplinam et iudicium,
et in parabolis non invenientur:
39 sed creaturam ævi confirmabunt, et deprecatio
illorum in operatione artis,
accommodantes animam suam, et conquirentes
in lege Altissimi

39 1 Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit. studio atque oratione
2 Narrationem virorum nominatorum conservabit,
et in versutias parabolarum simul introibit.
3 Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conversabitur.
4 In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu præsidis apparebit.
5 In terram alienigenarum gentium pertransiet:
bona enim et mala in hominibus tentabit.
6 Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad
Dominum, qui fecit illum, et in conspectu
Altissimi deprecabitur.
7 Aperiet os suum in oratione, et pro delictis
suis deprecabitur.

8 Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum:
9 et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, et in oratione confitebitur Domino:
10 et ipse diriget consilium eius, et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur.
11 Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ, et in lege testamenti Domini gloriabitur.
12 Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque in sæculum non delebitur.
13 Non recedet memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in generationem.
14 Sapientiam eius enarrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia.
15 Si permanserit, nomen derelinquet plus quam mille: et si requieverit, proderit illi.

6. Præcepta de creaturis observandis, 39, 16—42, 14

Opera Dei valde bona sunt

16 Adhuc consiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus sum.
17 In voce dicit: Obaudite me divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate.
18 Quasi Libanus odorem suavitatis habete. 19 Florete flores, quasi lilium, et date odorem, et frondete in gratiam,
et collaudate canticum, et benedicite Dominum in operibus suis. 20 Date nomini eius magnificentiam,
et confitemini illi in voce labiorum vestrorum,
et in canticis labiorum, et citharis,
et sic dicetis in confessione: 21 Opera Domini universa bona valde.
22 In verbo eius stetit aqua sicut congeries: et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum:
23 quoniam in præcepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute ipsius.
24 Opera omnis carnis coram illo, et non est quidquam absconditum ab oculis eius.

---

(21) Gn 1, 31; Mc 7, 37. — (22) Gn 8, 3.

25 A sæculo usque in sæculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu eius.
26 Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quærentur.
27 Benedictio illius quasi fluvius inundavit. 28 Quomodo cataclysmus aridam inebriavit,
sic ira ipsius gentes, quæ non exquisierunt eum, hereditabit. 29 Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra:
et viæ illius viis illorum directæ sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius.
30 Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala.
31 Initium necessariæ rei vitæ hominum, aqua, ignis, et ferrum, sal,
lac, et panis similagineus, et mel, et botrus uvæ, et oleum, et vestimentum.
32 Hæc omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur.
33 Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua:
34 in tempore consummationis effundent virtutem: et furorem eius, qui fecit illos, placabunt.
35 Ignis, grando, fames, et mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt:
36 bestiarum dentes, et scorpii, et serpentes, et romphæa vindicans in exterminium impios.
37 In mandatis eius epulabuntur, et super terram in necessitatem præparabuntur, et in temporibus suis non præterient verbum.
38 Propterea ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum, et cogitavi, et scripta dimisi.
39 Omnia opera Domini bona, et omne opus hora sua subministrabit.
40 Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.
41 Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen Domini.

---

(28) Gn 7, 21. — (29) Ex 14, 21. — (31) Sup 29, 28. — (39) Gn 1, 31.

miseria humana e peccato oritur

40 1 Occupatio magna creata est omnibus ho-
minibus, et iugum grave super filios Adam,
a die exitus de ventre matris eorum, usque
in diem sepulturæ, in matrem omnium.
2 Cogitationes eorum, et timores cordis, adin-
ventio exspectationis, et dies finitionis:
3 a residente super sedem gloriosam, usque ad
humiliatum in terra et cinere:
4 ab eo, qui utitur hyacintho, et portat coronam,
usque ad eum, qui operitur lino crudo:
furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mor-
tis, iracundia perseverans, et contentio,
5 et in tempore refectionis in cubili somnus
noctis immutat scientiam eius.
6 Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo
in somnis, quasi in die respectus.
7 Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam
qui evaserit in die belli.
In tempore salutis suæ exsurrexit, et admirans
ad nullum timorem:
8 cum omni carne, ab homine usque ad pecus,
et super peccatores septuplum.
9 Ad hæc mors, sanguis, contentio, et romphæa,
oppressiones, fames, et contritio, et flagella:
10 super iniquos creata sunt hæc omnia, et prop-
ter illos factus est cataclysmus.
11 Omnia, quæ de terra sunt, in terram conver-
tentur, et omnes aquæ in mare rever-
tentur.
12 Omne munus, et iniquitas delebitur, et fides
in sæculum stabit.
13 Substantiæ iniustorum sicut fluvius siccabuntur,
et sicut tonitruum magnum in pluvia persona-
bunt.
14 In aperiendo manus suas lætabitur: sic præ-
varicatores in consummatione tabescent.
15 Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos,
et radices immundæ super cacumen petræ so-
nant.

---

(9) Sup 39, 35. — (10) Gn 7, 10. — (11) Ecl 1, 7.

16 Super omnem aquam viriditas, et ad oram
fluminis ante omne fænum evelletur.
17 Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et
misericordia in sæculum permanet.

18 Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et
in ea invenies thesaurum.
19 Filii, et ædificatio civitatis confirmabit nomen,
et super hæc mulier immaculata computabitur.
20 Vinum et musica lætificant cor: et super utra-
que dilectio sapientiæ.
21 Tibiæ, et psalterium suavem faciunt melodiam,
et super utraque lingua suavis.
22 Gratiam, et speciem desiderabit oculus tuus,
et super hæc virides sationes.
23 Amicus, et sodalis in tempore convenientes,
et super utrosque mulier cum viro.
24 Fratres in adiutorium in tempore tribulationis,
et super eos misericordia liberabit.
25 Aurum et argentum est constitutio pedum: et
super utrumque consilium beneplacitum.
26 Facultates et virtutes exaltant cor, et super
hæc timor Domini.
27 Non est in timore Domini minoratio, et non
est in eo inquirere adiutorium.
28 Timor Domini sicut paradisus benedictionis,
et super omnem gloriam operuerunt illum.

timor Dei optimus est

29 Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: melius
est enim mori, quam indigere.
30 Vir respiciens in mensam alienam, non est
vita eius in cogitatione victus;
alit enim animam suam cibis alienis. 31 Vir
autem disciplinatus, et eruditus custodiet se.
32 In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in
ventre eius ignis ardebit.

indigentia mala

41 1 O mors quam amara est memoria tua
homini pacem habenti in substantiis suis:
2 viro quieto, et cuius viæ directæ sunt in omni-
bus, et adhuc valenti accipere cibum!

cui mors sit amara cuique bona

3 O mors, bonum est iudicium tuum homini
indigenti, et qui minoratur viribus,
4 defecto ætate, et cui de omnibus cura est, et
incredibili, qui perdit patientiam!
5 Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ
ante te fuerunt, et quæ superventura sunt
tibi:
hoc iudicium a Domino omni carni: 6 et quid
superveniet tibi in beneplacito Altissimi?
sive decem, sive centum, sive mille anni.
7 Non est enim in inferno accusatio vitæ.

peccatores abominabiles sunt

8 Filii abominationum fiunt filii peccatorum, et
qui conversantur secus domos impiorum.
9 Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum
semine illorum assiduitas opprobrii.
10 De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.
11 Væ vobis viri impii, qui dereliquistis legem
Domini Altissimi.
12 Et si nati fueritis, in maledictione nascemini:
et si mortui fueritis, in maledictione erit pars
vestra.
13 Omnia, quæ de terra sunt, in terram convertentur: sic impii a maledicto in perditionem.
14 Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen
autem impiorum delebitur.
15 Curam habe de bono nomine: hoc enim magis
permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi et magni.
16 Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem
nomen permanebit in ævum.

qualis confusio sit bona qualisque mala

17 Disciplinam in pace conservate filii, sapientia
enim abscondita, et thesaurus invisus, quæ
utilitas in utrisque?
18 Melior est homo, qui abscondit stultitiam suam,
quam homo, qui abscondit sapientiam suam.

(13) Sup 40, 11. — (17) Sup 20, 32.

19 Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt
de ore meo. 20 Non est enim bonum om-
nem reverentiam observare: et non omnia
omnibus bene placent in fide.
21 Erubescite a patre et a matre de fornicatione:
et a præsidente et a potente de mendacio:
22 a principe et a iudice de delicto: a synagoga
et plebe de iniquitate: 23 a socio et amico
de iniustitia:
et de loco, in quo habitas, 24 de furto, de
veritate Dei, et testamento: de discubitu
in panibus,
et ab obfuscatione dati et accepti: 25 a salu-
tantibus de silentio:
a respectu mulieris fornicariæ: et ab aver-
sione vultus cognati.
26 Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab au-
ferendo partem et non restituendo.
27 Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scru-
teris ancillam eius, neque steteris ad lec-
tum eius.
28 Ab amicis de sermonibus improperii: et cum
dederis, ne improperes.

42 1 Non duplices sermonem auditus de re-
velatione sermonis absconditi,
et eris vere sine confusione, et invenies gra-
tiam in conspectu omnium hominum:
ne pro his omnibus confundaris, et ne acci-
pias personam ut delinquas.
2 De lege Altissimi, et testamento, et de iudicio
iustificare impium,
3 de verbo sociorum et viatorum, et de datione
hereditatis amicorum,
4 de æqualitate stateræ et ponderum, de acqui-
sitione multorum et paucorum,
5 de corruptione emptionis, et negotiatorum, et
de multa disciplina filiorum, et servo pes-
simo latus sanguinare.

---

(27) Mt 5, 28. — (1) Lv 19, 15; Dt 1, 17; 16, 19; Pr 24, 23; Iac 2, 1.

6 Super mulierem nequam bonum est signum.
7 Ubi manus multæ sunt, claude,
et quodcumque trades, numera, et appende:
datum vero, et acceptum omne describe.
8 De disciplina insensati et fatui, et de senioribus, qui iudicantur ab adolescentibus:
et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu omnium vivorum.

filia custodienda est

9 Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo eius aufert somnum,
ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur,
et cum viro commorata odibilis fiat:
10 nequando polluatur in virginitate sua, et in paternis suis gravida inveniatur:
ne forte cum viro commorata transgrediatur,
aut certe sterilis efficiatur.
11 Super filiam luxuriosam confirma custodiam:
ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis,
a detractione in civitate, et obiectione plebis,
et confundat te in multitudine populi.

mulier fugienda

12 Omni homini noli intendere in specie: et in medio mulierum noli commorari:
13 de vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri.
14 Melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens, et mulier confundens in opprobrium.

PARS ALTERA

Laus Dei in natura et historia, 42, 15–50, 23

I. Laus Dei in natura, 42, 15—43, 37

Gloria Domini in operibus omnibus

15 Memor ero igitur operum Domini, et quæ vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera eius.
16 Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus eius.

17 Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua,
quæ confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua?
18 Abyssum, et cor hominum investigavit: et in astutia eorum excogitavit.
19 Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspexit in signum ævi,
annuntians quæ præterierunt, et quæ superventura sunt, revelans vestigia occultorum.
20 Non præterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo.
21 Magnalia sapientiæ suæ decoravit: qui est ante sæculum et usque in sæculum,
neque adiectum est, 22 neque minuitur, et non eget alicuius consilio.
23 Quam desiderabilia omnia opera eius, et tamquam scintilla, quæ est considerare!
24 Omnia hæc vivunt, et manent in sæculum, et in omni necessitate omnia obaudiunt ei.
25 Omnia duplicia, unum contra unum, et non fecit quidquam deesse.
26 Uniuscuiusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam eius?

43 1 Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species cæli in visione gloriæ. in cælo
2 Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus excelsi.
3 In meridiano exurit terram, et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere?
Fornacem custodiens in operibus ardoris: 4 tripliciter sol exurens montes,
radios igneos exsufflans, et refulgens radiis suis obcæcat oculos.
5 Magnus Dominus qui fecit illum, et in sermonibus eius festinavit iter.
6 Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis, et signum ævi.
7 A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione.

8 Mensis secundum nomen eius est, crescens
mirabiliter in consummatione.
9 Vas castrorum in excelsis, in firmamento cæli
resplendens gloriose.
10 Species cæli gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis Dominus.
11 In verbis sancti stabunt ad iudicium, et non
deficient in vigiliis suis.
12 Vide arcum, et benedic eum, qui fecit illum:
valde speciosus est in splendore suo.
13 Gyravit cælum in circuitu gloriæ suæ, manus
Excelsi aperuerunt illum.
14 Imperio suo acceleravit nivem, et accelerat
coruscationes emittere iudicii sui.
15 Propterea aperti sunt thesauri, et evolaverunt
nebulæ sicut aves.
16 In magnitudine sua posuit nubes, et confracti
sunt lapides grandinis.
17 In conspectu eius commovebuntur montes, et
in voluntate eius aspirabit Notus.
18 Vox tonitrui eius verberabit terram, tempestas
aquilonis, et congregatio spiritus:
19 et sicut avis deponens ad sedendum, aspergit
nivem, et sicut locusta demergens descensus eius.
20 Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus,
et super imbrem eius expavescet cor.

et in terra

21 Gelu sicut salem effundet super terram: et
dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli.
22 Frigidus ventus aquilo flavit, et gelavit crystallus ab aqua,
super omnem congregationem aquarum requiescet, et sicut lorica induet se aquis.
23 Et devorabit montes, et exuret desertum, et
exstinguet viride, sicut igne.
24 Medicina omnium in festinatione nebulæ: et
ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

---

(12) Gn 9, 13.

25 In sermone eius siluit ventus, et cogitatione sua placavit abyssum, et plantavit in illa Dominus insulas.
26 Qui navigant mare, enarrent pericula eius: et audientes auribus nostris admirabimur.
27 Illic præclara opera, et mirabilia: varia bestiarum genera, et omnium pecorum, et creatura beluarum.
28 Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in sermone eius composita sunt omnia.

29 Multa dicemus, et deficiemus in verbis; consummatio autem sermonum, ipse est in omnibus. inenarrabilis est
30 Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim omnipotens super omnia opera sua.
31 Terribilis Dominus, et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius.
32 Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, supervalebit enim adhuc, et admirabilis magnificentia eius.
33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis: maior enim est omni laude.
34 Exaltantes eum replemini virtute, ne laboretis: non enim comprehendetis.
35 Quis videbit eum, et enarrabit? et quis magnificabit eum sicut est ab initio?
36 Multa abscondita sunt maiora his: pauca enim vidimus operum eius.
37 Omnia autem Dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam.

II. Laus Dei in historia, 44, 1—50, 23

1. Gloria Dei in patribus generatim, 44, 1—15

44 1 Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua. In patribus gloria Dei resplendet
2 Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a sæculo.

(35) Ps 105, 2.

3 Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute,
et prudentia sua præditi, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum,
4 et imperantes in præsenti populo, et virtute prudentiæ populis sanctissima verba.
5 In peritia sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina scripturarum.
6 Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes: pacificantes in domibus suis.
7 Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus.
8 Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:
9 et sunt quorum non est memoria: perierunt quasi qui non fuerint:
et nati sunt, quasi non nati, et filii ipsorum cum ipsis.
10 Sed illi viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt:
11 cum semine eorum permanent bona, 12 hereditas sancta nepotes eorum,
et in testamentis stetit semen eorum: 13 et filii eorum propter illos
usque in æternum manent: semen eorum et gloria eorum non derelinquetur.
14 Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivit in generationem et generationem.
15 Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesia.

2. Gloria Dei in patribus ante Moysen, 44, 16—26

In Henoch et Noe, (cf. 49, 16—19)

16 Henoch placuit Deo, et translatus est in paradisum, ut det gentibus pænitentiam.
17 Noe inventus est perfectus, iustus, et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio.

---

(16) Gn 5, 24; Hbr 11, 5. — (17) Gn 6, 9; 7, 1; Hbr 11, 7.

18 Ideo dimissum est reliquum terræ, cum factum est diluvium.
19 Testamenta sæculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro.

20 Abraham magnus pater multitudinis gentium, in Abraham
et non est inventus similis illi in gloria:
qui conservavit legem Excelsi, et fuit in testamento cum illo.
21 In carne eius stare fecit testamentum, et in tentatione inventus est fidelis.
22 Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua,
crescere illum quasi terræ cumulum, 23 et ut stellas exaltare semen eius,
et hereditare illos a mari usque ad mare,
et a flumine usque ad terminos terræ.

24 Et in Isaac eodem modo fecit propter Abraham patrem eius. in Isaac et Iacob
25 Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus,
et testamentum confirmavit super caput Iacob.
26 Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem,
et divisit illi partem in tribubus duodecim.

3. Gloria Dei in Moyse, Aaron et Phinees, 44, 27—45, 31

27 Et conservavit illi homines misericordiæ, inve- In Moyse
nientes gratiam in oculis omnis carnis.
45 1 Dilectus Deo, et hominibus Moyses: cuius memoria in benedictione est.
2 Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum,
et in verbis suis monstra placavit.
3 Glorificavit illum in conspectu regum,
et iussit illi coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam.
4 In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum,
et elegit eum ex omni carne.

---

(19) Gn 9, 9. — (20) Gn 12, 2; 15, 5. - (21) Gn 17, 10; Gal 3, 6. — Gn 22, 1. — (1) Ex 11, 3. — (3) Ex 6, 7 s. — (4) Nm 12, 3. 7.

5 Audivit enim eum, et vocem ipsius, et indu-
xit illum in nubem.
6 Et dedit illi coram præcepta, et legem vitæ
et disciplinæ,
docere Iacob testamentum suum, et iudicia
sua Israel.

in Aaron

7 Excelsum fecit Aaron fratrem eius, et simi-
lem sibi de tribu Levi:
8 statuit ei testamentum æternum, et dedit illi
sacerdotium gentis:
et beatificavit illum in gloria, 9 et circumcin-
xit eum zona gloriæ,
et induit eum stolam gloriæ, et coronavit eum
in vasis virtutis. 10 Circumpedes, et fe-
moralia, et humerale posuit ei,
et cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis
in gyro,
11 dare sonitum in incessu suo, auditum facere
sonitum in templo in memoriam filiis
gentis suæ.
12 Stolam sanctam, auro, et hyacintho, et purpura,
opus textile, viri sapientis, iudicio et veritate
præditi: 13 torto cocco opus artificis,
gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, et
opere lapidarii sculptis in memoriam se-
cundum numerum tribuum Israel.
14 Corona aurea super mitram eius expressa
signo sanctitatis,
et gloria honoris: opus virtutis, et desideria
oculorum ornata.
15 Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque
ad originem. 16 Non est indutus illa alie-
nigena aliquis,
sed tantum filii ipsius soli, et nepotes eius
per omne tempus.
17 Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.
18 Complevit Moyses manus eius, et unxit illum
oleo sancto.

---

(11) Ex 28, 35. – (18) Lv 8, 12.

19 Factum est illi in testamentum æternum, et
semini eius sicut dies cæli,
fungi sacerdotio, et habere laudem, et glorificare populum suum in nomine eius.
20 Ipsum elegit ab omni vivente, offerre sacrificium Deo,
incensum, et bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo:
21 et dedit illi in præceptis suis potestatem, in testamentis iudiciorum,
docere Iacob testimonia, et in lege sua lucem dare Israel.
22 Quia contra illum steterunt alieni, et propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto,
qui erant cum Dathan et Abiron, et congregatio Core in iracundia.
23 Vidit Dominus Deus, et non placuit illi, et consumpti sunt in impetu iracundiæ.
24 Fecit illis monstra, et consumpsit illos in flamma ignis.
25 Et addidit Aaron gloriam, et dedit illi hereditatem,
et primitias frugum terræ divisit illi. 26 Pa-
nem ipsis in primis paravit in satietatem:
nam et sacrificia Domini edent, quæ dedit illi, et semini eius.
27 Ceterum in terra gentes non hereditabit, et pars non est illi in gente: ipse est enim pars eius, et hereditas.

28 Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini: in Phinees
29 et stare in reverentia gentis: in bonitate et alacritate animæ suæ placuit Deo pro Israel.
30 Ideo statuit illi testamentum pacis, principem sanctorum et gentis suæ,
ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in æternum.

---

(22) Nm 16, 1. — (28) Nm 25, 7; 1 Mcc 2, 54.

31 Et testamentum David regi filio Iessæ de tribu Iuda, hereditas ipsi et semini eius,
ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia,
ne abolerentur bona ipsorum, et gloriam ipsorum in gentem eorum æternam fecit.

4. Gloria Dei in patribus usque ad Davida, 46, 1—23

In Iosue

46 1 Fortis in bello Iesus Nave successor Moysi in prophetis,
qui fuit magnus secundum nomen suum, 2 maximus in salutem electorum Dei,
expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israel.
3 Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, et iactando contra civitates romphæas?
4 Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus perduxit:
5 An non in iracundia eius impeditus est sol,
et una dies facta est quasi duo?
6 Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique,
et audivit illum magnus et sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde fortis.
7 Impetum fecit contra gentem hostilem, et in descensu perdidit contrarios, 8 ut cognoscant gentes potentiam eius,
quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis:

et Caleb

9 et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse, et Caleb filius Iephone,
stare contra hostem, et prohibere gentem a peccatis, et perfringere murmur malitiæ.
10 Et ipsi duo constituti, a periculo liberati sunt a numero sexcentorum millium peditum,
inducere illos in hereditatem, in terram, quæ manat lac et mel.

---

(5) Ios 10, 14. — (9) Nm 14, 6.

11 Et dedit Dominus ipsi Caleb fortitudinem, et
usque in senectutem permansit illi virtus,
ut ascenderet in excelsum terræ locum, et se-
men ipsius obtinuit hereditatem:
12 ut viderent omnes filii Israel quia bonum est
obsequi sancto Deo.

13 Et iudices singuli suo nomine, quorum non
est corruptum cor: *in iudicibus*
qui non aversi sunt a Domino, 14 ut sit me-
moria illorum in benedictione,
et ossa eorum pullulent de loco suo, 15 et
nomen eorum permaneat in æternum, per-
manens ad filios illorum, sanctorum viro-
rum gloria.

16 Dilectus a Domino Deo suo Samuel propheta
Domini, renovavit imperium, et unxit prin- *in Samuele*
cipes in gente sua.
17 In lege Domini congregationem iudicavit, et
vidit Deus Iacob,
et in fide sua probatus est propheta. 18 Et
cognitus est in verbis suis fidelis, quia vidit
Deum lucis:
19 et invocavit Dominum omnipotentem, in op-
pugnando hostes circumstantes undique in
oblatione agni inviolati.
20 Et intonuit de cælo Dominus, et in sonitu
magno auditam fecit vocem suam,
21 et contrivit principes Tyriorum, et omnes du-
ces Philisthiim:
22 et ante tempus finis vitæ suæ et sæculi, te-
stimonium præbuit in conspectu Domini, et
Christi,
pecunias et usque ad calceamenta ab omni
carne non accepit, et non accusavit illum
homo.
23 Et post hoc dormivit, et notum fecit regi, et
ostendit illi finem vitæ suæ,
et exaltavit vocem suam de terra in prophetia
delere impietatem gentis.

5. Gloria Dei in Nathan, Davide et Salomone, 47, 1—25

In Nathan et Davide

47 1 Post hæc surrexit Nathan propheta in diebus David.
2 Et quasi adeps separatus a carne, sic David a filiis Israel.
3 Cum leonibus lusit quasi cum agnis: et in ursis similiter fecit sicut in agnis ovium in iuventute sua.
4 Numquid non occidit gigantem, et abstulit opprobrium de gente?
5 In tollendo manum, saxo fundæ deiecit exsultationem Goliæ:
6 nam invocavit Dominum omnipotentem, et dedit in dextera eius
tollere hominem fortem in bello, et exaltare cornu gentis suæ.
7 Sic in decem millibus glorificavit eum, et laudavit eum in benedictionibus Domini in offerendo illi coronam gloriæ:
8 contrivit enim inimicos undique, et exstirpavit Philisthiim contrarios usque in hodiernum diem: contrivit cornu ipsorum usque in æternum.
9 In omni opere dedit confessionem Sancto, et Excelso in verbo gloriæ.
10 De omni corde suo laudavit Dominum, et dilexit Deum, qui fecit illum: et dedit illi contra inimicos potentiam:
11 Et stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos.
12 Et dedit in celebrationibus decus, et ornavit tempora usque ad consummationem vitæ,
ut laudarent nomen sanctum Domini, et amplificarent mane Dei sanctitatem.
13 Dominus purgavit peccata ipsius, et exaltavit in æternum cornu eius:

---

(1) 2 Sm 12, 1. — (3) 1 Sm 17, 34. — (4) 1 Sm 17, 49. — (7) 1 Sm 18, 7. — (13) 2 Sm 12, 13.

et dedit *illi* testamentum regni, et sedem gloriæ in Israel.

14 Post ipsum surrexit filius sensatus, et propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum. in Salomone prius sapiente
15 Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes,
ut conderet domum in nomine suo, et pararet sanctitatem in sempiternum:
quemadmodum eruditus es in iuventute tua,
16 et impletus es, quasi flumen, sapientia,
et terram retexit anima tua. 17 Et replesti in comparationibus ænigmata:
ad insulas longe divulgatum est nomen tuum,
et dilectus es in pace tua.
18 In cantilenis, et proverbiis, et comparationibus,
et interpretationibus miratæ sunt terræ,
19 et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus Israel.
20 Collegisti quasi aurichalcum aurum, et ut plumbum complesti argentum,
21 et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo, sed postea stulto
22 dedisti maculam in gloria tua, et profanasti semen tuum
inducere iracundiam ad liberos tuos, et incitari stultitiam tuam,
23 ut faceres imperium bipartitum, et ex Ephraim imperare imperium durum.
24 Deus autem non derelinquet misericordiam suam, et non corrumpet, nec delebit opera sua,
neque perdet a stirpe nepotes electi sui: et semen eius, qui diligit Dominum, non corrumpet.
25 Dedit autem reliquum Iacob, et David de ipsa stirpe.

---

(15) 1 Rg 3, 1. — (16) 1 Rg 4, 31. — (20) 1 Rg 10, 27. — (23) 1 Rg 12, 16.

6. Gloria Dei in patribus usque ad exsilium, 47, 26—49, 12

Inter posteros Salomonis

26 Et finem habuit Salomon cum patribus suis.
27 Et dereliquit post se de semine suo,
gentis stultitiam, 28 et imminutum a prudentia,
Roboam, qui avertit gentem consilio suo:
29 et Ieroboam filium Nabat, qui peccare fecit Israel, et dedit viam peccandi Ephraim,
et plurima redundaverunt peccata ipsorum.
30 Valde averterunt illos a terra sua.
31 Et quæsivit omnes nequitias usque dum perveniret ad illos defensio, et ab omnibus peccatis liberavit eos.

in Elia

48 1 Et surrexit Elias propheta, quasi ignis,
et verbum ipsius quasi facula ardebat.
2 Qui induxit in illos famem, et irritantes illum invidia sua pauci facti sunt; non enim poterant sustinere præcepta Domini.
3 Verbo Domini continuit cælum, et deiecit de cælo ignem ter.
4 Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter sic gloriari tibi?
5 Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini Dei.
6 Qui deiecisti reges ad perniciem, et confregisti facile potentiam ipsorum, et gloriosos de lecto suo.
7 Qui audis in Sina iudicium, et in Horeb iudicia defensionis.
8 Qui ungis reges ad pænitentiam, et prophetas facis successores post te.
9 Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum.
10 Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini:
conciliare cor patris ad filium, et restituere tribus Iacob.

---

(29) 1 Rg 12, 28. — (1) 1 Rg 17, 1. — (3) 1 Rg 18; 2 Rg 1. — (5) 1 Rg 17, 22. — (9) 2 Rg 2, 11, — (10) Mal 4, 6.

11 Beati sunt, qui te viderunt, et in amicitia
tua decorati sunt.
12 nam nos vita vivimus tantum, post mortem
autem non erit tale nomen nostrum.

13 Elias quidem in turbine tectus est, et in Eliseo
completus est spiritus eius:
in diebus suis non pertimuit principem, et
potentia nemo vicit illum.
14 Nec superavit illum verbum aliquod et mor-
tuum prophetavit corpus eius.
15 In vita sua fecit monstra, et in morte mira-
bilia operatus est.
16 In omnibus istis non pænituit populus, et non
recesserunt a peccatis suis
usque dum eiecti sunt de terra sua, et di-
spersi sunt in omnem terram:
17 et relicta est gens perpauca, et princeps in
domo David.
18 Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo:
alii autem multa commiserunt peccata.

19 Ezechias munivit civitatem suam, et induxit
in medium ipsius aquam,
et fodit ferro rupem, et ædificavit ad aquam
puteum.
20 In diebus ipsius ascendit Sennacherib, et misit
Rabsacen, et sustulit manum suam contra illos,
et extulit manum suam in Sion, et superbus
factus est potentia sua.
21 Tunc mota sunt corda, et manus ipsorum: et
doluerunt quasi parturientes mulieres.
22 Et invocaverunt Dominum misericordem, et
expandentes manus suas, extulerunt ad cæ-
lum: et sanctus Dominus Deus audivit
cito vocem ipsorum.
23 Non est commemoratus peccatorum illorum,
neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos
in manu Isaiæ sancti prophetæ.

in Eliseo

in Ezechia

(13) 2 Rg 2, 11. — (14) 2 Rg 13, 21. — (20) 2 Rg 18, 13.

24 Deiecit castra Assyriorum, et contrivit illos angelus Domini:
25 nam fecit Ezechias quod placuit Deo, et fortiter ivit in via David patris sui,

et Isaia

quam mandavit illi Isaias propheta magnus, et fidelis in conspectu Dei.
26 In diebus ipsius retro rediit Sol, et addidit regi vitam.
27 Spiritu magno vidit ultima, et consolatus est lugentes in Sion.
Usque in sempiternum 28 ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

in Iosia

49 1 Memoria Iosiæ in compositionem odoris facta opus pigmentarii.
2 In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, et ut musica in convivio vini.
3 Ipse est directus divinitus in pænitentiam gentis, et tulit abominationes impietatis.
4 Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, et in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

in Ieremia

5 Præter David, et Ezechiam, et Iosiam, omnes peccatum commiserunt:
6 nam reliquerunt legem Altissimi reges Iuda, et contempserunt timorem Dei.
7 Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriam suam alienigenæ genti.
8 Incenderunt electam sanctitatis civitatem, et desertas fecerunt vias ipsius
in manu Ieremiæ. 9 Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est propheta,
evertere, et eruere, et perdere, et iterum ædificare, et renovare.

in Ezechiele

10 Ezechiel qui vidit conspectum gloriæ, quam ostendit illi in curru Cherubim.

(24) 2 Rg 19, 35; Tob 1, 21; Is 37, 36; 1 Mcc 7, 41; 2 Mcc 8, 19. — (26) 2 Rg 20, 11; Is 38, 8. — (1) 2 Rg 22, 1. — (8) 2 Rg 25, 9. — (10) Ez 1, 4.

11 Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis, qui ostenderunt rectas vias.

12 Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo:
nam corroboraverunt Iacob, et redemerunt se in fide virtutis.

in duodecim prophetis

7. Gloria Dei in patribus post exsilium, 49, 13—50, 23

13 Quomodo amplificemus Zorobabel? nam et ipse quasi signum in dextera manu,
14 sic et Iesum filium Iosedec? qui in diebus suis ædificaverunt domum,
et exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.
15 Et Nehemias in memoria multi temporis, qui erexit nobis muros eversos,
et stare fecit portas et seras, qui erexit domos nostras.

In Zorobabel, Iesu, Nehemia

16 Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam et ipse receptus est a terra.
17 Neque ut Ioseph, qui natus est homo, princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi:
18 et ossa ipsius visitata sunt, et post mortem prophetaverunt.
19 Seth, et Sem apud homines gloriam adepti sunt: et super omnem animam in origine Adam.

in Henoch, Ioseph, Seth, Sem, Adam, (ad 44, 16—26)

50 1 Simon Oniæ filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsit domum, et in diebus suis corroboravit templum.
2 Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex ædificatio et excelsi parietes templi.
3 In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum, et quasi mare adimpleti sunt supra modum.

in Simone sacerdote magno

---

(13) Esr 3, 2; Agg 1; 2. — (14) Zach 3, 1. — (17) Gn 41, 40; 42, 3; 45, 5; 50, 20. — (19) Gn 4, 25; 5, 31. — (1) 1 Mcc 12, 7; 2 Mcc 3; 4.

4 Qui curavit gentem suam, et liberavit eam
a perditione.
5 *Qui prævaluit* amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis:
et ingressum domus, et atrii amplificavit.
6 Quasi stella matutina in medio nebulæ, et
quasi luna plena in diebus suis lucet.
7 Et quasi Sol refulgens, sic ille effulsit in templo
Dei.
8 Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ,
et quasi flos rosarum in diebus vernis, et quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ,
et quasi thus redolens in diebus æstatis.
9 Quasi ignis effulgens, et thus ardens in igne.
10 Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.
11 Quasi oliva pullulans, et cypressus in altitudinem se extollens,
in accipiendo ipsum stolam gloriæ, et vestiri eum in consummationem virtutis.
12 In ascensu altaris sancti, gloriam dedit sanctitatis amictum.
13 In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, et ipse stans iuxta aram.
Et circa illum corona fratrum: quasi plantatio cedri in monte Libano,
14 sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, et omnes filii Aaron in gloria sua.
15 Oblatio autem Domini in manibus ipsorum, coram omni synagoga Israel:
et consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelsi regis
16 porrexit manum suam in libatione, et libavit de sanguine uvæ.
17 Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi.
18 Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt,
et auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.

19 Tunc omnis populus simul properaverunt, et
ceciderunt in faciem super terram,
adorare Dominum Deum suum, et dare preces omnipotenti Deo excelso.
20 Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis,
et in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.
21 Et rogavit populus Dominum excelsum in prece,
usquedum perfectus est honor Domini, et munus suum perfecerunt.
22 Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israel
dare gloriam Deo a labiis suis, et in nomine ipsius gloriari:
23 et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

Epilogus, 50, 24—51, 38

1. Conclusio libri, 50, 24—31

24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra,
qui auxit dies nostros a ventre matris nostræ,
et fecit nobiscum secundum suam misericordiam:
25 det nobis iucunditatem cordis, et fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos:
26 credere Israel nobiscum esse Dei misericordiam,
ut liberet nos in diebus suis.
27 Duas gentes odit anima mea: tertia autem non est gens, quam oderim:
28 qui sedent in monte Seir, et Philisthiim, et stultus populus, qui habitat in Sichimis.
29 Doctrinam sapientiæ et disciplinæ scripsit in codice isto
Iesus filius Sirach Ierosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.
30 Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.
31 Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, vestigium eius est.

Pax Israelis optatur

liber subscribitur et commendatur

2. Appendix libri, 51, 1—38

51 1 Oratio Iesu filii Sirach:

Gratiarum actio

Confitebor tibi Domine rex, et collaudabo te
Deum salvatorem meum. 2 Confitebor nomini tuo:
quoniam adiutor et protector factus es mihi,
3 et liberasti corpus meum a perditione,
a laqueo linguæ iniquæ, et a labiis operantium mendacium,
et in conspectu astantium factus es mihi adiutor.
4 Et liberasti me secundum multitudinem misericordiæ nominis tui a rugientibus, præparatis ad escam,
5 de manibus quærentium animam meam, et de portis tribulationum quæ circumdederunt me:
6 a pressura flammæ, quæ circumdedit me, et in medio ignis non sum æstuatus:
7 de altitudine ventris inferi, et a lingua coinquinata,
et a verbo mendacii, a rege iniquo, et a lingua iniusta:
8 laudabit usque ad mortem anima mea Dominum,
9 et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum.
10 Circumdederunt me undique, et non erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum, et non erat.
11 Memoratus sum misericordiæ tuæ Domine, et operationis tuæ, quæ a sæculo sunt.
12 quoniam eruis sustinentes te Domine, et liberas eos de manibus gentium.
13 Exaltasti super terram habitationem meam, et pro morte defluente deprecatus sum.
14 Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ,
et in tempore superborum sine adiutorio.

15 Laudabo nomen tuum assidue, et collaudabo
illud in confessione, et exaudita est oratio
mea.
16 Et liberasti me de perditione, et eripuisti me
de tempore iniquo.
17 Propterea confitebor, et laudem dicam tibi, et
benedicam nomini Domini.

18 Cum adhuc iunior essem, priusquam oberra-
rem, quæsivi sapientiam palam in ora-
tione mea.
19 Ante templum postulabam pro illa, et usque
in novissimis inquiram eam.
Et effloruit tamquam præcox uva, 20 lætatum
est cor meum in ea.
Ambulavit pes meus iter rectum, a iuventute
mea investigabam eam.
21 Inclinavi modice aurem meam, et excepi illam.
22 Multam inveni in meipso sapientiam,
et multum profeci in ea. 23 Danti mihi sa-
pientiam, dabo gloriam.
24 Consiliatus sum enim ut facerem illam: zela-
tus sum bonum, et non confundar.
25 Colluctata est anima mea in illa, et in faci-
endo eam confirmatus sum.
26 Manus meas extendi in altum, et insipientiam
eius luxi.
27 Animam meam direxi ad illam, et in agnitione
inveni eam.
28 Possedi cum ipsa cor ab initio: propter hoc
non derelinquar.
29 Venter meus conturbatus est quærendo illam:
propterea bonam possidebo possessionem.
30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam:
et in ipsa laudabo eum.
31 Appropiate ad me indocti, et congregate vos
in domum disciplinæ.
32 Quid adhuc retardatis? et quid dicitis in his?
animæ vestræ sitiunt vehementer.
33 Aperui os meum, et locutus sum: Compa-
rate vobis sine argento,

invitatio ad sapientiam acquirendam

34 et collum vestrum subiicite iugo, et suscipiat
anima vestra disciplinam: in proximo est
enim invenire eam.
35 Videte oculis vestris quia modicum laboravi,
et inveni mihi multam requiem.
36 Assumite disciplinam in multo numero argenti,
et copiosum aurum possidete in ea.
37 Lætetur anima vestra in misericordia eius, et
non confundemini in laude ipsius.
38 Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit
vobis mercedem vestram in tempore suo.

PROPHETIA ISAIÆ

PARS PRIOR

Comminationes Isaiæ prophetæ, 1, 1—39, 8

I. Vaticinia de Iuda et Ierusalem, 1, 1—12, 6

1. De sceleribus populi et iudicio Domini, 1, 1—31

1 1 Visio Isaiæ filii Amos, quam vidit super Iu- Inscriptio
dam et Ierusalem in diebus Oziæ, Ioathan,
Achaz, et Ezechiæ regum Iuda.

2 Audite cæli, et auribus percipe terra, quoniam Deus in-
Dominus locutus est. gratitudi-
Filios enutrivi, et exaltavi: ipsi autem spre- nem
verunt me.
3 Cognovit bos possessorem suum, et asinus
præsepe Domini sui:
Israel autem me non cognovit, et populus
meus non intellexit.
4 Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, et pro-
semini nequam, filiis sceleratis: pheta in-
dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanc- sipien-
tum Israel, tiam po-
abalienati sunt retrorsum. puli la-
5 Super quo percutiam vos ultra, addentes præ- mentatur
varicationem?
omne caput languidum, et omne cor mærens.
6 A planta pedis usque ad verticem non est
in eo sanitas:
vulnus, et livor, et plaga tumens,
non est circumligata, nec curata medicamine,
neque fota oleo.

7 Terra vestra deserta, civitates vestræ succensæ igni:
regionem vestram coram vobis alieni devorant,
et desolabitur sicut in vastitate hostili.
8 Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea,
et sicut tugurium in cucumerario, et sicut civitas, quæ vastatur.
9 Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen,
quasi Sodoma fuissemus, et quasi Gomorrha similes essemus.

propheta malum et bonum cultum exponit

10 Audite verbum Domini principes Sodomorum,
percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorrhæ.
11 Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus?
plenus sum, holocausta arietum, et adipem pinguium, et sanguinem vitulorum, et agnorum, et hircorum nolui.
12 Cum veniretis ante conspectum meum, quis quæsivit hæc de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis?
13 ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi.
Neomeniam, et sabbatum, et festivitates alias non feram, iniqui sunt cœtus vestri:
14 calendas vestras, et sollemnitates vestras odivit anima mea:
facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.
15 Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis:
et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam:
manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. 16 Lavamini, mundi estote,

---

(7) Inf 5, 6. — (9) Rom 9, 29. — Gn 19, 24. — (11) Ir 6, 20; Am 5, 22. — (15) Inf 59, 3. — (16) 1 Ptr 3, 11.

auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis:
quiescite agere perverse, 17 discite benefacere:
quærite iudicium, subvenite oppresso,
iudicate pupillo, defendite viduam.
18 Et venite, et arguite me, dicit Dominus:
si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur:
et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.
19 Si volueritis, et audieritis me, bona terræ comedetis.
20 Quod si nolueritis, et me ad iracundiam provocaveritis: gladius devorabit vos,
quia os Domini locutum est.

21 Quomodo facta est meretrix civitas fidelis, plena iudicii? — inquinatis
iustitia habitavit in ea, nunc autem homicidæ.
22 Argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mistum est aqua.
23 Principes tui infideles, socii furum:
omnes diligunt munera, sequuntur retributiones.
Pupillo non iudicant: et causa viduæ non ingreditur ad illos.
24 Propter hoc ait Dominus Deus exercituum fortis Israel: — iudicium purificans nuntiatur
Heu, consolabor super hostibus meis, et vindicabor de inimicis meis.
25 Et convertam manum meam ad te,
et excoquam ad purum scoriam tuam, et auferam omne stannum tuum.
26 Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus:
post hæc vocaberis civitas iusti, urbs fidelis.
27 Sion in iudicio redimetur, et reducent eam in iustitia:

(23) Ir 5, 28.

28 et conteret scelestos, et peccatores simul: et qui dereliquerunt Dominum, consumentur.
29 Confundentur enim ab idolis, quibus sacrificaverunt: et erubescetis super hortis, quos elegeratis,
30 cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, et velut hortus absque aqua.
31 Et erit fortitudo vestra, ut favilla stuppæ, et opus vestrum quasi scintilla:
et succendetur utrumque simul, et non erit qui exstinguat.

2. De pœna iniquorum et gloria probatorum, 2, 1—4, 6

Inscriptio

2 1 Verbum, quod vidit Isaias, filius Amos, super Iuda et Ierusalem.

Sion regia mundi futura

2 Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles,
et fluent ad eum omnes gentes.
3 Et ibunt populi multi, et dicent:
Venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Iacob,
et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius:
quia de Sion exibit lex, et verbum Domini de Ierusalem.
4 Et iudicabit gentes, et arguet populos multos:
et conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces:
non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prœlium.
5 Domus Iacob venite, et ambulemus in lumine Domini.

iudicatis viris superbis

6 Proiecisti enim populum tuum, domum Iacob:
quia repleti sunt ut olim, et augures habuerunt ut Philisthiim,
et pueris alienis adhæserunt.

(2) Mch 4, 1.

7 Repleta est terra argento et auro: et non est finis thesaurorum eius:
8 et repleta est terra eius equis: et innumerabiles quadrigæ eius.
Et repleta est terra eius idolis:
opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum.
9 Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir:
ne ergo dimittas eis.
10 Ingredere in petram, et abscondere in fossa humo
a facie timoris Domini, et a gloria maiestatis eius.
11 Oculi sublimes hominis humiliati sunt, et incurvabitur altitudo virorum:
exaltabitur autem Dominus solus in die illa.
12 Quia dies Domini exercituum super omnem superbum, et excelsum, et super omnem arrogantem: et humiliabitur.
13 Et super omnes cedros Libani sublimes, et erectas, et super omnes quercus Basan.
14 Et super omnes montes excelsos, et super omnes colles elevatos.
15 Et super omnem turrim excelsam, et super omnem murum munitum,
16 et super omnes naves Tharsis, et super omne, quod visu pulchrum est.
17 Et incurvabitur sublimitas hominum, et humiliabitur altitudo virorum,
et elevabitur Dominus solus in die illa: 18 et idola penitus conterentur:
19 et introibunt in speluncas petrarum, et in voragines terræ
a facie formidinis Domini, et a gloria maiestatis eius,
cum surrexerit percutere terram.
20 In die illa proiiciet homo idola argenti sui, et simulacra auri sui, quæ fecerat sibi ut adoraret,
talpas et vespertiliones.

---

(19) Os 10, 8; Lc 23, 30; Apc 6, 16.

21 Et ingredietur scissuras petrarum, et in cavernas saxorum
a facie formidinis Domini, et a gloria maiestatis eius,
cum surrexerit percutere terram.
22 Quiescite ergo ab homine, cuius spiritus in naribus eius est, quia excelsus reputatus est ipse.

ablatis dominantibus malis

3 1 Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet a Ierusalem, et a Iuda validum et fortem,
omne robur panis, et omne robur aquæ:
2 fortem, et virum bellatorem, iudicem, et prophetam, et ariolum, et senem:
3 Principem super quinquaginta, et honorabilem vultu, et consiliarium, et sapientem de architectis, et prudentem eloquii mystici.
4 Et dabo pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur eis.
5 Et irruet populus, vir ad virum, et unusquisque ad proximum suum:
tumultuabitur puer contra senem, et ignobilis contra nobilem.
6 Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui: Vestimentum tibi est,
princeps esto noster, ruina autem hæc sub manu tua.
7 Respondebit in die illa, dicens: Non sum medicus,
et in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite constituere me principem populi.
8 Ruit enim Ierusalem, et Iudas concidit:
quia lingua eorum et adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos maiestatis eius.
9 Agnitio vultus eorum respondit eis: et peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt:

væ animæ eorum, quoniam reddita sunt eis
mala.
10 Dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum
adinventionum suarum comedet.
11 Væ impio in malum: retributio enim manuum
eius fiet ei.
12 Populum meum exactores sui spoliaverunt, et
mulieres dominatæ sunt eis.
Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te
decipiunt, et viam gressuum tuorum dissipant.
13 Stat ad iudicandum Dominus, et stat ad iudicandos populos.
14 Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, et principibus eius:
vos enim depasti estis vineam, et rapina pauperis in domo vestra.
15 Quare atteritis populum meum, et facies pauperum commolitis?
dicit Dominus Deus exercituum.

punitis mulieribus se ostentantibus

16 Et dixit Dominus: Pro eo quod elevatæ sunt
filiæ Sion,
et ambulaverunt extento collo, et nutibus
oculorum ibant,
et plaudebant, ambulabant pedibus suis, et
composito gradu incedebant:
17 Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion,
et Dominus crinem earum nudabit.
18 In die illa auferet Dominus ornamentum cal-
ceamentorum, et lunulas,
19 et torques, et mo-
nilia, et armillas, et mitras,
20 et discriminalia, et
periscelidas, et murenulas, et olfactoriola, et in-
aures,
21 et anulos, et gemmas in fronte pen-
dentes,
22 et mutatoria, et palliola, et linteamina,
et acus,
23 et specula, et sindones, et vittas, et
theristra.
24 Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona
funiculus,
et pro crispanti crine calvitium, et pro fascia
pectorali cilicium.

25 Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, et
fortes tui in prœlio.
26 Et mærebunt atque lugebunt portæ eius, et
desolata in terra sedebit.
4 1 Et apprehendent septem mulieres virum
unum in die illa, dicentes:
Panem nostrum comedemus, et vestimentis
nostris operiemur:
tantummodo invocetur nomen tuum super nos,
aufer opprobrium nostrum.

glorificatis hominibus in Sion residuis

2 In die illa erit germen Domini in magnificentia,
et gloria, et fructus terræ sublimis, et
exsultatio
his, qui salvati fuerint de Israel.
3 Et erit: Omnis qui relictus fuerit in Sion, et
residuus in Ierusalem,
sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in
vita in Ierusalem.
4 Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, et
sanguinem Ierusalem laverit de medio eius
in spiritu iudicii, et spiritu ardoris.
5 Et creabit Dominus super omnem locum Montis
Sion, et ubi invocatus est,
nubem per diem, et fumum et splendorem
ignis flammantis in nocte:
super omnem enim gloriam protectio.
6 Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab æstu,
et in securitatem, et absconsionem a turbine,
et a pluvia.

3. De peccatis et castigatione Iudæorum. 5, 1—30

Per vineam sterilem ac diripiendam

5 1 Cantabo dilecto meo canticum patruelis
mei vineæ suæ.
Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei.
2 Et sepivit eam, et lapides elegit ex illa, et
plantavit eam electam,
et ædificavit turrim in medio eius, et torcular
exstruxit in ea:

(1) Ir 2, 21; Mt 21, 33.

et exspectavit ut faceret uvas, et fecit labruscas.
3 Nunc ergo habitatores Ierusalem, et viri Iuda,
iudicate inter me et vineam meam.
4 Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ,
et non feci ei?
an quod exspectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas?
5 Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ,
auferam sepem eius, et erit in direptionem:
diruam maceriam eius, et erit in conculcationem.
6 Et ponam eam desertam: non putabitur, et non fodietur:
et ascendent vepres et spinæ: et nubibus mandabo ne pluant super eam imbrem.
7 Vinea enim Domini exercituum domus Israel est: et vir Iuda germen eius delectabile:
et exspectavi ut faceret iudicium, et ecce iniquitas: et iustitiam, et ecce clamor.

8 Væ qui coniungitis domum ad domum, et agrum agro copulatis
usque ad terminum loci:
numquid habitabitis vos soli in medio terræ?
9 In auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum.
Nisi domus multæ desertæ fuerint grandes, et pulchræ absque habitatore.
10 Decem enim iugera vinearum facient lagunculam unam, et triginta modii sementis facient modios tres.
11 Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam,
et potandum usque ad vesperam, ut vino æstuetis.
12 Cithara, et lyra, et tympanum, et tibia, et vinum in conviviis vestris:
et opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.

peccata Iudæorum

13 Propterea captivus ductus est populus meus,
quia non habuit scientiam,
et nobiles eius interierunt fame, et multitudo
eius siti exaruit.
14 Propterea dilatavit infernus animam suam, et
aperuit os suum absque ullo termino:
et descendent fortes eius, et populus eius, et
sublimes, gloriosique eius ad eum.
15 Et incurvabitur homo, et humiliabitur vir, et
oculi sublimium deprimentur.
16 Et exaltabitur Dominus exercituum in iudicio,
et Deus sanctus sanctificabitur in iustitia.
17 Et pascentur agni iuxta ordinem suum, et
deserta in ubertatem versa advenæ comedent.
18 Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, et quasi vinculum plaustri peccatum.
19 Qui dicitis: Festinet, et cito veniat opus eius,
ut videamus:
et appropiet, et veniat consilium sancti Israel, et sciemus illud.
20 Væ qui dicitis malum bonum, et bonum malum:
ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras:
ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum.
21 Væ qui sapientes estis in oculis vestris, et
coram vobismetipsis prudentes.
22 Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et
viri fortes ad miscendam ebrietatem.
23 Qui iustificatis impium pro muneribus, et iustitiam iusti aufertis ab eo.
24 Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis,
et calor flammæ exurit;
sic radix eorum quasi favilla erit, et germen
eorum ut pulvis ascendet.
Abiecerunt enim legem Domini exercituum,
et eloquium sancti Israel blasphemaverunt.

---

(21) Pr 3, 7; Rom 12, 16.

25 Ideo iratus est furor Domini in populum suum, et extendit manum suam super eum,
et percussit eum: et conturbati sunt montes,
et facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum.
In his omnibus non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
26 Et elevabit signum in nationibus procul, et sibilabit ad eum de finibus terræ:
et ecce festinus velociter veniet.
27 Non est deficiens, neque laborans in eo: non dormitabit, neque dormiet,
neque solvetur cingulum renum eius, nec rumpetur corrigia calceamenti eius.
28 Sagittæ eius acutæ, et omnes arcus eius extenti.
Ungulæ equorum eius ut silex, et rotæ eius quasi impetus tempestatis.
29 Rugitus eius ut leonis, rugiet ut catuli leonum:
et frendet, et tenebit prædam: et amplexabitur, et non erit qui eruat.
30 Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris:
aspiciemus in terram, et ecce tenebræ tribulationis, et lux obtenebrata est in caligine eius.

atque castigatio nuntiantur

4. De vocatione prophetæ, 6, 1—13

6 1 In anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi
Dominum sedentem super solium excelsum
et elevatum: et ea, quæ sub ipso erant, replebant
templum: 2 Seraphim stabant super illud: sex
alæ uni, et sex alæ alteri: duabus velabant faciem
eius, et duabus velabant pedes eius, et duabus
volabant. 3 Et clamabant alter ad alterum, et di-
cebant: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus
exercituum, plena est omnis terra gloria eius.
4 Et commota sunt superliminaria cardinum a voce
clamantis, et domus repleta est fumo.

Isaias Dominum videt

(3) Apc 4, 8.

a Seraph munda-tur

5 Et dixi: Væ mihi, quia tacui, quia vir pol-
lutus labiis ego sum, et in medio populi pol-
luta labia habentis ego habito, et regem Domi-
num exercituum vidi oculis meis. 6 Et volavit ad
me unus de Seraphim, et in manu eius calculus,
quem forcipe tulerat de altari. 7 Et tetigit os
meum, et dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, et
auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum munda-
bitur.

a Domino mittitur et instruitur

8 Et audivi vocem Domini dicentis: Quem mit-
tam? et quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte
me. 9 Et dixit: Vade, et dices populo huic: Au-
dite audientes, et nolite intelligere: et videte visio-
nem, et nolite cognoscere. 10 Excæca cor populi
huius, et aures eius aggrava: et oculos eius claude:
ne forte videat oculis suis, et auribus suis audiat,
et corde suo intelligat, et convertatur, et sanem
eum. 11 Et dixi: Usquequo Domine? et dixit:
Donec desolentur civitates absque habitatore, et
domus sine homine, et terra relinquetur deserta.
12 Et longe faciet Dominus homines, et multipli-
cabitur quæ derelicta fuerat in medio terræ. 13 Et
adhuc in ea decimatio, et convertetur, et erit in
ostensionem sicut terebinthus, et sicut quercus,
quæ expandit ramos suos: semen sanctum erit id,
quod steterit in ea.

5. De liberatione et punitione Iudæ, 7, 1—9, 7

Iuda a Syria et Ephraim liberabitur quidem

7 1 Et factum est in diebus Achaz filii Ioathan,
filii Oziæ regis Iuda, ascendit Rasin rex Syriæ,
et Phacee filius Romeliæ rex Israel, in Ierusalem,
ad prœliandum contra eam: et non potuerunt de-
bellare eam. 2 Et nuntiaverunt domui David, di-
centes: Requievit Syria super Ephraim, et com-
motum est cor eius, et cor populi eius, sicut mo-
ventur ligna silvarum a facie venti. 3 Et dixit Do-
minus ad Isaiam: Egredere in occursum Achaz tu,

---

(9) Mt 13, 14; Mc 4, 12; Lc 8, 10; Io 12, 40; Act 28, 26; Rom 11, 8. — (1) 2 Rg 16, 5.

et qui derelictus est Iasub filius tuus, ad extremum
aquæductus piscinæ superioris in via Agri fullonis.
4 Et dices ad eum: Vide ut sileas: noli timere, et
cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum
fumigantium istorum in ira furoris Rasin regis Sy-
riæ, et filii Romeliæ: 5 eo quod consilium inierit
contra te Syria in malum Ephraim, et filius Rome-
liæ, dicentes: 6 Ascendamus ad Iudam, et susci-
temus eum, et avellamus eum ad nos, et pona-
mus regem in medio eius filium Tabeel. 7 Hæc
dicit Dominus Deus: Non stabit, et non erit istud:
8 sed caput Syriæ Damascus, et caput Damasci
Rasin: et adhuc sexaginta et quinque anni, et de-
sinet Ephraim esse populus: 9 et caput Ephraim
Samaria, et caput Samariæ filius Romeliæ. Si non
credideritis, non permanebitis.

10 Et adiecit Dominus loqui ad Achaz, dicens: propter venturum Emmanuelem
11 Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profun-
dum inferni, sive in excelsum supra. 12 Et dixit
Achaz: Non petam, et non tentabo Dominum.
13 Et dixit: Audite ergo domus David: Numquid
parum vobis est, molestos esse hominibus, quia
molesti estis et Deo meo? 14 Propter hoc dabit
Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo conci-
piet, et pariet filium, et vocabitur nomen eius Em-
manuel. 15 Butyrum et mel comedet, ut sciat re-
probare malum, et eligere bonum. 16 Quia ante-
quam sciat puer reprobare malum, et eligere bo-
num, derelinquetur terra, quam tu detestaris a facie
duorum regum suorum.

17 Adducet Dominus super te, et super populum at pœnas luet propter Achaz incredulum
tuum, et super domum patris tui dies, qui non
venerunt a diebus separationis Ephraim a Iuda cum
rege Assyriorum. 18 Et erit in die illa: Sibilabit
Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum
Ægypti, et api, quæ est in terra Assur, 19 et ve-
nient, et requiescent omnes in torrentibus vallium,
et in cavernis petrarum, et in omnibus frutetis,

(14) Mt 1, 23; Lc 1, 31.

et in universis foraminibus. 20 In die illa radet
Dominus in novacula conducta in his, qui trans
flumen sunt, in rege Assyriorum, caput et pilos
pedum, et barbam universam. 21 Et erit in die
illa: Nutriet homo vaccam boum, et duas oves,
22 et præ ubertate lactis comedet butyrum: buty-
rum enim et mel manducabit omnis qui relictus
fuerit in medio terræ. 23 Et erit in die illa: Om-
nis locus ubi fuerint mille vites, mille argenteis,
in spinas et in vepres erunt. 24 Cum sagittis et
arcu ingredientur illuc: vepres enim et spinæ erunt
in universa terra. 25 Et omnes montes, qui in
sarculo sarrientur, non veniet illuc terror spina-
rum et veprium, et erit in pascua bovis, et in con-
culcationem pecoris.

Syria et Ephraim punientur

8 1 Et dixit Dominus ad me: Sume tibi librum
grandem, et scribe in eo stylo hominis: Velo-
citer spolia detrahe, cito prædare. 2 Et adhibui
mihi testes fideles, Uriam sacerdotem, et Zacha-
riam filium Barachiæ: 3 et accessi ad prophetis-
sam, et concepit et peperit filium. Et dixit Do-
minus ad me: Voca nomen eius, Accelera spolia
detrahere: Festina prædari. 4 Quia antequam sciat
puer vocare patrem suum et matrem suam, aufe-
retur fortitudo Damasci, et spolia Samariæ coram
rege Assyriorum.

Iudæi increduli quoque

5 Et adiecit Dominus loqui ad me adhuc, dicens:
6 Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloe,
quæ vadunt cum silentio, et assumpsit magis Ra-
sin, et filium Romeliæ: 7 propter hoc ecce Domi-
nus adducet super eos aquas fluminis fortes et
multas, regem Assyriorum, et omnem gloriam eius:
et ascendet super omnes rivos eius, et fluet super
universas ripas eius, 8 et ibit per Iudam, inun-
dans, et transiens usque ad collum veniet. Et erit
extensio alarum eius, implens latitudinem terræ
tuæ o Emmanuel. 9 Congregamini populi, et vin-
cimini, et audite universæ procul terræ: conforta-
mini et vincimini, accingite vos et vincimini: 10 inite
consilium, et dissipabitur: loquimini verbum et non
fiet: quia nobiscum Deus.

11 Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in manu
forti erudivit me, ne irem in via populi huius, di-
cens: 12 Non dicatis, coniuratio: omnia enim quæ
loquitur populus iste, coniuratio est: et timorem
eius ne timeatis, neque paveatis. 13 Dominum ex-
ercituum ipsum sanctificate: ipse pavor vester, et
ipse terror vester. 14 Et erit vobis in sanctifica-
tionem. In lapidem autem offensionis, et in pe-
tram scandali duabus domibus Israel, in laqueum
et in ruinam habitantibus Ierusalem. 15 Et offen-
dent ex eis plurimi, et cadent, et conterentur, et
irretientur, et capientur. 16 Liga testimonium,
signa legem in discipulis meis. 17 Et exspectabo
Dominum, qui abscondit faciem suam a domo Ia-
cob, et præstolabor eum. 18 Ecce ego et pueri
mei, quos dedit mihi Dominus in signum, et in
portentum Israel a Domino exercituum, qui habitat
in monte Sion. 19 Et cum dixerint ad vos: Quæ-
rite a pythonibus, et a divinis, qui strident in in-
cantationibus suis: Numquid non populus a Deo
suo requiret pro vivis a mortuis? 20 Ad legem
magis, et ad testimonium. Quod si non dixerint
iuxta verbum hoc, non erit eis matutina lux. 21 Et
transibit per eam, corruet, et esuriet: et cum esu-
rierit, irascetur, et maledicet regi suo, et Deo suo,
et suspiciet sursum. 22 Et ad terram intuebitur,
et ecce tribulatio et tenebræ, dissolutio et angu-
stia, et caligo persequens, et non poterit avolare
de angustia sua.

credentes vero in Deum unum

9 1 Primo tempore alleviata est terra Zabulon, et terra Nephthali: et novissimo aggravata est via maris trans Iordanem Galilææ gentium.
2 Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam:
habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.
3 Multiplicasti gentem, et non magnificasti lætitiam.

in principe pacis regnante lætabuntur

(14) Lc 2, 34; Rom 9, 33; 1 Ptr 2, 7.

Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in
messe, sicut exsultant victores capta præda, quando dividunt spolia.
4 Iugum enim oneris eius, et virgam humeri eius,
et sceptrum exactoris eius superasti sicut in die Madian.
5 Quia omnis violenta prædatio cum tumultu,
et vestimentum mistum sanguine,
erit in combustionem, et cibus ignis.
6 PARVULUS enim NATUS est nobis, et filius datus est nobis,
et factus est principatus super humerum eius:
et vocabitur nomen eius, Admirabilis, consiliarius,
Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.
7 Multiplicabitur eius imperium, et pacis non erit finis:
super solium David, et super regnum eius sedebit:
ut confirmet illud, et corroboret in iudicio et iustitia,
amodo et usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc.

6. De multatione hostium Iudæ, 9, 8—12, 6

Ephraim ab Assyriis multabitur

8 Verbum misit Dominus in Iacob, et cecidit in Israel.
9 Et sciet omnis populus Ephraim, et habitantes Samariam
in superbia et magnitudine cordis dicentes:
10 Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus:
sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus.
11 Et elevabit Dominus hostes Rasin super eum,
et inimicos eius in tumultum vertet:
12 Syriam ab oriente, et Philisthiim ab occidente:
et devorabunt Israel toto ore.

(4) Idc 7, 22.

In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta:
13 et populus non est reversus ad percutientem
se, et Dominum exercituum non inquisierunt.
14 Et disperdet Dominus ab Israel caput et caudam, incurvantem et refrenantem die una.
15 Longævus et honorabilis, ipse est caput: et
propheta docens mendacium, ipse est cauda.
16 Et erunt, qui beatificant populum istum, seducentes: et qui beatificantur, præcipitati.
17 Propter hoc super adolescentulis eius non lætabitur Dominus: et pupillorum eius, et viduarum non miserebitur:
quia omnis hypocrita est et nequam, et universum os locutum est stultitiam.
In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
18 Succensa est enim quasi ignis impietas, veprem et spinam vorabit:
et succendetur in densitate saltus, et convolvetur superbia fumi.
19 In ira Domini exercituum conturbata est terra,
et erit populus quasi esca ignis:
vir fratri suo non parcet.
20 Et declinabit ad dexteram, et esuriet:
et comedet ad sinistram, et non saturabitur:
unusquisque carnem brachii sui vorabit:
Manasses Ephraim, et Ephraim Manassen,
simul ipsi contra Iudam.
21 In omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.
10 1 Væ qui condunt leges iniquas: et scribentes, iniustitiam scripserunt:
2 ut opprimerent in iudicio pauperes, et vim facerent causæ humilium populi mei:
ut essent viduæ præda eorum, et pupillos diriperent.
3 Quid facietis in die visitationis, et calamitatis de longe venientis?

ad cuius confugietis auxilium? et ubi dere-
linquetis gloriam vestram,
4 ne incurvemini sub vinculo, et cum interfec-
tis cadatis?
Super omnibus his non est aversus furor eius,
sed adhuc manus eius extenta.

Assyrii insolentes

5 Væ Assur, virga furoris mei et baculus ipse
est, in manu eorum indignatio mea.
6 Ad gentem fallacem mittam eum, et contra
populum furoris mei mandabo illi,
ut auferat spolia, et diripiat prædam, et ponat
illum in conculcationem quasi lutum pla-
tearum.
7 Ipse autem non sic arbitrabitur, et cor eius
non ita existimabit:
sed ad conterendum erit cor eius, et ad inter-
necionem gentium non paucarum.
8 Dicet enim:
9 Numquid non principes mei simul reges sunt?
numquid non ut Charcamis, sic Calano:
et ut Arphad, sic Emath? numquid non ut
Damascus, sic Samaria?
10 Quomodo invenit manus mea regna idoli, sic
et simulacra eorum de Ierusalem, et de
Samaria.
11 Numquid non sicut feci Samariæ et idolis eius,
sic faciam Ierusalem et simulacris eius?
12 Et erit: cum impleverit Dominus cuncta
opera sua in monte Sion, et in Ierusalem, visitabo
super fructum magnifici cordis regis Assur, et super
gloriam altitudinis oculorum eius. 13 Dixit enim:
In fortitudine manus meæ feci, et in sapientia
mea intellexi:
et abstuli terminos populorum, et principes
eorum deprædatus sum,
et detraxi quasi potens in sublimi residentes.
14 Et invenit quasi nidum manus mea fortitudi-
nem populorum:

---

(12) 2 Rg 19, 35; Inf 37, 36.

et sicut colliguntur ova, quæ derelicta sunt,
sic universam terram ego congregavi:
et non fuit qui moveret pennam, et aperiret os, et ganniret.
15 Numquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum, a quo trahitur?
quomodo si elevetur virga contra elevantem se,
et exaltetur baculus, qui utique lignum est.

a Domino consumentur

16 Propter hoc mittet dominator Dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem: et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis.
17 Et erit lumen Israel in igne, et Sanctus eius in flamma:
et succendetur, et devorabitur spina eius, et vepres in die una.
18 Et gloria saltus eius, et carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur, et erit terrore profugus.
19 Et reliquiæ ligni saltus eius præ paucitate numerabuntur, et puer scribet eos.

cui reliquiæ Israel innitentur

20 Et erit in die illa: non adiiciet residuum Is-
rael, et hi, qui fugerint de domo Iacob, inniti super
eo, qui percutit eos: sed innitetur super Dominum
sanctum Israel in veritate.
21 Reliquiæ convertentur, reliquiæ, inquam, Iacob ad Deum fortem.
22 Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquiæ convertentur ex eo,
consummatio abbreviata inundabit iustitiam.
23 Consummationem enim et abbreviationem Dominus Deus exercituum faciet in medio omnis terræ.

ergo ne timeat eos populus Dei

24 Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus exerci-
tuum: Noli timere populus meus habitator Sion,
ab Assur: in virga percutiet te, et baculum suum

(22) Inf 11, 11; Rom 9, 27.

levabit super te in via Ægypti. 25 Adhuc enim
paululum modicumque et consummabitur indignatio
et furor meus super scelus eorum. 26 Et suscita-
bit super eum Dominus exercituum flagellum iuxta
plagam Madian in Petra Oreb, et virgam suam
super mare, et levabit eam in via Ægypti. 27 Et
erit in die illa:

Auferetur onus eius de humero tuo, et iugum eius de collo tuo.
et computrescet iugum a facie olei.
28 Veniet in Aiath,
transibit in Magron: apud Machmas commendabit vasa sua.
29 Transierunt cursim Gaba sedes nostra:
obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit.
30 Hinni voce tua filia Gallim, attende Laisa, paupercula Anathoth.
31 Migravit Medemena: habitatores Gabim confortamini.
32 Adhuc dies est, ut in Nobe stetur: agitabit manum suam super montem filiæ Sion, collem Ierusalem.
33 Ecce dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore,
et excelsi statura succidentur, et sublimes humiliabuntur.
34 Et subvertentur condensa saltus ferro: et Libanus cum excelsis cadet.

ex quo princeps pacis egredietur

11 1 Et egredietur virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet.
2 Et requiescet super eum spiritus Domini:
spiritus sapientiæ, et intellectus,
spiritus consilii, et fortitudinis, spiritus scientiæ, et pietatis,
3 et replebit eum spiritus timoris Domini:
non secundum visionem oculorum iudicabit,
neque secundum auditum aurium arguet:

---

(26) Inf 37, 36. — Idc 7, 25. — (1) Act 13, 23.

4 sed iudicabit in iustitia pauperes, et arguet in æquitate pro mansuetis terræ:
et percutiet terram virga oris sui, et spiritu labiorum suorum interficiet impium.
5 Et erit iustitia cingulum lumborum eius: et fides cinctorium renum eius.
6 Habitabit lupus cum agno: et pardus cum hædo accubabit:
vitulus et leo, et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos.
7 Vitulus, et ursus pascentur: simul requiescent catuli eorum:
et leo quasi bos comedet paleas.
8 Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis: et in caverna reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.
9 Non nocebunt, et non occident in universo monte sancto meo:
quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.
10 In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum,
ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum eius gloriosum.

11 Et erit in die illa: Adiiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis, et ab Ægypto, et a Phetros, et ab Æthiopia, et ab Ælam, et a Sennaar, et ab Emath, et ab insulis maris.

colligens dispersos Israel

12 Et levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel,
et dispersos Iuda colliget a quattuor plagis terræ.
13 Et auferetur zelus Ephraim, et hostes Iuda peribunt:
Ephraim non æmulabitur Iudam, et Iudas non pugnabit contra Ephraim.

---

(4) 2 Thes 2, 8. — (6) Inf 65, 25. — (10) Rom 15, 12.

14 Et volabunt in humeros Philisthiim per mare,
simul prædabuntur filios orientis:
Idumæa et Moab præceptum manus eorum,
et filii Ammon obœdientes erunt.
15 Et desolabit Dominus linguam maris Ægypti, et
levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui:
et percutiet eum in septem rivis, ita ut transeant per eum calceati.
16 Et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis:
sicut fuit Israeli in die illa, qua ascendit de terra Ægypti.

12 1 Et dices in die illa:

qui salvatorem suum laudabunt

Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi:
conversus est furor tuus, et consolatus es me.
2 Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, et non timebo:
quia fortitudo mea, et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem.
3 Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris:
4 et dicetis in die illa:
Confitemini Domino, et invocate nomen eius:
notas facite in populis adinventiones eius: mementote quoniam excelsum est nomen eius.
5 Cantate Domino quoniam magnifice fecit: annuntiate hoc in universa terra.
6 Exsulta, et lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

II. Vaticinia contra gentes singulas, 13, 1—23, 18

1. De vastatione Babylonis, 13, 1—14, 23

Inscriptio

13 1 Onus Babylonis, quod vidit Isaias filius Amos.

---

(2) Ex 15, 2; Ps 117, 14.

2 Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem,
levate manum, et ingrediantur portas duces.
3 Ego mandavi sanctificatis meis,
et vocavi fortes meos in ira mea, exsultantes in gloria mea.
4 Vox multitudinis in montibus, quasi populorum frequentium:
vox sonitus regum, gentium congregatarum:
Dominus exercituum præcepit militiæ belli,
5 venientibus de terra procul, a summitate cæli:
Dominus, et vasa furoris eius, ut disperdat omnem terram.

Dominus militiæ convocatæ præcipiet

6 Ululate, quia prope est dies Domini: quasi vastitas a Domino veniet.
7 Propter hoc, omnes manus dissolventur, et omne cor hominis contabescet, 8 et conteretur.
Torsiones et dolores tenebunt, quasi parturiens, dolebunt:
unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum.

idcirco homines terrore percutientur

9 Ecce dies Domini veniet, crudelis, et indignationis plenus, et iræ, furorisque
ad ponendam terram in solitudinem, et peccatores eius conterendos de ea.
10 Quoniam stellæ cæli, et splendor earum non expandent lumen suum:
obtenebratus est sol in ortu suo, et luna non splendebit in lumine suo.
11 Et visitabo super orbis mala, et contra impios iniquitatem eorum,
et quiescere faciam superbiam infidelium, et arrogantiam fortium humiliabo.
12 Pretiosior erit vir auro, et homo mundo obrizo.
13 Super hoc cælum turbabo: et movebitur terra de loco suo

in die iræ furorisque

(10) Ez 32, 7; Ioel 3, 15; Mt 24, 29; Mc 13, 24; Lc 21, 25.

propter indignationem Domini exercituum, et
propter diem iræ furoris eius.

homines fugient aut occidentur

14 Et erit quasi damula fugiens, et quasi ovis:
et non erit qui congreget:
unusquisque ad populum suum convertetur,
et singuli ad terram suam fugient.
15 Omnis, qui inventus fuerit, occidetur: et omnis, qui supervenerit, cadet in gladio.
16 Infantes eorum allidentur in oculis eorum:
diripientur domus eorum, et uxores eorum
violabuntur.

Dominus per Medos Babylonem subvertet

17 Ecce ego suscitabo super eos Medos,
qui argentum non quærant, nec aurum velint:
18 sed sagittis parvulos interficient, et lactantibus uteris non miserebuntur,
et super filios non parcet oculus eorum.
19 Et erit Babylon illa gloriosa in regnis, inclyta
superbia Chaldæorum:
sicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorrham.

quæ deserta manebit

20 Non habitabitur usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem et generationem:
nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi.
21 Sed requiescent ibi bestiæ, et replebuntur domus eorum draconibus:
et habitabunt ibi struthiones, et pilosi saltabunt ibi:
22 et respondebunt ibi ululæ in ædibus eius, et
sirenes in delubris voluptatis.

14 1 Prope est ut veniat tempus eius, et dies
eius non elongabuntur.

Israel reducetur ac sublimabitur

Miserebitur enim Dominus Iacob, et eliget
adhuc de Israel,
et requiescere eos faciet super humum suam:
adiungetur advena ad eos, et adhærebit domui Iacob.

---

(16) Ps 136, 9. — (19) Gn 19, 24.

2 Et tenebunt eos populi; et adducent eos in
locum suum:
et possidebit eos domus Israel super terram
Domini in servos et ancillas:
et erunt capientes eos, qui se ceperant, et
subiicient exactores suos.

3 Et erit in die illa: cum requiem dederit tibi
Deus a labore tuo, et a concussione tua, et a
servitute dura, qua ante servisti: 4 sumes para-
bolam istam contra regem Babylonis, et dices:

omnis terra in eversione Babylonis exsultabit

Quomodo cessavit exactor, quievit tributum?
5 Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam
dominantium,
6 cædentem populos in indignatione, plaga in-
sanabili,
subiicientem in furore gentes, persequentem
crudeliter.
7 Conquievit et siluit omnis terra, gavisa est
et exsultavit:
8 abietes quoque lætatæ sunt super te, et cedri
Libani:
ex quo dormisti, non ascendet qui succidat nos.

infernus in casu regis Babylonii stupescet

9 Infernus subter conturbatus est in occursum
adventus tui,
suscitavit tibi gigantes. Omnes principes terræ
surrexerunt de soliis suis, omnes principes
nationum.
10 Universi respondebunt, et dicent tibi:
Et tu vulneratus es sicut et nos, nostri si-
milis effectus es.
11 Detracta est ad inferos superbia tua, concidit
cadaver tuum:
subter te sternetur tinea, et operimentum
tuum erunt vermes.

propheta superbiam et humiliationem regis admiratur

12 Quomodo cecidisti de cælo lucifer, qui mane
oriebaris?
corruisti in terram, qui vulnerabas gentes?
13 qui dicebas in corde tuo: In cælum conscen-
dam,
super astra Dei exaltabo solium meum,

sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis.
14 Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.
15 Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci:

populi de ruina eius attoniti erunt

16 qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient:
Numquid iste est vir, qui conturbavit terram, qui concussit regna,
17 qui posuit orbem desertum, et urbes eius destruxit,
vinctis eius non aperuit carcerem?
18 Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, vir in domo sua.
19 Tu autem proiectus es de sepulcro tuo, quasi stirps inutilis
pollutus, et obvolutus cum his, qui interfecti sunt gladio, et descenderunt ad fundamenta laci, quasi cadaver putridum.

qui nec sepulcrum nec posteros habebit

20 Non habebis consortium, neque cum eis in sepultura:
tu enim terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti:
non vocabitur in æternum semen pessimorum.
21 Præparate filios eius occisioni in iniquitate patrum suorum:
non consurgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatum.

prophetia certe implebitur

22 Et consurgam super eos, dicit Dominus exercituum:
et perdam Babylonis nomen, et reliquias, et germen, et progeniem, dicit Dominus.
23 Et ponam eam in possessionem ericii, et in paludes aquarum,
et scopabo eam in scopa terens, dicit Dominus exercituum.

2. De strage Assyriorum, 14, 24—27

24 Iuravit Dominus exercituum, dicens: Assyrius in Palæstina conteretur
Si non, ut putavi, ita erit: et quo modo mente tractavi, 25 sic eveniet:
Ut conteram Assyrium in terra mea, et in montibus meis conculcem eum:
et auferetur ab eis iugum eius, et onus illius ab humero eorum tolletur.
26 Hoc consilium, quod cogitavi super omnem terram, et hæc est manus extenta super universas gentes.
27 Dominus enim exercituum decrevit: et quis poterit infirmare? et manus eius extenta: et quis avertet eam?

3. De clade Philisthinorum, 14, 28—32

28 In anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud: Inscriptio

29 ne læteris Philisthæa omnis tu, quoniam comminuta est virga percussoris tui: Philisthæa prosternetur, Sion secura erit
de radice enim colubri egredietur regulus, et semen eius absorbens volucrem.
30 Et pascentur primogeniti pauperum, et pauperes fiducialiter requiescent:
et interire faciam in fame radicem tuam, et reliquias tuas interficiam.
31 Ulula porta, clama civitas: prostrata est Philisthæa omnis:
ab aquilone enim fumus veniet, et non est qui effugiet agmen eius.
32 Et quid respondebitur nuntiis gentis?
Quia Dominus fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

4. De ruina Moabitarum, 15, 1—16, 14

15 1 Onus Moab. Inscriptio

Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit:
quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit.

Moab ululabit

2 Ascendit domus, et Dibon ad excelsa in planctum
super Nabo, et super Medaba, Moab ululavit:
in cunctis capitibus eius calvitium, et omnis barba radetur.
3 In triviis eius accincti sunt sacco:
super tecta eius, et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum.
4 Clamabit Hesebon, et Eleale, usque Iasa audita est vox eorum;
super hoc expediti Moab ululabunt, anima eius ululabit sibi.

fugiet et vastabitur

5 Cor meum ad Moab clamabit, vectes eius usque ad Segor vitulam conternantem:
per ascensum enim Luith flens ascendet,
et in via Oronaim clamorem contritionis levabunt.
6 Aquæ enim Nemrim desertæ erunt,
quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiit.
7 Secundum magnitudinem operis et visitatio eorum: ad torrentem salicum ducent eos.
8 Quoniam circuivit clamor terminum Moab:
usque ad Gallim ululatus eius, et usque ad Puteum Elim clamor eius.
9 Quia aquæ Dibon repletæ sunt sanguine:
ponam enim super Dibon additamenta:
his, qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis terræ.

ad filiam Sion confugiat

16 1 Emitte agnum Domine dominatorem terræ,
de Petra deserti ad montem filiæ Sion.
2 Et erit: Sicut avis fugiens, et pulli de nido avolantes,
sic erunt filiæ Moab in transcensu Arnon.
3 Ini consilium, coge concilium:
pone quasi noctem umbram tuam in meridie;
absconde fugientes, et vagos ne prodas.

---

(2) Ir 48, 37; Ez 7, 18.

4 Habitabunt apud te profugi mei: Moab esto
latibulum eorum a facie vastatoris:
finitus est enim pulvis, consummatus est miser:
defecit qui conculcabat terram.
5 Et præparabitur in misericordia solium, et
sedebit super illud in veritate in tabernaculo David,
iudicans et quærens iudicium, et velociter
reddens quod iustum est.

6 Audivimus superbiam Moab, superbus est
valde:
superbia eius et arrogantia eius, et indignatio
eius plusquam fortitudo eius.
7 Idcirco ululabit Moab ad Moab, universus
ululabit:
his, qui lætantur super muros cocti lateris,
loquimini plagas suas.
8 Quoniam suburbana Hesebon deserta sunt, et
vineam Sabama domini gentium exciderunt:
flagella eius usque ad Iazer pervenerunt: erraverunt in deserto,
propagines eius relictæ sunt, transierunt mare.
9 Super hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama:
inebriabo te lacrima mea Hesebon, et Eleale:
quoniam super vindemiam tuam, et super messem tuam vox calcantium irruit.
10 Et auferetur lætitia et exsultatio de Carmelo,
et in vineis non exsultabit neque iubilabit.
Vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat: vocem calcantium abstuli.
11 Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit,
et viscera mea ad murum cocti lateris.

propter superbiam graviter punietur

12 Et erit: cum apparuerit quod laboravit Moab
super excelsis suis,
ingredietur ad sancta sua ut obsecret, et non
valebit.

idque certe ac proxime

(6) Ir 48, 29.

13 Hoc verbum, quod locutus est Dominus ad
Moab ex tunc: 14 et nunc locutus est Dominus,
dicens: In tribus annis quasi anni mercennarii au-
feretur gloria Moab super omni populo multo, et
relinquetur parvus et modicus, nequaquam multus.

5. De vastatione Damasci et Israel, 17, 1—18, 7

Inscriptio

17 1 Onus Damasci.

regnum Damasci cessabit

Ecce Damascus desinet esse civitas, et erit
sicut acervus lapidum in ruina.
2 Derelictæ civitates Aroer gregibus erunt, et
requiescent ibi, et non erit qui exterreat.
3 Et cessabit adiutorium ab Ephraim, et regnum
a Damasco:
et reliquiæ Syriæ sicut gloria filiorum Israel
erunt: dicit Dominus exercituum.

gloria Iacob attenuabitur

4 Et erit in die illa: attenuabitur gloria Iacob,
et pinguedo carnis eius marcescet.
5 Et erit sicut congregans in messe quod resti-
terit, et brachium eius spicas leget:
et erit sicut quærens spicas in valle Raphaim.
6 Et relinquetur in eo sicut racemus, et sicut
excussio oleæ
duarum vel trium olivarum in summitate rami,
sive quattuor aut quinque in cacuminibus eius
fructus eius:
dicit Dominus Deus Israel.

qui ad Deum suum respiciet

7 In die illa inclinabitur homo ad Factorem suum,
et oculi eius ad sanctum Israel respicient:
8 et non inclinabitur ad altaria, quæ fecerunt ma-
nus eius: et quæ operati sunt digiti eius
non respiciet, lucos et delubra.

cuius antea oblitus erat

9 In die illa erunt civitates fortitudinis eius de-
relictæ sicut aratra, et segetes quæ dere-
lictæ sunt a facie filiorum Israel, et eris
deserta.
10 Quia oblita es Dei salvatoris tui, et fortis ad-
iutoris tui non es recordata:

propterea plantabis plantationem fidelem, et
germen alienum seminabis.
11 In die plantationis tuæ labrusca, et mane semen tuum florebit:
ablata est messis in die hereditatis, et dolebit graviter.

12 Væ multitudini populorum multorum, ut multitudo maris sonantis:
et tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum multarum.
13 Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium,
et increpabit eum, et fugiet procul: et rapietur
sicut pulvis montium a facie venti, et sicut turbo coram tempestate.
14 In tempore vespere, et ecce turbatio: in matutino, et non subsistet.
Hæc est pars eorum, qui vastaverunt nos, et sors diripientium nos.

at vastantes quoque punientur

18 1 Væ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Æthiopiæ,
2 qui mittit in mare legatos, et in vasis papyri super aquas.
Ite angeli veloces ad gentem convulsam, et dilaceratam: ad populum terribilem, post quem non est alius:
ad gentem exspectantem et conculcatam, cuius diripuerunt flumina terram eius:
3 omnes habitatores orbis, qui moramini in terra,
cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, et clangorem tubæ audietis:
4 quia hæc dicit Dominus ad me: Quiescam, et considerabo in loco meo
sicut meridiana lux clara est, et sicut nubes roris in die messis.
5 Ante messem enim totus effloruit, et immatura perfectio germinabit,
et præcidentur ramusculi eius falcibus: et quæ derelicta fuerint, abscindentur, et excutientur.

quod Æthiopibus nuntiatur

6 Et relinquentur simul avibus montium, et bestiis terræ:
et æstate perpetua erunt super eum volucres,
et omnes bestiæ terræ super illum hiemabunt.

qui Deum Israel honorabunt

7 In tempore illo deferetur munus Domino
exercituum a populo divulso et dilacerato: a populo
terribili, post quem non fuit alius, a gente
exspectante, exspectante et conculcata, cuius diripuerunt
flumina terram eius, ad locum nominis
Domini exercituum montem Sion.

6. De punitione Ægyptiorum, 19, 1—20, 6

Inscriptio

19 1 Onus Ægypti.

bellum civile et dominatio crudelis erit

Ecce Dominus ascendet super nubem levem,
et ingredietur Ægyptum,
et commovebuntur simulacra Ægypti a facie eius, et cor Ægypti tabescet in medio eius.
2 Et concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios: et pugnabit
vir contra fratrem suum, et vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum.
3 Et dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus eius, et consilium eius præcipitabo:
et interrogabunt simulacra sua, et divinos suos,
et pythones, et ariolos.
4 Et tradam Ægyptum in manu dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur eorum,
ait Dominus Deus exercituum.

Nilus exarescet

5 Et arescet aqua de mari, et fluvius desolabitur, atque siccabitur.
6 Et deficient flumina: attenuabuntur, et siccabuntur rivi aggerum.
Calamus et iuncus marcescet: 7 nudabitur alveus rivi a fonte suo,
et omnis sementis irrigua siccabitur, arescet, et non erit.
8 Et mærebunt piscatores, et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum,

et expandentes rete super faciem aquarum emarcescent.
9 Confundentur qui operabantur linum, pectentes, et texentes subtilia.
10 Et erunt irrigua eius flaccentia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.

11 Stulti principes Taneos, sapientes consiliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens: sapientia deficiet
quomodo dicetis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum?
12 Ubi nunc sunt sapientes tui? annuntient tibi, et indicent
quid cogitaverit Dominus exercituum super Ægyptum.
13 Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerunt principes Mempheos,
deceperunt Ægyptum, angulum populorum eius.
14 Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis: et errare fecerunt Ægyptum in omni opere suo,
sicut errat ebrius et vomens.
15 Et non erit Ægypto opus, quod faciat caput et caudam incurvantem, et refrenantem.

16 In die illa erit Ægyptus quasi mulieres, et Dominus in Ægypto timebitur
stupebunt, et timebunt a facie commotionis manus
Domini exercituum, quam ipse movebit super eam.
17 Et erit terra Iuda Ægypto in pavorem: omnis,
qui illius fuerit recordatus, pavebit a facie consilii
Domini exercituum, quod ipse cogitavit super eam.
18 In die illa erunt quinque civitates in terra in quinque urbibus
Ægypti, loquentes lingua Chanaan, et iurantes per
Dominum exercituum: Civitas solis vocabitur una.
19 In die illa erit altare Domini in medio terræ ac postea in tota terra coletur
Ægypti, et titulus Domini iuxta terminum eius
20 erit in signum, et in testimonium Domino exercituum in terra Ægypti. Clamabunt enim ad
Dominum a facie tribulantis, et mittet eis salvatorem et propugnatorem, qui liberet eos.
21 Et cognoscetur Dominus ab Ægypto, et cognoscent Ægyptii
Dominum in die illa, et colent eum in hostiis et

in muneribus: et vota vovebunt Domino, et sol-
vent. 22 Et percutiet Dominus Ægyptum plaga,
et sanabit eam, et revertentur ad Dominum, et
placabitur eis, et sanabit eos.

Ægyptus et Assur amicæ

23 In die illa erit via de Ægypto in Assyrios,
et intrabit Assyrius Ægyptum, et Ægyptius in As-
syrios, et servient Ægyptii Assur.

cum Israel populus Dei erunt

24 In die illa erit Israel tertius Ægyptio et As-
syrio: benedictio in medio terræ, 25 cui benedixit
Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus
meus Ægypti, et opus manuum mearum Assyrio:
hereditas autem mea Israel.

sed antea Ægyptii et Æthiopes ab Assyriis captivi ducentur

20 1 In anno, quo ingressus est Tharthan in
Azotum, cum misisset eum Sargon rex As-
syriorum, et pugnasset contra Azotum, et cepisset
eam: 2 in tempore illo locutus est Dominus in
manu Isaiæ filii Amos, dicens: Vade, et solve sac-
cum de lumbis tuis, et calceamenta tua tolle de
pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus, et discal-
ceatus. 3 Et dixit Dominus: Sicut ambulavit ser-
vus meus Isaias nudus, et discalceatus, trium an-
norum signum et portentum erit super Ægyptum,
et super Æthiopiam, 4 sic minabit rex Assyriorum
captivitatem Ægypti, et transmigrationem Æthio-
piæ, iuvenum et senum, nudam et discalceatam,
discoopertis natibus ad ignominiam Ægypti. 5 Et
timebunt, et confundentur ab Æthiopia spe sua, et
ab Ægypto gloria sua. 6 Et dicet habitator insulæ
huius in die illa: Ecce hæc erat spes nostra, ad
quos confugimus in auxilium, ut liberarent nos a
facie regis Assyriorum: et quo modo effugere pot-
erimus nos?

7. De casu Babylonis, 21, 1—10

Inscriptio

21 1 Onus deserti maris.

Sicut turbines ab africo veniunt, de deserto
venit, de terra horribili.

visio dura Prophetæ

2 Visio dura nuntiata est mihi:
qui incredulus est, infideliter agit: et qui de-
populator est, vastat.

Ascende Ælam, obside Mede: omnem gemitum eius cessare feci.
3 Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sicut angustia parturientis:
corrui cum audirem, conturbatus sum cum viderem.
4 Emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me:
Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.
5 Pone mensam, contemplare in specula comedentes et bibentes:
surgite principes, arripite clypeum.

6 Hæc enim dixit mihi Dominus: casus Babylonis
Vade, et pone speculatorem: et quodcumque viderit, annuntiet.
7 Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, et ascensorem cameli: et contemplatus est diligenter multo intuitu.
8 Et clamavit leo:
Super speculam Domini ego sum, stans iugiter per diem:
et super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus.
9 Ecce iste venit ascensor vir bigæ equitum, et respondit, et dixit:
Cecidit, cecidit Babylon, et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram.
10 Tritura mea, et filii areæ meæ,
quæ audivi a Domino exercituum Deo Israel, annuntiavi vobis.

8. De calamitate Idumææ, 21, 11—12

11 Onus Duma Inscriptio
ad me clamat ex Seir: calamitas
Custos quid de nocte? custos quid de nocte?
12 Dixit custos: non statim transibit
Venit mane et nox: si quæritis, quærite:
convertimini, venite.

(8) Hab 2, 1. — (9) Ir 51, 8; Apc 14, 8.

9 De acerbitatibus Arabiæ, 21, 13—17

Inscriptio

13 Onus in Arabia.

Dedanitæ fugient

In saltu ad vesperam dormietis, in semitis Dedanim.
14 Occurrentes sitienti ferte aquam, qui habitatis terram austri, cum panibus occurrite fugienti.
15 A facie enim gladiorum fugerunt, a facie gladii imminentis,
a facie arcus extenti, a facie gravis prœlii:

gloria Cedar auferetur

16 quoniam hæc dicit Dominus ad me: Adhuc
in uno anno, quasi in anno mercennarii, et auferetur omnis gloria Cedar.
17 Et reliquiæ numeri
sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur:
Dominus enim Deus Israel locutus est.

10. De castigatione Hierosolymitarum, 22, 1—25

Inscriptio

22 1 Onus vallis visionis.

propheta vastitatem urbis amare flet

Quidnam quoque tibi est, quia ascendisti et tu omnis in tecta?
2 clamoris plena, urbs frequens, civitas exsultans:
interfecti tui, non interfecti gladio, nec mortui in bello.
3 Cuncti principes tui fugerunt simul, dureque ligati sunt:
omnes, qui inventi sunt, vincti sunt pariter, procul fugerunt.
4 Propterea dixi: Recedite a me, amare flebo:
nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filiæ populi mei.
5 Dies enim interfectionis, et conculcationis, et fletuum Domino Deo exercituum
in valle visionis scrutans murum, et magnificus super montem.

fiduciam stolidam habitatorum carpit

6 Et Ælam sumpsit pharetram, currum hominis equitis, et parietem nudavit clypeus.
7 Et erunt electæ valles tuæ plenæ quadrigarum,
et equites ponent sedes suas in porta.

8 Et revelabitur operimentum Iudæ, et videbis
in die illa armamentarium domus saltus.
9 Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicatæ sunt: et congregastis aquas piscinæ inferioris,
10 et domos Ierusalem numerastis, et destruxistis domos ad muniendum murum.
11 Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscinæ veteris:
et non suspexistis ad eum, qui fecerat eam,
et operatorem eius de longe non vidistis.

gulam insulsam eorum increpat

12 Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, et ad planctum, ad calvitium, et ad cingulum sacci:
13 et ecce gaudium et lætitia, occidere vitulos, et iugulare arietes,
comedere carnes, et bibere vinum: Comedamus, et bibamus: cras enim moriemur.
14 Et revelata est in auribus meis vox Domini exercituum. Si dimittetur iniquitas hæc vobis donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum.

præpositi Sobnæ remotionem et asportationem nuntiat

15 Hæc dicit Dominus Deus exercituum:
Vade, ingredere ad eum, qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpositum templi, et dices ad eum:
16 Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulcrum,
excidisti in excelso memoriale diligenter, in petra tabernaculum tibi.
17 Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, et quasi amictum sic sublevabit te.
18 Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam et spatiosam:
ibi morieris, et ibi erit currus gloriæ tuæ,
ignominia domus Domini tui.

---

(13) Sap 2, 6; 1 Cor 15, 32.

19 Et expellam te de statione tua, et de ministerio tuo deponam te.

pii Eliacim amplificationem prophetat

20 Et erit in die illa: Vocabo servum meum Eliacim filium Helciæ,
21 et induam illum tunica tua, et cingulo tuo confortabo eum,
et potestatem tuam dabo in manu eius: et erit quasi pater habitantibus Ierusalem, et domui Iuda.
22 Et dabo clavem domus David super humerum eius: et aperiet, et non erit qui claudat:
et claudet, et non erit qui aperiat.
23 Et figam illum paxillum in loco fideli, et erit in solium gloriæ domui patris eius.

domus patris fata prædicit

24 Et suspendent super eum omnem gloriam
domus patris eius, vasorum diversa genera, omne
vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne
vas musicorum. 25 In die illa dicit Dominus ex-
ercituum: Auferetur paxillus, qui fixus fuerat in
loco fideli: et frangetur, et cadet, et peribit quod
pependerat in eo, quia Dominus locutus est.

11. De fatis Tyri, 23, 1—18

Inscriptio

23 1 Onus Tyri.

urbs devastabitur

Ululate naves maris: quia vastata est domus, unde venire consueverant: de terra Cethim revelatum est eis.
2 Tacete qui habitatis in insula: negotiatores Sidonis transfretantes mare, repleverunt te.
3 In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges eius: et facta est negotiatio gentium.
4 Erubesce Sidon: ait enim mare: fortitudo maris dicens:
Non parturivi, et non peperi, et non enutrivi iuvenes, nec ad incrementum perduxi virgines.

---

(22) Apc 3, 7. — Iob 12, 14.

5 Cum auditum fuerit in Ægypto, dolebunt
cum audierint de Tyro:
6 Transite maria, ululate qui habitatis in insula:
7 Numquid non vestra hæc est, quæ gloriabatur
a diebus pristinis in antiquitate sua?
ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum.

8 Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cuius negotiatores principes, institores eius inclyti terræ? a Domino exercituum
9 Dominus exercituum cogitavit hoc,
ut detraheret superbiam omnis gloriæ, et ad ignominiam deduceret universos inclytos terræ.
10 Transi terram tuam quasi flumen filia maris,
non est cingulum ultra tibi.
11 Manum suam extendit super mare, conturbavit regna:
Dominus mandavit adversus Chanaan, ut contereret fortes eius,
12 et dixit: Non adiicies ultra ut glorieris, calumniam sustinens virgo filia Sidonis:
in Cethim consurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi.
13 Ecce terra Chaldæorum talis populus non fuit,
Assur fundavit eam:
in captivitatem traduxerunt robustos eius, suffoderunt domos eius, posuerunt eam in ruinam.
14 Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra.

15 Et erit in die illa: In oblivione eris o Tyre sed postea visitabitur
septuaginta annis, sicut dies regis unius: post sep-
tuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum
meretricis. 16 Sume citharam, circui civitatem me-
retrix oblivioni tradita: bene cane, frequenta can-
ticum, ut memoria tui sit. 17 Et erit post septua-
ginta annos: Visitabit Dominus Tyrum, et reducet
eam ad mercedes suas: et rursum fornicabitur
cum universis regnis terræ super faciem terræ.

18 Et erunt negotiationes eius, et mercedes eius sanctificatæ Domino: non condentur, neque reponentur: quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio eius, ut manducent in saturitatem, et vestiantur usque ad vetustatem.

III. Vaticinia de iudicio universali, 24, 1—27, 13

1. Ipsum iudicium universale, 24, 1—23

Exitium orbis futurum

24 1 Ecce Dominus dissipabit terram, et nudabit eam,
et affliget faciem eius, et disperget habitatores eius.
2 Et erit sicut populus, sic sacerdos: et sicut servus, sic dominus eius:
sicut ancilla, sic domina eius: sicut emens, sic ille qui vendit:
sicut fænerator, sic is qui mutuum accipit:
sicut qui repetit, sic qui debet.
3 Dissipatione dissipabitur terra, et direptione prædabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc.

status tristis peccatorum

4 Luxit, et defluxit terra, et infirmata est: defluxit orbis,
infirmata est altitudo populi terræ.
5 Et terra infecta est ab habitatoribus suis:
quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius,
dissipaverunt fœdus sempiternum.
6 Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores eius:
ideoque insanient cultores eius, et relinquentur homines pauci.
7 Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.
8 Cessavit gaudium tympanorum, quievit sonitus lætantium,
conticuit dulcedo citharæ.

---

(2) Os 4, 9.

9 Cum cantico non bibent vinum: amara erit
potio bibentibus illam.
10 Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis
domus nullo introeunte.
11 Clamor erit super vino in plateis: deserta est
omnis lætitia:
translatum est gaudium terræ.
12 Relicta est in urbe solitudo, et calamitas op-
primet portas.
13 Quia hæc erunt in medio terræ, in medio
populorum:
quomodo si paucæ olivæ, quæ remanserunt, ex-
cutiantur ex olea: et racemi, cum fuerit
finita vindemia.

14 Hi levabunt vocem suam, atque laudabunt: exsultatio iustorum
cum glorificatus fuerit Dominus, hinnient de
mari.
15 Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum:
in insulis maris nomen Domini Dei Israel.
16 A finibus terræ laudes audivimus, gloriam iusti.

Et dixi: Secretum meum mihi, secretum meum terrores iudicii venturi
mihi, væ mihi:
prævaricantes prævaricati sunt, et prævari-
catione transgressorum prævaricati sunt.
17 Formido, et fovea, et laqueus super te, qui ha-
bitator es terræ.
18 Et erit: Qui fugerit a voce formidinis, cadet
in foveam:
et qui se explicaverit de fovea, tenebitur la-
queo:
quia cataractæ de excelsis apertæ sunt, et con-
cutientur fundamenta terræ.
19 Confractione confringetur terra, contritione
conteretur terra,
commotione commovebitur terra,
20 agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et au-
feretur quasi tabernaculum unius noctis:

(18) Ir 48, 44.

et gravabit eam iniquitas sua, et corruet, et
non adiiciet ut resurgat.

iudicium ac gloria Domini

21 Et erit: In die illa visitabit Dominus super militiam cæli in excelso: et super reges terræ, qui sunt super terram.
22 Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, et claudentur ibi in carcere:
et post multos dies visitabuntur.
23 Et erubescet luna, et confundetur sol,
cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, et in Ierusalem, et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

2. Gratiarum actio et felicitas salvatorum, 25, 1—12

Deum salvatorem laudant

25 1 Domine Deus meus es tu, exaltabo te, et confitebor nomini tuo:
quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen.
2 Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam,
domum alienorum: ut non sit civitas, et in sempiternum non ædificetur.
3 Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.
4 Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua:
spes a turbine, umbraculum ab æstu;
spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.
5 Sicut æstus in siti, tumultum alienorum humiliabis:
et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies.

bonis cumulantur et malis liberantur

6 Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc
convivium pinguium, convivium vindemiæ,
pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.
7 Et præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, et telam quam orditus est super omnes nationes.

8 Præcipitabit mortem in sempiternum: et auferet Dominus Deus lacrimam ab omni facie,
et opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.

9 Et dicet in die illa:
Ecce Deus noster iste, exspectavimus eum, et salvabit nos:
iste Dominus, sustinuimus eum, exsultabimus, et lætabimur in salutari eius.
10 Quia requiescet manus Domini in monte isto:
et triturabitur Moab sub eo, sicuti teruntur paleæ in plaustro.
11 Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum:
et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius.
12 Et munimenta sublimium murorum tuorum concident, et humiliabuntur, et detrahentur in terram usque ad pulverem.

metu hostium levantur

3. Sortes iustorum et impiorum, 26, 1—19

26 1 In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda:
Urbs fortitudinis nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus et antemurale.
2 Aperite portas, et ingrediatur gens iusta, custodiens veritatem.
3 Vetus error abiit: servabis pacem: pacem, quia in te speravimus.
4 Sperastis in Domino in sæculis æternis, in Domino Deo forti in perpetuum.
5 Quia incurvabit habitantes in excelso, civitatem sublimem humiliabit.
Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.
6 Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.

Dominus Sion protegit et civitatem sublimem humiliat

---

(8) Apc 7, 17; 21, 4.

iuxta vias iustorum et impiorum

7 Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum.
8 Et in *semita* iudiciorum tuorum Domine sustinuimus te: nomen tuum, et memoriale tuum in desiderio animæ.
9 Anima mea desideravit te in nocte: sed et spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.
Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent habitatores orbis.
10 Misereamur impio, et non discet iustitiam:
in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Domini.

impios conterit

11 Domine exaltetur manus tua, et non videant:
videant, et confundantur zelantes populi: et ignis hostes tuos devoret.
12 Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.
13 Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.
14 Morientes non vivant, gigantes non resurgant:
propterea visitasti et contrivisti eos, et perdidisti omnem memoriam eorum.

iustos vero vivificat

15 Indulsisti genti Domine, indulsisti genti:
numquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.
16 Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.
17 Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis:
sic facti sumus a facie tua Domine.
18 Concepimus, et quasi parturivimus, et peperimus spiritum:
salutes non fecimus in terra, ideo non ceciderunt habitatores terræ.
19 Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent:
expergiscimini, et laudate qui habitatis in pulvere:

quia ros lucis ros tuus, et terram gigantum
detrahes in ruinam.

4. Fata populi Israel, 26, 20—27, 13

20 Vade populus meus, intra in cubicula tua, In die visitationis securus erit
claude ostia tua super te,
abscondere modicum ad momentum, donec
pertranseat indignatio.
21 Ecce enim Dominus egredietur de loco suo,
ut visitet iniquitatem habitatoris terræ contra
eum:
et revelabit terra sanguinem suum, et non
operiet ultra interfectos suos.
27 1 In die illa visitabit Dominus in gladio
suo duro, et grandi, et forti,
super Leviathan serpentem vectem, et super
Leviathan serpentem tortuosum, et occidet
cetum, qui in mari est.

2 In die illa vinea meri cantabit ei. ut vinea deliciarum in orbe fructificabit
3 Ego Dominus, qui servo eam, repente propinabo ei:
ne forte visitetur contra eam, nocte et die
servo eam.
4 Indignatio non est mihi: quis dabit me spinam
et veprem in prœlio: gradiar super eam,
succendam eam pariter?
5 An potius tenebit fortitudinem meam, faciet
pacem mihi, pacem faciet mihi?
6 Qui ingrediuntur impetu ad Iacob, florebit et
germinabit Israel, et implebunt faciem orbis semine.

7 Numquid iuxta plagam percutientis se percussit salutari castigatione purgatus
eum? aut sicut occidit interfectos eius, sic
occisus est?
8 In mensura contra mensuram, cum abiecta fuerit,
iudicabis eam: meditatus est in spiritu suo
duro per diem æstus.

---

(21) Mch 1, 3.

9 Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui Iacob: et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius,
cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos, non stabunt luci et delubra.
10 Civitas enim munita desolata erit, speciosa relinquetur, et dimittetur quasi desertum:
ibi pascetur vitulus, et ibi accubabit, et consumet summitates eius.
11 In siccitate messes illius conterentur, mulieres venientes, et docentes eam:
non est enim populus sapiens, propterea non miserebitur eius, qui fecit eum: et qui formavit eum, non parcet ei.

e dispersione congregabitur

12 Et erit: In die illa percutiet Dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem Ægypti, et vos congregabimini unus et unus filii Israel.
13 Et erit: In die illa clangetur in tuba magna,
et venient qui perditi fuerant de terra Assyriorum,
et qui eiecti erant in terra Ægypti, et adorabunt Dominum in monte sancto in Ierusalem.

IV. Vaticinia de Sion, 28, 1—35, 10

1. Futura Samariæ ac Ierusalem, 28, 1—29

Samaria delebitur

28 1 Væ coronæ superbiæ, ebriis Ephraim, et flori decidenti, gloriæ exsultationis eius,
qui erant in vertice vallis pinguissimæ, errantes a vino.
2 Ecce validus et fortis Dominus sicut impetus grandinis: turbo confringens,
sicut impetus aquarum multarum inundantium,
et emissarum super terram spatiosam.
3 Pedibus conculcabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim.
4 Et erit flos decidens gloriæ exsultationis eius,
qui est super verticem vallis pinguium,
quasi temporaneum ante maturitatem autumni:
quod cum aspexerit videns, statim ut manu tenuerit, devorabit illud.

5 In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ, et sertum exsultationis residuo populi sui: Ierusalem glorificabitur
6 et spiritus iudicii sedenti super iudicium, et fortitudo revertentibus de bello ad portam.

7 Verum hi quoque præ vino nescierunt, et præ ebrietate erraverunt: sed duces populi indigni
sacerdos et propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt a vino,
erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.
8 Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus.
9 Quem docebit scientiam? et quem intelligere faciet auditum?
ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus.
10 Quia manda remanda, manda remanda,
exspecta reexspecta, exspecta reexspecta,
modicum ibi, modicum ibi.
11 In loquela enim labii, et lingua altera loquetur ad populum istum.
12 Cui dixit: Hæc est requies mea, reficite lassum,
et hoc est meum refrigerium: et noluerunt audire.
13 Et erit eis verbum Domini:
Manda, remanda, manda remanda,
exspecta reexspecta, exspecta reexspecta,
modicum ibi, modicum ibi:
ut vadant, et cadant retrorsum, et conterantur,
et illaqueentur, et capiantur.

14 Propter hoc audite verbum Domini viri illusores, qui dominamini super populum meum, qui est in Ierusalem. confundentur et castigabuntur
15 Dixistis enim: Percussimus fœdus cum morte,
et cum inferno fecimus pactum.
Flagellum inundans cum transierit, non veniet super nos:

---

(11) 1 Cor 14, 21.

quia posuimus mendacium spem nostram, et
mendacio protecti sumus.
16 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego
mittam in fundamentis Sion lapidem,
lapidem probatum, angularem, pretiosum in
fundamento fundatum;
qui crediderit, non festinet.
17 Et *ponam* in pondere iudicium, et iustitiam
in mensura:
et subvertet grando spem mendacii: et protectionem
aquæ inundabunt.
18 Et delebitur fœdus vestrum cum morte, et
pactum vestrum cum inferno non stabit:
flagellum inundans cum transierit, eritis ei in
conculcationem.
19 Quandocumque pertransierit, tollet vos:
quoniam mane diluculo pertransibit in die et in
nocte, et tantummodo sola vexatio intellectum
dabit auditui.
20 Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat:
et pallium breve utrumque operire
non potest.
21 Sicut enim in monte divisionum stabit Dominus:
sicut in valle, quæ est in Gabaon,
irascetur:
ut faciat opus suum, alienum opus eius:
ut operetur opus suum, peregrinum est opus
eius ab eo.
22 Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur
vincula vestra;
consummationem enim et abbreviationem audivi
a Domino Deo exercituum super universam
terram.

a Domino omnia sapienter disponente

23 Auribus percipite, et audite vocem meam, attendite,
et audite eloquium meum.
24 Numquid tota die arabit arans ut serat, proscindet
et sarriet humum suam?

---

(16) Ps 117, 22; Mt 21, 42; Act 4, 11; Rom 9, 33; 1 Ptr 2, 6. — (21) 2 Sm 5, 20; 1 Par 14, 11. — Ios 10, 10.

25 Nonne cum adæquaverit faciem eius, seret gith, et cyminum sparget,
et ponet triticum per ordinem, et hordeum, et milium, et viciam in finibus suis?
26 Et erudiet illum in iudicio: Deus suus docebit illum.
27 Non enim in serris triturabitur gith, nec rota plaustri super cyminum circuibit:
sed in virga excutietur gith et cyminum in baculo.
28 Panis autem comminuetur: verum non in perpetuum triturans triturabit illum,
neque vexabit eum rota plaustri, nec ungulis suis comminuet eum.
29 Et hoc a Domino Deo exercituum exivit,
ut mirabile faceret consilium, et magnificaret iustitiam.

2. Obsidio et liberatio Ierusalem, 29, 1—14

29 1 Væ Ariel, Ariel civitas, quam expugnavit David: Civitas David circumvallabitur
additus est annus ad annum: sollemnitates evolutæ sunt.
2 Et circumvallabo Ariel, et erit tristis et mærens,
et erit mihi quasi Ariel.
3 Et circumdabo quasi sphæram in circuitu tuo,
et iaciam contra te aggerem, et munimenta ponam in obsidionem tuam.
4 Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo audietur eloquium tuum:
et erit quasi pythonis de terra vox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit.

5 Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te: et sicut favilla pertransiens multitudo eorum, qui contra te prævaluerunt: sed a Domino mirabiliter liberabitur
6 eritque repente confestim. A Domino exercituum visitabitur
in tonitruo, et commotione terræ, et voce magna turbinis et tempestatis, et flammæ ignis devorantis.

7 Et erit sicut somnium visionis nocturnæ multitudo omnium gentium, quæ dimicaverunt contra Ariel,
et omnes qui militaverunt, et obsederunt, et prævaluerunt adversus eam.
8 Et sicut somniat esuriens, et comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius:
et sicut somniat sitiens, et bibit, et postquam fuerit expergefactus, lassus adhuc sitit, et anima eius vacua est:
sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicaverunt contra montem Sion.

confundentur vero habitatores cæci

9 Obstupescite, et admiramini, fluctuate, et vacillate:
inebriamini, et non a vino: movemini, et non ab ebrietate.
10 Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis,
claudet oculos vestros, prophetas et principes vestros, qui vident visiones, operiet.
11 Et erit vobis visio omnium sicut verba li-
bri signati, quem cum dederint scienti litteras, di-
cent: Lege istum: et respondebit: Non possum,
signatus est enim: 12 Et dabitur liber nescienti lit-
teras, diceturque ei: Lege: et respondebit: Nescio
litteras.

Deum extrinsecus colentes

13 Et dixit Dominus:
Eo quod appropinquat populus iste ore suo, et labiis suis glorificat me,
cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis:
14 Ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo:
peribit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus prudentium eius abscondetur.

---

(13) Mt 15, 8; Mc 7, 6. — (14) Abd 8; 1 Cor 1, 19.

3. Consilium hominum et consilium Dei, 29, 15—24

Consilium hominum reprehenditur

15 Væ qui profundi estis corde, ut a Domino
abscondatis consilium:
quorum sunt in tenebris opera, et dicunt:
Quis videt nos, et quis novit nos?
16 Perversa est hæc vestra cogitatio: quasi si
lutum contra figulum cogitet,
et dicat opus factori suo: Non fecisti me: et
figmentum dicat fictori suo: Non intelligis.

Deus condiciones populi sui commutabit

17 Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur
Libanus in charmel, et charmel in saltum
reputabitur?
18 Et audient in die illa surdi verba libri, et de
tenebris et caligine oculi cæcorum videbunt.
19 Et addent mites in Domino lætitiam, et pauperes homines in sancto Israel exsultabunt:
20 quoniam defecit qui prævalebat, consummatus
est illusor,
et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem:
21 qui peccare faciebant homines in verbo, et arguentem in porta supplantabant,
et declinaverunt frustra a iusto.
22 Propter hoc, hæc dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham:
Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet:
23 sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen
meum,
et sanctificabunt sanctum Iacob, et Deum Israel prædicabunt,
24 et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores discent legem.

4. Fœdus cum Ægypto inutile, 30, 1—33

Ægyptus frustra et vane auxiliabitur

30 1 Væ filii desertores, dicit Dominus,
ut faceretis consilium, et non ex me: et
ordiremini telam, et non per spiritum meum,
ut adderetis peccatum super peccatum:

2 qui ambulatis ut descendatis in Ægyptum, et os meum non interrogastis,
sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, et habentes fiduciam in umbra Ægypti.
3 Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, et fiducia umbræ Ægypti in ignominiam.
4 Erant enim in Tani principes tui, et nuntii tui usque ad Hanes pervenerunt.
5 Omnes confusi sunt super populo, qui eis prodesse non potuit:
non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in opprobrium.
6 Onus iumentorum austri.
In terra tribulationis et angustiæ leæna, et leo ex eis, vipera et regulus volans
portantes super humeros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos
ad populum, qui eis prodesse non poterit.
7 Ægyptus enim frustra et vane auxiliabitur:
ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce.

populus præsidiis humanis confidens confundetur

8 Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum,
et in libro diligenter exara illud,
et erit in die novissimo in testimonium usque in æternum.
9 Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei.
10 Qui dicunt videntibus: Nolite videre: et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt:
loquimini nobis placentia, videte nobis errores.
11 Auferte a me viam, declinate a me semitam,
cesset a facie nostra sanctus Israel.
12 Propterea hæc dicit sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc,
et sperastis in calumnia et in tumultu, et innixi estis super eo:

13 propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens, et requisita in muro excelso,
quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio eius.
14 Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida: et non invenietur de fragmentis eius testa,
in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fovea.
15 Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israel:
Si revertamini et quiescatis, salvi eritis: in silentio, et in spe erit fortitudo vestra.
Et noluistis: 16 et dixistis:
Nequaquam, sed ad equos fugiemus: ideo fugietis.
Et super veloces ascendemus: ideo velociores erunt, qui persequentur vos.
17 Mille homines a facie terroris unius: et a facie terroris quinque fugietis,
donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis, et quasi signum super collem.

18 Propterea exspectat Dominus ut misereatur vestri: et ideo exaltabitur parcens vobis:
quia Deus iudicii Dominus: beati omnes qui exspectant eum.
19 Populus enim Sion habitabit in Ierusalem: plorans nequaquam plorabis,
miserans miserebitur tui: ad vocem clamoris tui statim ut audierit, respondebit tibi.
20 Et dabit vobis Dominus panem arctum, et aquam brevem: et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum:
et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.
21 Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis:
Hæc est via, ambulate in ea: et non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.
22 Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui,
et vestimentum conflatilis auri tui,

sed ad Dominum conversus bonis cumulabitur

et disperges ea sicut immunditiam menstruatæ.
Egredere, dices ei:
23 Et dabitur pluvia semini tuo, ubicumque seminaveris in terra:
et panis frugum terræ erit uberrimus, et pinguis;
pascetur in possessione tua in die illo agnus spatiose:
24 et tauri tui, et pulli asinorum, qui operantur terram,
commistum migma comedent sicut in area ventilatum est.
25 Et erunt super omnem montem excelsum, et super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum
in die interfectionis multorum cum ceciderint turres.
26 Et erit lux lunæ sicut lux solis, et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum
in die, qua alligaverit Dominus vulnus populi sui, et percussuram plagæ eius sanaverit.

Dominus Assyrios perdet

27 Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius, et gravis ad portandum:
labia eius repleta sunt indignatione, et lingua eius quasi ignis devorans.
28 Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli
ad perdendas gentes in nihilum, et frenum erroris, quod erat in maxillis populorum.
29 Canticum erit vobis sicut nox sanctificatæ solemnitatis,
et lætitia cordis sicut qui pergit cum tibia, ut intret in montem Domini ad fortem Israel.
30 Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suæ, et terrorem brachii sui ostendet
in comminatione furoris, et flamma ignis devorantis: allidet in turbine, et in lapide grandinis.

31 A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus.
32 Et erit transitus virgæ fundatus, quam requiescere faciet Dominus super eum
in tympanis et citharis: et in bellis præcipuis expugnabit eos.
33 Præparata est enim ab heri Topheth, a rege præparata,
profunda, et dilatata. Nutrimenta eius, ignis et ligna multa:
flatus Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

5. Ægyptus et Dominus, 31, 1—9

Ægyptii fragiles caducique sunt

31 1 Væ qui descendunt in Ægyptum ad auxilium, in equis sperantes,
et habentes fiduciam super quadrigis, quia multæ sunt: et super equitibus, quia prævalidi nimis:
et non sunt confisi super sanctum Israel, et Dominum non requisierunt.
2 Ipse autem sapiens adduxit malum, et verba sua non abstulit:
et consurget contra domum pessimorum, et contra auxilium operantium iniquitatem.
3 Ægyptus, homo, et non Deus: et equi eorum, caro, et non spiritus:
et Dominus inclinabit manum suam, et corruet auxiliator,
et cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consumentur.

Dominus exercituum vero insuperabilis est

4 Quia hæc dicit Dominus ad me:
Quomodo si rugiat leo, et catulus leonis super prædam suam, et cum occurrerit ei multitudo pastorum,
a voce eorum non formidabit, et a multitudine eorum non pavebit:
sic descendet Dominus exercituum ut prœlietur super montem Sion, et super collem eius.

5 Sicut aves volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens et liberans, transiens et salvans.
6 Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel.
7 In die enim illa abiiciet vir idola argenti sui, et idola auri sui, quæ fecerunt vobis manus vestræ in peccatum.
8 Et cadet Assur in gladio non viri, et gladius non hominis vorabit eum,
et fugiet non a facie gladii: et iuvenes eius vectigales erunt:
9 et fortitudo eius a terrore transibit, et pavebunt fugientes principes eius:
dixit Dominus: cuius ignis est in Sion, et caminus eius in Ierusalem.

6. Tempora iustitiæ et pacis, 32, 1—20

Præpositi et subditi iusti erunt

32 1 Ecce in iustitia regnabit rex, et principes in iudicio præerunt.
2 Et erit vir sicut qui absconditur a vento, et celat se a tempestate,
sicut rivi aquarum in siti, et umbra petræ prominentis in terra deserta.
3 Non caligabunt oculi videntium, et aures audientium diligenter auscultabunt.
4 Et cor stultorum intelliget scientiam, et lingua balborum velociter loquetur et plane.
5 Non vocabitur ultra is, qui insipiens est, princeps: neque fraudulentus appellabitur maior:
6 stultus enim fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem,
ut perficiat simulationem, et loquatur ad Dominum fraudulenter,
et vacuam faciat animam esurientis, et potum sitienti auferat.
7 Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse enim cogitationes concinnavit
ad perdendos mites in sermone mendaci, cum loqueretur pauper iudicium.

8 Princeps vero ea, quæ digna sunt principe, cogitabit, et ipse super duces stabit.

9 Mulieres opulentæ surgite, et audite vocem meam:
filiæ confidentes percipite auribus eloquium meum.
10 Post dies enim, et annum vos conturbabimini confidentes:
consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet.
11 Obstupescite opulentæ, conturbamini confidentes:
exuite vos, et confundimini, accingite lumbos vestros.
12 Super ubera plangite, super regione desiderabili, super vinea fertili.
13 Super humum populi mei spinæ et vepres ascendent: quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exsultantis?
14 Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est,
tenebræ et palpatio factæ sunt super speluncas usque in æternum. Gaudium onagrorum pascua gregum,

15 donec effundatur super nos spiritus de excelso:
et erit desertum in charmel, et charmel in saltum reputabitur.
16 Et habitabit in solitudine iudicium, et iustitia in charmel sedebit.
17 Et erit opus iustitiæ pax, et cultus iustitiæ silentium, et securitas usque in sempiternum.
18 Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis,
et in tabernaculis fiduciæ, et in requie opulenta.
19 Grando autem in descensione saltus, et humilitate humiliabitur civitas.
20 Beati, qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis et asini.

post horrorem belli

pulchritudo pacis veniet

7. Terra a vastatore liberata, 33, 1—24

Contra Assyrios Dominus imploratur

33 1 Væ qui prædaris, nonne et ipse prædaberis?
et qui spernis, nonne et ipse sperneris?
cum consummaveris deprædationem, deprædaberis:
cum fatigatus desieris contemnere, contemneris.
2 Domine miserere nostri: te enim exspectavimus:
esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis.
3 A voce angeli fugerunt populi, et ab exaltatione tua dispersæ sunt gentes.
4 Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fossæ plenæ fuerint de eo.
5 Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit in excelso:
implevit Sion iudicio et iustitia. 6 Et erit fides in temporibus tuis:
divitiæ salutis sapientia et scientia: timor Domini ipse est thesaurus eius.

ab habitatoribus terræ vastatæ

7 Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt.
8 Dissipatæ sunt viæ, cessavit transiens per semitam,
irritum factum est pactum, proiecit civitates, non reputavit homines.
9 Luxit, et elanguit terra: confusus est Libanus, et obsorduit,
et factus est Saron sicut desertum: et concussa est Basan, et Carmelus.

Dominus consurget

10 Nunc consurgam, dicit Dominus: nunc exaltabor, nunc sublevabor.
11 Concipietis ardorem, parietis stipulam: spiritus vester ut ignis vorabit vos.
12 Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinæ congregatæ igni comburentur.

13 Audite qui longe estis, quæ fecerim, et cognoscite vicini fortitudinem meam.
14 Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas.
Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?
15 Qui ambulat in iustitiis, et loquitur veritatem,
qui proiicit avaritiam ex calumnia, et excutit manus suas ab omni munere,
qui obturat aures suas ne audiat sanguinem,
et claudit oculos suos ne videat malum.
16 Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius:
panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt.
17 Regem in decore suo videbunt oculi eius,
cernent terram de longe.
18 Cor tuum meditabitur timorem: ubi est litteratus?
ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum?
19 Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis:
ita ut non possis intelligere disertitudinem linguæ eius, in quo nulla est sapientia.
20 Respice Sion civitatem sollemnitatis nostræ:
oculi tui videbunt Ierusalem, habitationem opulentam, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit:
nec auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur:
21 quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster: locus fluviorum rivi latissimi et patentes:
non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgredietur eum.
22 Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster,
Dominus rex noster: ipse salvabit nos.

peccatores Sion conterrebuntur

iusti vero in Ierusalem opulenta securi habitabunt

(15) Ps 14, 2. — (18) 1 Cor 1, 20.

23 Laxati sunt funiculi tui, et non prævalebunt:
sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas.
Tunc dividentur spolia prædarum multarum:
claudi diripient rapinam.
24 Nec dicet vicinus: Elangui: populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

8. Dei ultio et salvatio, 34, 1—35, 10

Gentes interficientur

34 1 Accedite gentes, et audite, et populi attendite:
audiat terra, et plenitudo eius, orbis, et omne germen eius.
2 Quia indignatio Domini super omnes gentes,
et furor super universam militiam eorum:
interfecit eos, et dedit eos in occisionem.
3 Interfecti eorum proiicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fetor:
tabescent montes a sanguine eorum.
4 Et tabescet omnis militia cælorum, et complicabuntur sicut liber cæli:
et omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu.

Idumæi delebuntur

5 Quoniam inebriatus est in cælo gladius meus:
ecce super Idumæam descendet, et super populum interfectionis meæ ad iudicium.
6 Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe,
de sanguine agnorum, et hircorum, de sanguine medullatorum arietum:
victima enim Domini in Bosra, et interfectio magna in terra Edom.
7 Et descendent unicornes cum eis, et tauri cum potentibus:
inebriabitur terra eorum sanguine, et humus eorum adipe pinguium:
8 quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Sion.
9 Et convertentur torrentes eius in picem, et humus eius in sulphur:
et erit terra eius in picem ardentem.

10 Nocte et die non exstinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius:
a generatione in generationem desolabitur in sæcula sæculorum non erit transiens per eam.
11 Et possidebunt illam onocrotalus, et ericius:
ibis, et corvus habitabunt in ea:
et extendetur super eam mensura, ut redigatur ad nihilum, et perpendiculum in desolationem.
12 Nobiles eius non erunt ibi: regem potius invocabunt, et omnes principes eius erunt in nihilum.
13 Et orientur in domibus eius spinæ, et urticæ, et paliurus in munitionibus eius:
et erit cubile draconum, et pascua struthionum.
14 Et occurrent dæmonia onocentauris, et pilosus clamabit alter ad alterum:
ibi cubavit lamia, et invenit sibi requiem.
15 Ibi habuit foveam ericius, et enutrivit catulos, et circumfodit, et fovit in umbra eius:
illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum.
16 Requirite diligenter in libro Domini, et legite:
unum ex eis non defuit, alter alterum non quæsivit:
quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit,
et spiritus eius ipse congregavit ea.
17 Et ipse misit eis sortem, et manus eius divisit eam illis in mensuram:
usque in æternum possidebunt eam, in generationem et generationem habitabunt in ea.

35 1 Lætabitur deserta et invia, et exsultabit solitudo, et florebit quasi lilium. populus Dei salvabitur ac delectabitur
2 Germinans germinabit, et exsultabit lætabunda et laudans:
gloria Libani data est ei: decor Carmeli, et Saron,
ipsi videbunt gloriam Domini, et decorem Dei nostri.

3 Confortate manus dissolutas, et genua debilia
roborate.
4 Dicite pusillanimis: Confortamini, et nolite
timere:
ecce Deus vester ultionem adducet retributio-
nis: Deus ipse veniet, et salvabit vos.
5 Tunc aperientur oculi cæcorum, et aures sur-
dorum patebunt.
6 Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit
lingua mutorum:
quia scissæ sunt in deserto aquæ, et torren-
tes in solitudine.
7 Et quæ erat arida, erit in stagnum, et sitiens
in fontes aquarum.
In cubilibus, in quibus prius dracones habita-
bant, orietur viror calami et iunci.
8 Et erit ibi semita et via, et via sancta voca-
bitur:
non transibit per eam pollutus, et hæc erit
vobis directa via,
ita ut stulti non errent per eam.
9 Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet
per eam,
nec invenietur ibi: et ambulabunt qui liberati
fuerint.
10 Et redempti a Domino convertentur, et ve-
nient in Sion cum laude:
et lætitia sempiterna super caput eorum: gau-
dium et lætitiam obtinebunt, et fugiet dolor
et gemitus.

Appendix historica ad partem priorem, 36, 1—39, 8

1. Ezechias a Sennacherib afflictus, sed a Deo liberatus, 36, 1—37, 38

Blasphemias legati regii audit

36 1 Et factum est in quartodecimo anno regis
Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex Assyrio-

(1) 2 Rg 18, 13; 2 Par 32, 1.

rum super omnes civitates Iuda munitas, et cepit
eas. 2 Et misit rex Assyriorum Rabsacen de La-
chis in Ierusalem, ad regem Ezechiam in manu
gravi, et stetit in aquæductu piscinæ superioris in
via Agri fullonis. 3 Et egressus est ad eum Elia-
cim filius Helciæ, qui erat super domum, et Sobna
scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis. 4 Et
dixit ad eos Rabsaces: Dicite Ezechiæ: Hæc dicit
rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia,
qua confidis? 5 aut quo consilio vel fortitudine
rebellare disponis? super quem habes fiduciam,
quia recessisti a me? 6 Ecce confidis super ba-
culum arundineum confractum istum, super Ægyp-
tum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in ma-
num eius, et perforabit eam: sic Pharao rex Ægypti
omnibus, qui confidunt in eo. 7 Quod si respon-
deris mihi: In Domino Deo nostro confidimus:
nonne ipse est, cuius abstulit Ezechias excelsa et
altaria, et dixit Iudæ et Ierusalem: Coram altari
isto adorabitis? 8 Et nunc trade te domino meo
regi Assyriorum, et dabo tibi duo millia equorum,
nec poteris ex te præbere ascensores eorum. 9 Et
quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex
servis domini mei minoribus? Quod si confidis
in Ægypto, in quadrigis, et in equitibus: 10 et
nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam
ut disperderem eam? Dominus dixit ad me:
Ascende super terram istam, et disperde eam. 11 Et
dixit Eliacim, et Sobna, et Ioahe ad Rabsacen: Lo-
quere ad servos tuos Syra lingua: intelligimus enim:
ne loquaris ad nos Iudaice in auribus populi, qui
est super murum. 12 Et dixit ad eos Rabsaces:
Numquid ad dominum tuum et ad te misit me do-
minus meus, ut loquerer omnia verba ista; et non
potius ad viros, qui sedent in muro, ut comedant
stercora sua, et bibant urinam pedum suorum vo-
biscum? 13 Et stetit Rabsaces, et clamavit voce
magna Iudaice, et dixit: Audite verba regis magni,
regis Assyriorum. 14 Hæc dicit rex: Non seducat
vos Ezechias, quia non poterit eruere vos. 15 Et
non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino,

dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur
civitas ista in manu regis Assyriorum. 16 Nolite
audire Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorum:
Facite mecum benedictionem, et egredimini ad me,
et comedite unusquisque vineam suam, et unus-
quisque ficum suam: et bibite unusquisque aquam
cisternæ suæ, 17 donec veniam, et tollam vos ad
terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti
et vini, terram panum et vinearum. 18 Nec con-
turbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit
nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquis-
que terram suam de manu regis Assyriorum?
19 Ubi est deus Emath, et Arphad? ubi est deus
Sepharvaim? numquid liberaverunt Samariam de
manu mea? 20 Quis est ex omnibus diis terra-
rum istarum, qui eruerit terram suam de manu
mea, ut eruat Dominus Ierusalem de manu mea?
21 Et siluerunt, et non responderunt ei verbum.
Mandaverat enim rex, dicens: Ne respondeatis ei.
22 Et ingressus est Eliacim filius Helciæ, qui erat
super domum, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph
a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus, et
nuntiaverunt ei verba Rabsacis.

sed per Isaiam confortatur

37 1 Et factum est, cum audisset rex Ezechias,
scidit vestimenta sua, et obvolutus est sacco,
et intravit in domum Domini. 2 Et misit Eliacim,
qui erat super domum, et Sobnam scribam, et se-
niores de sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam
filium Amos prophetam, 3 et dixerunt ad eum:
Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, et correp-
tionis, et blasphemiæ dies hæc: quia venerunt filii
usque ad partum, et virtus non est pariendi. 4 Si
quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rab-
sacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus
ad blasphemandum Deum viventem, et exprobran-
dum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus:
leva ergo orationem pro reliquiis, quæ repertæ
sunt. 5 Et venerunt servi regis Ezechiæ ad Isai-
am. 6 Et dixit ad eos Isaias: Hæc dicetis domino

(1) 2 Rg 19, 1.

vestro: Hæc dicit Dominus: Ne timeas a facie ver-
borum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri
regis Assyriorum me. 7 Ecce ego dabo ei spiri-
tum, et audiet nuntium, et revertetur ad terram
suam, et corruere eum faciam gladio in terra sua.
8 Reversus est autem Rabsaces, et invenit re- in templo litteras regis expandit
gem Assyriorum prœliantem adversus Lobnam.
Audierat enim quia profectus esset de Lachis, 9 et
audivit de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Egres-
sus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset,
misit nuntios ad Ezechiam, dicens: 10 Hæc dicetis
Ezechiæ regi Iudæ, loquentes: Non te decipiat Deus
tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Ieru-
salem in manu regis Assyriorum. 11 Ecce tu au-
disti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omni-
bus terris, quas subverterunt, et tu poteris libe-
rari? 12 Numquid eruerunt eos dii gentium, quos
subverterunt patres mei Gozam, et Haram, et Re-
seph, et filios Eden, qui erant in Thalassar? 13 Ubi
est rex Emath, et rex Arphad, et rex urbis Se-
pharvaim, Ana, et Ava? 14 Et tulit Ezechias libros
de manu nuntiorum, et legit eos, et ascendit in
domum Domini, et expandit eos Ezechias coram
Domino. 15 Et oravit Ezechias ad Dominum, di-
cens: 16 Domine exercituum Deus Israel, qui
sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium
regnorum terræ, tu fecisti cælum et terram. 17 In-
clina Domine aurem tuam, et audi: aperi Domine
oculos tuos, et vide, et audi omnia verba Senna-
cherib, quæ misit ad blasphemandum Deum vi-
ventem. 18 Vere enim Domine desertas fecerunt
reges Assyriorum terras, et regiones earum. 19 Et
dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed
opera manuum hominum, lignum et lapis: et com-
minuerunt eos. 20 Et nunc Domine Deus noster
salva nos de manu eius: et cognoscant omnia regna
terræ, quia tu es Dominus solus.
21 Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, di- per Isaiam
cens: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus
rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum: 22 hoc
est verbum, quod locutus est Dominus super eum:

de sorte Sennacherib

Despexit te, et subsannavit te
virgo filia Sion:
post te caput movit
filia Ierusalem.
23 Cui exprobrasti, et quem blasphemasti,
et super quem exaltasti vocem,
et levasti altitudinem oculorum tuorum?
Ad sanctum Israel.
24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino:
et dixisti:
In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi
altitudinem montium,
iuga Libani:
et succidam excelsa cedrorum eius, et electas
abietes illius,
et introibo altitudinem summitatis eius, saltum
Carmeli eius.
25 Ego fodi, et bibi aquam,
et exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum.
26 Numquid non audisti, quæ olim fecerim ei?
ex diebus antiquis ego plasmavi illud:
et nunc adduxi:
et factum est in eradicationem collium compugnantium, et civitatum munitarum.
27 Habitatores earum breviata manu
contremuerunt, et confusi sunt:
facti sunt sicut fænum agri, et gramen pascuæ,
et herba tectorum,
quæ exaruit antequam maturesceret.
28 Habitationem tuam, et egressum tuum,
et introitum tuum cognovi,
et insaniam tuam contra me.
29 Cum fureres adversum me,
superbia tua ascendit in aures meas:
ponam ergo circulum in naribus tuis,
et frenum in labiis tuis,
et reducam te in viam, per quam venisti.

atque sua certior fit

30 Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc
anno quæ sponte nascuntur, et in anno secundo

pomis vescere: in anno autem tertio seminate, et
metite, et plantate vineas, et comedite fructum ea-
rum. 31 Et mittet id, quod salvatum fuerit de do-
mo Iuda, et quod reliquum est, radicem deorsum,
et faciet fructum sursum: 32 quia de Ierusalem
exibunt reliquiæ, et salvatio de monte Sion: zelus
Domini exercituum faciet istud. 33 Propterea hæc
dicit Dominus de rege Assyriorum:

Non intrabit civitatem hanc,
et non iaciet ibi sagittam,
et non occupabit eam clypeus,
et non mittet in circuitu eius aggerem.
34 In via, qua venit, per eam revertetur,
et civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus:
35 et protegam civitatem istam, ut salvem eam
propter me, et propter David servum meum.

36 Egressus est autem angelus Domini, et per- ab hoste
cussit in castris Assyriorum centum octoginta quin- liberatur
que millia. Et surrexerunt mane, et ecce omnes,
cadavera mortuorum. 37 Et egressus est, et abiit,
et reversus est Sennacherib rex Assyriorum, et
habitavit in Ninive. 38 Et factum est, cum adoraret
in templo Nesroch deum suum, Adramelech, et Sa-
rasar filii eius percusserunt eum gladio: fugerunt-
que in terram Ararat, et regnavit Asarhaddon
filius eius pro eo.

2. Ezechias morbo exitiali correptus, sanatus et reprehensus, 38, 1—39, 8

38 1 In diebus illis ægrotavit Ezechias usque Sanitati
ad mortem: et introivit ad eum Isaias filius restitui-
Amos propheta, et dixit ei: Hæc dicit Dominus: tur
Dispone domui tuæ, quia morieris tu, et non vives.
2 Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem,
et oravit ad Dominum, 3 et dixit: Obsecro Do-

---

(36) 2 Rg 19, 35; Tob 1, 21; Sir 48, 24; 1 Mcc 7, 41; 2 Mcc 8, 19. — (1) 2 Rg 20, 1; 2 Par 32, 24.

mine, memento quæso quomodo ambulaverim co-
ram te in veritate, et in corde perfecto, et quod
bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Eze-
chias fletu magno. 4 Et factum est verbum Domini
ad Isaiam, dicens: 5 Vade, et dic Ezechiæ: Hæc
dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi ora-
tionem tuam, et vidi lacrimas tuas: ecce ego adii-
ciam super dies tuos quindecim annos: 6 et de
manu regis Assyriorum eruam te, et civitatem
istam, et protegam eam. 7 Hoc autem tibi erit
signum a Domino, quia faciet Dominus verbum
hoc, quod locutus est: 8 Ecce ego reverti faciam
umbram linearum, per quas descenderat in horo-
logio Achaz in sole, retrorsum decem lineis. Et
reversus est sol decem lineis per gradus, quos de-
scenderat.

preces infimæ regis

9 Scriptura Ezechiæ regis Iuda cum ægrotas-
set, et convaluisset de infirmitate sua.

10 Ego dixi: In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.
Quæsivi residuum annorum meorum.
11 Dixi: Non videbo Dominum Deum in terra viventium.
Non aspiciam hominem ultra, et habitatorem quietis.
12 Generatio mea ablata est; et convoluta est a me, quasi tabernaculum pastorum:
Præcisa est velut a texente, vita mea:
dum adhuc ordirer, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.
13 Sperabam usque ad mane, quasi leo sic contrivit omnia ossa mea:
De mane usque ad vesperam finies me:
14 sicut pullus hirundinis sic clamabo,
meditabor ut columba:
Attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelsum:
Domine vim patior, responde pro me.
15 Quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.
16 Domine si sic vivitur, et in talibus vita spiritus mei,
corripies me, et vivificabis me.
17 Ecce in pace amaritudo mea amarissima:
Tu autem eruisti animam meam ut non periret,
proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea.
18 Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te:
non exspectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam.
19 Vivens vivens ipse confitebitur tibi, sicut et ego hodie:
pater filiis notam faciet veritatem tuam.
20 Domine salvum me fac,
et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.

21 Et iussit Isaias ut tollerent massam de ficis, additamentum ad ℣. 6
et cataplasmarent super vulnus, et sanaretur. 22 Et
dixit Ezechias: Quod erit signum quia ascendam
in domum Domini?

39 1 In tempore illo misit Merodach Baladan captivitas Babylonica ei prædicitur
filius Baladan rex Babylonis, libros et mu-
nera ad Ezechiam: audierat enim quod ægrotasset,
et convaluisset. 2 Lætatus est autem super eis
Ezechias, et ostendit eis cellam aromatum, et argenti, et auri, et odoramentorum, et unguenti optimi, et omnes apothecas supellectilis suæ, et universa quæ inventa sunt in thesauris eius. Non fuit verbum, quod non ostenderet eis Ezechias in
domo sua, et in omni potestate sua. 3 Introivit
autem Isaias propheta ad Ezechiam regem, et dixit ei: Quid dixerunt viri isti, et unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone. 4 Et dixit: Quid vi-
derunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia,

(1) 2 Rg 20, 12.

quæ in domo mea sunt, viderunt: non fuit res,
quam non ostenderim eis in thesauris meis. 5 Et
dixit Isaias ad Ezechiam: Audi verbum Domini
exercituum. 6 Ecce dies venient, et auferentur
omnia, quæ in domo tua sunt, et quæ thesauriza-
verunt patres tui usque ad diem hanc, in Babylo-
nem: non relinquetur quidquam, dicit Dominus.
7 Et de filiis tuis, qui exibunt de te, quos genueris,
tollent, et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.
8 Et dixit Ezechias ad Isaiam: Bonum verbum Do-
mini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax,
et veritas in diebus meis.

PARS ALTERA

Consolationes Isaiæ prophetæ, 40, 1—66, 24

I. Vaticinia de liberatione per Cyrum, 40, 1—48, 22

1. Liberatio e captivitate appropinquat, 40, 1—31

Captivitas finita est

40 1 Consolamini, consolamini popule meus,
dicit Deus vester.
2 Loquimini ad cor Ierusalem, et advocate eam:
quoniam completa est malitia eius, dimissa est
iniquitas illius:
suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.

via Domini paretur

3 Vox clamantis
in deserto: Parate viam Domini, rectas facite
in solitudine semitas Dei nostri.
4 Omnis vallis exaltabitur, et omnis mons et
collis humiliabitur,
et erunt prava in directa, et aspera in vias
planas.
5 Et revelabitur gloria Domini, et videbit omnis
caro pariter
quod os Domini locutum est.

(3) Mt 3, 3; Mc 1, 3; Lc 3, 4; Io 1, 23.

6 Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? qui omni carni fragili revelabitur
Omnis caro fænum, et omnis gloria eius quasi
flos agri.
7 Exsiccatum est fænum, et cecidit flos, quia
spiritus Domini sufflavit in eo.
Vere fænum est populus:
8 exsiccatum est fænum, et cecidit flos: Verbum
autem Domini nostri manet in æternum.

9 Super montem excelsum ascende tu, qui evan- pastor bonus
gelizas Sion:
exalta in fortitudine vocem tuam, qui evan-
gelizas Ierusalem:
exalta, noli timere. Dic civitatibus Iuda: Ecce
Deus vester:
10 ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, et
brachium eius dominabitur:
ecce merces eius cum eo, et opus illius co-
ram illo.
11 Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio
suo congregabit agnos,
et in sinu suo levabit, fetas ipse portabit.

12 Quis mensus est pugillo aquas, et cælos palmo et creator omnium
ponderavit?
quis appendit tribus digitis molem terræ, et libra-
vit in pondere montes, et colles in statera?
13 Quis adiuvit spiritum Domini? aut quis con-
siliarius eius fuit, et ostendit illi?
14 Cum quo iniit consilium, et instruxit eum,
et docuit eum semitam iustitiæ,
et erudivit eum scientiam, et viam prudentiæ
ostendit illi?
15 Ecce gentes quasi stilla situlæ, et quasi mo-
mentum stateræ reputatæ sunt:
ecce insulæ quasi pulvis exiguus.
16 Et Libanus non sufficiet ad succendendum, et
animalia eius non sufficient ad holocaustum.

---

(6) Sir 14, 18; Iac 1, 10; 1 Ptr 1, 24. — (11) Ez 34, 23; 37, 24; Io 10, 11. — (13) Sap 9, 13; Rom 11, 34; 1 Cor 2, 16.

17 Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo,
et quasi nihilum et inane reputatæ sunt ei.

non creatura ut idola

18 Cui ergo similem fecistis Deum? aut quam
imaginem ponetis ei?
19 Numquid sculptile conflavit faber? aut aurifex
auro figuravit illud, et laminis argenteis argentarius?
20 Forte lignum, et imputribile elegit: artifex sapiens
quærit quomodo statuat simulacrum,
quod non moveatur.

Dominus cæli et terræ

21 Numquid non scitis? numquid non audistis?
numquid non annuntiatum est vobis ab initio?
numquid non intellexistis fundamenta terræ?
22 Qui sedet super gyrum terræ, et habitatores
eius sunt quasi locustæ:
qui extendit velut nihilum cælos, et expandit
eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.
23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint,
iudices terræ velut inane fecit:
24 et quidem neque plantatus, neque satus, neque
radicatus in terra truncus eorum:
repente flavit in eos, et aruerunt, et turbo
quasi stipulam auferet eos.
25 Et cui assimilastis me, et adæquastis, dicit
sanctus?
26 Levate in excelsum oculos vestros, et videte
quis creavit hæc:
qui educit in numero militiam eorum, et omnes
ex nomine vocat:
præ multitudine fortitudinis et roboris, virtutisque
eius, neque unum reliquum fuit.

a quo Israel restitutionem suam speret

27 Quare dicis Iacob, et loqueris Israel:
Abscondita est via mea a Domino, et a Deo
meo iudicium meum transivit?
28 Numquid nescis, aut non audisti?
Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos
terræ:

---

(18) Act 17, 29.

non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiæ eius.
29 Qui dat lasso virtutem: et his, qui non sunt, fortitudinem et robur multiplicat.
30 Deficient pueri, et laborabunt, et iuvenes in infirmitate cadent.
31 Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ,
current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient.

2. Liberator Cyrus a Domino vocatur, 41, 1—29

41 1 Taceant ad me insulæ, et gentes mutent fortitudinem: Cursus victoris
accedant, et tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.
2 Quis suscitavit ab Oriente iustum, vocavit eum ut sequeretur se?
dabit in conspectu eius gentes, et reges obtinebit:
dabit quasi pulverem gladio eius, sicut stipulam vento raptam arcui eius.
3 Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus eius non apparebit.
4 Quis hæc operatus est, et fecit, vocans generationes ab exordio?
Ego Dominus, primus et novissimus ego sum.

5 Viderunt insulæ, et timuerunt, extrema terræ terror gentium
obstupuerunt, appropinquaverunt, et accesserunt.
6 Unusquisque proximo suo auxiliabitur, et fratri
suo dicet: Confortare. 7 Confortavit faber ærarius
percutiens malleo eum, qui cudebat tunc temporis,
dicens: Glutino bonum est: et confortavit eum
clavis, ut non moveretur.

8 Et tu Israel serve meus, Iacob quem elegi, liberatio populi Israel
semen Abraham amici mei:
9 in quo apprehendi te ab extremis terræ, et a longinquis eius vocavi te,

(4) Inf 44, 6; 48, 12; Apc 1, 17; 22, 13.

et dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te, et
non abieci te.
10 Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines,
quia ego Deus tuus:
confortavi te, et auxiliatus sum tibi, et suscepit te dextera iusti mei.
11 Ecce confundentur et erubescent omnes, qui
pugnant adversum te:
erunt quasi non sint, et peribunt viri, qui
contradicunt tibi.
12 Quæres eos, et non invenies, viros rebelles tuos:
erunt quasi non sint: et veluti consumptio
homines bellantes adversum te.
13 Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens
manum tuam,
dicensque tibi: Ne timeas, ego adiuvi te.

exsultantis in Domino

14 Noli timere vermis Iacob, qui mortui estis ex
Israel:
ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: et
redemptor tuus sanctus Israel.
15 Ego posui te quasi plaustrum triturans novum,
habens rostra serrantia:
triturabis montes, et comminues: et colles
quasi pulverem pones.
16 Ventilabis eos, et ventus tollet, et turbo disperget eos:
et tu exsultabis in Domino, in sancto Israel
lætaberis.
17 Egeni, et pauperes quærunt aquas, et non sunt:
lingua eorum siti aruit.
Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non
derelinquam eos.
18 Aperiam in supinis collibus flumina, et in medio camporum fontes:
ponam desertum in stagna aquarum, et terram
inviam in rivos aquarum.
19 Dabo in solitudinem cedrum, et spinam, et
myrtum, et lignum olivæ:
ponam in deserto abietem, ulmum, et buxum
simul:

20 Ut videant, et sciant, et recogitent, et intelligant pariter
quia manus Domini fecit hoc, et sanctus Israel creavit illud.

21 Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus:
afferte, siquid forte habetis, dixit rex Iacob.
22 Accedant, et nuntient nobis quæcumque ventura sunt:
priora quæ fuerunt nuntiate: et ponemus cor nostrum,
et sciemus novissima eorum, et quæ ventura sunt indicate nobis.
23 Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, et sciemus quia dii estis vos;
bene quoque aut male, si potestis, facite: et loquamur, et videamus simul.
24 Ecce, vos estis ex nihilo, et opus vestrum ex eo, quod non est: abominatio est qui elegit vos.
25 Suscitavi ab aquilone, et veniet ab ortu solis: vocabit nomen meum,
et adducet magistratus quasi lutum, et velut plastes conculcans humum.
26 Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus: et a principio ut dicamus: Iustus es?
non est neque annuntians, neque prædicens, neque audiens sermones vestros.
27 Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt, et Ierusalem evangelistam dabo.
28 Et vidi, et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium, et interrogatus responderet verbum.
29 Ecce omnes iniusti, et vana opera eorum:
ventus et inane simulacra eorum.

qui sapientia et potentia idola superat

3. Servus Domini redimens et redimendus, 42, 1—25

42 1 Ecce servus meus, suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo anima mea:

Redemptor, servus iustus ac benignus

(1) Mt 12, 18.

dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet.
2 Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris.
3 Calamum quassatum non conteret, et linum fumigans non exstinguet:
in veritate educet iudicium.
4 Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium:
et legem eius insulæ exspectabunt.

captivos liberabit

5 Hæc dicit Dominus Deus creans cælos, et extendens eos:
firmans terram, et quæ germinant ex ea:
dans flatum populo, qui est super eam, et spiritum calcantibus eam.
6 Ego Dominus vocavi te in iustitia, et apprehendi manum tuam, et servavi te.
Et dedi te in fœdus populi, in lucem gentium:
7 Ut aperires oculos cæcorum,
et educeres de conclusione vinctum, de domo carceris sedentes in tenebris.
8 Ego Dominus, hoc est nomen meum:
gloriam meam alteri non dabo, et laudem meam sculptilibus.
9 Quæ prima fuerunt, ecce venerunt: nova quoque ego annuntio:
antequam oriantur, audita vobis faciam.

Dominus laudetur

10 Cantate Domino canticum novum, laus eius ab extremis terræ:
qui descenditis in mare, et plenitudo eius, insulæ, et habitatores earum.
11 Sublevetur desertum, et civitates eius: in domibus habitabit Cedar:
laudate habitatores Petræ, de vertice montium clamabunt.
12 Ponent Domino gloriam, et laudem eius in insulis nuntiabunt.

---

(6) Inf 49, 6. — (8) Inf 48, 11.

13 Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir prœliator suscitabit zelum:
vociferabitur, et clamabit: super inimicos suos confortabitur.

14 Tacui semper, silui, patiens fui, qui nova faciet
sicut parturiens loquar: dissipabo, et absorbebo simul.
15 Desertos faciam montes, et colles, et omne gramen eorum exsiccabo:
et ponam flumina in insulas, et stagna arefaciam.
16 Et ducam cæcos in viam, quam nesciunt, et in semitis, quas ignoraverunt, ambulare eos faciam:
ponam tenebras coram eis in lucem, et prava in recta:
hæc verba feci eis, et non dereliqui eos.
17 Conversi sunt retrorsum: confundantur confusione
qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: Vos dii nostri.

18 Surdi audite, et cæci intuemini ad videndum. Israel, servus cæcus, increpatur
19 Quis cæcus, nisi servus meus? et surdus, nisi ad quem nuntios meos misi?
quis cæcus, nisi qui venumdatus est? et quis cæcus, nisi servus Domini?
20 Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies?
21 Et Dominus voluit ut sanctificaret eum, et magnificaret legem, et extolleret.
22 Ipse autem populus direptus, et vastatus:
laqueus iuvenum omnes, et in domibus carcerum absconditi sunt:
facti sunt in rapinam, nec est qui eruat: in direptionem, nec est qui dicat: Redde.
23 Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat et auscultet futura?
24 Quis dedit in direptionem Iacob, et Israel vastantibus?
nonne Dominus ipse, cui peccavimus?

Et noluerunt in viis eius ambulare, et non audierunt legem eius.
25 Et effudit super eum indignationem furoris sui, et forte bellum,
et combussit eum in circuitu, et non cognovit:
et succendit eum, et non intellexit.

4. Liberatio populi gratuita est, 43, 1—44, 5

Redemptionem promittit Dominus

43 1 Et nunc hæc dicit Dominus creans te Iacob, et formans te Israel:
Noli timere, quia redemi te, et vocavi te nomine tuo: meus es tu.
2 Cum transieris per aquas, tecum ero, et flumina non operient te:
cum ambulaveris in igne, non combureris, et flamma non ardebit in te:
3 Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel salvator tuus,
dedi propitiationem tuam Ægyptum, Æthiopiam, et Saba pro te.
4 Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, et gloriosus, ego dilexi te,
et dabo homines pro te, et populos pro anima tua.
5 Noli timere, quia ego tecum sum:
ab oriente adducam semen tuum, et ab occidente congregabo te.
6 Dicam aquiloni: Da: et austro: Noli prohibere:
affer filios meos de longinquo, et filias meas ab extremis terræ.
7 Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi eum, et feci eum.

absque quo non est salvator

8 Educ foras populum cæcum, et oculos habentem: surdum, et aures ei sunt.
9 Omnes gentes congregatæ sunt simul, et collectæ sunt tribus:
quis in vobis annuntiet istud, et quæ prima sunt audire nos faciet?

dent testes eorum, iustificentur, et audiant,
et dicant: Vere.
10 Vos testes mei, dicit Dominus, et servus
meus, quem elegi:
ut sciatis, et credatis mihi, et intelligatis quia
ego ipse sum.
Ante me non est formatus Deus, et post me
non erit.
11 Ego sum, ego sum Dominus, et non est abs-
que me salvator.
12 Ego annuntiavi, et salvavi: auditum feci, et
non fuit in vobis alienus:
vos testes mei, dicit Dominus, et ego Deus.
13 Et ab initio ego ipse,
et non est qui de manu mea eruat: opera-
bor, et quis avertet illud?

14 Hæc dicit Dominus redemptor vester, sanctus
Israel:
Propter vos misi in Babylonem, et detraxi
vectes universos, et Chaldæos in navibus
suis gloriantes.
15 Ego Dominus sanctus vester, creans Israel
rex vester.
16 Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam,
et in aquis torrentibus semitam.
17 Qui eduxit quadrigam et equum: agmen et
robustum,
simul obdormierunt, nec resurgent: contriti
sunt quasi linum, et exstincti sunt.
18 Ne memineritis priorum, et antiqua ne in-
tueamini.
19 Ecce ego facio nova, et nunc orientur, utique
cognoscetis ea:
ponam in deserto viam, et in invio flumina.
20 Glorificabit me bestia agri, dracones et stru-
thiones:
quia dedi in deserto aquas, flumina in invio,
ut darem potum populo meo, electo meo.

qui Babylonem percutiet

(11) Os 13, 4. – (19) 2 Cor 5, 17; Apc 21, 5.

21 Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

Israelem autem ex gratia liberabit

22 Non me invocasti Iacob, nec laborasti in me Israel.
23 Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, et victimis tuis non glorificasti me:
non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.
24 Non emisti mihi argento calamum, et adipe victimarum tuarum non inebriasti me.
Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.
25 Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor.
26 Reduc me in memoriam, et iudicemur simul: narra si quid habes ut iustificeris.
27 Pater tuus primus peccavit, et interpretes tui prævaricati sunt in me.
28 Et contaminavi principes sanctos, dedi ad internecionem Iacob, et Israel in blasphemiam.

ac spiritu suo perfundet

44 1 Et nunc audi Iacob serve meus, et Israel quem elegi:
2 Hæc dicit Dominus faciens et formans te, ab utero auxiliator tuus:
noli timere serve meus Iacob, et rectissime, quem elegi.
3 Effundam enim aquas super sitientem, et fluenta super aridam:
effundam spiritum meum super semen tuum, et benedictionem meam super stirpem tuam.
4 Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta præterfluentes aquas.
5 Iste dicet: Domini ego sum: et ille vocabit in nomine Iacob,
et hic scribet manu sua: Domino: et in nomine Israel assimilabitur.

---

(2) Ir 30, 10; 46, 27.

5. Liberatio spiritualis quoque est, 44, 6—23

Dominus, Deus verus

6 Hæc dicit Dominus rex Israel, et redemptor eius Dominus exercituum:
Ego primus, et ego novissimus, et absque me non est Deus.
7 Quis similis mei? vocet, et annuntiet: et ordinem exponat mihi,
ex quo constitui populum antiquum: ventura et quæ futura sunt annuntient eis.
8 Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci, et annuntiavi: vos estis testes mei.
Numquid est Deus absque me, et formator, quem ego non noverim?

non dii falsi

9 Plastæ idoli omnes nihil sunt, et amantissima eorum non proderunt eis, ipsi sunt testes
eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur.
10 Quis formavit Deum, et sculptile
conflavit ad nihil utile?
11 Ecce omnes participes
eius confundentur: fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt et pavebunt, et confundentur simul.
12 Faber ferrarius lima operatus
est: in prunis, et in malleis formavit illud, et operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriet et
deficiet, non bibet aquam, et lassescet.
13 Artifex
lignarius extendit normam, formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, et in circino tornavit illud: et fecit imaginem viri quasi speciosum
hominem habitantem in domo.
14 Succidit cedros,
tulit ilicem, et quercum, quæ steterat inter ligna
saltus: plantavit pinum, quam pluvia nutrivit.
15 Et
facta est hominibus in focum: sumpsit ex eis, et calefactus est: et succendit, et coxit panes: de reliquo autem operatus est deum, et adoravit: fecit
sculptile, et curvatus est ante illud.
16 Medium
eius combussit igni, et de medio eius carnes comedit: coxit pulmentum, et saturatus est, et cale-

---

(6) Sup 41, 4; Inf 48, 12; Apc 1, 17; 22, 13. — (12) Sap 13, 11.

factus est, et dixit: Vah, calefactus sum, vidi fo-
cum. 17 Reliquum autem eius deum fecit et sculp-
tile sibi: curvatur ante illud, et adorat illud, et
obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es
tu. 18 Nescierunt, neque intellexerunt: obliti enim
sunt ne videant oculi eorum, et ne intelligant corde
suo. 19 Non recogitant in mente sua, neque cog-
noscunt, neque sentiunt, ut dicant: Medietatem
eius combussi igni, et coxi super carbones eius
panes: coxi carnes et comedi, et de reliquo eius
idolum faciam? ante truncum ligni procidam?
20 Pars eius cinis est: cor insipiens adoravit illud,
et non liberabit animam suam, neque dicet: Forte
mendacium est in dextera mea.

populum a peccatis liberat

21 Memento horum Iacob, et Israel, quoniam servus meus es tu.
Formavi te, servus meus es tu Israel, ne obliviscaris mei.
22 Delevi ut nubem iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.
23 Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus: iubilate extrema terræ,
resonate montes laudationem, saltus et omne lignum eius;
quoniam redemit Dominus Iacob, et Israel gloriabitur.

6. Cyrus minister Domini est, 44, 24—45, 25

Voluntatem Domini complet

24 Hæc dicit Dominus redemptor tuus, et formator tuus ex utero:
Ego sum Dominus, faciens omnia,
extendens cælos solus, stabiliens terram, et nullus mecum.
25 Irrita faciens signa divinorum, et ariolos in furorem vertens.
Convertens sapientes retrorsum: et scientiam eorum stultam faciens.
26 Suscitans verbum servi sui, et consilium nuntiorum suorum complens.

Qui dico Ierusalem: Habitaberis; et civitatibus Iuda: Ædificabimini, et deserta eius suscitabo.
27 Qui dico profundo: Desolare, et flumina tua arefaciam.
28 Qui dico Cyro: Pastor meus es, et omnem voluntatem meam complebis.
Qui dico Ierusalem: Ædificaberis; et templo: Fundaberis.

45 1 Hæc dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, — a Domino victor creatur
ut subiiciam ante faciem eius gentes, et dorsa regum vertam,
et aperiam coram eo ianuas, et portæ non claudentur.
2 Ego ante te ibo: et gloriosos terræ humiliabo:
portas æreas conteram, et vectes ferreos confringam.
3 Et dabo tibi thesauros absconditos, et arcana secretorum:
ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israel.
4 Propter servum meum Iacob, et Israel electum meum,
et vocavi te nomine tuo: assimilavi te, et non cognovisti me.
5 Ego Dominus, et non est amplius: extra me non est Deus: accinxi te, et non cognovisti me:
6 Ut sciant hi, qui ab ortu solis, et qui ab occidente,
quoniam absque me non est: Ego Dominus, et non est alter,
7 formans lucem, et creans tenebras, faciens pacem, et creans malum:
ego Dominus faciens omnia hæc.

8 Rorate cæli desuper, et nubes pluant iustum: — suspirante vate
aperiatur terra, et germinet salvatorem:
et iustitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum.

captivos Ierosolyma dimittet

9 Væ qui contradicit fictori suo, testa de samiis terræ:
numquid dicet lutum figulo suo: Quid facis, et opus tuum absque manibus est?
10 Væ qui dicit patri: Quid generas? et mulieri: Quid parturis?
11 Hæc dicit Dominus sanctus Israel plastes eius:
Ventura interrogate me, super filios meos, et super opus manuum mearum mandate mihi.
12 Ego feci terram, et hominem super eam creavi ego:
manus meæ tetenderunt cælos, et omni militiæ eorum mandavi.
13 Ego suscitavi eum ad iustitiam, et omnes vias eius dirigam:
ipse ædificabit civitatem meam, et captivitatem meam dimittet,
non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.

quorum Deum devicti agnoscent

14 Hæc dicit Dominus: Labor Ægypti, et negotiatio Æthiopiæ,
et Sabaim viri sublimes ad te transibunt, et tui erunt:
Post te ambulabunt, vincti manicis pergent:
et te adorabunt, teque deprecabuntur:
Tantum in te est Deus, et non est absque te Deus.
15 Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.
16 Confusi sunt, et erubuerunt omnes: simul abierunt in confusionem fabricatores errorum.
17 Israel salvatus est in Domino salute æterna:
non confundemini, et non erubescetis usque in sæculum sæculi.
18 Quia hæc dicit Dominus creans cælos, ipse Deus
formans terram, et faciens eam, ipse plastes eius:

(9) Ir 18, 6; Rom 9, 20.

non in vanum creavit eam: ut habitaretur,
formavit eam:
Ego Dominus, et non est alius.
19 Non in abscondito locutus sum in loco terræ
tenebroso:
non dixi semini Iacob: Frustra quærite me;
ego Dominus loquens iustitiam, annuntians
recta.
20 Congregamini, et venite, et accedite simul
qui salvati estis ex gentibus:
nescierunt qui levant lignum sculpturæ suæ,
et rogant Deum non salvantem.
21 Annuntiate, et venite, et consiliamini simul:
quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc prædixit illud?
numquid non ego Dominus, et non est ultra
Deus absque me?
Deus iustus, et salvans non est præter me.
22 Convertimini ad me, et salvi eritis omnes
fines terræ:
quia ego Deus, et non est alius.
23 In memetipso iuravi, egredietur de ore meo
iustitiæ verbum, et non revertetur:
quia mihi curvabitur omne genu, et iurabit
omnis lingua.
24 Ergo in Domino, dicet, meæ sunt iustitiæ
et imperium:
ad eum venient, et confundentur omnes qui
repugnant ei.
25 In Domino iustificabitur, et laudabitur omne
semen Israel.

et omnes gentes adorabunt

7. Dii cultores suos non servant, 46, 1—13

46 1 Confractus est Bel, contritus est Nabo:
facta sunt simulacra eorum bestiis et iumentis,
onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem.

Dii Babylonii conterentur

---

(23) Rom 14, 11; Phlp 2, 10.

2 Contabuerunt, et contrita sunt simul: non potuerunt salvare portantem, et anima eorum in captivitatem ibit.

Dominus Israelem salvabit

3 Audite me domus Iacob, et omne residuum domus Israel,
qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva.
4 Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego portabo:
ego feci, et ego feram: ego portabo, et salvabo.

idola imbecilla sunt

5 Cui assimilastis me, et adæquastis, et comparastis me, et fecistis similem?
6 Qui confertis aurum de sacculo, et argentum statera ponderatis:
conducentes aurificem, ut faciat deum: et procidunt, et adorant.
7 Portant illum in humeris gestantes, et ponentes in loco suo: et stabit, ac de loco suo non movebitur;
sed et cum clamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.

Dominus solus est Deus omniscius et omnipotens

8 Mementote istud, et confundamini: redite prævaricatores ad cor.
9 Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus,
et non est ultra Deus, nec est similis mei:
10 Annuntians ab exordio novissimum, et ab initio quæ necdum facta sunt,
dicens: Consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet:
11 Vocans ab oriente avem, et de terra longinqua virum voluntatis meæ;
et locutus sum, et adducam illud: creavi, et faciam illud.

qui in Sion salutem dabit

12 Audite me duro corde, qui longe estis a iustitia.

(7) Bar 6, 25.

13 Prope feci iustitiam meam, non elongabitur,
et salus mea non morabitur.
Dabo in Sion salutem, et in Israel gloriam meam.

8. Casus Babylonis inevitabilis est, 47, 1—15

47 1 Descende, sede in pulvere virgo filia Babylon, Babylon valde humiliabitur
sede in terra: non est solium filiæ Chaldæorum,
quia ultra non vocaberis mollis et tenera.
2 Tolle molam, et mole farinam:
denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina.
3 Revelabitur ignominia tua, et videbitur opprobrium tuum:
ultionem capiam, et non resistet mihi homo.
4 Redemptor noster, Dominus exercituum nomen illius, sanctus Israel.
5 Sede tacens, et intra in tenebras filia Chaldæorum:
quia non vocaberis ultra domina regnorum.

6 Iratus sum super populum meum, contaminavi hereditatem meam, et dedi eos in manu tua: propter crudelitatem et superbiam
non posuisti eis misericordias: super senem aggravasti iugum tuum valde.
7 Et dixisti: In sempiternum ero domina: non posuisti hæc super cor tuum, neque recordata es novissimi tui.
8 Et nunc audi hæc delicata, et habitans confidenter, quæ dicis in corde tuo:
Ego sum, et non est præter me amplius: non sedebo vidua, et ignorabo sterilitatem.
9 Venient tibi duo hæc subito in die una, sterilitas et viduitas;
universa venerunt super te, propter multitudinem maleficiorum tuorum, et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem.

---

(3) Nah 3, 5. — (8) Apc 18, 7. — (9) Inf 51, 19.

10 Et fiduciam habuisti in malitia tua, et dixisti: Non est qui videat me.
Sapientia tua et scientia tua hæc decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, et præter me non est altera.

casum suum evitare nequit

11 Veniet super te malum, et nescies ortum eius: et irruet super te calamitas, quam non poteris expiare:
veniet super te repente miseria, quam nescies.
12 Sta cum incantatoribus tuis, et cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua,
si forte quid prosit tibi, aut si possis fieri fortior.
13 Defecisti in multitudine consiliorum tuorum:
stent, et salvent te augures cæli,
qui contemplabantur sidera, et supputabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi.
14 Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos: non liberabunt animam suam de manu flammæ:
non sunt prunæ, quibus calefiant, nec focus, ut sedeant ad eum.
15 Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras:
negotiatores tui ab adolescentia tua,
unusquisque in via sua erraverunt: non est qui salvet te.

9. Israel liberandus admonetur, 48, 1—22

Propter semetipsum Dominus populum durum servat

48 1 Audite hæc domus Iacob, qui vocamini
nomine Israel, et de aquis Iuda existis, qui
iuratis in nomine Domini, et Dei Israel recorda-
mini non in veritate, neque in iustitia. 2 De civi-
tate enim sancta vocati sunt, et super Deum Israel
constabiliti sunt: Dominus exercituum nomen eius.
3 Priora ex tunc annuntiavi, et ex ore meo ex-
ierunt, et audita feci ea: repente operatus sum,
et venerunt. 4 Scivi enim quia durus es tu, et
nervus ferreus cervix tua, et frons tua ærea. 5 Præ-
dixi tibi ex tunc: antequam venirent indicavi tibi,

ne forte diceres: Idola mea fecerunt hæc, et sculp-
tilia mea, et conflatilia mandaverunt ista. 6 Quæ
audisti, vide omnia: vos autem num annuntiastis?
Audita feci tibi nova ex tunc, et conservata sunt
quæ nescis: 7 nunc creata sunt, et non ex tunc:
et ante diem, et non audisti ea, ne forte dicas:
Ecce ego cognovi ea. 8 Neque audisti, neque cog-
novisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio
enim quia prævaricans prævaricaberis, et trans-
gressorem ex utero vocavi te. 9 Propter nomen
meum longe faciam furorem meum: et laude mea
infrenabo te, ne intereas. 10 Ecce excoxi te, sed
non quasi argentum, elegi te in camino pauper-
tatis. 11 Propter me, propter me faciam, ut non
blasphemer: et gloriam meam alteri non dabo.

12 Audi me Iacob, et Israel quem ego voco: ego
ipse, ego primus, et ego novissimus. 13 Manus
quoque mea fundavit terram, et dextera mea mensa
est cælos: ego vocabo eos, et stabunt simul.
14 Congregamini omnes vos, et audite: quis de eis
annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum, faciet vo-
luntatem suam in Babylone, et brachium suum in
Chaldæis. 15 Ego ego locutus sum, et vocavi eum:
adduxi eum, et directa est via eius. 16 Accedite
ad me, et audite hoc: non a principio in abscon-
dito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi
eram: et nunc Dominus Deus misit me, et spi-
ritus eius.

ei liberatorem mittet

17 Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus
Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia,
gubernans te in via, qua ambulas. 18 Utinam at-
tendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen
pax tua, et iustitia tua sicut gurgites maris; 19 et
fuisset quasi arena semen tuum, et stirps uteri tui
ut lapilli eius: non interisset, et non fuisset attri-
tum nomen eius a facie mea.

viam pacis et iustitiæ docet

20 Egredimini de Babylone, fugite a Chaldæis,
in voce exsultationis annuntiate: auditum facite

redemptionem afferet

---

(11) Sup 42, 8. — (12) Sup 41, 4; 44, 6. — (20) Ir 51, 6.

hoc, et efferte illud usque ad extrema terræ. Dicite: Redemit Dominus servum suum Iacob. 21 Non sitierunt in deserto, cum educeret eos: aquam de petra produxit eis, et scidit petram, et fluxerunt aquæ.

versus intercalaris

22 Non est pax impiis, dicit Dominus.

II. Vaticinia de redemptione per Messiam, 49, 1—57, 21

1. Messias laboribus consumptus, 49, 1—13

Lux et salus gentium

49 1 Audite insulæ, et attendite populi de longe:
Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.
2 Et posuit os meum quasi gladium acutum: in umbra manus suæ protexit me,
et posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me.
3 Et dixit mihi: Servus meus es tu Israel, quia in te gloriabor.
4 Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa, et vane fortitudinem meam consumpsi:
ergo iudicium meum cum Domino, et opus meum cum Deo meo.
5 Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero servum sibi,
ut reducam Iacob ad eum, et Israel non congregabitur:
et glorificatus sum in oculis Domini, et Deus meus factus est fortitudo mea.
6 Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Iacob, et fæces Israel convertendas:
Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.

restitutor Israel

7 Hæc dicit Dominus redemptor Israel, sanctus eius,

---

(21) Ex 17, 6; Nm 20, 11. - (22) Inf 57, 21. — (2) Inf 51, 16. — (6) Sup 42, 6; Act 13, 47.

ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem, ad servum dominorum:
Reges videbunt, et consurgent principes, et adorabunt
propter Dominum, quia fidelis est, et sanctum Israel qui elegit te.
8 Hæc dicit Dominus:
In tempore placito exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tui:
et servavi te, et dedi te in fœdus populi,
ut suscitares terram, et possideres hereditates dissipatas:
9 ut diceres his, qui vincti sunt: Exite: et his, qui in tenebris: Revelamini.
Super vias pascentur, et in omnibus planis pascua eorum.
10 Non esurient, neque sitient, et non percutiet eos æstus et sol:
quia miserator eorum reget eos, et ad fontes aquarum potabit eos.
11 Et ponam omnes montes meos in viam, et semitæ meæ exaltabuntur.
12 Ecce isti de longe venient,
et ecce illi ab aquilone et mari, et isti de terra australi.

13 Laudate cæli, et exsulta terra, iubilate montes laudem: laus Domini
quia consolatus est Dominus populum suum,
et pauperum suorum miserebitur.

2. Dominus Sionem consolatur, 49, 14—50, 3

14 Et dixit Sion: Dereliquit me Dominus, et Dominus oblitus est mei. Destructa ædificabitur
15 Numquid oblivisci potest mulier infantem suum,
ut non misereatur filio uteri sui?
et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.

---

(8) 2 Cor 6, 2. — (10) Apc 7, 16.

16 Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui
coram oculis meis semper.
17 Venerunt structores tui: destruentes te, et
dissipantes a te exibunt.

deserta habitabitur

18 Leva in circuitu oculos tuos, et vide, omnes
isti congregati sunt, venerunt tibi:
vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut
ornamento vestieris, et circumdabis tibi
eos quasi sponsa.
19 Quia deserta tua, et solitudines tuæ, et terra
ruinæ tuæ
nunc angusta erunt præ habitatoribus, et longe
fugabuntur qui absorbebant te.
20 Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis
tuæ:
Angustus est mihi locus, fac spatium mihi ut
habitem.
21 Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos?
ego sterilis, et non pariens, transmigrata, et
captiva: et istos quis enutrivit?
ego destituta et sola: et isti ubi erant?

despecta a gentibus honorabitur

22 Hæc dicit Dominus Deus:
Ecce levabo ad gentes manum meam, et ad
populos exaltabo signum meum.
Et afferent filios tuos in ulnis, et filias tuas
super humeros portabunt.
23 Et erunt reges nutricii tui, et reginæ nutrices
tuæ:
vultu in terram demisso adorabunt te, et pulverem pedum tuorum lingent.
Et scies quia ego Dominus, super quo non
confundentur qui exspectant eum.
24 Numquid tolletur a forti præda? aut quod
captum fuerit a robusto, salvum esse poterit?

captiva redimetur

25 Quia hæc dicit Dominus:
Equidem, et captivitas a forti tolletur: et quod
ablatum fuerit a robusto, salvabitur.

(18) Inf 60, 4.

Eos vero, qui iudicaverunt te, ego iudicabo,
et filios tuos ego salvabo.
26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis: et quasi
musto, sanguine suo inebriabuntur:
et sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans
te, et redemptor tuus fortis Iacob.

50 1 Hæc dicit Dominus: — dimissa recipietur
Quis est hic liber repudii matris vestræ,
quo dimisi eam?
aut quis est creditor meus, cui vendidi vos?
ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, et
in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.
2 Quia veni, et non erat vir: vocavi, et non
erat qui audiret.
Numquid abbreviata et parvula facta est manus
mea, ut non possim redimere? aut non est
in me virtus ad liberandum?
Ecce in increpatione mea desertum faciam mare,
ponam flumina in siccum:
computrescent pisces sine aqua, et morientur
in siti.
3 Induam cælos tenebris, et saccum ponam
operimentum eorum.

3. Messias adversitatibus non fractus, 50, 4—11

4 Dominus dedit mihi linguam eruditam ut sciam — Obœdiens
sustentare eum, qui lassus est verbo:
erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.
5 Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem
non contradico: retrorsum non abii.
6 Corpus meum dedi percutientibus, et genas — patiens
meas vellentibus: faciem meam non averti
ab increpantibus, et conspuentibus in me.
7 Dominus Deus auxiliator meus, ideo non — Domino confidens
sum confusus:
ideo posui faciem meam ut petram durissimam,
et scio quoniam non confundar.

(2) Inf 59, 1. — (6) Mt 26, 67.

8 Iuxta est qui iustificat me, quis contradicet mihi? stemus simul,
quis est adversarius meus? accedat ad me.
9 Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est qui condemnet me?
Ecce omnes quasi vestimentum conterentur,
tinea comedet eos.

pios consolatur

10 Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui?
qui ambulavit in tenebris, et non est lumen ei, speret in nomine Domini, et innitatur super Deum suum.

impiis comminatur

11 Ecce vos omnes accendentes ignem accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis, quas succendistis:
de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

4. Dominus Sionem certo salvabit, 51, 1—52, 12

Promissionem Domini exspectet

51 1 Audite me qui sequimini quod iustum est, et quæritis Dominum:
attendite ad petram unde excisi estis, et ad cavernam laci, de qua præcisi estis.
2 Attendite ad Abraham patrem vestrum, et ad Saram, quæ peperit vos:
quia unum vocavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi eum.
3 Consolabitur ergo Dominus Sion, et consolabitur omnes ruinas eius:
et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem eius quasi hortum Domini.
Gaudium et lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, et vox laudis.
4 Attendite ad me popule meus, et tribus mea me audite:
quia lex a me exiet, et iudicium meum in lucem populorum requiescet.

---

(8) Rom 8, 33.

5 Prope est iustus meus, egressus est salvator meus,
et brachia mea populos iudicabunt:
me insulæ exspectabunt, et brachium meum sustinebunt.
6 Levate in cælum oculos vestros, et videte sub terra deorsum:
quia cæli sicut fumus liquescent, et terra sicut vestimentum atteretur,
et habitatores eius sicut hæc interibunt:
Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficiet.
7 Audite me qui scitis iustum, populus meus lex mea in corde eorum:
nolite timere opprobrium hominum, et blasphemias eorum ne metuatis.
8 Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: et sicut lanam, sic devorabit eos tinea:
Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generationes generationum.

9 Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium Domini: (redemptos a Domino videbit)
consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus sæculorum.
Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem?
10 Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis:
qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati?
11 Et nunc qui redempti sunt a Domino, revertentur, et venient in Sion laudantes, et lætitia sempiterna super capita eorum,
gaudium et lætitiam tenebunt, fugiet dolor et gemitus.

12 Ego, ego ipse consolabor vos: quis tu ut timeres (Domino Deo confidat)

(6) Ps 36, 39. — (10) Ex 14, 21.

ab homine mortali, et a filio hominis, qui
quasi fænum ita arescet?
13 Et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit cælos, et fundavit terram:
et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius, qui te tribulabat,
et paraverat ad perdendum: ubi nunc est furor tribulantis?
14 Cito veniet gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis eius.
15 Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, et intumescunt fluctus eius:
Dominus exercituum nomen meum.
16 Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meæ protexi te,
ut plantes cælos, et fundes terram: et dicas ad Sion: Populus meus es tu.

ex humilitate extolletur

17 Elevare, elevare, consurge Ierusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem iræ eius:
usque ad fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad fæces.
18 Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis, quos genuit:
et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis, quos enutrivit.
19 Duo sunt quæ occurrerunt tibi: quis contristabitur super te?
vastitas, et contritio, et fames, et gladius, quis consolabitur te?
20 Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus:
pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.
21 Idcirco audi hoc paupercula, et ebria non a vino.
22 Hæc dicit dominator tuus Dominus, et Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo:

---

(16) Sup 49, 2. — (19) Sup 47, 9.

Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adiicies ut bibas illum ultra.

23 Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt, et dixerunt animæ tuæ: Incurvare, ut transeamus:
et posuisti ut terram corpus tuum, et quasi viam transeuntibus.

52 1 Consurge, consurge, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Ierusalem civitas sancti: gloria coronabitur
quia non adiiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et immundus.

2 Excutere de pulvere, consurge; sede Ierusalem: solve vincula colli tui captiva filia Sion.

3 Quia hæc dicit Dominus: Gratis venumdati
estis, et sine argento redimemini. 4 Quia hæc
dicit Dominus Deus: In Ægyptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi: et Assur absque ulla causa calumniatus est eum.
5 Et numquid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominatores eius inique agunt, dicit Dominus, et iugiter tota
die nomen meum blasphematur. 6 Propter hoc
sciet populus meus nomen meum in die illa: quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum.

7 Quam pulchri super montes pedes annuntiantis et prædicantis pacem: de salute annuntiata gaudet
annuntiantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sion: Regnabit Deus tuus!

8 Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul laudabunt:
quia oculo ad oculum videbunt cum converterit Dominus Sion.

---

(4) Gn 46, 6. — (5) Ez 36, 20; Rom 2, 24. — (7) Nah 1, 15; Rom 10, 15.

9 Gaudete, et laudate simul deserta Ierusalem:
quia consolatus est Dominus populum suum,
redemit Ierusalem.
10 Paravit Dominus brachium sanctum suum in
oculis omnium gentium:
et videbunt omnes fines terræ salutare Dei
nostri.
11 Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite
tangere:
exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa
Domini.
12 Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga
properabitis:
præcedet enim vos Dominus, et congregabit
vos Deus Israel.

5. Messias humiliatus, patiens, glorificatus, 52, 13—53, 12

Antea inglorius, postea gloriosus

13 Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, et
elevabitur, et sublimis erit valde.
14 Sicut obstupuerunt super te multi,
sic inglorius erit inter viros aspectus eius, et
forma eius inter filios hominum.
15 Iste asperget gentes multas, super ipsum con-
tinebunt reges os suum:
quia quibus non est narratum de eo, viderunt:
et qui non audierunt, contemplati sunt.

despectus vir dolorum

53 1 Quis credidit auditui nostro? et bra-
chium Domini cui revelatum est?
2 Et ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut
radix de terra sitienti:
non est species ei, neque decor: et vidimus
eum, et non erat aspectus, et desidera-
vimus eum:
3 Despectum, et novissimum virorum, virum
dolorum, et scientem infirmitatem:

---

(10) Ps 97, 3. — (11) 2 Cor 6, 17. — (15) Rom 15, 21. — (1) Io 12, 38; Rom 10, 16. — (3) Mc 9, 11.

et quasi absconditus vultus eius et despectus,
unde nec reputavimus eum.

vulneratus propter iniquitates nostras

4 Vere languores nostros ipse tulit, et dolores
nostros ipse portavit:
et nos putavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo et humiliatum.
5 Ipse autem vulneratus est propter iniquitates
nostras, attritus est propter scelera nostra:
disciplina pacis nostræ super eum, et livore
eius sanati sumus.
6 Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit:
et posuit Dominus in eo iniquitatem omnium
nostrum.

voluntarie oblatus, mortuus et sepultus

7 Oblatus est quia ipse voluit, et non aperuit
os suum:
sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi
agnus coram tondente se obmutescet, et non
aperiet os suum.
8 De angustia, et de iudicio sublatus est: generationem eius quis enarrabit?
quia abscissus est de terra viventium: propter scelus populi mei percussi eum.
9 Et dabit impios pro sepultura, et divitem pro
morte sua:
eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus
fuerit in ore eius.

a Domino glorificatus

10 Et Dominus voluit conterere eum in infirmitate: si posuerit pro peccato animam suam,
videbit semen longævum, et voluntas Domini
in manu eius dirigetur.
11 Pro eo quod laboravit anima eius, videbit et
saturabitur:
in scientia sua iustificabit ipse iustus servus
meus multos, et iniquitates eorum ipse
portabit.

---

(4) Mt 8, 17. — (5) 1 Cor 15, 3. — (7) Mt 26, 63; Act 8, 32. — (9) 1 Ptr 2, 22; 1 Io 3, 5.

12 Ideo dispertiam ei plurimos: et fortium dividet spolia,
pro eo quod tradidit in mortem animam suam,
et cum sceleratis reputatus est:
et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus rogavit.

6. Dominus Sionem denuo secum iunget, 54, 1—17

Multos filios habebit

54 1 Lauda sterilis quæ non paris: decanta laudem, et hinni quæ non pariebas:
quoniam multi filii desertæ magis quam eius, quæ habet virum, dicit Dominus.
2 Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas:
longos fac funiculos tuos, et clavos tuos consolida.
3 Ad dexteram enim, et ad lævam penetrabis:
et semen tuum gentes hereditabit, et civitates desertas inhabitabit.

in novo fœdere pacis

4 Noli timere quia non confunderis, neque erubesces: non enim te pudebit,
quia confusionis adolescentiæ tuæ oblivisceris,
et opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius.
5 Quia dominabitur tui qui fecit te, Dominus exercituum nomen eius:
et redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terræ vocabitur.
6 Quia ut mulierem derelictam et mærentem spiritu vocavit te Dominus, et uxorem ab adolescentia abiectam, dixit Deus tuus.
7 Ad punctum in modico dereliqui te, et in miserationibus magnis congregabo te.
8 In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, et in misericordia sempiterna misertus sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

---

(12) Mc 15, 28; Lc 22, 37. — (1) Lc 23, 29; Gal 4, 27.
(5) Lc 1, 32.

9 Sicut in diebus Noe istud mihi est,
cui iuravi ne inducerem aquas Noe ultra supra terram: sic iuravi ut non irascar tibi, et non increpem te.
10 Montes enim commovebuntur, et colles contremiscent:
misericordia autem mea non recedet a te, et fœdus pacis meæ non movebitur: dixit miserator tuus Dominus.

11 Paupercula tempestate convulsa, absque ulla consolatione. gloriosa, iusta et secura erit
Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos,
et fundabo te in sapphiris,
12 et ponam iaspidem propugnacula tua: et portas tuas in lapides sculptos,
et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.
13 Universos filios tuos doctos a Domino: et multitudinem pacis filiis tuis.
14 Et in iustitia fundaberis:
recede procul a calumnia, quia non timebis:
et a pavore, quia non appropinquabit tibi.
15 Ecce accola veniet, qui non erat mecum, advena quondam tuus adiungetur tibi.
16 Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas,
et proferentem vas in opus suum, et ego creavi interfectorem ad disperdendum.
17 Omne vas, quod fictum est contra te, non dirigetur: et omnem linguam resistentem tibi in iudicio, iudicabis.
Hæc est hereditas servorum Domini, et iustitia eorum apud me, dicit Dominus.

7. Bona spiritualia novi fœderis, 55, 1—13

55 1 Omnes sitientes venite ad aquas: et qui non habetis argentum, properate, emite, et comedite: Gratis ea acquirunt

---

(9) Gn 9, 11. — (13) Io 6, 45. — (1) Sir 51, 33.

venite, emite absque argento, et absque ulla
commutatione vinum et lac.
2 Quare appenditis argentum non in panibus,
et laborem vestrum non in saturitate?
Audite audientes me, et comedite bonum, et
delectabitur in crassitudine anima vestra.
3 Inclinate aurem vestram, et venite ad me:
audite, et vivet anima vestra,
et feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias David fideles.
4 Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus.
5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: et
gentes, quæ te non cognoverunt, ad te
current
propter Dominum Deum tuum, et sanctum
Israel, quia glorificavit te.

qui ad Dominum convertuntur

6 Quærite Dominum, dum inveniri potest: invocate eum, dum prope est.
7 Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus
cogitationes suas,
et revertatur ad Dominum, et miserebitur eius,
et ad Deum nostrum: quoniam multus est ad
ignoscendum.
8 Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestræ: neque viæ vestræ, viæ meæ, dicit
Dominus.
9 Quia sicut exaltantur cæli a terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ a viis vestris, et cogitationes meæ a cogitationibus vestris.
10 Et quomodo descendit imber, et nix de cælo,
et illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram,
et infundit eam, et germinare eam facit, et
dat semen serenti, et panem comedenti:
11 Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore
meo: non revertetur ad me vacuum,
sed faciet quæcumque volui, et prosperabitur
in his, ad quæ misi illud.

(3) Act 13, 34.

12 Quia in lætitia egrediemini, et in pace deducemini:
montes et colles cantabunt coram vobis laudem,
et omnia ligna regionis plaudent manu. — suos in pace deducentem
13 Pro saliunca ascendet abies, et pro urtica crescet myrtus:
et erit Dominus nominatus in signum æternum, quod non auferetur.

8. Socii novi fœderis, 56, 1—8

56 1 Hæc dicit Dominus: Custodite iudicium, et facite iustitiam:
quia iuxta est salus mea ut veniat, et iustitia mea ut reveletur. — Omnes voluntatem Domini facientes
2 Beatus vir, qui facit hoc, et filius hominis, qui apprehendet istud:
custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.
3 Et non dicat filius advenæ, qui adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus a populo suo:
Et non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum.
4 Quia hæc dicit Dominus Eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, — etiam eunuchi
et elegerint quæ ego volui, et tenuerint fœdus meum:
5 Dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus:
nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.
6 Et filios advenæ, qui adhærent Domino, ut colant eum, et diligant nomen eius, — atque advenæ
ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud, et tenentem fœdus meum:
7 Adducam eos in montem sanctum meum, et lætificabo eos in domo orationis meæ:

(1) Sap 1, 1.

holocausta eorum, et victimæ eorum placebunt
mihi super altari meo: quia domus mea
domus orationis vocabitur cunctis populis.

non soli Israelitæ

8 Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos
Israel:
Adhuc congregabo ad eum congregatos eius.

9. Comminatio et consolatio Domini, 56, 9—57, 21

Præpositi perfidi punientur

9 Omnes bestiæ agri venite ad devorandum,
universæ bestiæ saltus.
10 Speculatores eius cæci omnes, nescierunt
universi:
canes muti non valentes latrare,
videntes vana, dormientes, et amantes somnia.
11 Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem:
ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt,
unusquisque ad avaritiam suam a summo
usque ad novissimum.
12 Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate:
et erit sicut hodie, sic et cras, et multo amplius.

57 1 Iustus perit, et non est qui recogitet in
corde suo:
et viri misericordiæ colliguntur, quia non est
qui intelligat,
a facie enim malitiæ collectus est iustus.
2 Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua.

et cultores idolorum confundentur

3 Vos autem accedite huc filii auguratricis: semen adulteri, et fornicariæ.
4 Super quem lusistis? super quem dilatastis
os, et eiecistis linguam?
numquid non vos filii scelesti, semen mendax?
5 qui consolamini in diis subter omne lignum
frondosum,

---

(7) Mt 21, 13; Mc 11, 17; Lc 19, 46.

immolantes parvulos in torrentibus, subter
eminentes petras?
6 In partibus torrentis pars tua, hæc est sors
tua:
et ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium.
Numquid super his non indignabor?
7 Super montem excelsum et sublimem posuisti
cubile tuum, et illuc ascendisti ut immo-
lares hostias.
8 Et post ostium, et retro postem posuisti me-
moriale tuum: quia iuxta me discoope-
ruisti, et suscepisti adulterum:
dilatasti cubile tuum, et pepigisti cum eis fœ-
dus: dilexisti stratum eorum manu aperta.
9 Et ornasti te regi unguento, et multiplicasti
pigmenta tua.
Misisti legatos tuos procul, et humiliata es
usque ad inferos.
10 In multitudine viæ tuæ laborasti: non dixisti:
Quiescam:
vitam manus tuæ invenisti, propterea non
rogasti.
11 Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es,
et mei non es recordata, neque cogitasti in
corde tuo?
quia ego tacens, et quasi non videns, et mei
oblita es.
12 Ego annuntiabo iustitiam tuam, et opera tua
non proderunt tibi.
13 Cum clamaveris, liberent te congregati tui,
et omnes eos auferet ventus, tollet aura:

Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit ter-
ram, et possidebit montem sanctum meum.
14 Et dicam: Viam facite, præbete iter, declinate
de semita, auferte offendicula de via po-
puli mei.
15 Quia hæc dicit Excelsus, et sublimis habitans
æternitatem: et sanctum nomen eius

contriti et humiles spiritu autem vivificabuntur

(14) Inf 62, 10.

in excelso et in sancto habitans, et cum contrito et humili spiritu:
ut vivificet spiritum humilium, et vivificet cor contritorum.
16 Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar:
quia spiritus a facie mea egredietur, et flatus ego faciam.
17 Propter iniquitatem avaritiæ eius iratus sum, et percussi eum:
abscondi a te faciem meam, et indignatus sum:
et abiit vagus in via cordis sui.
18 Vias eius vidi, et sanavi eum, et reduxi eum,
et reddidi consolationes ipsi, et lugentibus eius.
19 Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longe est, et qui prope, dixit Dominus, et sanavi eum.
20 Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, et redundant fluctus eius in conculcationem et lutum.
21 Non est pax impiis, dicit Dominus Deus.

versus intercalaris

III. Vaticinia de regno messianico, 58, 1—66, 24

1. Religio Deo placens, 58, 1—14

Non in observationibus pure externis

58 1 Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam,
et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Iacob peccata eorum.
2 Me etenim de die in diem quærunt, et scire vias meas volunt:
quasi gens, quæ iustitiam fecerit, et iudicium Dei sui non dereliquerit:
rogant me iudicia iustitiæ: appropinquare Deo volunt.
3 Quare ieiunavimus, et non aspexisti: humiliavimus animas nostras, et nescisti?

(21) Sup 48, 22.

Ecce in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra, et omnes debitores vestros repetitis.
4 Ecce ad lites et contentiones ieiunatis, et percutitis pugno impie.
Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester.
5 Numquid tale est ieiunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam?
numquid contorquere quasi circulum caput suum, et saccum et cinerem sternere?
numquid istud vocabis ieiunium, et diem acceptabilem Domino?

6 Nonne hoc est magis ieiunium, quod elegi? — sed in operibus misericordiæ consistit
dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes,
dimitte eos, qui confracti sunt, liberos, et omne onus dirumpe.
7 Frange esurienti panem tuum, et egenos, vagosque induc in domum tuam:
cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris.
8 Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur,
et anteibit faciem tuam iustitia tua, et gloria Domini colliget te.
9 Tunc invocabis, et Dominus exaudiet:
clamabis, et dicet: Ecce adsum.
Si abstuleris de medio tui catenam, et desieris extendere digitum, et loqui quod non prodest.
10 Cum effuderis esurienti animam tuam, et animam afflictam repleveris,
orietur in tenebris lux tua, et tenebræ tuæ erunt sicut meridies.
11 Et requiem tibi dabit Dominus semper,
et implebit splendoribus animam tuam, et ossa tua liberabit,
et eris quasi hortus irriguus, et sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.

(5) Zach 7, 5. — (7) Ez 18, 16; Mt 25, 35.

12 Et ædificabuntur in te deserta sæculorum: fundamenta generationis et generationis suscitabis:
et vocaberis ædificator sepium, avertens semitas in quietem.

atque in cultu divino

13 Si averteris a sabbato pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo,
et vocaveris sabbatum delicatum, et sanctum Domini gloriosum, et glorificaveris eum
dum non facis vias tuas, et non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem:
14 Tunc delectaberis super Domino, et sustollam te super altitudines terræ,
et cibabo te hereditate Iacob patris tui; os enim Domini locutum est.

2. Impedimenta et apparatus salutis, 59, 1—21

Salutem impediunt peccata

59 1 Ecce non est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat, neque aggravata est auris eius ut non exaudiat:
2 Sed iniquitates vestræ diviserunt inter vos et Deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret.
3 Manus enim vestræ pollutæ sunt sanguine, et digiti vestri iniquitate:
labia vestra locuta sunt mendacium, et lingua vestra iniquitatem fatur.
4 Non est qui invocet iustitiam, neque est qui iudicet vere:
sed confidunt in nihilo, et loquuntur vanitates:
conceperunt laborem, et pepererunt iniquitatem.
5 Ova aspidum ruperunt, et telas araneæ texuerunt:
qui comederit de ovis eorum, morietur: et quod confotum est, erumpet in regulum.

---

(12) Inf 61, 4. — (1) Nm 11, 23; Sup 50, 2. — (3) Sup 1, 15. — (4) Iob 15, 35.

6 Telæ eorum non erunt in vestimentum, neque
operientur operibus suis:
opera eorum opera inutilia, et opus iniquitatis
in manibus eorum.
7 Pedes eorum ad malum currunt, et festinant
ut effundant sanguinem innocentem:
cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas et contritio in viis eorum.
8 Viam pacis nescierunt, et non est iudicium in
gressibus eorum;
semitæ eorum incurvatæ sunt eis: omnis qui
calcat in eis, ignorat pacem.

9 Propter hoc elongatum est iudicium a nobis, quorum fit confessio
et non apprehendet nos iustitia:
exspectavimus lucem, et ecce tenebræ:
splendorem, et in tenebris ambulavimus.
10 Palpavimus sicut cæci parietem, et quasi absque oculis attrectavimus:
impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.
11 Rugiemus quasi ursi omnes, et quasi columbæ
meditantes gememus:
exspectavimus iudicium, et non est: salutem,
et elongata est a nobis.
12 Multiplicatæ sunt enim iniquitates nostræ coram
te, et peccata nostra responderunt nobis,
quia scelera nostra nobiscum, et iniquitates
nostras cognovimus,
13 peccare et mentiri contra Dominum: et aversi
sumus ne iremus post tergum Dei nostri,
ut loqueremur calumniam et transgressionem:
concepimus, et locuti sumus de corde verba
mendacii.
14 Et conversum est retrorsum iudicium, et iustitia longe stetit:
quia corruit in platea veritas, et æquitas non
potuit ingredi.

---

(7) Pr 1, 16; Rom 3, 15.

15 Et facta est veritas in oblivionem: et qui recessit a malo, prædæ patuit:
et vidit Dominus, et malum apparuit in oculis eius, quia non est iudicium.

eam adducet castigator impiorum et salvator pænitentium

16 et vidit quia non est vir: et aporiatus est, quia non est qui occurrat:
et salvavit sibi brachium suum, et iustitia eius ipsa confirmavit eum.
17 Indutus est iustitia ut lorica, et galea salutis in capite eius:
indutus est vestimentis ultionis, et opertus est quasi pallio zeli.
18 Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, et vicissitudinem inimicis suis: insulis vicem reddet.
19 Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini:
et qui ab ortu solis, gloriam eius:
cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:
20 et venerit Sion redemptor, et eis, qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Dominus.
21 Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus:
Spiritus meus, qui est in te, et verba mea, quæ posui in ore tuo,
non recedent de ore tuo, et de ore seminis tui,
et de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo et usque in sempiternum.

3. Ierusalem domina gentium felicissima. 60, 1—22

Gloria Domini orta

60 1 Surge illuminare Ierusalem: quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est.
2 Quia ecce tenebræ operient terram, et caligo populos:
super te autem orietur Dominus, et gloria eius in te videbitur.
3 Et ambulabunt gentes in lumine tuo, et reges in splendore ortus tui.

---

(17) Eph 6, 17; 1 Thes 5, 8. — (20) Rom 11, 26.

Iudæi ac gentiles cum divitiis advenientes

4 Leva in circuitu oculos tuos, et vide: omnes
isti congregati sunt, venerunt tibi:
filii tui de longe venient, et filiæ tuæ de latere
surgent.
5 Tunc videbis, et afflues, mirabitur et dilatabitur cor tuum
quando conversa fuerit ad te multitudo maris,
fortitudo gentium venerit tibi:
6 Inundatio camelorum operiet te, dromedarii
Madian et Epha:
omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et laudem Domino annuntiantes.
7 Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes
Nabaioth ministrabunt tibi:
offerentur super placabili altari meo, et domum maiestatis meæ glorificabo.
8 Qui sunt isti, qui ut nubes volant, et quasi
columbæ ad fenestras suas?
9 Me enim insulæ exspectant, et naves maris
in principio
ut adducam filios tuos de longe: argentum
eorum, et aurum eorum cum eis
nomini Domini Dei tui, et sancto Israel, quia
glorificavit te.

honos dominæ gentium

10 Et ædificabunt filii peregrinorum muros tuos,
et reges eorum ministrabunt tibi:
in indignatione enim mea percussi te: et in
reconciliatione mea misertus sum tui.
11 Et aperientur portæ tuæ iugiter: die ac nocte
non claudentur,
ut afferatur ad te fortitudo gentium, et reges
earum adducantur.
12 Gens enim et regnum, quod non servierit tibi,
peribit: et gentes solitudine vastabuntur.
13 Gloria Libani ad te veniet, abies et buxus,
et pinus simul
ad ornandum locum sanctificationis meæ, et
locum pedum meorum glorificabo.

(4) Sup 49, 18. — (11) Apc 21, 25.

14 Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te, et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi,
et vocabunt te civitatem Domini, Sion sancti Israel.
15 Pro eo quod fuisti derelicta, et odio habita,
et non erat qui per te transiret,
ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generationem et generationem:
16 et suges lac gentium, et mamilla regum lactaberis:
et scies quia ego Dominus salvans te, et redemptor tuus fortis Iacob.

splendor atque sanctitas eius

17 Pro ære afferam aurum, et pro ferro afferam argentum:
et pro lignis æs, et pro lapidibus ferrum:
et ponam visitationem tuam pacem, et præpositos tuos iustitiam.
18 Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vastitas et contritio in terminis tuis,
et occupabit salus muros tuos, et portas tuas laudatio.
19 Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem,
nec splendor lunæ illuminabit te:
sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam,
et Deus tuus in gloriam tuam.
20 Non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur:
quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam,
et complebuntur dies luctus tui.
21 Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum hereditabunt terram,
germen plantationis meæ, opus manus meæ ad glorificandum.
22 Minimus erit in mille, et parvulus in gentem fortissimam:
ego Dominus in tempore eius subito faciam istud.

(19) Apc 21, 23; 22, 5.

4. Messias largitor gratiæ ac gloriæ, 61, 1—11

Largitor gratiæ

61 1 Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me:
ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde,
et prædicarem captivis indulgentiam, et clausis apertionem:
2 Ut prædicarem annum placabilem Domino, et diem ultionis Deo nostro:
ut consolarer omnes lugentes: 3 ut ponerem lugentibus Sion:
et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mæroris:
et vocabuntur in ea fortes iustitiæ, plantatio Domini ad glorificandum.

largitor gloriæ

4 Et ædificabunt deserta a sæculo, et ruinas antiquas erigent,
et instaurabunt civitates desertas, dissipatas in generationem et generationem.
5 Et stabunt alieni, et pascent pecora vestra: et filii peregrinorum agricolæ et vinitores vestri erunt.
6 Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini:
Ministri Dei nostri, dicetur vobis:
Fortitudinem gentium comedetis, et in gloria earum superbietis.
7 Pro confusione vestra duplici, et rubore laudabunt partem suam:
propter hoc in terra sua duplicia possidebunt,
lætitia sempiterna erit eis.
8 Quia ego Dominus diligens iudicium, et odio habens rapinam in holocausto:
et dabo opus eorum in veritate, et fœdus perpetuum feriam eis.
9 Et scient in gentibus semen eorum, et germen eorum in medio populorum:

---

(1) Lc 4, 18. — (2) Mt 5, 5. — (4) Sup 58, 12.

omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia
isti sunt semen, cui benedixit Dominus.

Ierusalem in Domino Deo exsultat

10 Gaudens gaudebo in Domino, et exsultabit
anima mea in Deo meo:
quia induit me vestimentis salutis: et indumento iustitiæ circumdedit me,
quasi sponsum decoratum corona, et quasi
sponsam ornatam monilibus suis.
11 Sicut enim terra profert germen suum, et sicut
hortus semen suum germinat,
sic Dominus Deus germinabit iustitiam, et
laudem coram universis gentibus.

5. Certitudo salutis promissæ, 62, 1—12

Iterum a propheta nuntiatur

62 1 Propter Sion non tacebo, et propter Ierusalem non quiescam,
donec egrediatur ut splendor iustus eius, et
salvator eius ut lampas accendatur.
2 Et videbunt gentes iustum tuum, et cuncti
reges inclytum tuum:
et vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit.
3 Et eris corona gloriæ in manu Domini, et
diadema regni in manu Dei tui.
4 Non vocaberis ultra Derelicta: et terra tua
non vocabitur amplius Desolata:
sed vocaberis Voluntas mea in ea, et terra
tua inhabitata,
quia complacuit Domino in te: et terra tua
inhabitabitur.
5 Habitabit enim iuvenis cum virgine, et habitabunt in te filii tui.
Et gaudebit sponsus super sponsam, et gaudebit super te Deus tuus.

a Domino promittente exspectetur

6 Super muros tuos Ierusalem constitui custodes,
tota die, et tota nocte in perpetuum non tacebunt.
Qui reminiscimini Domini, ne taceatis,

7 et ne detis silentium ei, donec stabiliat, et donec ponat Ierusalem laudem in terra.
8 Iuravit Dominus in dextera sua, et in brachio fortitudinis suæ:
Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis: et si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti.
9 Quia qui congregant illud, comedent, et laudabunt Dominum:
et qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis.

10 Transite, transite per portas, præparate viam populo,
planum facite iter, eligite lapides, et elevate signum ad populos.
11 Ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ,
dicite filiæ Sion: Ecce salvator tuus venit:
ecce merces eius cum eo, et opus eius coram illo.
12 Et vocabunt eos, Populus sanctus, redempti a Domino.
Tu autem vocaberis: Quæsita civitas, et non Derelicta.

iam iamque appropinquat redemptio

6. **Messias inimicos regni sui conculcans, 63, 1—6**

63 1 Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?
iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ.
Ego, qui loquor iustitiam, et propugnator sum ad salvandum.
2 Quare ergo rubrum est indumentum tuum,
et vestimenta tua sicut calcantium in torculari?
3 Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum:
calcavi eos in furore meo, et conculcavi eos in ira mea:

Redemptor in die ultionis triumphabit

---

(10) Sup 57, 14. — (11) Zach 9, 9; Mt 21, 5. — (2) Apc 19, 13.

et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea, et omnia indumenta mea inquinavi.
4 Dies enim ultionis in corde meo annus redemptionis meæ venit.
5 Circumspexi, et non erat auxiliator:
quæsivi et non fuit qui adiuvaret:
et salvavit mihi brachium meum, et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.
6 Et conculcavi populos in furore meo, et inebriavi eos in indignatione mea,
et detraxi in terram virtutem eorum.

7. Gratiarum actio, petitio, confessio, 63, 7—64, 12

Recordatio beneficiorum antiquorum

7 Miserationum Domini recordabor, laudem Domini
super omnibus, quæ reddidit nobis Dominus,
et super multitudinem bonorum domui Israel,
quæ largitus est eis secundum indulgentiam suam, et secundum multitudinem misericordiarum suarum.
8 Et dixit: Verumtamen populus meus est, filii non negantes: et factus est eis salvator.
9 In omni tribulatione eorum non est tribulatus,
et angelus faciei eius salvavit eos:
in dilectione sua, et in indulgentia sua ipse redemit eos, et portavit eos, et elevavit eos cunctis diebus sæculi.
10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, et afflixerunt spiritum sancti eius:
et conversus est eis in inimicum, et ipse debellavit eos.
11 Et recordatus est dierum sæculi Moysi, et populi sui:.
Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui?
12 Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio maiestatis suæ, qui scidit aquas ante eos, ut faceret sibi nomen sempiternum:

(11) Ex 14, 29.

13 Qui eduxit eos per abyssos, quasi equum in
deserto non impingentem:
14 Quasi animal in campo descendens, spiritus
Domini ductor eius fuit:
sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi
nomen gloriæ.
15 Attende de cælo, et vide de habitaculo sancto implora-
tuo, et gloriæ tuæ: tio mise-
ubi est zelus tuus, et fortitudo tua, multitudo ricordiæ
viscerum tuorum, et miserationum tuarum?
super me continuerunt se.
16 Tu enim pater noster, et Abraham nescivit
nos, et Israel ignoravit nos:
tu Domine pater noster, redemptor noster, a
sæculo nomen tuum.
17 Quare errare nos fecisti Domine de viis tuis:
indurasti cor nostrum ne timeremus te?
convertere propter servos tuos, tribus here-
ditatis tuæ.
18 Quasi nihilum possederunt populum sanctum
tuum: hostes nostri conculcaverunt sanc-
tificationem tuam.
19 Facti sumus quasi in principio, cum non domi-
nareris nostri, neque invocaretur nomen
tuum super nos.

64 1 Utinam dirumperes cælos, et descende- desideri-
res: a facie tua montes defluerent. um reve-
2 Sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arde- lationis
rent igni, Domini
ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: a
facie tua gentes turbarentur.
3 Cum feceris mirabilia, non sustinebimus: de-
scendisti, et a facie tua montes defluxerunt.
4 A sæculo non audierunt, neque auribus perce-
perunt: oculus non vidit, Deus absque te,
quæ præparasti exspectantibus te.
5 Occurristi lætanti, et facienti iustitiam: in viis
tuis recordabuntur tui:

---

(15) Dt 26, 15; Bar 2, 16. — (4) 1 Cor 2, 9.

confessio peccatorum

ecce tu iratus es, et peccavimus: in ipsis fuimus semper, et salvabimur.
6 Et facti sumus ut immundus omnes nos, et quasi pannus menstruatæ universæ iustitiæ nostræ:
et cecidimus quasi folium universi, et iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos.
7 Non est qui invocet nomen tuum: qui consurgat, et teneat te:
abscondisti faciem tuam a nobis, et allisisti nos in manu iniquitatis nostræ.

petitio veniæ

8 Et nunc Domine, pater noster es tu, nos vero lutum:
et fictor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos.
9 Ne irascaris Domine satis, et ne ultra memineris iniquitatis nostræ:
ecce respice, populus tuus omnes nos.
10 Civitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta facta est, Ierusalem desolata est.
11 Domus sanctificationis nostræ, et gloriæ nostræ, ubi laudaverunt te patres nostri,
facta est in exustionem ignis, et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas.
12 Numquid super his continebis te Domine,
tacebis, et affliges nos vehementer?

8. Sortes credentium et incredulorum, 65, 1—25

Fides gentilium et incredulitas Iudæorum

65 1 Quæsierunt me qui ante non interrogabant, invenerunt qui non quæsierunt me.
Dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non invocabat nomen meum.
2 Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas.
3 Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper:

---

(9) Ps 78, 8. — (1) Rom 10, 20.

qui immolant in hortis, et sacrificant super lateres:
4 qui habitant in sepulcris, et in delubris idolorum dormiunt:
qui comedunt carnem suillam, et ius profanum in vasis eorum.
5 Qui dicunt: Recede a me, non appropinques mihi, quia immundus es:
isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die.
6 Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddam et retribuam in sinum eorum
7 iniquitates vestras, et iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus,
qui sacrificaverunt super montes, et super colles exprobraverunt mihi,
et remetiar opus eorum primum in sinu eorum.

8 Hæc dicit Dominus: Quomodo si inveniatur granum in botro, merces piorum et pœna impiorum
et dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est:
sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum.
9 Et educam de Iacob semen, et de Iuda possidentem montes meos:
et hereditabunt eam electi mei, et servi mei habitabunt ibi.
10 Et erunt campestria in caulas gregum, et vallis Achor in cubile armentorum
populo meo qui requisierunt me.
11 Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui obliti estis montem sanctum meum,
qui ponitis Fortunæ mensam, et libatis super eam.
12 Numerabo vos in gladio, et omnes in cæde corruetis:
pro eo quod vocavi, et non respondistis: locutus sum, et non audistis:

(12) Pr 1, 24; Inf 66, 4; Ir 7, 13.

et faciebatis malum in oculis meis, et quæ nolui elegistis.
13 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus:
Ecce servi mei comedent, et vos esurietis,
ecce servi mei bibent, et vos sitietis:
14 Ecce servi mei lætabuntur, et vos confundemini:
Ecce servi mei laudabunt præ exsultatione cordis,
et vos clamabitis præ dolore cordis, et præ contritione spiritus ululabitis.
15 Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis:
et interficiet te Dominus Deus, et servos suos vocabit nomine alio.
16 In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen:
et qui iurat in terra, iurabit in Deo amen:
quia oblivioni traditæ sunt angustiæ priores,
et quia absconditæ sunt ab oculis meis.

felicitas electorum Domini

17 Ecce enim ego creo cælos novos, et terram novam: et non erunt in memoria priora, et non ascendent super cor.
18 Sed gaudebitis et exsultabitis usque in sempiternum in his, quæ ego creo:
quia ecce ego creo Ierusalem exsultationem,
et populum eius gaudium.
19 Et exsultabo in Ierusalem, et gaudebo in populo meo:
et non audietur in eo ultra vox fletus et vox clamoris.
20 Non erit ibi amplius infans dierum, et senex qui non impleat dies suos:
quoniam puer centum annorum morietur, et peccator centum annorum maledictus erit.
21 Et ædificabunt domos, et habitabunt: et plantabunt vineas, et comedent fructus earum.

---

(17) Inf 66, 22; Apc 21, 1.

22 Non ædificabunt, et alius habitabit: non plantabunt, et alius comedet:
secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei, et opera manuum eorum inveterabunt:
23 electi mei non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione:
quia semen benedictorum Domini est, et nepotes eorum cum eis.
24 Eritque antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.
25 Lupus et agnus pascentur simul, leo et bos comedent paleas:
et serpenti pulvis panis eius:
non nocebunt, neque occident in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

9. Natura regni messianici, 66, 1—24

66 1 Hæc dicit Dominus: Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum:
quæ est ista Domus, quam ædificabitis mihi?
et quis est iste locus quietis meæ?

Cultus non externus sed internus

2 Omnia hæc manus mea fecit, et facta sunt universa ista, dicit Dominus;
ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et trementem sermones meos?
3 Qui immolat bovem, quasi qui interficiat virum: qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem:
qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat: qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo.
Hæc omnia elegerunt in viis suis, et in abominationibus suis anima eorum delectata est.
4 Unde et ego eligam illusiones eorum: et quæ timebant, adducam eis:
quia vocavi, et non erat qui responderet: locutus sum, et non audierunt:

---

(24) Ps 31, 5. — (25) Sup 11, 6. — (1) Act 7, 49. — (4) Pr 1, 24; Sup 65, 12; Ir 7, 13.

feceruntque malum in oculis meis, et quæ nolui elegerunt.

initium mirabile

5 Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius:
dixerunt fratres vestri odientes vos, et abiicientes propter nomen meum:
glorificetur Dominus, et videbimus in lætitia vestra: ipsi autem confundentur.
6 Vox populi de civitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.
7 Antequam parturiret, peperit: antequam veniret partus eius, peperit masculum.
8 Quis audivit umquam tale? et quis vidit huic simile?
numquid parturiet terra in die una? aut parietur gens simul,
quia parturivit et peperit Sion filios suos?
9 Numquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus?
si ego, qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus?

deliciæ bonorum

10 Lætamini cum Ierusalem, et exsultate in ea omnes qui diligitis eam: gaudete cum ea gaudio universi, qui lugetis super eam
11 ut sugatis, et repleamini ab ubere consolationis eius: ut mulgeatis, et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius.
12 Quia hæc dicit Dominus:
Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, et quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis:
ad ubera portabimini, et super genua blandientur vobis.
13 Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Ierusalem consolabimini.
14 Videbitis, et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt,
et cognoscetur manus Domini servis eius, et indignabitur inimicis suis.

15 Quia ecce Dominus in igne veniet, et quasi turbo quadrigæ eius:
reddere in indignatione furorem suum, et increpationem suam in flamma ignis:
16 quia in igne Dominus diiudicabit, et in gladio suo ad omnem carnem, et multiplicabuntur interfecti a Domino,
17 qui sanctificabantur, et mundos se putabant
in hortis post ianuam intrinsecus,
qui comedebant carnem suillam, et abominationem et murem: simul consumentur, dicit Dominus.

consumptio malorum

18 Ego autem opera eorum, et cogitationes eorum: venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis: et venient et videbunt gloriam meam.

unio gentilium et Iudæorum

19 Et ponam in eis signum, et mittam ex eis,
qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Africam,
et Lydiam tendentes sagittam: in Italiam et Græciam, ad insulas longe, ad eos, qui non audierunt
de me, et non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus, 20 et adducent
omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum
Domino in equis, et in quadrigis, et in lecticis, et
in mulis, et in carrucis, ad montem sanctum meum
Ierusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii
Israel munus in vase mundo in domum Domini.
21 Et assumam ex eis in sacerdotes, et levitas,
dicit Dominus: 22 Quia sicut cæli novi, et terra
nova, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus: sic stabit semen vestrum, et nomen vestrum.

gloria et ignominia æterna

23 Et erit mensis ex mense, et sabbatum ex
sabbato: veniet omnis caro ut adoret coram facie
mea, dicit Dominus. 24 Et egredientur, et videbunt cadavera virorum, qui prævaricati sunt in me:
vermis eorum non morietur, et ignis eorum non
exstinguetur: et erunt usque ad satietatem visionis
omni carni.

---

(22) Apc 21, 1. — (24) Mc 9, 45.

PROPHETIA IEREMIÆ

EXORDIUM

Missio Ieremiæ prophetæ, 1, 1—19

Titulus libri
1 1 Verba Ieremiæ filii Helciæ, de sacerdotibus,
qui fuerunt in Anathoth, in terra Beniamin.
2 Quod factum est verbum Domini ad eum in die-
bus Iosiæ filii Amon regis Iuda, in tertiodecimo
anno regni eius. 3 Et factum est in diebus Ioakim
filii Iosiæ regis Iuda, usque ad consummationem
undecimi anni Sedeciæ filii Iosiæ regis Iuda, usque
ad transmigrationem Ierusalem, in mense quinto.

Ieremias a Deo delegatur
4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:
5 Priusquam te formarem in utero, novi te: et
antequam exires de vulva, sanctificavi te, et pro-
phetam in gentibus dedi te. 6 Et dixi, A a a, Do-
mine Deus: ecce nescio loqui, quia puer ego sum.
7 Et dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer sum:
quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis: et uni-
versa, quæcumque mandavero tibi, loqueris. 8 Ne
timeas a facie eorum: quia tecum ego sum ut
eruam te, dicit Dominus. 9 Et misit Dominus ma-
num suam, et tetigit os meum: et dixit Dominus
ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo: 10 ecce
constitui te hodie super gentes, et super regna ut
evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et
ædifices, et plantes.

duabus visionibus instruitur
11 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:
Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam vigilan-
tem ego video. 12 Et dixit Dominus ad me: Bene

---

(10) Inf 18, 7.

vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut fa-
ciam illud. 13 Et factum est verbum Domini se-
cundo ad me, dicens: Quid tu vides? Et dixi:
Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie
aquilonis. 14 Et dixit Dominus ad me: Ab aqui-
lone pandetur malum super omnes habitatores ter-
ræ; 15 quia ecce ego convocabo omnes cognatio-
nes regnorum aquilonis, ait Dominus: et venient
et ponent unusquisque solium suum in introitu
portarum Ierusalem, et super omnes muros eius
in circuitu, et super universas urbes Iuda. 16 Et
loquar iudicia mea cum eis super omnem malitiam
eorum, qui dereliquerunt me, et libaverunt diis
alienis, et adoraverunt opus manuum suarum.

17 Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge, et
loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi. Ne
formides a facie eorum: nec enim timere te faciam
vultum eorum. 18 Ego quippe dedi te hodie in
civitatem munitam, et in columnam ferream, et
in murum æreum, super omnem terram, regibus
Iuda, principibus eius, et sacerdotibus, et populo
terræ. 19 Et bellabunt adversum te, et non præ-
valebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut
liberem te.

contra adversarios roboratur

PARS PRIOR

Vaticinia de Iuda et Ierusalem, 2, 1—45, 5

I. Vita varia populi, 2, 1—6, 30

1. Perfidia stupenda, 2. 1—3, 5

2 1 Et factum est verbum Domini ad me, di-
cens: 2 Vade, et clama in auribus Ierusalem,
dicens: Hæc dicit Dominus: Recordatus sum tui,
miserans adolescentiam tuam, et caritatem despon-
sationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in
terra, quæ non seminatur. 3 Sanctus Israel Do-

Populus beneficiis cumulatus

(14) Inf 4, 6. — (18) Inf 6, 27.

mino, primitiæ frugum eius: omnes, qui devorant
eum, delinquunt: mala venient super eos, dicit Do-
minus. 4 Audite verbum Domini domus Iacob, et
omnes cognationes domus Israel: 5 hæc dicit Do-
minus: Quid invenerunt patres vestri in me ini-
quitatis, quia elongaverunt a me, et ambulaverunt
post vanitatem, et vani facti sunt? 6 Et non di-
xerunt: Ubi est Dominus, qui ascendere nos fecit
de terra Ægypti: qui traduxit nos per desertum,
per terram inhabitabilem et inviam, per terram
sitis, et imaginem mortis, per terram, in qua non
ambulavit vir, neque habitavit homo? 7 Et induxi
vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum
eius, et optima illius: et ingressi contaminastis
terram meam, et hereditatem meam posuistis in
abominationem. 8 Sacerdotes non dixerunt: Ubi
est Dominus? et tenentes legem nescierunt me,
et pastores prævaricati sunt in me: et prophetæ
prophetaverunt in Baal, et idola secuti sunt.

Deum benefactorem dereliquit

9 Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum,
ait Dominus, et cum filiis vestris disceptabo.
10 Transite ad insulas Cethim, et videte: et in Ce-
dar mittite, et considerate vehementer: et videte
si factum est huiuscemodi. 11 Si mutavit gens
deos suos, et certe ipsi non sunt dii: populus vero
meus mutavit gloriam suam in idolum. 12 Obstu-
pescite cæli super hoc, et portæ eius desolamini
vehementer, dicit Dominus. 13 Duo enim mala
fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ
vivæ, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipa-
tas, quæ continere non valent aquas.

castigationibus affectus

14 Numquid servus est Israel, aut vernaculus?
quare ergo factus est in prædam? 15 Super eum
rugierunt leones, et dederunt vocem suam, posue-
runt terram eius in solitudinem: civitates eius ex-
ustæ sunt, et non est qui habitet in eis. 16 Filii
quoque Mempheos et Taphnes constupraverunt te
usque ad verticem. 17 Numquid non istud factum

(5) Mch 6, 3.

est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo
tempore, quo ducebat te per viam? 18 Et nunc
quid tibi vis in via Ægypti, ut bibas aquam tur-
bidam? et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas
aquam fluminis? 19 Arguet te malitia tua, et
aversio tua increpabit te. Scito, et vide quia ma-
lum et amarum est reliquisse te Dominum Deum
tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Do-
minus Deus exercituum.

20 A sæculo confregisti iugum meum, rupisti vin- idolis serviebat
cula mea, et dixisti: Non serviam. In omni enim
colle sublimi, et sub omni ligno frondoso tu pro-
sternebaris meretrix. 21 Ego autem plantavi te
vineam electam, omne semen verum: quomodo
ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena?
22 Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam
borith, maculata es in iniquitate tua coram me,
dicit Dominus Deus. 23 Quomodo dicis: Non sum
polluta, post Baalim non ambulavi? vide vias tuas
in convalle, scito quid feceris: cursor levis expli-
cans vias suas. 24 Onager assuetus in solitudine,
in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris
sui: nullus avertet eam: omnes, qui quærunt eam,
non deficient: in menstruis eius invenient eam.

25 Prohibe pedem tuum a nuditate, et guttur in adversitatibus confusus
tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam
faciam: adamavi quippe alienos, et post eos am-
bulabo. 26 Quomodo confunditur fur quando de-
prehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et
reges eorum, principes, et sacerdotes, et prophetæ
eorum, 27 dicentes ligno: Pater meus es tu: et
lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum,
et non faciem, et in tempore afflictionis suæ di-
cent: Surge, et libera nos. 28 Ubi sunt dii tui,
quos fecisti tibi? surgant et liberent te in tempore
afflictionis tuæ: secundum numerum quippe civi-
tatum tuarum erant dii tui Iuda.

---

(20) Inf 3, 6. — (21) Is 5, 1; Mt 21, 33. — (27) Inf 32, 33. — (28) Inf 11, 13.

Dei sui obliviscitur

29 Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes
dereliquistis me, dicit Dominus. 30 Frustra per-
cussi filios vestros, disciplinam non receperunt: de-
voravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo
vastator 31 generatio vestra. Videte verbum Do-
mini: Numquid solitudo factus sum Israeli, aut
terra serotina? quare ergo dixit populus meus:
Recessimus, non veniemus ultra ad te? 32 Num-
quid obliviscetur virgo ornamenti sui, aut sponsa
fasciæ pectoralis suæ? populus vero meus oblitus
est mei diebus innumeris.

iustum se simulans

33 Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad
quærendam dilectionem, quæ insuper et malitias
tuas docuisti vias tuas, 34 et in alis tuis inventus
est sanguis animarum pauperum et innocentum?
non in fossis inveni eos, sed in omnibus, quæ
supra memoravi. 35 Et dixisti: Absque peccato
et innocens ego sum: et propterea avertatur furor
tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo
quod dixeris: Non peccavi. 36 Quam vilis facta
es nimis, iterans vias tuas! et ab Ægypto con-
funderis, sicut confusa es ab Assur. 37 Nam et
ab ista egredieris, et manus tuæ erunt super ca-
put tuum: quoniam obtrivit Dominus confidentiam
tuam, et nihil habebis prosperum in ea.

a Deo non suscipietur

3 1 Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem su-
am, et recedens ab eo, duxerit virum alterum:
numquid revertetur ad eam ultra? numquid non
polluta, et contaminata erit mulier illa? tu autem
fornicata es cum amatoribus multis: tamen rever-
tere ad me, dicit Dominus, et ego suscipiam te.
2 Leva oculos tuos in directum, et vide ubi non
prostrata sis: in viis sedebas, exspectans eos quasi
latro in solitudine: et polluisti terram in fornica-
tionibus tuis, et in malitiis tuis. 3 Quamobrem
prohibitæ sunt stillæ pluviarum, et serotinus imber
non fuit: frons mulieris meretricis facta est tibi,
noluisti erubescere. 4 Ergo saltem amodo voca me:
Pater meus, dux virginitatis meæ tu es: 5 Num-
quid irasceris in perpetuum, aut perseverabis in
finem? Ecce locuta es, et fecisti mala, et potuisti.

2. Impænitentia incomparabilis, 3, 6—4, 4

Punitione Israelis Iuda non conversus est

6 Et dixit Dominus ad me in diebus Iosiæ regis:
Numquid vidisti quæ fecerit aversatrix Israel? abiit
sibimet super omnem montem excelsum, et sub
omni ligno frondoso, et fornicata est ibi. 7 Et dixi,
cum fecisset hæc omnia: Ad me revertere: et non
est reversa. Et vidit prævaricatrix soror eius Iu-
da, 8 quia pro eo, quod mœchata esset aversatrix
Israel, dimisissem eam, et dedissem ei libellum re-
pudii: et non timuit prævaricatrix Iuda soror eius,
sed abiit, et fornicata est etiam ipsa. 9 Et facili-
tate fornicationis suæ contaminavit terram, et mœ-
chata est cum lapide et ligno. 10 Et in omnibus
his non est reversa ad me prævaricatrix soror eius
Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Do-
minus.

Israel ad reversionem ac conversionem invitatur

11 Et dixit Dominus ad me: Iustificavit animam
suam aversatrix Israel, comparatione prævaricatricis
Iudæ. 12 Vade, et clama sermones istos contra
aquilonem, et dices: Revertere aversatrix Israel,
ait Dominus, et non avertam faciem meam a vo-
bis: quia sanctus ego sum, dicit Dominus, et non
irascar in perpetuum. 13 Verumtamen scito ini-
quitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum præ-
varicata es: et dispersisti vias tuas alienis sub omni
ligno frondoso, et vocem meam non audisti, ait
Dominus. 14 Convertimini filii revertentes, dicit
Dominus: quia ego vir vester: et assumam vos
unum de civitate, et duos de cognatione, et intro-
ducam vos in Sion. 15 Et dabo vobis pastores
iuxta cor meum, et pascent vos scientia et doc-
trina. 16 Cumque multiplicati fueritis, et creveritis
in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent
ultra: Arca testamenti Domini: neque ascendet su-
per cor, neque recordabuntur illius: nec visitabi-
tur, nec fiet ultra. 17 In tempore illo vocabunt
Ierusalem Solium Domini: et congregabuntur ad

(6) Sup 2, 20.

eam omnes gentes in nomine Domini in Ierusalem,
et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pes-
simi.

Israel et Iuda revertentur

18 In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Is-
rael, et venient simul de terra aquilonis ad terram,
quam dedi patribus vestris.

Israel ad Dominum suum convertetur

19 Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios,
et tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem
præclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem
vocabis me, et post me ingredi non cessabis. 20 Sed
quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic
contempsit me domus Israel, dicit Dominus. 21 Vox
in viis audita est, ploratus et ululatus filiorum Is-
rael: quoniam iniquam fecerunt viam suam, obliti
sunt Domini Dei sui. 22 Convertimini filii rever-
tentes, et sanabo aversiones vestras. Ecce nos ve-
nimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster.
23 Vere mendaces erant colles, et multitudo mon-
tium: vere in Domino Deo nostro salus Israel.
24 Confusio comedit laborem patrum nostrorum
ab adolescentia nostra, greges eorum, et armenta
eorum, filios eorum, et filias eorum. 25 Dormie-
mus in confusione nostra, et operiet nos ignominia
nostra: quoniam Domino Deo nostro peccavimus
nos, et patres nostri ab adolescentia nostra usque
ad diem hanc: et non audivimus vocem Domini
Dei nostri.

4 1 Si reverteris Israel, ait Dominus, ad me con-
vertere: si abstuleris offendicula tua a facie
mea, non commoveberis. 2 Et iurabis: Vivit Do-
minus in veritate, et in iudicio, et in iustitia: et
benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt.

Iuda idem faciat

3 Hæc enim dicit Dominus viro Iuda, et Ieru-
salem: Novate vobis novale, et nolite serere super
spinas: 4 circumcidimini Domino, et auferte præ-
putia cordium vestrorum viri Iuda, et habitatores
Ierusalem: ne forte egrediatur ut ignis indignatio

---

(3) Os 10, 12.

mea, et succendatur, et non sit qui exstinguat,
propter malitiam cogitationum vestrarum.

3. Corruptio vindictam exigens, 4, 5—6, 30

Veniet ab aquilone vastator

5 Annuntiate in Iuda, et in Ierusalem auditum
facite: loquimini, et canite tuba in terra: clamate
fortiter, et dicite: congregamini, et ingrediamur ci-
vitates munitas, 6 levate signum in Sion. Confor-
tamini, nolite stare, quia malum ego adduco ab
aquilone, et contritionem magnam. 7 Ascendit leo
de cubili suo, et prædo gentium se levavit: egres-
sus est de loco suo ut ponat terram tuam in soli-
tudinem: civitates tuæ vastabuntur, remanentes
absque habitatore. 8 Super hoc accingite vos ci-
liciis, plangite et ululate: quia non est aversa ira
furoris Domini a nobis. 9 Et erit in die illa, dicit
Dominus: Peribit cor regis, et cor principum: et
obstupescent sacerdotes, et prophetæ consterna-
buntur. 10 Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus,
ergone decepisti populum istum et Ierusalem, di-
cens: Pax erit vobis: et ecce pervenit gladius us-
que ad animam? 11 In tempore illo dicetur po-
pulo huic et Ierusalem: Ventus urens in viis, quæ
sunt in deserto viæ filiæ populi mei, non ad ven-
tilandum, et ad purgandum. 12 Spiritus plenus ex
his veniet mihi: et nunc ego loquar iudicia mea
cum eis. 13 Ecce quasi nubes ascendet, et quasi
tempestas currus eius: velociores aquilis equi illius:
væ nobis quoniam vastati sumus. 14 Lava a ma-
litia cor tuum Ierusalem, ut salva fias: usquequo
morabuntur in te cogitationes noxiæ? 15 Vox
enim annuntiantis a Dan, et notum facientis ido-
lum de monte Ephraim. 16 Dicite gentibus: Ecce
auditum est in Ierusalem custodes venire de terra
longinqua, et dare super civitates Iuda vocem su-
am. 17 Quasi custodes agrorum facti sunt super
eam in gyro: quia me ad iracundiam provocavit,
dicit Dominus. 18 Viæ tuæ, et cogitationes tuæ

---

(6) Sup 1, 14. — (18) Sap 1, 3. 5.

fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara,
quia tetigit cor tuum.

cuius depopulatio deploratur

19 Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus
cordis mei turbati sunt in me:
non tacebo, quoniam vocem buccinæ audivit
anima mea, clamorem prœlii.
20 Contritio super contritionem vocata est, et vastata est omnis terra:
repente vastata sunt tabernacula mea, subito
pelles meæ.
21 Usquequo videbo fugientem, audiam vocem
buccinæ?
22 Quia stultus populus meus me non cognovit:
filii insipientes sunt, et vecordes:
sapientes sunt ut faciant mala, bene autem
facere nescierunt.
23 Aspexi terram, et ecce vacua erat, et nihili:
et cælos, et non erat lux in eis.
24 Vidi montes, et ecce movebantur: et omnes
colles conturbati sunt.
25 Intuitus sum, et non erat homo: et omne
volatile cæli recessit.
26 Aspexi, et ecce Carmelus desertus: et omnes
urbes eius destructæ sunt
a facie Domini, et a facie iræ furoris eius.

atque describitur

27 Hæc enim dicit Dominus: Deserta erit omnis
terra, sed tamen consummationem non faciam.
28 Lugebit terra, et mærebunt cæli desuper: eo
quod locutus sum, cogitavi, et non pænituit me,
nec aversus sum ab eo.
29 A voce equitis, et
mittentis sagittam fugit omnis civitas: ingressi sunt
ardua, et ascenderunt rupes: universæ urbes derelictæ sunt, et non habitat in eis homo.
30 Tu
autem vastata quid facies? cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, et pinxeris
stibio oculos tuos, frustra componeris: contempserunt te amatores tui, animam tuam quærent.
31 Vocem enim quasi parturientis audivi, angustias
ut puerperæ: Vox filiæ Sion intermorientis, expandentisque manus suas: væ mihi, quia defecit
anima mea propter interfectos.

propter contumaciam populi et optimatum

5 1 Circuite vias Ierusalem, et aspicite, et con-
siderate, et quærite in plateis eius, an inve-
niatis virum facientem iudicium, et quærentem
fidem: et propitius ero ei. 2 Quod si etiam Vivit
Dominus, dixerint: et hoc falso iurabunt. 3 Domine
oculi tui respiciunt fidem: percussisti eos, et non
doluerunt: attrivisti eos, et renuerunt accipere
disciplinam: induraverunt facies suas supra petram,
et noluerunt reverti. 4 Ego autem dixi: Forsitan
pauperes sunt et stulti, ignorantes viam Domini,
iudicium Dei sui. 5 Ibo igitur ad optimates, et
loquar eis: ipsi enim cognoverunt viam Domini,
iudicium Dei sui; et ecce magis hi simul confre-
gerunt iugum, ruperunt vincula. 6 Idcirco percussit
eos leo de silva, lupus ad vesperam vastavit eos,
pardus vigilans super civitates eorum: omnis, qui
egressus fuerit ex eis, capietur: quia multiplicatæ
sunt prævaricationes eorum, confortatæ sunt aver-
siones eorum. 7 Super quo propitius tibi esse
potero? filii tui dereliquerunt me, et iurant in his,
qui non sunt dii: saturavi eos, et mœchati sunt,
et in domo meretricis luxuriabantur. 8 Equi ama-
tores, et emissarii facti sunt: Unusquisque ad uxo-
rem proximi sui hinniebat. 9 Numquid super his
non visitabo, dicit Dominus? et in gente tali non
ulciscetur anima mea?

propter cultum deorum alienorum

10 Ascendite muros eius, et dissipate, consum-
mationem autem nolite facere: auferte propagines
eius, quia non sunt Domini. 11 Prævaricatione
enim prævaricata est in me domus Israel, et do-
mus Iuda, ait Dominus. 12 Negaverunt Dominum,
et dixerunt: Non est ipse: neque veniet super nos
malum: gladium et famem non videbimus. 13 Pro-
phetæ fuerunt in ventum locuti, et responsum non
fuit in eis: hæc ergo evenient illis. 14 Hæc dicit
Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis ver-
bum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in
ignem, et populum istum in ligna, et vorabit eos.
15 Ecce ego adducam super vos gentem de longin-

---

(8) Ez 22, 11.

quo domus Israel, ait Dominus: gentem robustam,
gentem antiquam, gentem, cuius ignorabis linguam,
nec intelliges quid loquatur. 16 Pharetra eius quasi
sepulcrum patens, universi fortes. 17 Et comedet
segetes tuas, et panem tuum: devorabit filios tuos,
et filias tuas: comedet gregem tuum, et armenta
tua: comedet vineam tuam et ficum tuam: et con-
teret urbes munitas tuas, in quibus tu habes fidu-
ciam, gladio. 18 Verumtamen in diebus illis, ait
Dominus, non faciam vos in consummationem.
19 Quod si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus
Deus noster hæc omnia? dices ad eos: Sicut de-
reliquistis me, et servistis Deo alieno in terra ve-
stra, sic servietis alienis in terra non vestra.

propter impietatem populi, prophetarum et sacerdotum

20 Annuntiate hoc domui Iacob, et auditum fa-
cite in Iuda, dicentes: 21 Audi popule stulte, qui
non habes cor: qui habentes oculos non videtis:
et aures, et non auditis. 22 Me ergo non time-
bitis, ait Dominus: et a facie mea non dolebitis?
Qui posui arenam terminum mari, præceptum sem-
piternum, quod non præteribit: et commovebun-
tur, et non poterunt: et intumescent fluctus eius,
et non transibunt illud: 23 populo autem huic fac-
tum est cor incredulum et exasperans, recesserunt
et abierunt. 24 Et non dixerunt in corde suo:
Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis
pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo:
plenitudinem annuæ messis custodientem nobis.
25 Iniquitates vestræ declinaverunt hæc: et peccata
vestra prohibuerunt bonum a vobis: 26 Quia in-
venti sunt in populo meo impii insidiantes quasi
aucupes, laqueos ponentes, et pedicas ad capiendos
viros. 27 Sicut decipula plena avibus, sic domus
eorum plenæ dolo: ideo magnificati sunt et ditati.
28 Incrassati sunt et impinguati: et præterierunt
sermones meos pessime. Causam viduæ non iu-
dicaverunt, causam pupilli non direxerunt, et iudi-
cium pauperum non iudicaverunt. 29 Numquid su-
per his non visitabo, dicit Dominus? aut super

(19) Inf 16, 10. — (28) Is 1, 23; Zach 7, 10.

gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea?
30 Stupor et mirabilia facta sunt in terra: 31 pro-
phetæ prophetabant mendacium, et sacerdotes ap-
plaudebant manibus suis: et populus meus dilexit
talia: quid igitur fiet in novissimo eius?

6 1 Confortamini filii Beniamin in medio Ierusa-
lem, et in Thecua clangite buccina, et super
Bethacarem levate vexillum: quia malum visum
est ab aquilone, et contritio magna. 2 Speciosæ
et delicatæ assimilavi filiam Sion. 3 Ad eam ve-
nient pastores, et greges eorum: fixerunt in ea
tentoria in circuitu: pascet unusquisque eos, qui
sub manu sua sunt. 4 Sanctificate super eam bel-
lum: consurgite, et ascendamus in meridie: væ
nobis, quia declinavit dies, quia longiores factæ
sunt umbræ vesperi. 5 Surgite, et ascendamus in
nocte, et dissipemus domos eius. 6 Quia hæc di-
cit Dominus exercituum: Cædite lignum eius, et
fundite circa Ierusalem aggerem: hæc est civitas
visitationis, omnis calumnia in medio eius. 7 Sicut
frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam
fecit malitiam suam: iniquitas et vastitas audietur
in ea, coram me semper infirmitas et plaga. 8 Eru-
dire Ierusalem, ne forte recedat anima mea a te,
ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem.

veniet ab aquilone contritio magna

9 Hæc dicit Dominus exercituum: Usque ad ra-
cemum colligent quasi in vinea reliquias Israel:
converte manum tuam quasi vindemiator ad car-
tallum. 10 Cui loquar? et quem contestabor ut
audiat? ecce incircumcisæ aures eorum, et audire
non possunt: ecce verbum Domini factum est eis
in opprobrium: et non suscipient illud. 11 Idcirco
furore Domini plenus sum, laboravi sustinens: ef-
funde super parvulum foris, et super consilium iu-
venum simul: vir enim cum muliere capietur, se-
nex cum pleno dierum. 12 Et transibunt domus
eorum ad alteros, agri et uxores pariter: quia ex-
tendam manum meam super habitantes terram,
dicit Dominus. 13 A minore quippe usque ad ma-

propter impudentiam omnium

(13) Is 56, 11; Inf 8, 10.

iorem omnes avaritiæ student: et a propheta us-
que ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. 14 Et cu-
rabant contritionem filiæ populi mei cum ignomi-
nia, dicentes: Pax, pax: et non erat pax. 15 Con-
fusi sunt, quia abominationem fecerunt: quin po-
tius confusione non sunt confusi, et erubescere
nescierunt. Quamobrem cadent inter ruentes: in
tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus.

ac pertinaciam populi

16 Hæc dicit Dominus: State super vias, et vi-
dete, et interrogate de semitis antiquis, quæ sit
via bona, et ambulate in ea: et invenietis refri-
gerium animabus vestris. Et dixerunt: Non am-
bulabimus. 17 Et constitui super vos speculatores.
Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus.
18 Ideo audite gentes, et cognosce congregatio,
quanta ego faciam eis. 19 Audi terra: Ecce ego
adducam mala super populum istum, fructum co-
gitationum eius: quia verba mea non audierunt,
et legem meam proiecerunt. 20 Ut quid mihi thus
de Saba affertis, et calamum suave olentem de
terra longinqua? holocautomata vestra non sunt
accepta, et victimæ vestræ non placuerunt mihi.
21 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo
in populum istum ruinas, et ruent in eis patres
et filii simul, vicinus, et proximus peribunt.

veniet ab aquilone gens crudelis

22 Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit de
terra aquilonis, et gens magna consurget a finibus
terræ. 23 Sagittam et scutum arripiet: crudelis
est, et non miserebitur; vox eius quasi mare so-
nabit: et super equos ascendent, præparati quasi
vir ad prœlium, adversum te filia Sion. 24 Audi-
vimus famam eius, dissolutæ sunt manus nostræ:
tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturien-
tem. 25 Nolite exire ad agros, et in via ne am-
buletis: quoniam gladius inimici pavor in circuitu.
26 Filia populi mei accingere cilicio, et conspergere
cinere: luctum unigeniti fac tibi, planctum ama-
rum, quia repente veniet vastator super nos.

---

(16) Mt 11, 29. — (20) Is 1, 11.

27 Probatorem dedi te in populo meo robustum:
et scies, et probabis viam eorum. 28 Omnes isti
principes declinantes, ambulantes fraudulenter, æs
et ferrum: universi corrupti sunt. 29 Defecit suf-
flatorium, in igne consumptum est plumbum, fru-
stra conflavit conflator: malitiæ enim eorum non
sunt consumptæ. 30 Argentum reprobum vocate
eos, quia Dominus proiecit illos.

propter corruptionem omnium

II. Confidentia vana populi, 7, 1—10, 25

1. Domui Domini confidunt, 7, 1—8, 3

7 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a
Domino, dicens: 2 Sta in porta domus Do-
mini, et prædica ibi verbum istud, et dic: Audite
verbum Domini omnis Iuda, qui ingredimini per
portas has, ut adoretis Dominum. 3 Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel: Bonas facite vias
vestras, et studia vestra: et habitabo vobiscum
in loco isto. 4 Nolite confidere in verbis mendacii,
dicentes: Templum Domini, templum Domini, tem-
plum Domini est. 5 Quoniam si bene direxeritis
vias vestras, et studia vestra: si feceritis iudicium
inter virum et proximum eius, 6 advenæ, et pu-
pillo, et viduæ non feceritis calumniam, nec san-
guinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post
deos alienos non ambulaveritis in malum vobis-
metipsis: 7 habitabo vobiscum in loco isto: in
terra, quam dedi patribus vestris a sæculo et us-
que in sæculum.

Templum permaneret, si bene agerent

8 Ecce vos confiditis vobis in sermonibus men-
dacii, qui non proderunt vobis: 9 furari, occidere,
adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ire
post deos alienos, quos ignoratis. 10 Et venistis,
et stetistis coram me in domo hac, in qua invo-
catum est nomen meum, et dixistis: Liberati su-
mus eo quod fecerimus omnes abominationes istas.
11 Numquid ergo spelunca latronum facta est do-
mus ista, in qua invocatum est nomen meum in

sed destruetur, quia male operantur

(3) Inf 26, 13. — (11) Mt 21, 13; Mc 11, 17; Lc 19, 46.

oculis vestris? ego, ego sum: ego vidi, dicit Do-
minus. 12 Ite ad locum meum in Silo, ubi habi-
tavit nomen meum a principio: et videte quæ fe-
cerim ei propter malitiam populi mei Israel: 13 et
nunc, quia fecistis omnia opera hæc, dicit Domi-
nus: et locutus sum ad vos mane consurgens, et
loquens, et non audistis: et vocavi vos, et non
respondistis: 14 Faciam domui huic, in qua invo-
catum est nomen meum, et in qua vos habetis
fiduciam: et loco, quem dedi vobis et patribus ve-
stris, sicut feci Silo. 15 Et proiiciam vos a facie
mea, sicut proieci omnes fratres vestros, univer-
sum semen Ephraim.

neque preces prophetæ

16 Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assu-
mas pro eis laudem et orationem, et non obsistas
mihi: quia non exaudiam te. 17 Nonne vides quid
isti faciunt in civitatibus Iuda, et in plateis Ieru-
salem? 18 Filii colligunt ligna, et patres succen-
dunt ignem, et mulieres conspergunt adipem, ut
faciant placentas reginæ cæli, et libent diis alienis,
et me ad iracundiam provocent. 19 Numquid me
ad iracundiam provocant, dicit Dominus? nonne
semetipsos in confusionem vultus sui? 20 Ideo
hæc dicit Dominus Deus: Ecce furor meus, et in-
dignatio mea conflatur super locum istum, super
viros, et super iumenta, et super lignum regionis,
et super fruges terræ, et succendetur, et non ex-
stinguetur.

neque sacrificia arcere possunt

21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Holocautomata vestra addite victimis vestris, et
comedite carnes. 22 Quia non sum locutus cum
patribus vestris, et non præcepi eis in die, qua
eduxi eos de terra Ægypti, de verbo holocautoma-
tum, et victimarum. 23 Sed hoc verbum præcepi
eis, dicens: Audite vocem meam, et ero vobis
Deus, et vos eritis mihi populus: et ambulate in
omni via, quam mandavi vobis, ut bene sit vobis.

---

(13) Pr 1, 24; Is 65, 12. — (14) 1 Sm 4, 2. 10. —
(16) Inf 14, 11.

24 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem su-
am: sed abierunt in voluntatibus, et in pravitate
cordis sui mali: factique sunt retrorsum et non
in ante, 25 a die qua egressi sunt patres eorum
de terra Ægypti, usque ad diem hanc. Et misi
ad vos omnes servos meos prophetas per diem,
consurgens diluculo, et mittens. 26 Et non audie-
runt me, nec inclinaverunt aurem suam: sed in-
duraverunt cervicem suam: et peius operati sunt,
quam patres eorum. 27 Et loqueris ad eos omnia
verba hæc, et non audient te: et vocabis eos, et
non respondebunt tibi. 28 Et dices ad eos: Hæc
est gens, quæ non audivit vocem Domini Dei sui,
nec recepit disciplinam: periit fides, et ablata est
de ore eorum.

29 Tonde capillum tuum, et proiice, et sume in
directum planctum: quia proiecit Dominus, et re-
liquit generationem furoris sui, 30 quia fecerunt
filii Iuda malum in oculis meis, dicit Dominus. Po-
suerunt offendicula sua in domo, in qua invocatum
est nomen meum, ut polluerent eam: 31 et ædi-
ficaverunt excelsa Topheth, quæ est in valle filii
Ennom: ut incenderent filios suos, et filias suas
igni: quæ non præcepi, nec cogitavi in corde meo.
32 Ideo ecce dies venient, dicit Dominus, et non
dicetur amplius, Topheth, et Vallis filii Ennom:
sed Vallis interfectionis: et sepelient in Topheth,
eo quod non sit locus. 33 Et erit morticinum po-
puli huius in cibos volucribus cæli, et bestiis ter-
ræ, et non erit qui abigat. 34 Et quiescere faciam
de urbibus Iuda, et de plateis Ierusalem vocem
gaudii, et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem
sponsæ: in desolationem enim erit terra.

interfectionem vivorum

8 1 In illo tempore, ait Dominus: Eiicient ossa
regum Iuda, et ossa principum eius, et ossa
sacerdotum, et ossa prophetarum, et ossa eorum,
qui habitaverunt Ierusalem, de sepulcris suis: 2 et
expandent ea ad solem, et lunam, et omnem mi-

et vitiationem mortuorum

(26) Inf 16, 12. — (34) Ez 26, 13.

litiam cæli, quæ dilexerunt, et quibus servierunt,
et post quæ ambulaverunt, et quæ quæsierunt, et
adoraverunt: non colligentur, et non sepelientur:
in sterquilinium super faciem terræ erunt. 3 Et
eligent magis mortem quam vitam omnes qui re-
sidui fuerint de cognatione hac pessima in uni-
versis locis, quæ derelicta sunt, ad quæ eieci eos,
dicit Dominus exercituum.

2. Scientiæ legis et circumcisioni confidunt, 8, 4—9, 26

Legem scientes sed violantes puniuntur

4 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Num-
quid qui cadit, non resurget? et qui aversus est,
non revertetur? 5 Quare ergo aversus est popu-
lus iste in Ierusalem aversione contentiosa? Ap-
prehenderunt mendacium, et noluerunt reverti.
6 Attendi, et auscultavi: nemo quod bonum est lo-
quitur, nullus est qui agat pænitentiam super pec-
cato suo, dicens: Quid feci? Omnes conversi
sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens
ad prœlium. 7 Milvus in cælo cognovit tempus
suum: turtur, et hirundo, et ciconia custodierunt
tempus adventus sui: populus autem meus non
cognovit iudicium Domini. 8 Quomodo dicitis: Sa-
pientes nos sumus, et lex Domini nobiscum est?
vere mendacium operatus est stilus mendax Scri-
barum. 9 Confusi sunt sapientes, perterriti et capti
sunt: verbum enim Domini proiecerunt, et sapi-
entia nulla est in eis. 10 Propterea dabo mulieres
eorum exteris, agros eorum heredibus: quia a mi-
nimo usque ad maximum omnes avaritiam se-
quuntur: a propheta usque ad sacerdotem cuncti
faciunt mendacium. 11 Et sanabant contritionem
filiæ populi mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax:
cum non esset pax. 12 Confusi sunt quia abomi-
nationem fecerunt: quinimmo confusione non sunt
confusi, et erubescere nescierunt: idcirco cadent
inter corruentes, in tempore visitationis suæ cor-
ruent, dicit Dominus. 13 Congregans congregabo
eos, ait Dominus: non est uva in vitibus, et non

(10) Is 56, 11; Sup 6, 13.

sunt ficus in ficulnea, folium defluxit: et dedi eis
quæ prætergressa sunt.

idque brevi tempore

14 Quare sedemus? convenite, et ingrediamur
civitatem munitam, et sileamus ibi: quia Dominus
Deus noster silere nos fecit, et potum dedit nobis
aquam fellis: peccavimus enim Domino. 15 Ex-
spectavimus pacem, et non erat bonum: tempus
medelæ, et ecce formido. 16 A Dan auditus est
fremitus equorum eius, a voce hinnituum pugna-
torum eius commota est omnis terra; et venerunt,
et devoraverunt terram, et plenitudinem eius: ur-
bem et habitatores eius. 17 Quia ecce ego mittam
vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio:
et mordebunt vos, ait Dominus.

propheta contritus et contristatus

18 Dolor meus super dolorem, in me cor meum
mærens. 19 Ecce vox clamoris filiæ populi mei
de terra longinqua: Numquid Dominus non est in
Sion, aut rex eius non est in ea? Quare ergo
me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis,
et in vanitatibus alienis? 20 Transiit messis, finita
est æstas, et nos salvati non sumus. 21 Super
contritione filiæ populi mei contritus sum, et con-
tristatus, stupor obtinuit me. 22 Numquid resina
non est in Galaad? aut medicus non est ibi?
quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi
mei?

violationem legis describit

9 1 Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis
fontem lacrimarum? et plorabo die ac nocte
interfectos filiæ populi mei. 2 Quis dabit me in
solitudine diversorium viatorum, et derelinquam
populum meum, et recedam ab eis? quia omnes
adulteri sunt, cœtus prævaricatorum. 3 Et exten-
derunt linguam suam quasi arcum mendacii et non
veritatis: confortati sunt in terra, quia de malo ad
malum egressi sunt, et me non cognoverunt, dicit
Dominus. 4 Unusquisque se a proximo suo cu-
stodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam:
quia omnis frater supplantans supplantabit, et om-

---

(15) Inf 14, 19.

nis *amicus* fraudulenter incedet. 5 Et vir fratrem
suum deridebit, et veritatem non loquentur: do-
cuerunt enim linguam suam loqui mendacium: ut
inique agerent, laboraverunt. 6 Habitatio tua in
medio doli: in dolo renuerunt scire me, dicit Do-
minus. 7 Propterea hæc dicit Dominus exercituum:
Ecce ego conflabo, et probabo eos: quid enim aliud
faciam a facie filiæ populi mei? 8 Sagitta vulne-
rans lingua eorum, dolum locuta est: in ore suo
pacem cum amico suo loquitur, et occulte ponit ei
insidias. 9 Numquid super his non visitabo, dicit
Dominus? aut in gente huiusmodi non ulciscetur
anima mea?

inde sequentem eversionem deplorat

10 Super montes assumam fletum ac lamentum,
et super speciosa deserti planctum: quoniam in-
censa *sunt*, eo quod non sit vir pertransiens: et
non audierunt vocem possidentis: a volucre cæli
usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt.
11 Et dabo Ierusalem in acervos arenæ, et cubilia
draconum: et civitates Iuda dabo in desolationem,
eo quod non sit habitator. 12 Quis est vir sapi-
ens, qui intelligat hoc, et ad quem verbum oris
Domini fiat ut annuntiet istud, quare perierit terra,
et exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui
pertranseat? 13 Et dixit Dominus: Quia dereli-
querunt legem meam, quam dedi eis, et non au-
dierunt vocem meam, et non ambulaverunt in ea:
14 et abierunt post pravitatem cordis sui, et post
Baalim: quod didicerunt a patribus suis. 15 Id-
circo hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Ecce ego cibabo populum istum absinthio, et po-
tum dabo eis aquam fellis. 16 Et dispergam eos
in gentibus, quas non noverunt ipsi et patres eo-
rum: et mittam post eos gladium, donec consu-
mantur.

atque lamentatrices vocat

17 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Contemplamini, et vocate lamentatrices et veniant:
et ad eas, quæ sapientes sunt, mittite, et prope-
rent: 18 festinent, et assumant super nos lamen-

(8) Ps 27, 3. — (15) Inf 23, 15.

tum: deducant oculi nostri lacrimas, et palpebræ
nostræ defluant aquis. 19 Quia vox lamentationis
audita est de Sion: Quomodo vastati sumus et
confusi vehementer? quia dereliquimus terram,
quoniam deiecta sunt tabernacula nostra. 20 Au-
dite ergo mulieres verbum Domini: et assumant
aures vestræ sermonem oris eius: et docete filias
vestras lamentum: et unaquæque proximam suam
planctum, 21 quia ascendit mors per fenestras
nostras, ingressa est domos nostras, disperdere par-
vulos deforis, iuvenes de plateis. 22 Loquere: Hæc
dicit Dominus: Et cadet morticinum hominis quasi
stercus super faciem regionis, et quasi fænum post
tergum metentis, et non est qui colligat.

23 Hæc dicit Dominus: Non glorietur sapiens in *gloriatio vana*
sapientia sua, et non glorietur fortis in fortitudine
sua, et non glorietur dives in divitiis suis: 24 sed
in hoc glorietur, qui gloriatur, scire et nosse me,
quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam,
et iudicium, et iustitiam in terra: hæc enim pla-
cent mihi, ait Dominus.

25 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et visitabo *et circumcisio carnalis non prosunt*
super omnem, qui circumcisum habet præputium,
26 super Ægyptum, et super Iuda, et super Edom,
et super filios Ammon, et super Moab, et super
omnes qui attonsi sunt in comam, habitantes in
deserto: quia omnes gentes habent præputium,
omnis autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

3. Idolis ne confidant, 10, 1—25

10 1 Audite verbum, quod locutus est Domi- *Idola gentium vana sunt*
nus super vos domus Israel. 2 Hæc dicit
Dominus: Iuxta vias gentium nolite discere: et a
signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes:
3 quia leges populorum vanæ sunt: quia lignum
de saltu præcidit opus manus artificis in ascia.
4 Argento, et auro decoravit illud: clavis et mal-
leis compegit, ut non dissolvatur. 5 In similitudi-

---

(23) 1 Cor 1, 31; 2 Cor 10, 17. — (3) Sap 13, 11; 14, 8.

nem palmæ fabricata sunt, et non loquentur: por-
tata tollentur, quia incedere non valent. Nolite ergo
timere ea, quia nec male possunt facere, nec bene.
6 Non est similis tui Domine: magnus es tu, et
magnum nomen tuum in fortitudine. 7 Quis non
timebit te o rex gentium? tuum est enim decus:
inter cunctos sapientes gentium, et in universis
regnis eorum nullus est similis tui. 8 Pariter in-
sipientes et fatui probabuntur: doctrina vanitatis
eorum lignum est. 9 Argentum involutum de Thar-
sis affertur, et aurum de Ophaz: opus artificis, et
manus ærarii: hyacinthus et purpura indumentum
eorum: opus artificum universa hæc.

Dominus Deus verus est

10 Dominus autem Deus verus est: ipse Deus
vivens, et rex sempiternus. Ab indignatione eius
commovebitur terra: et non sustinebunt gentes
comminationem eius. 11 Sic ergo dicetis eis: Dii,
qui cælos et terram non fecerunt, pereant de terra,
et de his, quæ sub cælo sunt. 12 Qui facit terram
in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua,
et prudentia sua extendit cælos. 13 Ad vocem
suam dat multitudinem aquarum in cælo, et elevat
nebulas ab extremitatibus terræ: fulgura in plu-
viam facit, et educit ventum de thesauris suis.
14 Stultus factus est omnis homo a scientia, con-
fusus est artifex omnis in sculptili: quoniam fal-
sum est quod conflavit, et non est spiritus in eis.
15 Vana sunt, et opus risu dignum: in tempore
visitationis suæ peribunt. 16 Non est his similis
pars Iacob: qui enim formavit omnia, ipse est: et
Israel virga hereditatis eius: Dominus exercituum
nomen illi.

cuius castigatio perferatur

17 Congrega de terra confusionem tuam, quæ
habitas in obsidione; 18 quia hæc dicit Dominus:
Ecce ego longe proiiciam habitatores terræ in hac
vice: et tribulabo eos ita ut inveniantur. 19 Væ
mihi super contritione mea, pessima plaga mea.

---

(6) Mch 7, 18. — (7) Apc 15, 4. — (12) Gn 1, 1; Inf 51, 15. — (13) Ps 134, 7; Inf 51, 16.

Ego autem dixi: Plane hæc infirmitas mea est, et
portabo illam. 20 Tabernaculum meum vastatum
est, omnes funiculi mei dirupti sunt, filii mei ex-
ierunt a me, et non subsistunt: non est qui ex-
tendat ultra tentorium meum, et erigat pelles meas.
21 Quia stulte egerunt pastores, et Dominum non
quæsierunt: propterea non intellexerunt, et omnis
grex eorum dispersus est. 22 Vox auditionis ecce
venit, et commotio magna de terra aquilonis: ut
ponat civitates Iuda solitudinem, et habitaculum
draconum. 23 Scio Domine quia non est hominis
via eius: nec viri est ut ambulet, et dirigat gressus
suos. 24 Corripe me Domine, verumtamen in iu-
dicio: et non in furore tuo, ne forte ad nihilum
redigas me. 25 Effunde indignationem tuam super
gentes, quæ non cognoverunt te, et super provin-
cias, quæ nomen tuum non invocaverunt: quia
comederunt Iacob, et devoraverunt eum, et con-
sumpserunt illum, et decus eius dissipaverunt.

III. Violatio fœderis pacti, 11, 1—13, 27

1. Fœdifragi omnes punientur, 11, 1—17

Propheta pactum servandum prædicat

11 1 Verbum, quod factum est a Domino ad
Ieremiam, dicens: 2 Audite verba pacti hu-
ius, et loquimini ad viros Iuda, et habitatores Ie-
rusalem, 3 et dices ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus Israel: Maledictus vir, qui non audierit verba
pacti huius, 4 quod præcepi patribus vestris in die,
qua eduxi eos de terra Ægypti, de fornace ferrea,
dicens: Audite vocem meam, et facite omnia, quæ
præcipio vobis, et eritis mihi in populum, et ego
ero vobis in Deum: 5 ut suscitem iuramentum,
quod iuravi patribus vestris daturum me eis ter-
ram fluentem lacte, et melle, sicut est dies hæc.
Et respondi, et dixi: Amen Domine. 6 Et dixit
Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in
civitatibus Iuda, et foris Ierusalem, dicens: Audite
verba pacti huius, et facite illa: 7 quia contestans

---

(24) Ps 6, 2. — (25) Ps 78, 6.

contestatus sum patres vestros in die, qua eduxi
eos de terra Ægypti usque ad diem hanc: mane
consurgens contestatus sum, et dixi: Audite vocem
meam: 8 et non audierunt, nec inclinaverunt au-
rem suam: sed abierunt unusquisque in pravitate
cordis sui mali: et induxi super eos omnia verba
pacti huius, quod præcepi ut facerent, et non fe-
cerunt.

pactum violantibus mala nuntiat

9 Et dixit Dominus ad me: Inventa est coniuratio
in viris Iuda, et in habitatoribus Ierusalem. 10 Re-
versi sunt ad iniquitates patrum suorum priores,
qui noluerunt audire verba mea: et hi ergo abie-
runt post deos alienos, ut servirent eis: irritum
fecerunt domus Israel, et domus Iuda pactum me-
um, quod pepigi cum patribus eorum. 11 Quam-
obrem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam su-
per eos mala, de quibus exire non poterunt: et
clamabunt ad me, et non exaudiam eos. 12 Et
ibunt civitates Iuda, et habitatores Ierusalem, et
clamabunt ad deos, quibus libant, et non salvabunt
eos in tempore afflictionis eorum. 13 Secundum
numerum enim civitatum tuarum erant dii tui Iu-
da: et secundum numerum viarum Ierusalem po-
suisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim.
14 Tu ergo noli orare pro populo hoc, et ne assu-
mas pro eis laudem et orationem: quia non exau-
diam in tempore clamoris eorum ad me, in tem-
pore afflictionis eorum. 15 Quid est, quod dilectus
meus in domo mea fecit scelera multa? numquid
carnes sanctæ auferent a te malitias tuas, in qui-
bus gloriata es? 16 Olivam uberem, pulchram,
fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen
tuum: ad vocem loquelæ, grandis exarsit ignis in
ea, et combusta sunt fruteta eius. 17 Et Domi-
nus exercituum qui plantavit te, locutus est su-
per te malum: pro malis domus Israel et domus
Iuda, quæ fecerunt sibi ad irritandum me, libantes
Baalim.

---

(13) Sup 2, 28. — (14) Sup 7, 16; Inf 14, 11.

2. Viri Anathoth visitabuntur, 11, 18—23

Prophetæ necem comminantes

18 Tu autem Domine demonstrasti mihi, et cog-
novi: tunc ostendisti mihi studia eorum. 19 Et ego
quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam:
et non cognovi quia cogitaverunt super me con-
silia, dicentes: Mittamus lignum in panem eius, et
eradamus eum de terra viventium, et nomen eius
non memoretur amplius. 20 Tu autem Domine
Sabaoth, qui iudicas iuste, et probas renes et corda,
videam ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi
causam meam.

morte multabuntur

21 Propterea hæc dicit Dominus ad viros Ana-
thoth, qui quærunt animam tuam, et dicunt: Non
prophetabis in nomine Domini, et non morieris
in manibus nostris. 22 Propterea hæc dicit Domi-
nus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: iu-
venes morientur in gladio, filii eorum, et filiæ eo-
rum morientur in fame. 23 Et reliquiæ non erunt
ex eis: inducam enim malum super viros Anathoth,
annum visitationis eorum.

3. Castigatorum Dominus miserebitur, 12, 1—17

Propheta prosperitatem impiorum conqueritur

12 1 Iustus quidem tu es Domine, si disputem
tecum: verumtamen iusta loquar ad te:
Quare via impiorum prosperatur: bene est omni-
bus, qui prævaricantur, et inique agunt? 2 Plan-
tasti eos, et radicem miserunt: proficiunt et faciunt
fructum: prope es tu ori eorum, et longe a reni-
bus eorum. 3 Et tu Domine nosti me, vidisti me,
et probasti cor meum tecum: congrega eos quasi
gregem ad victimam, et sanctifica eos in die occi-
sionis. 4 Usquequo lugebit terra, et herba omnis
regionis siccabitur propter malitiam habitantium in
ea? consumptum est animal, et volucre, quoniam
dixerunt: Non videbit novissima nostra.

sed adhuc peiora videbit

5 Si cum peditibus currens laborasti: quomodo
contendere poteris cum equis? cum autem in terra
pacis securus fueris, quid facies in superbia Ior-

(20) Inf 17, 10; 20, 12. — (1) Iob 21, 7; Hab 1, 13.

danis? 6 Nam et fratres tui, et domus patris tui,
etiam ipsi pugnaverunt adversum te, et clamave-
runt post te plena voce: ne credas eis cum locuti
fuerint tibi bona.

Dominus hereditatem suam inimicis tradet

7 Reliqui domum meam, dimisi hereditatem me-
am: dedi dilectam animam meam in manu inimi-
corum eius. 8 Facta est mihi hereditas mea quasi
leo in silva: dedit contra me vocem, ideo odivi
eam. 9 Numquid avis discolor hereditas mea mihi?
numquid avis tincta per totum? venite, congrega-
mini omnes bestiæ terræ, properate ad devoran-
dum. 10 Pastores multi demoliti sunt vineam me-
am, conculcaverunt partem meam: dederunt por-
tionem meam desiderabilem in desertum solitudi-
nis. 11 Posuerunt eam in dissipationem, luxitque
super me: desolatione desolata est omnis terra:
quia nullus est qui recogitet corde. 12 Super omnes
vias deserti venerunt vastatores, quia gladius Do-
mini devorabit ab extremo terræ usque ad extre-
mum eius: non est pax universæ carni. 13 Semi-
naverunt triticum, et spinas messuerunt: heredita-
tem acceperunt, et non eis proderit: confundemini
a fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

omnium conversorum miserebitur

14 Hæc dicit Dominus adversum omnes vicinos
meos pessimos, qui tangunt hereditatem, quam
distribui populo meo Israel: Ecce ego evellam eos
de terra sua, et domum Iuda evellam de medio
eorum. 15 Et cum evulsero eos, convertar, et mi-
serebor eorum: et reducam eos, virum ad here-
ditatem suam, et virum in terram suam. 16 Et
erit: si eruditi didicerint vias populi mei, ut iurent
in nomine meo: Vivit Dominus, sicut docuerunt
populum meum iurare in Baal: ædificabuntur in
medio populi mei. 17 Quod si non audierint, evel-
lam gentem illam evulsione et perditione, ait Do-
minus.

4. Obstinati peccatores peribunt, 13, 1—27

Putrescent ut lumbare

13 1 Hæc dicit Dominus ad me: Vade, et pos-
side tibi lumbare lineum, et pones illud su-
per lumbos tuos, et in aquam non inferes illud.

2 Et possedi lumbare iuxta verbum Domini, et
posui circa lumbos meos. 3 Et factus est sermo
Domini ad me, secundo, dicens: 4 Tolle lumbare,
quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, et
surgens vade ad Euphraten, et absconde ibi illud
in foramine petræ. 5 Et abii, et abscondi illud in
Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus. 6 Et
factum est post dies plurimos, dixit Dominus ad
me: Surge, vade ad Euphraten: et tolle inde lum-
bare, quod præcepi tibi ut absconderes illud ibi.
7 Et abii ad Euphraten, et fodi, et tuli lumbare de
loco, ubi absconderam illud: et ecce computruerat
lumbare, ita ut nulli usui aptum esset. 8 Et fac-
tum est verbum Domini ad me, dicens: 9 Hæc
dicit Dominus: Sic putrescere faciam superbiam
Iuda, et superbiam Ierusalem multam. 10 Populum
istum pessimum, qui nolunt audire verba mea, et
ambulant in pravitate cordis sui: abieruntque post
deos alienos ut servirent eis, et adorarent eos: et
erunt sicut lumbare istud, quod nulli usui aptum
est. 11 Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos
viri, sic agglutinavi mihi omnem domum Israel, et
omnem domum Iuda, dicit Dominus: ut essent mihi
in populum, et in nomen, et in laudem, et in glo-
riam: et non audierunt.

12 Dices ergo ad eos sermonem istum: Hæc
dicit Dominus Deus Israel: Omnis laguncula im-
plebitur vino. Et dicent ad te: Numquid ignora-
mus quia omnis laguncula implebitur vino? 13 Et
dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Ecce ego im-
plebo omnes habitatores terræ huius, et reges, qui
sedent de stirpe David super thronum eius, et sa-
cerdotes, et prophetas, et omnes habitatores Ieru-
salem, ebrietate: 14 et dispergam eos virum a
fratre suo, et patres et filios pariter, ait Dominus:
non parcam, et non concedam: neque miserebor
ut non disperdam eos.

perfringentur ut laguncula

15 Audite, et auribus percipite. Nolite elevari,
quia Dominus locutus est. 16 Date Domino Deo
vestro gloriam antequam contenebrescat, et ante-
quam offendant pedes vestri ad montes caligino-

umbra mortis involventur

sos: exspectabitis lucem, et ponet eam in umbram
mortis, et in caliginem. [17] Quod si hoc non au-
dieritis, in abscondito plorabit anima mea a facie
superbiæ: plorans plorabit, et deducet oculus meus
lacrimam, quia captus est grex Domini.

servitute afficientur

[18] Dic regi, et dominatrici: Humiliamini, sedete:
quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ
vestræ. [19] Civitates austri clausæ sunt, et non
est qui aperiat: translata est omnis Iuda transmi-
gratione perfecta. [20] Levate oculos vestros, et
videte qui venitis ab aquilone: ubi est grex, qui
datus est tibi, pecus inclytum tuum? [21] Quid di-
ces cum visitaverit te? tu enim docuisti eos ad-
versum te, et erudisti in caput tuum: numquid
non dolores apprehendent te, quasi mulierem par-
turientem? [22] Quod si dixeris in corde tuo: Quare
venerunt mihi hæc? Propter multitudinem iniqui-
tatis tuæ revelata sunt verecundiora tua, pollutæ
sunt plantæ tuæ.

propter inveteratam malitiam quasi stipulæ raptabuntur

[23] Si mutare potest æthiops pellem suam, aut
pardus varietates suas: et vos poteritis benefacere,
cum didiceritis malum. [24] Et disseminabo eos quasi
stipulam, quæ vento raptatur in deserto. [25] Hæc
sors tua, parsque mensuræ tuæ a me, dicit Domi-
nus, quia oblita es mei, et confisa es in mendacio.
[26] Unde et ego nudavi femora tua contra faciem
tuam, et apparuit ignominia tua, [27] adulteria tua,
et hinnitus tuus scelus fornicationis tuæ: super
colles in agro vidi abominationes tuas. Væ tibi
Ierusalem, non mundaberis post me: usquequo
adhuc?

IV. Acta tempore siccitatis, 14, 1—17, 27

1. Intercessio prophetæ repellitur, 14, 1—15, 21

Pro populo siccitate afflicto

14 [1] Quod factum est verbum Domini ad Ie-
remiam de sermonibus siccitatis. [2] Luxit
Iudæa, et portæ eius corruerunt, et obscuratæ sunt
in terra, et clamor Ierusalem ascendit. [3] Maiores

(17) Lam 1, 2. — (22) Inf 30, 14.

miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad
hauriendum, non invenerunt aquam, reportaverunt
vasa sua vacua: confusi sunt et afflicti, et operue-
runt capita sua. 4 Propter terræ vastitatem, quia
non venit pluvia in terram, confusi sunt agricolæ,
operuerunt capita sua. 5 Nam et cerva in agro
peperit, et reliquit: quia non erat herba. 6 Et
onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi
dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat
herba.

preces et sacrificia non suscipiuntur

7 Si iniquitates nostræ responderint nobis: Do-
mine fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt
aversiones nostræ, tibi peccavimus. 8 Exspectatio
Israel, salvator eius in tempore tribulationis: quare
quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator
declinans ad manendum? 9 Quare futurus es velut
vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? tu
autem in nobis es Domine, et nomen tuum invo-
catum est super nos, ne derelinquas nos. 10 Hæc
dicit Dominus populo huic, qui dilexit movere pe-
des suos, et non quievit, et Domino non placuit:
Nunc recordabitur iniquitatum eorum, et visitabit
peccata eorum. 11 Et dixit Dominus ad me: Noli
orare pro populo isto in bonum. 12 Cum ieiuna-
verint, non exaudiam preces eorum: et si obtule-
rint holocautomata, et victimas, non suscipiam ea:
quoniam gladio, et fame, et peste consumam eos.

excusatio non probatur

13 Et dixi, A a a, Domine Deus: Prophetæ di-
cunt eis: Non videbitis gladium, et fames non erit
in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto.
14 Et dixit Dominus ad me. Falso prophetæ vati-
cinantur in nomine meo: non misi eos, et non
præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem
mendacem, et divinationem, et fraudulentiam, et
seductionem cordis sui prophetant vobis. 15 Idcirco
hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant
in nomine meo, quos ego non misi, dicentes: Gla-
dius, et fames non erit in terra hac: In gladio et
fame consumentur prophetæ illi. 16 Et populi, qui-

(11) Sup 7, 16. — (13) Inf 23, 17.

bus prophetant, erunt proiecti in viis Ierusalem
præ fame et gladio, et non erit qui sepeliat eos;
ipsi et uxores eorum, filii et filiæ eorum, et effun-
dam super eos malum suum.
17 Et dices ad eos
verbum istud: Deducant oculi mei lacrimam per
noctem et diem, et non taceant: quoniam contri-
tione magna contrita est virgo filia populi mei,
plaga pessima vehementer.
18 Si egressus fuero
ad agros, ecce occisi gladio: et si introiero in ci-
vitatem, ecce attenuati fame. Propheta quoque
et sacerdos abierunt in terram, quam ignorabant.

iteratæ preces

19 Numquid proiiciens abiecisti Iudam? aut Sion
abominata est anima tua? quare ergo percussisti
nos, ita ut nulla sit sanitas? exspectavimus pacem,
et non est bonum: et tempus curationis, et ecce
turbatio.
20 Cognovimus Domine impietates no-
stras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavi-
mus tibi.
21 Ne des nos in opprobrium propter
nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii
gloriæ tuæ: recordare, ne irritum facias fœdus tuum
nobiscum.
22 Numquid sunt in sculptilibus gen-
tium qui pluant? aut cæli possunt dare imbres?
nonne tu es Dominus Deus noster, quem exspec-
tavimus? tu enim fecisti omnia hæc.

non exaudiuntur

15
1 Et dixit Dominus ad me: Si steterit Moy-
ses, et Samuel coram me, non est anima
mea ad populum istum: eiice illos a facie mea, et
egrediantur.
2 Quod si dixerint ad te: Quo egre-
diemur? dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Qui
ad mortem, ad mortem: et qui ad gladium, ad
gladium: et qui ad famem, ad famem: et qui ad
captivitatem, ad captivitatem.
3 Et visitabo super
eos quattuor species, dicit Dominus: Gladium ad
occisionem, et canes ad lacerandum, et volatilia
cæli et bestias terræ ad devorandum et dissipan-
dum.
4 Et dabo eos in fervorem universis regnis
terræ: propter Manassen filium Ezechiæ regis Iu-

---

(17) Lam 1, 16; 2, 18. — (19) Sup 8, 15. — (2) Zach 11, 9.
— (4) 2 Rg 21, 11.

da, super omnibus quæ fecit in Ierusalem. 5 Quis
enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contri-
stabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro
pace tua? 6 Tu reliquisti me, dicit Dominus, re-
trorsum abiisti: et extendam manum meam super
te, et interficiam te: laboravi rogans. 7 Et disper-
gam eos ventilabro in portis terræ: interfeci et
disperdidi populum meum, et tamen a viis suis
non sunt reversi. 8 Multiplicatæ sunt mihi viduæ
eius super arenam maris: induxi eis super ma-
trem adolescentis vastatorem meridie: misi super
civitates repente terrorem. 9 Infirmata est quæ
peperit septem, defecit anima eius: occidit ei sol,
cum adhuc esset dies: confusa est, et erubuit: et
residuos eius in gladium dabo in conspectu inimi-
corum eorum, ait Dominus.

10 Væ mihi mater mea: quare genuisti me virum
rixæ, virum discordiæ in universa terra? non fæ-
neravi, nec fæneravit mihi quisquam: omnes ma-
ledicunt mihi. 11 Dicit Dominus: Si non reliquiæ
tuæ in bonum, si non occurri tibi in tempore af-
flictionis, et in tempore tribulationis adversus ini-
micum. 12 Numquid fœderabitur ferrum ferro ab
aquilone, et æs? 13 Divitias tuas et thesauros tuos
in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis
tuis, et in omnibus terminis tuis. 14 Et adducam
inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis
succensus est in furore meo, super vos ardebit.
15 Tu scis Domine, recordare mei, et visita me,
et tuere me ab his, qui persequuntur me, noli in
patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui
propter te opprobrium. 16 Inventi sunt sermones
tui, et comedi eos, et factum est mihi verbum
tuum in gaudium et in lætitiam cordis mei: quo-
niam invocatum est nomen tuum super me Do-
mine Deus exercituum. 17 Non sedi in concilio
ludentium, et gloriatus sum a facie manus tuæ:
solus sedebam, quoniam comminatione replesti me.

propheta permæstus recreatur

(9) 1 Sm 2, 5. — Am 8, 9. — (17) Ps 1, 1; 25, 4.

18 Quare factus est dolor meus perpetuus, et plaga
mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi
mendacium aquarum infidelium. 19 Propter hoc
hæc dicit Dominus: Si converteris, convertam te,
et ante faciem meam stabis: et si separaveris pre-
tiosum a vili, quasi os meum eris: convertentur
ipsi ad te, et tu non converteris ad eos. 20 Et
dabo te populo huic in murum æreum, fortem:
et bellabunt adversum te, et non prævalebunt: quia
ego tecum sum ut salvem te, et eruam te, dicit
Dominus. 21 Et liberabo te de manu pessimorum,
et redimam te de manu fortium.

2. Pœna populi prædicitur, 16, 1—17, 18

Ieremias exemplo suo mala nuntiat

16 1 Et factum est verbum Domini ad me, di-
cens: 2 Non accipies uxorem, et non erunt
tibi filii, et filiæ in loco isto. 3 Quia hæc dicit
Dominus super filios et filias, qui generantur in
loco isto, et super matres eorum, quæ genuerunt
eos: et super patres eorum, de quorum stirpe
sunt nati in terra hac: 4 Mortibus ægrotationum
morientur: non plangentur, et non sepelientur, in
sterquilinium super faciem terræ erunt: et gladio,
et fame consumentur: et erit cadaver eorum in
escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. 5 Hæc
enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum con-
vivii, neque vadas ad plangendum, neque conso-
leris eos: quia abstuli pacem meam a populo isto,
dicit Dominus, misericordiam et miserationes. 6 Et
morientur grandes, et parvi in terra ista: non se-
pelientur neque plangentur, et non se incident,
neque calvitium fiet pro eis. 7 Et non frangent
inter eos lugenti panem ad consolandum super
mortuo: et non dabunt eis potum calicis ad con-
solandum super patre suo et matre. 8 Et domum
convivii non ingrediaris, ut sedeas cum eis, et
comedas et bibas: 9 quia hæc dicit Dominus ex-
ercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco

(18) Inf 30, 15.

isto in oculis vestris, et in diebus vestris vocem
gaudii, et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem
sponsæ.

captivitatem prophetat propter deos falsos

10 Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba
hæc, et dixerint tibi: Quare locutus est Dominus
super nos omne malum grande istud? quæ iniqui-
tas nostra? et quod peccatum nostrum, quod pec-
cavimus Domino Deo nostro? 11 Dices ad eos:
Quia dereliquerunt me patres vestri, ait Dominus:
et abierunt post deos alienos, et servierunt eis,
et adoraverunt eos: et me dereliquerunt, et legem
meam non custodierunt. 12 Sed et vos peius ope-
rati estis, quam patres vestri: ecce enim ambulat
unusquisque post pravitatem cordis sui mali, ut
me non audiat. 13 Et eiiciam vos de terra hac in
terram, quam ignoratis vos, et patres vestri: et
servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non da-
bunt vobis requiem. 14 Propterea ecce dies veniunt
dicit Dominus, et non dicetur ultra: Vivit Domi-
nus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti, 15 sed,
Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra
aquilonis, et de universis terris, ad quas eieci eos:
et reducam eos in terram suam, quam dedi patri-
bus eorum. 16 Ecce ego mittam piscatores multos
dicit Dominus, et piscabuntur eos: et post hæc
mittam eis multos venatores, et venabuntur eos
de omni monte, et de omni colle, et de cavernis
petrarum. 17 Quia oculi mei super omnes vias
eorum: non sunt absconditæ a facie mea, et non
fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. 18 Et
reddam primum duplices iniquitates, et peccata eo-
rum: quia contaminaverunt terram meam in mor-
ticinis idolorum suorum, et abominationibus suis
impleverunt hereditatem meam.

quos gentes relinquent

19 Domine fortitudo mea, et robur meum, et
refugium meum in die tribulationis: ad te gentes
venient ab extremis terræ, et dicent: Vere men-
dacium possederunt patres nostri, vanitatem, quæ
eis non profuit. 20 Numquid faciet sibi homo deos,
et ipsi non sunt dii? 21 Idcirco ecce ego osten-
dam eis per vicem hanc, ostendam eis manum

meam, et virtutem meam: et scient quia nomen
mihi Dominus.

Iuda vero colit

17 1 Peccatum Iuda scriptum est stilo ferreo
in ungue adamantino, exaratum super lati-
tudinem cordis eorum, et in cornibus ararum eo-
rum. 2 Cum recordati fuerint filii eorum ararum
suarum, et lucorum suorum, lignorumque fronden-
tium in montibus excelsis, 3 sacrificantes in agro:
fortitudinem tuam, et omnes thesauros tuos in di-
reptionem dabo, excelsa tua propter peccata in
universis finibus tuis. 4 Et relinqueris sola ab he-
reditate tua, quam dedi tibi: et servire te faciam
inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam
ignem succendisti in furore meo, usque in æter-
num ardebit.

confidentiam malam et bonam docet

5 Hæc dicit Dominus: Maledictus homo, qui con-
fidit in homine, et ponit carnem brachium suum,
et a Domino recedit cor eius. 6 Erit enim quasi
myricæ in deserto, et non videbit cum venerit bo-
num: sed habitabit in siccitate in deserto, in terra
salsuginis, et inhabitabili. 7 Benedictus vir, qui
confidit in Domino, et erit Dominus fiducia eius.
8 Et erit quasi lignum quod transplantatur super
aquas, quod ad humorem mittit radices suas: et
non timebit cum venerit æstus. Et erit folium
eius viride, et in tempore siccitatis non erit solli-
citum, nec aliquando desinet facere fructum. 9 Pra-
vum est cor omnium, et inscrutabile: quis cog-
noscet illud? 10 Ego Dominus scrutans cor, et
probans renes: qui do unicuique iuxta viam suam,
et iuxta fructum adinventionum suarum. 11 Per-
dix fovit quæ non peperit; fecit divitias, et non
in iudicio: in dimidio dierum suorum derelinquet
eas, et in novissimo suo erit insipiens. 12 Solium
gloriæ altitudinis a principio, locus sanctificationis
nostræ: 13 Exspectatio Israel Domine: omnes, qui
te derelinquunt, confundentur: recedentes a te, in

---

(5) Is 30, 2; 31, 1. — (8) Ps 1, 3. — (10) 1 Sm 16, 7;
Ps 7, 10; Apc 2, 23.

terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aqua-
rum viventium Dominum:

14 Sana me Domine, et sanabor: salvum me fac,
et salvus ero: quoniam laus mea tu es. 15 Ecce
ipsi dicunt ad me: Ubi est verbum Domini? ve-
niat. 16 Et ego non sum turbatus, te pastorem
sequens: et diem hominis non desideravi, tu scis.
Quod egressum est de labiis meis, rectum in con-
spectu tuo fuit. 17 Non sis tu mihi formidini, spes
mea tu in die afflictionis. 18 Confundantur qui
me persequuntur, et non confundar ego: paveant
illi, et non paveam ego: induc super eos diem af-
flictionis, et duplici contritione contere eos.

Dominum invocat

3. Sanctificatio sabbati inculcatur, 17, 19—27

19 Hæc dicit Dominus ad me: Vade, et sta in
porta filiorum populi, per quam ingrediuntur reges
Iuda, et egrediuntur, et in cunctis portis Ierusa-
lem: 20 et dices ad eos: Audite verbum Domini
reges Iuda, et omnis Iuda, cunctique habitatores
Ierusalem, qui ingredimini per portas istas. 21 Hæc
dicit Dominus: Custodite animas vestras, et nolite
portare pondera in die sabbati: nec inferatis per
portas Ierusalem. 22 Et nolite eiicere onera de
domibus vestris in die sabbati, et omne opus non
facietis: sanctificate diem sabbati, sicut præcepi pa-
tribus vestris. 23 Et non audierunt, nec inclinave-
runt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam
ne audirent me, et ne acciperent disciplinam.

Lex repetitur

24 Et erit: Si audieritis me, dicit Dominus, ut
non inferatis onera per portas civitatis huius in
die sabbati: et si sanctificaveritis diem sabbati,
ne faciatis in eo omne opus: 25 Ingredientur per
portas civitatis huius reges et principes, sedentes
super solium David, et ascendentes in curribus
et equis, ipsi et principes eorum, viri Iuda, et ha-
bitatores Ierusalem: et habitabitur civitas hæc in
sempiternum. 26 Et venient de civitatibus Iuda,
et de circuitu Ierusalem, et de terra Beniamin, et
de campestribus, et de montuosis, et ab austro,

sanctio recitatur

portantes holocaustum, et victimam, et sacrificium,
et thus, et inferent oblationem in domum Domini.
27 Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem
sabbati, et ne portetis onus, et ne inferatis per
portas Ierusalem in die sabbati: succendam ignem
in portis eius, et devorabit domos Ierusalem, et
non exstinguetur.

V. Exemplum figuli et fractio lagunculæ, 18, 1—20, 18

1. Exemplo figuli dispersio populi nuntiatur, 18, 1—23

Vas depravatum in aliud transformatur

18 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a
Domino, dicens: 2 Surge, et descende in
domum figuli, et ibi audies verba mea. 3 Et de-
scendi in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus
super rotam. 4 Et dissipatum est vas, quod ipse
faciebat e luto manibus suis: conversusque fecit
illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius ut
faceret.

populus depravatus inimico tradetur

5 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:
6 Numquid sicut figulus iste, non potero vobis fa-
cere, domus Israel, ait Dominus? ecce sicut lutum
in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Is-
rael. 7 Repente loquar adversum gentem et ad-
versus regnum, ut eradicem, et destruam, et dis-
perdam illud. 8 Si pænitentiam egerit gens illa a
malo suo, quod locutus sum adversus eam: agam
et ego pænitentiam super malo, quod cogitavi ut
facerem ei. 9 Et subito loquar de gente et de re-
gno, ut ædificem et plantem illud. 10 Si fecerit
malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam:
pænitentiam agam super bono, quod locutus sum
ut facerem ei. 11 Nunc ergo dic viro Iuda, et ha-
bitatoribus Ierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus:
Ecce ego fingo contra vos malum, et cogito contra
vos cogitationem: revertatur unusquisque a via sua
mala, et dirigite vias vestras et studia vestra.

---

(6) Is 45, 9; Rom 9, 20. — (7) Sup 1, 10. —
(11) Inf 25, 5; 35, 15; Ion 3, 8.

12 Qui dixerunt: Desperavimus: post cogitationes
enim nostras ibimus, et unusquisque pravitatem
cordis sui mali faciemus. 13 Ideo hæc dicit Do-
minus: Interrogate gentes: Quis audivit talia hor-
ribilia, quæ fecit nimis virgo Israel? 14 Numquid de-
ficiet de petra agri nix Libani? aut evelli possunt
aquæ erumpentes frigidæ, et defluentes? 15 Quia
oblitus est mei populus meus, frustra libantes, et
impingentes in viis suis, in semitis sæculi, ut am-
bularent per eas in itinere non trito: 16 ut fieret
terra eorum in desolationem, et in sibilum sempi-
ternum: omnis qui præterierit per eam obstupe-
scet, et movebit caput suum. 17 Sicut ventus urens
dispergam eos coram inimico: dorsum, et non fa-
ciem ostendam eis in die perditionis eorum.

18 Et dixerunt: Venite, et cogitemus contra Ie- Ieremias supplicium inimicorum suorum expetit
remiam cogitationes: non enim peribit lex a sa-
cerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a
propheta: venite, et percutiamus eum lingua, et non
attendamus ad universos sermones eius. 19 At-
tende Domine ad me, et audi vocem adversario-
rum meorum. 20 Numquid redditur pro bono ma-
lum, quia foderunt foveam animæ meæ? Recor-
dare quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer
pro eis bonum, et averterem indignationem tuam
ab eis. 21 Propterea da filios eorum in famem, et
deduc eos in manus gladii: fiant uxores eorum
absque liberis, et viduæ: et viri earum interfician-
tur morte: iuvenes eorum confodiantur gladio in
prœlio. 22 Audiatur clamor de domibus eorum:
adduces enim super eos latronem repente: quia
foderunt foveam ut caperent me, et laqueos abs-
conderunt pedibus meis. 23 Tu autem Domine
scis omne consilium eorum adversum me in mor-
tem: ne propitieris iniquitati eorum, et pecca-
tum eorum a facie tua non deleatur: fiant cor-
ruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui
abutere eis.

---

(16) Inf 19, 8; 49, 13; 50, 13.

2. Fractione lagunculæ eversio populi significatur. 19, 1—20, 18

Ieremias in valle Ennom vaticinans lagunculam frangit

19 [1] Hæc dicit Dominus: Vade, et accipe la-
gunculam figuli testeam a senioribus populi,
et a senioribus sacerdotum: [2] Et egredere ad
vallem filii Ennom, quæ est iuxta introitum portæ
fictilis: et prædicabis ibi verba, quæ ego loquar ad
te. [3] Et dices: Audite verbum Domini reges Iuda,
et habitatores Ierusalem: hæc dicit Dominus ex-
ercituum Deus Israel: Ecce ego inducam afflictio-
nem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit
illam, tinniant aures eius: [4] Eo quod dereliquerint
me, et alienum fecerint locum istum: et libaverunt
in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, et patres
eorum, et reges Iuda: et repleverunt locum istum
sanguine innocentum. [5] Et ædificaverunt excelsa
Baalim ad comburendos filios suos igni in holo-
caustum Baalim: quæ non præcepi, nec locutus
sum, nec ascenderunt in cor meum. [6] Propterea
ecce dies veniunt, dicit Dominus: et non vocabitur
amplius locus iste, Topheth, et Vallis filii Ennom:
sed Vallis occisionis. [7] Et dissipabo consilium Iuda
et Ierusalem in loco isto: et subvertam eos gladio
in conspectu inimicorum suorum, et in manu quæ-
rentium animas eorum: et dabo cadavera eorum
escam volatilibus cæli, et bestiis terræ. [8] Et po-
nam civitatem hanc in stuporem, et in sibilum:
omnis, qui præterierit per eam, obstupescet, et si-
bilabit super universa plaga eius. [9] Et cibabo eos
carnibus filiorum suorum, et carnibus filiarum sua-
rum: et unusquisque carnem amici sui comedet
in obsidione, et in angustia, in qua concludent eos
inimici eorum, et qui quærunt animas eorum.
[10] Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui
ibunt tecum. [11] Et dices ad eos: Hæc dicit Do-
minus exercituum: Sic conteram populum istum
et civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod
non potest ultra instaurari: et in Topheth sepeli-
entur, eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.

(8) Sup 18, 16; Inf 49, 13; 50, 13.

12 Sic faciam loco huic, ait Dominus, et habitato-
ribus eius: et ponam civitatem istam sicut Topheth.
13 Et erunt domus Ierusalem, et domus regum
Iuda sicut locus Topheth, immundæ: omnes do-
mus, in quarum domatibus sacrificaverunt omni
militiæ cæli, et libaverunt libamina diis alienis.

in atrio templi vaticinium repetit

14 Venit autem Ieremias de Topheth, quo mi-
serat eum Dominus ad prophetandum, et stetit in
atrio domus Domini, et dixit ad omnem populum:
15 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Ecce ego inducam super civitatem hanc, et super
omnes urbes eius universa mala, quæ locutus sum
adversum eam: quoniam induraverunt cervicem
suam ut non audirent sermones meos.

principi Phassur captivitatem Babylonicam prædicit

20 1 Et audivit Phassur filius Emmer sacerdos,
qui constitutus erat princeps in domo Do-
mini, Ieremiam prophetantem sermones istos. 2 Et
percussit Phassur Ieremiam prophetam, et misit
eum in nervum, quod erat in porta Beniamin su-
periori, in domo Domini. 3 Cumque illuxisset in
crastinum, eduxit Phassur Ieremiam de nervo, et
dixit ad eum Ieremias: Non Phassur vocavit Do-
minus nomen tuum, sed pavorem undique. 4 Quia
hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem,
te et omnes amicos tuos: et corruent gladio ini-
micorum suorum, et oculi tui videbunt: et omnem
Iudam dabo in manum regis Babylonis: et traducet
eos in Babylonem, et percutiet eos gladio. 5 Et
dabo universam substantiam civitatis huius, et om-
nem laborem eius, omneque pretium, et cunctos
thesauros regum Iuda dabo in manu inimicorum
eorum: et diripient eos, et tollent, et ducent in
Babylonem. 6 Tu autem Phassur, et omnes habita-
tores domus tuæ ibitis in captivitatem: et in Baby-
lonem venies, et ibi morieris, ibique sepelieris tu, et
omnes amici tui, quibus prophetasti mendacium.

propheta tentatur, Domino confidit, vitam lamentatur

7 Seduxisti me Domine, et seductus sum: fortior
me fuisti, et invaluisti: factus sum in derisum tota
die, omnes subsannant me. 8 Quia iam olim lo-
quor, vociferans iniquitatem, et vastitatem clamito:
et factus est mihi sermo Domini in opprobrium,

et in derisum tota die. 9 Et dixi: Non recordabor
eius, neque loquar ultra in nomine illius: et factus
est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque
in ossibus meis: et defeci, ferre non sustinens. 10 Au-
divi enim contumelias multorum, et terrorem in
circuitu: Persequimini, et persequamur eum: ab
omnibus viris, qui erant pacifici mei, et custodien-
tes latus meum: si quo modo decipiatur, et præ-
valeamus adversus eum, et consequamur ultionem
ex eo. 11 Dominus autem mecum est quasi bel-
lator fortis: idcirco qui persequuntur me, cadent,
et infirmi erunt: confundentur vehementer, quia
non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod
numquam delebitur. 12 Et tu Domine exercituum
probator iusti, qui vides renes et cor: videam
quæso ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi
causam meam. 13 Cantate Domino, laudate Do-
minum: quia liberavit animam pauperis de manu
malorum. 14 Maledicta dies, in qua natus sum:
dies, in qua peperit me mater mea, non sit bene-
dicta. 15 Maledictus vir, qui annuntiavit patri meo,
dicens: Natus est tibi puer masculus: et quasi gau-
dio lætificavit eum. 16 Sit homo ille ut sunt ci-
vitates, quas subvertit Dominus, et non pænituit
eum: audiat clamorem mane, et ululatum in tem-
pore meridiano: 17 qui non me interfecit a vulva,
ut fieret mihi mater mea sepulcrum, et vulva eius
conceptus æternus. 18 Quare de vulva egressus
sum, ut viderem laborem et dolorem, et consu-
merentur in confusione dies mei?

VI. Pœna præpositis nuntiatur, 21, 1—23, 40

1. Nuntiatur regi Sedeciæ, 21, 1—14

Rex et populus regi Nabuchodonosor dabitur

21 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a
Domino, quando misit ad eum rex Sedecias
Phassur filium Melchiæ, et Sophoniam filium Maa-
siæ sacerdotem, dicens: 2 Interroga pro nobis Do-

(11) Inf 23, 40. — (12) Sup 11, 20; 17, 10. —
(14) Iob 3, 2.

minum, quia Nabuchodonosor rex Babylonis prœ-
liatur adversum nos: si forte faciat Dominus no-
biscum secundum omnia mirabilia sua, et recedat
a nobis. 3 Et dixit Ieremias ad eos: Sic dicetis
Sedeciæ: 4 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce
ego convertam vasa belli, quæ in manibus vestris
sunt, et quibus vos pugnatis adversum regem Ba-
bylonis, et Chaldæos, qui obsident vos in circuitu
murorum: et congregabo ea in medio civitatis
huius. 5 Et debellabo ego vos in manu extenta,
et in brachio forti, et in furore, et in indignatione,
et in ira grandi. 6 Et percutiam habitatores civi-
tatis huius, homines et bestiæ pestilentia magna
morientur. 7 Et post hæc ait Dominus: dabo Se-
deciam regem Iuda, et servos eius, et populum
eius, et qui derelicti sunt in civitate hac a peste
et gladio, et fame, in manu Nabuchodonosor regis
Babylonis, et in manu inimicorum eorum, et in
manu quærentium animam eorum, et percutiet eos
in ore gladii, et non flectetur, neque parcet, nec
miserebitur.

8 Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Domi- *populus ad Chaldæos transfugiat*
nus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, et viam
mortis. 9 Qui habitaverit in urbe hac, morietur
gladio, et fame, et peste: qui autem egressus fue-
rit, et transfugerit ad Chaldæos, qui obsident vos,
vivet, et erit ei anima sua, quasi spolium. 10 Posui
enim faciem meam super civitatem hanc in ma-
lum, et non in bonum, ait Dominus: in manu regis
Babylonis dabitur, et exuret eam igni.

11 Et domui regis Iuda: Audite verbum Domini, *domus regia iuste iudicet*
12 domus David, hæc dicit Dominus: Iudicate mane
iudicium, et eruite vi oppressum de manu calum-
niantis: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea,
et succendatur, et non sit qui exstinguat propter
malitiam studiorum vestrorum. 13 Ecce ego ad
te habitatricem vallis solidæ atque campestris, ait
Dominus: qui dicitis: Quis percutiet nos? et quis
ingredietur domos nostras? 14 Et visitabo super

(9) Inf 38, 2. — (12) Inf 22, 3.

vos iuxta fructum studiorum vestrorum, dicit Dominus: et succendam ignem in saltu eius: et devorabit omnia in circuitu eius.

2. Nuntiatur aliis regibus, 22, 1—23, 8

Regi non nominato

22 [1] Hæc dicit Dominus: Descende in domum
regis Iuda, et loqueris ibi verbum hoc, [2] et
dices: Audi verbum Domini rex Iuda, qui sedes
super solium David: tu et servi tui, et populus
tuus, qui ingredimini per portas istas. [3] Hæc dicit
Dominus: Facite iudicium et iustitiam, et liberate
vi oppressum de manu calumniatoris: et advenam,
et pupillum, et viduam nolite contristare, neque opprimatis inique: et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. [4] Si enim facientes feceritis
verbum istud: ingredientur per portas domus huius
reges sedentes de genere David super thronum
eius, et ascendentes currus et equos, ipsi et servi,
et populus eorum. [5] Quod si non audieritis verba
hæc: in memetipso iuravi, dicit Dominus, quia in
solitudinem erit domus hæc. [6] Quia hæc dicit
Dominus super domum regis Iuda: Galaad tu mihi
caput Libani: si non posuero te solitudinem, urbes
inhabitabiles. [7] Et sanctificabo super te interficientem virum et arma eius: et succident electas cedros tuas, et præcipitabunt in ignem. [8] Et pertransibunt gentes multæ per civitatem hanc: et
dicet unusquisque proximo suo: Quare fecit Dominus sic civitati huic grandi? [9] Et respondebunt:
Eo quod dereliquerint pactum Domini Dei sui, et
adoraverint deos alienos, et servierint eis.

regi Sellum seu Ioachaz

[10] Nolite flere mortuum, neque lugeatis super
eum fletu: plangite eum, qui egreditur, quia non
revertetur ultra, nec videbit terram nativitatis suæ.
[11] Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Iosiæ
regem Iuda, qui regnavit pro Iosia patre suo, qui
egressus est de loco isto. Non revertetur huc amplius: [12] sed in loco, ad quem transtuli eum, ibi
morietur, et terram istam non videbit amplius.

(3) Sup 21, 12. — (8) Dt 29, 24; 1 Rg 9, 8.

regi Ioakim seu Eliakim

13 Væ qui ædificat domum suam in iniustitia, et
cenacula sua non in iudicio: amicum suum oppri-
met frustra, et mercedem eius non reddet ei.
14 Qui dicit: Ædificabo mihi domum latam, et ce-
nacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras, et facit
laquearia cedrina, pingitque sinopide. 15 Numquid
regnabis, quoniam confers te cedro? pater tuus
numquid non comedit et bibit, et fecit iudicium et
iustitiam tunc cum bene erat ei? 16 Iudicavit cau-
sam pauperis et egeni in bonum suum: numquid
non ideo quia cognovit me, dicit Dominus? 17 Tui
vero oculi et cor ad avaritiam, et ad sanguinem
innocentem fundendum, et ad calumniam, et ad
cursum mali operis. 18 Propterea hæc dicit Do-
minus ad Ioakim filium Iosiæ regem Iuda: Non
plangent eum: Væ frater et væ soror: non con-
crepabunt ei: Væ Domine, et væ inclyte. 19 Se-
pultura asini sepelietur, putrefactus et proiectus
extra portas Ierusalem.

regi Iechoniæ seu Ioachin

20 Ascende Libanum, et clama: et in Basan da
vocem tuam, et clama ad transeuntes, quia contriti
sunt omnes amatores tui. 21 Locutus sum ad te
in abundantia tua; et dixisti: Non audiam: hæc
est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti
vocem meam: 22 Omnes pastores tuos pascet
ventus, et amatores tui in captivitatem ibunt: et
tunc confunderis, et erubesces ab omni malitia tua.
23 Quæ sedes in Libano, et nidificas in cedris, quo-
modo congemuisti cum venissent tibi dolores, quasi
dolores parturientis? 24 Vivo ego, dicit Dominus:
quia si fuerit Iechonias filius Ioakim regis Iuda,
anulus in manu dextera mea, inde evellam eum.
25 Et dabo te in manu quærentium animam tuam,
et in manu quorum tu formidas faciem, et in manu
Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manu Chal-
dæorum. 26 Et mittam te, et matrem tuam, quæ
genuit te, in terram alienam, in qua nati non estis,
ibique moriemini: 27 et in terram, ad quam ipsi
levant animam suam ut revertantur illuc: non re-
vertentur. 28 Numquid vas fictile atque contritum
vir iste Iechonias? numquid vas absque omni vo-

luptate? quare abiecti sunt ipse et semen eius, et
proiecti in terram, quam ignoraverunt? 29 Terra,
terra, terra, audi sermonem Domini. 30 Hæc dicit
Dominus: Scribe virum istum sterilem, virum, qui
in diebus suis non prosperabitur: nec enim erit de
semine eius vir, qui sedeat super solium David, et
potestatem habeat ultra in Iuda.

quibus pastoribus malis bonus pastor succedet

23 1 Væ pastoribus, qui disperdunt et dilace-
rant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus.
2 Ideo hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores,
qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gre-
gem meum, et eiecistis eos, et non visitastis eos:
ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum
vestrorum, ait Dominus. 3 Et ego congregabo re-
liquias gregis mei de omnibus terris, ad quas eie-
cero eos illuc: et convertam eos ad rura sua: et
crescent et multiplicabuntur. 4 Et suscitabo super
eos pastores, et pascent eos: non formidabunt ultra,
et non pavebunt: et nullus quæretur ex numero,
dicit Dominus. 5 Ecce dies veniunt, dicit Domi-
nus: et suscitabo David germen iustum: et regna-
bit rex, et sapiens erit: et faciet iudicium et iu-
stitiam in terra. 6 In diebus illis salvabitur Iuda,
et Israel habitabit confidenter: et hoc est nomen,
quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. 7 Prop-
ter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non
dicent ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Is-
rael de terra Ægypti: 8 Sed: Vivit Dominus, qui
eduxit et adduxit semen domus Israel de terra
aquilonis, et de cunctis terris, ad quas eieceram
eos illuc: et habitabunt in terra sua.

3. Nuntiatur falsis prophetis et impiis sacerdotibus, 23, 9—40

Terram polluentibus

9 Ad prophetas: Contritum est cor meum in
medio mei, contremuerunt omnia ossa mea: factus

(1) Ez 13, 3; 34, 2. — (5) Is 4, 2; 40, 11; 45, 8; Inf 33, 15; Ez 34, 11; Dn 9, 24; Io 1, 45. — (8) Dt 33, 28; Sup 16, 14.

sum quasi vir ebrius, et quasi homo madidus a
vino a facie Domini, et a facie verborum sancto-
rum eius. 10 Quia adulteris repleta est terra, quia
a facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt arva
deserti: factus est cursus eorum malus, et forti-
tudo eorum dissimilis. 11 Propheta namque et sa-
cerdos polluti sunt: et in domo mea inveni ma-
lum eorum, ait Dominus. 12 Idcirco via eorum erit
quasi lubricum in tenebris: impellentur enim, et
corruent in ea: afferam enim super eos mala, an-
num visitationis eorum, ait Dominus. 13 Et in
prophetis Samariæ vidi fatuitatem: prophetabant
in Baal, et decipiebant populum meum Israel. 14 Et
in prophetis Ierusalem vidi similitudinem adulte-
rantium, et iter mendacii: et confortaverunt manus
pessimorum ut non converteretur unusquisque a
malitia sua: facti sunt mihi omnes ut Sodoma, et
habitatores eius quasi Gomorrha. 15 Propterea
hæc dicit Dominus exercituum ad prophetas: Ecce
ego cibabo eos absinthio, et potabo eos felle: a
prophetis enim Ierusalem egressa est pollutio su-
per omnem terram.

16 Hæc dicit Dominus exercituum: Nolite audire populum
verba prophetarum, qui prophetant vobis, et deci- decipien-
piunt vos: visionem cordis sui loquuntur, non de tibus
ore Domini. 17 Dicunt his, qui blasphemant me:
Locutus est Dominus: Pax erit vobis, et omni,
qui ambulat in pravitate cordis sui, dixerunt: Non
veniet super vos malum. 18 Quis enim affuit in
consilio Domini, et vidit et audivit sermonem eius?
quis consideravit verbum illius et audivit? 19 Ecce
turbo Dominicæ indignationis egredietur, et tem-
pestas erumpens: super caput impiorum veniet.
20 Non revertetur furor Domini usque dum faciat,
et usque dum compleat cogitationem cordis sui:
in novissimis diebus intelligetis consilium eius.
21 Non mittebam prophetas, et ipsi currebant: non
loquebar ad eos, et ipsi prophetabant. 22 Si ste-

(15) Sup 9, 15. — (16) Inf 27, 9; 29, 8. — (17) Sup 5, 12; 14, 13. — (19) Inf 30, 14.

tissent in consilio meo, et nota fecissent verba mea
populo meo, avertissem utique eos a via sua mala,
et a cogitationibus suis pessimis.

mendacium vaticinantibus

23 Putasne Deus e vicino ego sum, dicit Domi-
nus? et non Deus de longe? 24 Si occultabitur
vir in absconditis: et ego non videbo eum, dicit
Dominus? numquid non cælum et terram ego im-
pleo, dicit Dominus? 25 Audivi quæ dixerunt pro-
phetæ, prophetantes in nomine meo mendacium,
atque dicentes: Somniavi, somniavi. 26 Usquequo
istud est in corde prophetarum vaticinantium men-
dacium, et prophetantium seductiones cordis sui?
27 Qui volunt facere ut obliviscatur populus meus
nominis mei propter somnia eorum, quæ narrat
unusquisque ad proximum suum: sicut obliti sunt
patres eorum nominis mei propter Baal. 28 Pro-
pheta, qui habet somnium, narret somnium: et qui
habet sermonem meum, loquatur sermonem meum
vere: quid paleis ad triticum, dicit Dominus?
29 Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit
Dominus: et quasi malleus conterens petram?
30 Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus:
qui furantur verba mea unusquisque a proximo
suo. 31 Ecce ego ad prophetas, ait Dominus: qui
assumunt linguas suas, et aiunt: Dicit Dominus.
32 Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium,
ait Dominus: qui narraverunt ea, et seduxerunt
populum meum in mendacio suo, et in miraculis
suis: cum ego non misissem eos, nec mandassem
eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit Do-
minus.

verba Domini pervertentibus

33 Si igitur interrogaverit te populus iste, vel
propheta, aut sacerdos, dicens: Quod est onus
Domini? dices ad eos: Vos estis onus; proiiciam
quippe vos, dicit Dominus. 34 Et propheta, et sa-
cerdos, et populus qui dicit: Onus Domini: visi-
tabo super virum illum, et super domum eius.
35 Hæc dicetis unusquisque ad proximum, et ad
fratrem suum: Quid respondit Dominus? et quid
locutus est Dominus? 36 Et onus Domini ultra
non memorabitur: quia onus erit unicuique sermo

suus: et pervertistis verba Dei viventis, Domini
exercituum Dei nostri. 37 Hæc dices ad prophe-
tam: Quid respondit tibi Dominus? et quid locu-
tus est Dominus? 38 Si autem onus Domini di-
xeritis: propter hoc hæc dicit Dominus: Quia di-
xistis sermonem istum: Onus Domini: et misi ad
vos, dicens: Nolite dicere: Onus Domini: 39 Prop-
terea ecce ego tollam vos portans, et derelinquam
vos, et civitatem, quam dedi vobis, et patribus ve-
stris a facie mea. 40 Et dabo vos in opprobrium
sempiternum, et in ignominiam æternam, quæ num-
quam oblivione delebitur.

VII. Pœna ipsi populo nuntiatur, 24, 1—26, 24

1. Duo calathi ficorum, 24, 1—10

24 1 Ostendit mihi Dominus: et ecce duo ca-
lathi pleni ficis, positi ante templum Domini,
postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis
Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, et principes
eius, et fabrum, et inclusorem de Ierusalem, et ad-
duxit eos in Babylonem. 2 Calathus unus ficus
bonas habebat nimis, ut solent ficus esse primi
temporis: et calathus unus ficus habebat malas ni-
mis, quæ comedi non poterant, eo quod essent
malæ. 3 Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides
Ieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde:
et malas, malas valde: quæ comedi non possunt,
eo quod sint malæ.

Ficus bonæ et malæ populum significant

4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:
5 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus hæ
bonæ: sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam
emisi de loco isto in terram Chaldæorum, in bo-
num. 6 Et ponam oculos meos super eos ad pla-
candum, et reducam eos in terram hanc: et ædi-
ficabo eos, et non destruam: et plantabo eos, et
non evellam. 7 Et dabo eis cor ut sciant me, quia
ego sum Dominus: et erunt mihi in populum, et

captivi ad Dominum revertentur

---

(40) Sup 20, 11. — (7) Sup 7, 23.

ego ero eis in Deum: quia revertentur ad me in
toto corde suo.

relicti cum Sedecia consumentur

8 Et sicut ficus pessimæ, quæ comedi non pos-
sunt, eo quod sint malæ: hæc dicit Dominus, sic
dabo Sedeciam regem Iuda, et principes eius, et
reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in urbe
hac, et qui habitant in terra Ægypti. 9 Et dabo
eos in vexationem, afflictionemque omnibus regnis
terræ: in opprobrium, et in parabolam, et in pro-
verbium, et in maledictionem in universis locis, ad
quæ eieci eos. 10 Et mittam in eis gladium, et fa-
mem, et pestem: donec consumantur de terra,
quam dedi eis, et patribus eorum.

2. Captivitas septuaginta annorum, 25, 1—38

Impænitentes 70 annis Babyloniis servient

25 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam de
omni populo Iuda in anno quarto Ioakim
filii Iosiæ regis Iuda, (ipse est annus primus Na-
buchodonosor regis Babylonis). 2 Quod locutus
est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda, et
ad universos habitatores Ierusalem, dicens: 3 A
tertiodecimo anno Iosiæ filii Amon regis Iuda us-
que ad diem hanc; iste tertius et vigesimus an-
nus, factum est verbum Domini ad me, et locutus
sum ad vos de nocte consurgens et loquens: et
non audistis. 4 Et misit Dominus ad vos omnes
servos suos prophetas, consurgens diluculo, mit-
tensque et non audistis, neque inclinastis aures
vestras ut audiretis 5 cum diceret: Revertimini
unusquisque a via sua mala, et a pessimis cogi-
tationibus vestris: et habitabitis in terra, quam de-
dit Dominus vobis, et patribus vestris a sæculo et
usque in sæculum. 6 Et nolite ire post deos alie-
nos ut serviatis eis, adoretisque eos: neque me
ad iracundiam provocetis in operibus manuum ve-
strarum, et non affligam vos. 7 Et non audistis
me, dicit Dominus, ut me ad iracundiam provo-
caretis in operibus manuum vestrarum in malum

(8) Inf 29, 17. — (5) 2 Rg 17, 13; Sup 18, 11;
Inf 35, 15.

vestrum. [8] Propterea hæc dicit Dominus exerci-
tuum: Pro eo quod non audistis verba mea: [9] ecce
ego mittam, et assumam universas cognationes
aquilonis, ait Dominus, et Nabuchodonosor regem
Babylonis servum meum: et adducam eos super
terram istam, et super habitatores eius, et super
omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt: et in-
terficiam eos, et ponam eos in stuporem et in si-
bilum, et in solitudines sempiternas. [10] Perdam-
que ex eis vocem gaudii et vocem lætitiæ, vocem
sponsi, et vocem sponsæ, vocem molæ, et lumen
lucernæ. [11] Et erit universa terra hæc in solitu-
dinem, et in stuporem: et servient omnes gentes
istæ regi Babylonis septuaginta annis.

postea Babylonii punientur

[12] Cumque impleti fuerint septuaginta anni, vi-
sitabo super regem Babylonis, et super gentem
illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, et super
terram Chaldæorum: et ponam illam in solitudi-
nes sempiternas. [13] Et adducam super terram
illam, omnia verba mea, quæ locutus sum contra
eam, omne quod scriptum est in libro isto, quæ-
cumque prophetavit Ieremias adversum omnes gen-
tes: [14] Quia servierunt eis cum essent gentes
multæ, et reges magni: et reddam eis secundum
opera eorum, et secundum facta manuum suarum.

Ieremias omnibus gentibus calicem furoris propinat

[15] Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Is-
rael: Sume calicem vini furoris huius de manu
mea: et propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas
ego mittam te. [16] Et bibent, et turbabuntur, et
insanient a facie gladii, quem ego mittam inter
eos. [17] Et accepi calicem de manu Domini, et pro-
pinavi cunctis gentibus, ad quas misit me Domi-
nus: [18] Ierusalem, et civitatibus Iuda, et regibus
eius, et principibus eius: ut darem eos in solitu-
dinem, et in stuporem, et in sibilum, et in male-
dictionem, sicut est dies ista: [19] Pharaoni regi
Ægypti, et servis eius, et principibus eius, et omni
populo eius, [20] et universis generaliter: cunctis
regibus terræ Ausitidis, et cunctis regibus terræ

(11) 2 Par 36, 22; Esr 1, 1; Inf 26, 6; Dn 9, 2.

Philisthiim, et Ascaloni, et Gazæ, et Accaron, et
reliquiis Azoti, 21 et Idumææ, et Moab, et filiis
Ammon: 22 Et cunctis regibus Tyri, et universis
regibus Sidonis: et regibus terræ insularum, qui
sunt trans mare. 23 Et Dedan, et Thema, et Buz,
et universis qui attonsi sunt in comam. 24 Et
cunctis regibus Arabiæ, et cunctis regibus occiden-
tis, qui habitant in deserto. 25 Et cunctis regibus
Zambri, et cunctis regibus Elam, et cunctis regi-
bus Medorum: 26 cunctis quoque regibus aquilo-
nis de prope et de longe, unicuique contra fratrem
suum: et omnibus regnis terræ, quæ super faciem
eius sunt: et rex Sesach bibet post eos. 27 Et di-
ces ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Bibite, et inebriamini, et vomite: et cadite,
neque surgatis a facie gladii, quem ego mittam
inter vos. 28 Cumque noluerint accipere calicem
de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hæc dicit
Dominus exercituum: Bibentes bibetis: 29 quia
ecce in civitate, in qua invocatum est nomen me-
um, ego incipiam affligere, et vos quasi innocentes
et immunes eritis? non eritis immunes: gladium
enim ego voco super omnes habitatores terræ, di-
cit Dominus exercituum.

quas Dominus iudicabit

30 Et tu prophetabis ad eos omnia verba hæc,
et dices ad illos: Dominus de excelso rugiet, et de
habitaculo sancto suo dabit vocem suam: rugiens
rugiet super decorem suum: celeuma quasi calcan-
tium concinetur adversus omnes habitatores terræ.
31 Pervenit sonitus usque ad extrema terræ: quia
iudicium Domino cum gentibus: iudicatur ipse cum
omni carne, impios tradidi gladio, dicit Dominus.
32 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce afflictio
egredietur de gente in gentem: et turbo magnus
egredietur a summitatibus terræ. 33 Et erunt in-
terfecti Domini in die illa a summo terræ usque
ad summum eius: non plangentur, et non colli-
gentur, neque sepelientur: in sterquilinium super
faciem terræ iacebunt. 34 Ululate pastores, et cla-

(29) 1 Ptr 4, 17. — (30) Ioel 3, 16; Am 1, 2.

mate: et aspergite vos cinere optimates gregis:
quia completi sunt dies vestri ut interficiamini: et
dissipationes vestræ, et cadetis quasi vasa pretiosa.
35 Et peribit fuga a pastoribus, et salvatio ab opti-
matibus gregis. 36 Vox clamoris pastorum, et ulu-
latus optimatum gregis: quia vastavit Dominus pa-
scua eorum. 37 Et conticuerunt arva pacis a facie
iræ furoris Domini. 38 Dereliquit quasi leo um-
braculum suum, quia facta est terra eorum in de-
solationem a facie iræ columbæ, et a facie iræ fu-
roris Domini.

3. Excidium urbis ac templi, 26, 1—24

26 1 In principio regni Ioakim filii Iosiæ regis
Iuda, factum est verbum istud a Domino, — Ieremias excidium prophetans
dicens: 2 Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus
Domini, et loqueris ad omnes civitates Iuda, de qui-
bus veniunt ut adorent in domo Domini, universos
sermones, quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos:
noli subtrahere verbum, 3 si forte audiant et con-
vertantur unusquisque a via sua mala: et pæni-
teat me mali quod cogito facere eis propter mali-
tiam studiorum eorum. 4 Et dices ad eos: Hæc
dicit Dominus: Si non audieritis me ut ambuletis
in lege mea, quam dedi vobis 5 ut audiatis ser-
mones servorum meorum Prophetarum, quos ego
misi ad vos de nocte consurgens, et dirigens, et
non audistis: 6 Dabo domum istam sicut Silo, et
urbem hanc dabo in maledictionem cunctis genti-
bus terræ.
7 Et audierunt sacerdotes, et prophetæ, et omnis — a sacerdotibus et prophetis occidendus
populus Ieremiam loquentem verba hæc in domo
Domini. 8 Cumque complesset Ieremias loquens
omnia, quæ præceperat ei Dominus ut loqueretur
ad universum populum, apprehenderunt eum sa-
cerdotes, et prophetæ, et omnis populus, dicens:
Morte moriatur. 9 Quare prophetavit in nomine
Domini, dicens: Sicut Silo erit domus hæc: et urbs
ista desolabitur, eo quod non sit habitator? Et

(6) 1 Sm 4, 2. 10.

congregatus est omnis populus adversus Ieremiam
in domo Domini.

sed a principibus et populo innocens declaratur

10 Et audierunt principes Iuda verba hæc: et
ascenderunt de domo regis in domum Domini, et
sederunt in introitu portæ domus Domini novæ.
11 Et locuti sunt sacerdotes et prophetæ ad principes, et ad omnem populum, dicentes: Iudicium
mortis est viro huic: quia prophetavit adversus
civitatem istam, sicut audistis auribus vestris. 12 Et
ait Ieremias ad omnes principes, et ad universum
populum, dicens: Dominus misit me ut prophetarem ad domum istam, et ad civitatem hanc omnia
verba quæ audistis. 13 Nunc ergo bonas facite vias
vestras, et studia vestra, et audite vocem Domini
Dei vestri: et pænitebit Dominum mali, quod locutus est adversum vos. 14 Ego autem ecce in
manibus vestris sum: facite mihi quod bonum et
rectum est in oculis vestris: 15 Verumtamen scitote et cognoscite quod si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos, et
contra civitatem istam, et habitatores eius; in veritate enim misit me Dominus ad vos, ut loquerer
in auribus vestris omnia verba hæc. 16 Et dixerunt principes, et omnis populus ad sacerdotes et
ad prophetas: Non est viro huic iudicium mortis:
quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad
nos.

Michæas idem prophetans ab Ezechia non occisus

17 Surrexerunt ergo viri de senioribus terræ: et
dixerunt ad omnem cœtum populi loquentes: 18 Michæas de Morasthi fuit propheta in diebus Ezechiæ
regis Iuda, et ait ad omnem populum Iuda, dicens:
Hæc dicit Dominus exercituum: Sion quasi ager
arabitur: et Ierusalem in acervum lapidum erit: et
mons domus in excelsa silvarum. 19 Numquid
morte condemnavit eum Ezechias rex Iuda, et omnis Iuda? numquid non timuerunt Dominum, et deprecati sunt faciem Domini: et pænituit Dominum
mali, quod locutus fuerat adversum eos? Itaque
nos facimus malum grande contra animas nostras.

(12) Sup 25, 13. — (13) Sup 7, 3. — (18) Mch 3, 12.

Urias vero ab Ioakim interfectus est

20 Fuit quoque vir prophetans in nomine Do-
mini, Urias filius Semei de Cariathiarim: et pro-
phetavit adversus civitatem istam, et adversus ter-
ram hanc iuxta omnia verba Ieremiæ. 21 Et au-
divit rex Ioakim, et omnes potentes, et principes
eius verba hæc: et quæsivit rex interficere eum.
Et audivit Urias, et timuit, fugitque et ingressus
est Ægyptum. 22 Et misit rex Ioakim viros in
Ægyptum, Elnathan filium Achobor, et viros cum
eo in Ægyptum. 23 Et eduxerunt Uriam de Ægypto:
et adduxerunt eum ad regem Ioakim, et percussit
eum gladio: et proiecit cadaver eius in sepulcris
vulgi ignobilis.

Ieremias ab Ahicam servatur

24 Igitur manus Ahicam filii Saphan fuit cum Ie-
remia, ut non traderetur in manus populi, et in-
terficerent eum.

VIII. Ieremias et falsi prophetæ, 27, 1—29, 32

1. Ieremias pseudoprophetis patriis contradicit, 27, 1—22

Regibus Edom, Moab, Ammon, Tyri, Sidonis

27 1 In principio regni Ioakim filii Iosiæ regis
Iuda, factum est verbum istud ad Ieremiam
a Domino, dicens: 2 Hæc dicit Dominus ad me:
Fac tibi vincula, et catenas: et pones eas in collo
tuo. 3 Et mittes eas ad regem Edom, et ad regem
Moab, et ad regem filiorum Ammon, et ad regem
Tyri, et ad regem Sidonis: in manu nuntiorum,
qui venerunt Ierusalem ad Sedeciam regem Iuda.
4 Et præcipies eis ut ad dominos suos loquantur:
Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Hæc
dicetis ad dominos vestros: 5 Ego feci terram, et
homines, et iumenta, quæ sunt super faciem terræ,
in fortitudine mea magna, et in brachio meo ex-
tento: et dedi eam ei, qui placuit in oculis meis.
6 Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in
manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei:
insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. 7 Et
servient ei omnes gentes, et filio eius, et filio filii
eius: donec veniat tempus terræ eius et ipsius: et

servient ei gentes multæ, et reges magni. 8 Gens
autem et regnum, quod non servierit Nabuchodo-
nosor regi Babylonis, et quicumque non curvaverit
collum suum sub iugo regis Babylonis: in gladio,
et in fame, et in peste visitabo super gentem il-
lam, ait Dominus: donec consumam eos in manu
eius. 9 Vos ergo nolite audire prophetas vestros,
et divinos, et somniatores, et augures, et malefi-
cos, qui dicunt vobis: Non servietis regi Babylonis.
10 Quia mendacium prophetant vobis: ut longe vos
faciant de terra vestra, et eiiciant vos, et pereatis.
11 Porro gens, quæ subiecerit cervicem suam sub
iugo regis Babylonis, et servierit ei; dimittam eam
in terra sua, dicit Dominus: et colet eam, et ha-
bitabit in ea.

regi Iuda quoque

12 Et ad Sedeciam regem Iuda locutus sum se-
cundum omnia verba hæc, dicens: Subiicite colla
vestra sub iugo regis Babylonis, et servite ei, et
populo eius, et vivetis. 13 Quare moriemini tu et
populus tuus gladio, et fame, et peste, sicut locu-
tus est Dominus ad gentem, quæ servire noluerit
regi Babylonis? 14 Nolite audire verba propheta-
rum dicentium vobis: Non servietis regi Babylo-
nis: quia mendacium ipsi loquuntur vobis. 15 Quia
non misi eos, ait Dominus: et ipsi prophetant in
nomine meo mendaciter: ut eiiciant vos, et per-
eatis tam vos, quam prophetæ, qui vaticinantur
vobis.

et sacerdotibus iugum Babylonicum nuntiat et commendat

16 Et ad sacerdotes, et ad populum istum locutus
sum, dicens: Hæc dicit Dominus: Nolite audire
verba prophetarum vestrorum, qui prophetant vobis,
dicentes: Ecce vasa Domini revertentur de Baby-
lone nunc cito, mendacium enim prophetant vobis.
17 Nolite ergo audire eos, sed servite regi Babylo-
nis, ut vivatis: quare datur hæc civitas in solitu-
dinem? 18 Et si prophetæ sunt, et est verbum
Domini in eis: occurrant Domino exercituum, ut
non veniant vasa, quæ derelicta fuerant in domo

(9) Sup 23, 16; Inf 29, 8. — (15) Sup 14, 14; 23, 21; Inf 29, 9.

Domini, et in domo regis Iuda, et in Ierusalem,
in Babylonem. 19 Quia hæc dicit Dominus exer-
cituum ad columnas, et ad mare, et ad bases, et
ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in civitate
hac: 20 quæ non tulit Nabuchodonosor rex Baby-
lonis, cum transferret Iechoniam filium Ioakim re-
gem Iuda de Ierusalem in Babylonem, et omnes
optimates Iuda et Ierusalem. 21 Quia hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel ad vasa, quæ de-
relicta sunt in domo Domini, et in domo regis Iuda
et Ierusalem: 22 In Babylonem transferentur, et
ibi erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit Do-
minus, et afferri faciam ea, et restitui in loco isto.

2. Ieremias Hananiam pseudoprophetam punit, 28, 1—17

28 1 Et factum est in anno illo, in principio
regni Sedeciæ regis Iuda, in anno quarto, in
mense quinto, dixit ad me Hananias filius Azur
propheta de Gabaon, in domo Domini coram sa-
cerdotibus et omni populo, dicens: 2 Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel: Contrivi iugum
regis Babylonis. 3 Adhuc duo anni dierum, et ego
referri faciam ad locum istum omnia vasa domus
Domini, quæ tulit Nabuchodonosor rex Babylonis
de loco isto, et transtulit ea in Babylonem. 4 Et
Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, et omnem
transmigrationem Iuda, qui ingressi sunt in Baby-
lonem, ego convertam ad locum istum, ait Domi-
nus: conteram enim iugum regis Babylonis. 5 Et
dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam
in oculis sacerdotum, et in oculis omnis populi,
qui stabat in domo Domini; 6 et ait Ieremias pro-
pheta: Amen, sic faciat Dominus: suscitet Domi-
nus verba tua, quæ prophetasti: ut referantur vasa
in domum Domini, et omnis transmigratio de Ba-
bylone ad locum istum. 7 Verumtamen audi ver-
bum hoc, quod ego loquor in auribus tuis, et in
auribus universi populi: 8 Prophetæ, qui fuerunt

Hananias instantem reversionem captivorum prophetat

(19) 2 Rg 25, 13.

ante me et ante te ab initio, et prophetaverunt
super terras multas, et super regna magna de
prœlio, et de afflictione, et de fame. 9 Propheta,
qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum
eius, scietur propheta, quem misit Dominus in ve-
ritate. 10 Et tulit Hananias propheta catenam de
collo Ieremiæ prophetæ, et confregit eam. 11 Et
ait Hananias in conspectu omnis populi, dicens:
Hæc dicit Dominus: Sic confringam iugum Nabu-
chodonosor regis Babylonis post duos annos die-
rum de collo omnium gentium.

Ieremias ei mortem imminentem vaticinatur

12 Et abiit Ieremias propheta in viam suam. Et
factum est verbum Domini ad Ieremiam, postquam
confregit Hananias propheta catenam de collo Ie-
remiæ prophetæ, dicens: 13 Vade, et dices Hana-
niæ: Hæc dicit Dominus: Catenas ligneas contri-
visti: et facies pro eis catenas ferreas. 14 Quia
hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Iugum
ferreum posui super collum cunctarum gentium
istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylo-
nis, et servient ei: insuper et bestias terræ dedi
ei. 15 Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam
prophetam: Audi Hanania: non misit te Dominus,
et tu confidere fecisti populum istum in mendacio.
16 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te
a facie terræ: hoc anno morieris: adversum enim
Dominum locutus es. 17 Et mortuus est Hananias
propheta in anno illo, mense septimo.

3. Ieremias pseudoprophetis captivitatis contradicit, 29, 1—20

Iudæi 70 annis captivi erunt

29 1 Et hæc sunt verba libri, quem misit Iere-
mias propheta de Ierusalem ad reliquias se-
niorum transmigrationis, et ad sacerdotes, et ad
prophetas, et ad omnem populum, quem traduxe-
rat Nabuchodonosor de Ierusalem in Babylonem:
2 postquam egressus est Iechonias rex, et domina,
et eunuchi, et principes Iuda, et Ierusalem, et fa-
ber, et inclusor de Ierusalem: 3 in manu Elasa
filii Saphan, et Gamariæ filii Helciæ, quos misit
Sedecias rex Iuda ad Nabuchodonosor regem Ba-

bylonis in Babylonem, dicens: 4 Hæc dicit Domi-
nus exercituum Deus Israel omni transmigrationi,
quam transtuli de Ierusalem in Babylonem: 5 Ædi-
ficate domos, et habitate: et plantate hortos, et
comedite fructum eorum. 6 Accipite uxores, et
generate filios et filias: et date filiis vestris uxores,
et filias vestras date viris, et pariant filios et filias:
et multiplicamini ibi, et nolite esse pauci numero.
7 Et quærite pacem civitatis, ad quam transmigrare
vos feci: et orate pro ea ad Dominum: quia in
pace illius erit pax vobis. 8 Hæc enim dicit Do-
minus exercituum Deus Israel: Non vos seducant
prophetæ vestri, qui sunt in medio vestrum, et
divini vestri: et ne attendatis ad somnia vestra,
quæ vos somniatis: 9 quia falso ipsi prophetant
vobis in nomine meo: et non misi eos, dicit Do-
minus.

postea a Domino reducentur ad urbem

10 Quia hæc dicit Dominus: Cum cœperint im-
pleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos:
et suscitabo super vos verbum meum bonum, ut
reducam vos ad locum istum. 11 Ego enim scio
cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Domi-
nus, cogitationes pacis, et non afflictionis, ut dem
vobis finem et patientiam. 12 Et invocabitis me, et
ibitis: et orabitis me, et ego exaudiam vos. 13 Quæ-
retis me, et invenietis: cum quæsieritis me in toto
corde vestro. 14 Et inveniar a vobis, ait Domi-
nus: et reducam captivitatem vestram, et congre-
gabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis,
ad quæ expuli vos, dicit Dominus: et reverti vos
faciam de loco, ad quem transmigrare vos feci.

cuius habitatores præsentes etiam eicientur

15 Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Pro-
phetas in Babylone: 16 Quia hæc dicit Dominus
ad regem, qui sedet super solium David, et ad
omnem populum habitatorem urbis huius, ad fra-
tres vestros, qui non sunt egressi vobiscum in
transmigrationem. 17 Hæc dicit Dominus exerci-
tuum: Ecce mittam in eos gladium, et famem, et

---

(8) Sup 14, 14; 23, 16. — (10) 2 Par 36, 21; Esr 1, 1; Sup 25, 12; Dn 9, 2. — (17) Sup 24, 10.

pestem: et ponam eos quasi ficus malas, quæ
comedi non possunt, eo quod pessimæ sint. 18 Et
persequar eos in gladio, et in fame, et in pestilen-
tia: et dabo eos in vexationem universis regnis
terræ: in maledictionem, et in stuporem, et in si-
bilum, et in opprobrium cunctis gentibus, ad quas
ego eieci eos: 19 eo quod non audierint verba
mea, dicit Dominus: quæ misi ad eos per servos
meos prophetas de nocte consurgens, et mittens:
et non audistis, dicit Dominus. 20 Vos ergo au-
dite verbum Domini omnis transmigratio, quam
emisi de Ierusalem in Babylonem.

4. Ieremias tres eorum punit, 29, 21—32

Achab et Sedecias igne frigentur

21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel
ad Achab filium Coliæ, et ad Sedeciam filium
Maasiæ, qui prophetant vobis in nomine meo men-
daciter: Ecce ego tradam eos in manus Nabucho-
donosor regis Babylonis: et percutiet eos in oculis
vestris. 22 Et assumetur ex eis maledictio omni
transmigrationi Iuda, quæ est in Babylone, dicen-
tium: Ponat te Dominus sicut Sedeciam, et sicut
Achab, quos frixit rex Babylonis in igne: 23 pro
eo quod fecerint stultitiam in Israel, et mœchati
sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt
verbum in nomine meo mendaciter, quod non
mandavi eis: ego sum iudex et testis, dicit Do-
minus.

Semeias posteros non habebit

24 Et ad Semeian Nehelamiten dices: 25 Hæc
dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Pro eo
quod misisti in nomine tuo libros ad omnem po-
pulum, qui est in Ierusalem, et ad Sophoniam filium
Maasiæ sacerdotem, et ad universos sacerdotes,
dicens: 26 Dominus dedit te sacerdotem pro Ioiade
sacerdote, ut sis dux in domo Domini super om-
nem virum arreptitium et prophetantem, ut mittas
eum in nervum et in carcerem. 27 Et nunc quare
non increpasti Ieremiam Anathothiten, qui prophe-
tat vobis? 28 Quia super hoc misit in Babylonem
ad nos, dicens: Longum est: ædificate domos, et
habitate: et plantate hortos, et comedite fructus

eorum. 29 Legit ergo Sophonias sacerdos librum
istum in auribus Ieremiæ prophetæ. 30 Et factum
est verbum Domini ad Ieremiam, dicens: 31 Mitte
ad omnem transmigrationem, dicens: Hæc dicit
Dominus ad Semeian Nehelamiten: Pro eo quod
prophetavit vobis Semeias, et ego non misi eum:
et fecit vos confidere in mendacio: 32 idcirco hæc
dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeian
Nehelamiten, et super semen eius: non erit ei vir
sedens in medio populi huius, et non videbit bo-
num, quod ego faciam populo meo, ait Dominus:
quia prævaricationem locutus est adversus Domi-
num.

IX. Solacium subditorum ac præpositorum, 30, 1—33, 26

1. Restitutio populi futura, 30, 1—31, 40

30 1 Hoc verbum, quod factum est ad Iere-
miam a Domino, dicens: 2 Hæc dicit Do-
minus Deus Israel, dicens: Scribe tibi omnia verba,
quæ locutus sum ad te, in libro. 3 Ecce enim dies
veniunt, dicit Dominus: et convertam conversio-
nem populi mei Israel et Iuda, ait Dominus: et
convertam eos ad terram, quam dedi patribus eo-
rum: et possidebunt eam.

Verba Domini in libro scribantur

4 Et hæc verba, quæ locutus est Dominus ad
Israel et ad Iudam: 5 Quoniam hæc dicit Domi-
nus: Vocem terroris audivimus: formido, et non
est pax. 6 Interrogate, et videte si generat mas-
culus: quare ergo vidi omnis viri manum super
lumbum suum, quasi parturientis, et conversæ sunt
universæ facies in auruginem? 7 Væ, quia magna
dies illa, nec est similis eius: tempusque tribula-
tionis est Iacob, et ex ipso salvabitur. 8 Et erit
in die illa, ait Dominus exercituum: conteram iu-
gum eius de collo tuo, et vincula eius dirumpam,
et non dominabuntur ei amplius alieni: 9 sed ser-

Iacob salvabitur ac Deo et Christo serviet

(7) Ioel 2, 2. 11; Am 5, 18; Soph 1, 15.

vient Domino Deo suo, et David regi suo, quem
suscitabo eis.

sed antea castigabitur

10 Tu ergo ne timeas serve meus Iacob, ait Do-
minus, neque paveas Israel: quia ecce ego salvabo
te de terra longinqua, et semen tuum de terra cap-
tivitatis eorum: et revertetur Iacob, et quiescet, et
cunctis affluet bonis, et non erit quem formidet:
11 quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut sal-
vem te: faciam enim consummationem in cunctis
gentibus, in quibus dispersi te: te autem non fa-
ciam in consummationem: sed castigabo te in iu-
dicio, ut non videaris tibi innoxius.

propter peccata sua

12 Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis fractura
tua, pessima plaga tua. 13 Non est qui iudicet iu-
dicium tuum ad alligandum: curationum utilitas
non est tibi. 14 Omnes amatores tui obliti sunt
tui, teque non quærent: plaga enim inimici per-
cussi te castigatione crudeli: propter multitudinem
iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata tua. 15 Quid
clamas super contritione tua? insanabilis est dolor
tuus: propter multitudinem iniquitatis tuæ, et prop-
ter dura peccata tua feci hæc tibi. 16 Propterea
omnes, qui comedunt te, devorabuntur: et universi
hostes tui in captivitatem ducentur: et qui te va-
stant, vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabo
in prædam. 17 Obducam enim cicatricem tibi, et
a vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia
eiectam vocaverunt te Sion: Hæc est, quæ non
habebat requirentem.

urbem et templum, principem et sacerdotem possidebit

18 Hæc dicit Dominus: Ecce ego convertam con-
versionem tabernaculorum Iacob, et tectis eius mi-
serebor, et ædificabitur civitas in excelso suo, et
templum iuxta ordinem suum fundabitur. 19 Et
egredietur de eis laus, voxque ludentium: et mul-
tiplicabo eos, et non minuentur: et glorificabo eos,
et non attenuabuntur. 20 Et erunt filii eius sicut
a principio, et cœtus eius coram me permanebit:
et visitabo adversum omnes qui tribulant eum.
21 Et erit dux eius ex eo: et princeps de medio

(10) Is 43, 1; 44, 2; Lc 1, 70. — (14) Sup 23, 19.

eius producetur: et applicabo eum, et accedet ad
me. Quis enim iste est, qui applicet cor suum ut
appropinquet mihi, ait Dominus? 22 Et eritis mihi
in populum, et ego ero vobis in Deum.

23 Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella
ruens, in capite impiorum conquiescet. 24 Non
avertet iram indignationis Dominus, donec faciat
et compleat cogitationem cordis sui: in novissimo
dierum intelligetis ea.

deletis impiis populus Dei erit

31 1 In tempore illo, dicit Dominus: Ero Deus
universis cognationibus Israel, et ipsi erunt
mihi in populum.

2 Hæc dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto
populus, qui remanserat a gladio: vadet ad re-
quiem suam Israel. 3 Longe Dominus apparuit
mihi. Et in caritate perpetua dilexi te, ideo at-
traxi te, miserans. 4 Rursumque ædificabo te, et
ædificaberis virgo Israel: adhuc ornaberis tympanis
tuis, et egredieris in choro ludentium. 5 Adhuc
plantabis vineas in montibus Samariæ: plantabunt
plantantes, et donec tempus veniat, non vindemia-
bunt: 6 quia erit dies, in qua clamabunt custodes
in monte Ephraim: Surgite, et ascendamus in Sion
ad Dominum Deum nostrum.

Dominus caritate perpetua reliquias restituet

7 Quia hæc dicit Dominus: Exsultate in lætitia
Iacob, et hinnite contra caput gentium: personate,
et canite, et dicite: Salva Domine populum tuum
reliquias Israel. 8 Ecce ego adducam eos de terra
aquilonis, et congregabo eos ab extremis terræ:
inter quos erunt cæcus et claudus, prægnans et
pariens simul, cœtus magnus revertentium huc.
9 In fletu venient: et in misericordia reducam eos:
et adducam eos per torrentes aquarum in via
recta, et non impingent in ea: quia factus sum
Israeli pater, et Ephraim primogenitus meus est.
10 Audite verbum Domini gentes, et annuntiate in
insulis, quæ procul sunt, et dicite. Qui dispersit
Israel, congregabit eum: et custodiet eum sicut pa-
stor gregem suum. 11 Redemit enim Dominus

reductos bonis implebit

---

(6) Is 2, 3; Mch 4, 2.

Iacob, et liberavit eum de manu potentioris, 12 Et
venient, et laudabunt in monte Sion: et confluent
ad bona Domini super frumento, et vino, et oleo,
et fetu pecorum et armentorum: eritque anima
eorum quasi hortus irriguus, et ultra non esurient.
13 Tunc lætabitur virgo in choro, iuvenes et senes
simul: et convertam luctum eorum in gaudium, et
consolabor eos, et lætificabo a dolore suo. 14 Et
inebriabo animam sacerdotum pinguedine: et po-
pulus meus bonis meis adimplebitur, ait Dominus.

flentium ac pænitentium miserebitur

15 Hæc dicit Dominus: Vox in excelso audita
est lamentationis, luctus, et fletus Rachel plorantis
filios suos, et nolentis consolari super eis, quia
non sunt. 16 Hæc dicit Dominus: Quiescat vox
tua a ploratu, et oculi tui a lacrimis: quia est mer-
ces operi tuo, ait Dominus: et revertentur de terra
inimici. 17 Et est spes novissimis tuis, ait Domi-
nus: et revertentur filii ad terminos suos. 18 Au-
diens audivi Ephraim transmigrantem: Castigasti
me, et eruditus sum, quasi iuvenculus indomitus,
converte me, et convertar: quia tu Dominus Deus
meus. 19 Postquam enim convertisti me, egi pæ-
nitentiam: et postquam ostendisti mihi, percussi
femur meum. Confusus sum, et erubui, quoniam
sustinui opprobrium adolescentiæ meæ. 20 Si filius
honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus: quia
ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor eius.
Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum: mi-
serans miserebor eius, ait Dominus.

illis Messiam mittet,

21 Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines:
dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti:
revertere virgo Israel, revertere ad civitates tuas
istas. 22 Usquequo deliciis dissolveris filia vaga?
quia creavit Dominus novum super terram: FE-
MINA CIRCUMDABIT VIRUM.

iustitiam et benedictionem allaturum

23 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Adhuc dicent verbum istud in terra Iuda, et in
urbibus eius, cum convertero captivitatem eorum:
Benedicat tibi Dominus pulchritudo iustitiæ, mons

(15) Mt 2, 18.

sanctus: 24 et habitabunt in eo Iudas, et omnes
civitates eius simul: agricolæ et minantes greges.
25 Quia inebriavi animam lassam, et omnem animam esurientem saturavi. 26 Ideo quasi de somno
suscitatus sum: et vidi, et somnus meus dulcis
mihi.

27 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et seminabo
domum Israel et domum Iuda semine hominum,
et semine iumentorum. 28 Et sicut vigilavi super
eos ut evellerem, et demolirer, et dissiparem, et
disperderem, et affligerem: sic vigilabo super eos
ut ædificem, et plantem, ait Dominus. 29 In diebus illis non dicent ultra: Patres comederunt uvam
acerbam, et dentes filiorum obstupuerunt. 30 Sed
unusquisque in iniquitate sua morietur: omnis homo, qui comederit uvam acerbam, obstupescent
dentes eius.

populum multiplicabit

31 Ecce dies venient, dicit Dominus: et feriam
domui Israel et domui Iuda fœdus novum: 32 non
secundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum
in die, qua apprehendi manum eorum, ut educerem
eos de terra Ægypti: pactum, quod irritum fecerunt, et ego dominatus sum eorum, dicit Dominus.
33 Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo
Israel: post dies illos dicit Dominus: Dabo legem
meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam: et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi
in populum. 34 Et non docebit ultra vir proximum
suum, et vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum, et peccati eorum non
memorabor amplius.

cum eo fœdus novum feriet

35 Hæc dicit Dominus, qui dat solem in lumine
diei, ordinem lunæ et stellarum in lumine noctis:
qui turbat mare, et sonant fluctus eius, Dominus
exercituum nomen illi. 36 Si defecerint leges istæ

semen Israel non abiciet

---

(29) Ez 18, 2. — (31) Hbr 8, 8. — (33) Hbr 10, 16. —
(34) Act 10, 43.

coram me, dicit Dominus: tunc et semen Israel
deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus.
37 Hæc dicit Dominus: Si mensurari potuerint cæli
sursum, et investigari fundamenta terræ deorsum:
et ego abiiciam universum semen Israel propter
omnia, quæ fecerunt, dicit Dominus.

civitatem sanctam in perpetuum conservabit

38 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et ædifica-
bitur civitas Domino a turre Hananeel usque ad
portam anguli. 39 Et exibit ultra norma mensuræ
in conspectu eius super collem Gareb: et circuibit
Goatha, 40 et omnem vallem cadaverum, et ci-
neris, et universam regionem mortis, usque ad
torrentem Cedron, et usque ad angulum portæ
equorum orientalis, Sanctum Domini: non evelle-
tur, et non destruetur ultra in perpetuum.

2. Ager ab Ieremia emptus, 32, 1—44

Exercitu Babylonio urbem obsidente

32 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a
Domino in anno decimo Sedeciæ regis Iuda:
ipse est annus decimus octavus Nabuchodonosor.
2 Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Ierusa-
lem: et Ieremias propheta erat clausus in atrio
carceris, qui erat in domo regis Iuda. 3 Clauserat
enim eum Sedecias rex Iuda, dicens: Quare vati-
cinaris, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo
civitatem istam in manus regis Babylonis, et capiet
eam? 4 Et Sedecias rex Iuda non effugiet de manu
Chaldæorum: sed tradetur in manus regis Baby-
lonis: et loquetur os eius cum ore illius, et oculi
eius oculos illius videbunt. 5 Et in Babylonem du-
cet Sedeciam: et ibi erit donec visitem eum, ait
Dominus: si autem dimicaveritis adversum Chal-
dæos, nihil prosperum habebitis.

Ieremias iussu Domini agrum emit

6 Et dixit Ieremias: Factum est verbum Domini
ad me, dicens: 7 Ecce Hanameel filius Sellum pa-
truelis tuus veniet ad te, dicens: Eme tibi agrum
meum, qui est in Anathoth: tibi enim competit ex
propinquitate ut emas. 8 Et venit ad me Hana-
meel filius patrui mei secundum verbum Domini
ad vestibulum carceris, et ait ad me: Posside agrum

meum, qui est in Anathoth in terra Beniamin:
quia tibi competit hereditas, et tu propinquus es
ut possideas. Intellexi autem quod verbum Do-
mini esset. 9 Et emi agrum ab Hanameel filio pa-
trui mei, qui est in Anathoth: et appendi ei ar-
gentum septem stateres, et decem argenteos. 10 Et
scripsi in libro, et signavi, et adhibui testes: et
appendi argentum in statera. 11 Et accepi librum
possessionis signatum, et stipulationes, et rata, et
signa forinsecus. 12 Et dedi librum possessionis
Baruch filio Neri filii Maasiæ in oculis Hanameel
patruelis mei, in oculis testium, qui scripti erant
in libro emptionis, et in oculis omnium Iudæorum,
qui sedebant in atrio carceris. 13 Et præcepi Ba-
ruch coram eis, dicens: 14 Hæc dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Sume libros istos, librum
emptionis hunc signatum, et librum hunc, qui aper-
tus est: et pone illos in vase fictili, ut permanere
possint diebus multis. 15 Hæc enim dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Adhuc possidebuntur do-
mus, et agri, et vineæ in terra ista.

Dominus de ratione iussi interrogatus

16 Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum
possessionis Baruch filio Neri, dicens: 17 Heu,
heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti cælum et
terram in fortitudine tua magna, et in brachio tuo
extento: non erit tibi difficile omne verbum: 18 Qui
facis misericordiam in millibus, et reddis iniquita-
tem patrum in sinum filiorum eorum post eos:
Fortissime, magne, et potens, Dominus exercituum
nomen tibi. 19 Magnus consilio, et incomprehen-
sibilis cogitatu: cuius oculi aperti sunt super om-
nes vias filiorum Adam ut reddas unicuique se-
cundum vias suas, et secundum fructum adinven-
tionum eius. 20 Qui posuisti signa et portenta in
terra Ægypti usque ad diem hanc, et in Israël, et
in hominibus, et fecisti tibi nomen sicut est dies
hæc. 21 Et eduxisti populum tuum Israel de terra
Ægypti, in signis, et in portentis, et in manu ro-
busta, et in brachio extento, et in terrore magno.

(18) Ex 34, 7.

22 Et dedisti eis terram hanc, quam iurasti patri-
bus eorum ut dares eis terram fluentem lacte et
melle. 23 Et ingressi sunt, et possederunt eam: et
non obœdierunt voci tuæ, et in lege tua non am-
bulaverunt: omnia quæ mandasti eis ut facerent,
non fecerunt: et evenerunt eis omnia mala hæc.
24 Ecce munitiones exstructæ sunt adversum civi-
tatem ut capiatur: et urbs data est in manus Chal-
dæorum, qui prœliantur adversus eam a facie gladii,
et famis, et pestilentiæ: et quæcumque locutus es
acciderunt, ut tu ipse cernis. 25 Et tu dicis mihi
Domine Deus: Eme agrum argento, et adhibe te-
stes: cum urbs data sit in manus Chaldæorum?

eversionem urbis, sed etiam restitutionem populi prædicit

26 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam,
dicens: 27 Ecce ego Dominus Deus universæ car-
nis: numquid mihi difficile erit omne verbum?
28 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam
civitatem istam in manus Chaldæorum, et in ma-
nus regis Babylonis, et capient eam. 29 Et venient
Chaldæi prœliantes adversum urbem hanc, et suc-
cendent eam igni, et comburent eam, et domos,
in quarum domatibus sacrificabant Baal, et libabant
diis alienis libamina ad irritandum me. 30 Erant
enim filii Israel, et filii Iuda iugiter facientes malum
in oculis meis ab adolescentia sua: filii Israel qui
usque nunc exacerbant me in opere manuum sua-
rum, dicit Dominus. 31 Quia in furore et in in-
dignatione mea facta est mihi civitas hæc, a die
qua ædificaverunt eam, usque ad diem istam, qua
auferetur de conspectu meo. 32 Propter malitiam
filiorum Israel, et filiorum Iuda, quam fecerunt ad
iracundiam me provocantes, ipsi et reges eorum,
principes eorum, et sacerdotes eorum, et prophetæ
eorum, viri Iuda et habitatores Ierusalem. 33 Et
verterunt ad me terga et non facies: cum docerem
eos diluculo, et erudirem, et nollent audire ut ac-
ciperent disciplinam. 34 Et posuerunt idola sua in
domo, in qua invocatum est nomen meum, ut pol-
luerent eam. 35 Et ædificaverunt excelsa Baal, quæ

(34) 2 Rg 21, 4.

sunt in valle filii Ennom ut initiarent filios suos
et filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nec
ascendit in cor meum ut facerent abominationem
hanc, et in peccatum deducerent Iudam. 36 Et
nunc propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel
ad civitatem hanc, de qua vos dicitis quod trade-
tur in manus regis Babylonis in gladio, et in fame,
et in peste. 37 Ecce ego congregabo eos de uni-
versis terris, ad quas eieci eos in furore meo, et
in ira mea, et in indignatione grandi: et reducam
eos ad locum istum, et habitare eos faciam confi-
denter. 38 Et erunt mihi in populum, et ego ero
eis in Deum. 39 Et dabo eis cor unum, et viam
unam, ut timeant me universis diebus: et bene
sit eis, et filiis eorum post eos. 40 Et feriam eis
pactum sempiternum, et non desinam eis benefa-
cere: et timorem meum dabo in corde eorum ut
non recedant a me. 41 Et lætabor super eis, cum
bene eis fecero: et plantabo eos in terra ista in
veritate in toto corde meo et in tota anima mea.
42 Quia hæc dicit Dominus: Sicut adduxi super
populum istum omne malum hoc grande: sic ad-
ducam super eos omne bonum, quod ego loquor
ad eos. 43 Et possidebuntur agri in terra ista: de
qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non re-
manserit homo et iumentum, et data sit in manus
Chaldæorum. 44 Agri ementur pecunia, et scri-
bentur in libro, et imprimetur signum, et testis
adhibebitur: in terra Beniamin, et in circuitu Ie-
rusalem, in civitatibus Iuda, et in civitatibus mon-
tanis, et in civitatibus campestribus, et in civitati-
bus, quæ ad austrum sunt: quia convertam capti-
vitatem eorum, ait Dominus.

3. Redemptio imperfecta ac perfecta, 33, 1—26

33 1 Et factum est verbum Domini ad Iere- Dominus
miam secundo, cum adhuc clausus esset in grandia
atrio carceris, dicens: 2 Hæc dicit Dominus qui nuntiat
facturus est, et formaturus illud, et paraturus, Do-
minus nomen eius. 3 Clama ad me, et exaudiam
te: et annuntiabo tibi grandia, et firma quæ nescis.

salutem et lætitiam captivorum reductorum

4 Quia hæc dicit Dominus Deus Israel ad domos
urbis huius, et ad domos regis Iuda, quæ destruc-
tæ sunt, et ad munitiones, et ad gladium 5 ve-
nientium ut dimicent cum Chaldæis, et impleant
eas cadaveribus hominum, quos percussi in furore
meo et in indignatione mea, abscondens faciem me-
am a civitate hac propter omnem malitiam eorum.
6 Ecce ego obducam eis cicatricem et sanitatem,
et curabo eos: et revelabo illis deprecationem pa-
cis et veritatis. 7 Et convertam conversionem Iu-
da, et conversionem Ierusalem: et ædificabo eos
sicut a principio. 8 Et emundabo illos ab omni
iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi: et propitius
ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus delique-
runt mihi, et spreverunt me. 9 Et erit mihi in
nomen, et in gaudium, et in laudem, et in exsul-
tationem cunctis gentibus terræ, quæ audierint om-
nia bona, quæ ego facturus sum eis: et pavebunt,
et turbabuntur in universis bonis, et in omni pace,
quam ego faciam eis. 10 Hæc dicit Dominus: Ad-
huc audietur in loco isto (quem vos dicitis esse
desertum, eo quod non sit homo nec iumentum:
in civitatibus Iuda, et foris Ierusalem, quæ deso-
latæ sunt absque homine, et absque habitatore, et
absque pecore) 11 vox gaudii et vox lætitiæ, vox
sponsi et vox sponsæ, vox dicentium: Confitemini
Domino exercituum, quoniam bonus Dominus, quo-
niam in æternum misericordia eius: et portantium
vota in domum Domini: reducam enim conversio-
nem terræ sicut a principio, dicit Dominus. 12 Hæc
dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto
deserto absque homine, et absque iumento, et in
cunctis civitatibus eius, habitaculum pastorum ac-
cubantium gregum. 13 In civitatibus montuosis,
et in civitatibus campestribus, et in civitatibus, quæ
ad austrum sunt: et in terra Beniamin, et in cir-
cuitu Ierusalem, et in civitatibus Iuda adhuc trans-
ibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus.

æternum regnum et sacer-

14 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et susci-
tabo verbum bonum, quod locutus sum ad domum
Israel et ad domum Iuda. 15 In diebus illis, et in

dotium Messianicum

tempore illo germinare faciam David germen iu-
stitiæ: et faciet iudicium et iustitiam in terra. 16 In
diebus illis salvabitur Iuda, et Ierusalem habitabit
confidenter: et hoc est nomen, quod vocabunt eum,
Dominus iustus noster. 17 Quia hæc dicit Domi-
nus: Non interibit de David vir, qui sedeat super
thronum domus Israel. 18 Et de Sacerdotibus et
de Levitis non interibit vir a facie mea, qui offerat
holocautomata, et incendat sacrificium, et cædat
victimas omnibus diebus. 19 Et factum est verbum
Domini ad Ieremiam, dicens: 20 Hæc dicit Domi-
nus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die,
et pactum meum cum nocte, ut non sit dies et nox
in tempore suo: 21 Et pactum meum irritum esse
poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo
filius qui regnet in throno eius, et Levitæ et Sacer-
dotes ministri mei. 22 Sicuti enumerari non possunt
stellæ cæli, et metiri arena maris: sic multiplicabo
semen David servi mei, et Levitas ministros meos.

perennitatem populi Israel

23 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam,
dicens: 24 Numquid non vidisti quid populus hic
locutus sit, dicens: Duæ cognationes, quas elegerat
Dominus, abiectæ sunt: et populum meum despe-
xerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis?
25 Hæc dicit Dominus: Si pactum meum inter diem
et noctem, et leges cælo et terræ non posui:
26 equidem et semen Iacob et David servi mei pro-
iiciam, ut non assumam de semine eius principes
seminis Abraham, Isaac, et Iacob: reducam enim
conversionem eorum, et miserebor eis.

X. Ingenium insanabile populi, 34, 1—35, 19

1. Sedecias et populus, 34, 1—22

Rex ab Ieremia sortem suam et civitatis discit

34 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Do-
mino, quando Nabuchodonosor rex Babylonis,
et omnis exercitus eius, universaque regna terræ,
quæ erant sub potestate manus eius, et omnes po-
puli bellabant contra Ierusalem, et contra omnes ur-
bes eius, dicens: 2 Hæc dicit Dominus Deus Israel:

Vade, et loquere ad Sedeciam regem Iuda: et dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, et succendet eam igni.
3 Et tu non effugies de manu eius: sed comprehensione capieris, et in manu eius traderis: et oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, et os eius cum ore tuo loquetur, et Babylonem introibis.
4 Attamen audi verbum Domini Sedecia rex Iuda: Hæc dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio,
5 sed in pace morieris, et secundum cumbustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te: et væ Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.
6 Et locutus est Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda universa verba hæc in Ierusalem.
7 Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem, et contra omnes civitates Iuda, quæ reliquæ erant contra Lachis, et contra Azecha: hæ enim supererant de civitatibus Iuda, urbes munitæ.

cum populo fœdus percutit, quod deinde violatur

8 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, postquam percussit rex Sedecias fœdus cum omni populo in Ierusalem, prædicans:
9 Ut dimitteret unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam, Hebræum et Hebræam liberos: et nequaquam dominarentur eis, id est in Iudæo et fratre suo.
10 Audierunt ergo omnes principes et universus populus, qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam liberos, et ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, et dimiserunt.
11 Et conversi sunt deinceps: et retraxerunt servos et ancillas suas, quos dimiserant liberos, et subiugaverunt in famulos et famulas.

quare rex et populus graves pœnas dabunt

12 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam a Domino, dicens:
13 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego percussi fœdus cum patribus vestris in die, qua eduxi eos de terra Ægypti de domo servitutis, dicens:
14 Cum completi fuerint septem

---

(14) Ex 21, 2; Dt 15, 12.

anni, dimittat unusquisque fratrem suum Hebræum,
qui venditus est ei, et serviet tibi sex annis: et
dimittes eum a te liberum: et non audierunt pa-
tres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam. 15 Et
conversi estis vos hodie, et fecistis quod rectum
est in oculis meis, ut prædicaretis libertatem unus-
quisque ad amicum suum: et inistis pactum in
conspectu meo in domo, in qua invocatum est no-
men meum super eam. 16 Et reversi estis, et com-
maculastis nomen meum: et reduxistis unusquis-
que servum suum, et unusquisque ancillam suam,
quos dimiseratis ut essent liberi et suæ potestatis:
et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancillæ.
17 Propterea hæc dicit Dominus: Vos non audistis
me, ut prædicaretis libertatem unusquisque fratri
suo, et unusquisque amico suo: ecce ego prædico
vobis libertatem, ait Dominus ad gladium, ad pe-
stem, et ad famem: et dabo vos in commotionem
cunctis regnis terræ. 18 Et dabo viros, qui præva-
ricantur fœdus meum, et non observaverunt verba
fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo,
vitulum quem conciderunt in duas partes, et trans-
ierunt inter divisiones eius: 19 Principes Iuda et
principes Ierusalem, eunuchi et sacerdotes, et om-
nis populus terræ, qui transierunt inter divisiones
vituli: 20 Et dabo eos in manus inimicorum suo-
rum, et in manus quærentium animam eorum: et
erit morticinum eorum in escam volatilibus cæli, et
bestiis terræ. 21 Et Sedeciam regem Iuda, et prin-
cipes eius dabo in manus inimicorum suorum, et in
manus quærentium animas eorum, et in manus ex-
ercituum regis Babylonis, qui recesserunt a vobis.
22 Ecce ego præcipio, dicit Dominus, et reducam
eos in civitatem hanc, et prœliabuntur adversus
eam, et capient eam, et incendent igni: et civitates
Iuda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

2. Rechabitæ et populus, 35, 1—19

35 1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a
Domino in diebus Ioakim filii Iosiæ regis Rechabitæ præceptum
Iuda, dicens: 2 Vade ad domum Rechabitarum:

patris observabant

et loquere eis, et introduces eos in domum Domini
in unam exedram thesaurorum, et dabis eis bibere
vinum. 3 Et assumpsi Iezoniam filium Ieremiæ
filii Habsaniæ, et fratres eius, et omnes filios eius,
et universam domum Rechabitarum: 4 Et intro-
duxi eos in domum Domini ad gazophylacium fi-
liorum Hanan, filii Iegedeliæ hominis Dei, quod
erat iuxta gazophylacium principum, super thesau-
rum Maasiæ filii Sellum, qui erat custos vestibuli.
5 Et posui coram filiis domus Rechabitarum scy-
phos plenos vino, et calices: et dixi ad eos: Bi-
bite vinum. 6 Qui responderunt: Non bibemus
vinum: quia Ionadab filius Rechab, pater noster,
præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, et
filii vestri usque in sempiternum: 7 Et domum
non ædificabitis, et sementem non seretis, et vi-
neas non plantabitis, nec habebitis: sed in taber-
naculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis
diebus multis super faciem terræ, in qua vos pere-
grinamini. 8 Obœdivimus ergo voci Ionadab filii
Rechab, patris nostri, in omnibus, quæ præcepit
nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus
nostris nos, et mulieres nostræ, filii, et filiæ no-
stræ: 9 et non ædificaremus domos ad habitan-
dum: et vineam, et agrum, et sementem non ha-
buimus: 10 sed habitavimus in tabernaculis, et
obœdientes fuimus iuxta omnia, quæ præcepit no-
bis Ionadab pater noster. 11 Cum autem ascen-
disset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram
nostram, diximus: Venite, et ingrediamur Ierusa-
lem a facie exercitus Chaldæorum, et a facie ex-
ercitus Syriæ: et mansimus in Ierusalem.

populus præcepta Domini non observabat

12 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam,
dicens: 13 Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Vade, et dic viris Iuda, et habitatoribus Ie-
rusalem: Numquid non recipietis disciplinam ut
obœdiatis verbis meis, dicit Dominus? 14 Præ-
valuerunt sermones Ionadab filii Rechab, quos præ-
cepit filiis suis ut non biberent vinum: et non bi-
berunt usque ad diem hanc, quia obœdierunt præ-
cepto patris sui: ego autem locutus sum ad vos,

de mane consurgens et loquens, et non obœdistis
mihi. 15 Misique ad vos omnes servos meos pro-
phetas, consurgens diluculo, mittensque et dicens:
Convertimini unusquisque a via sua pessima, et
bona facite studia vestra: et nolite sequi deos alie-
nos, neque colatis eos: et habitabitis in terra, quam
dedi vobis et patribus vestris: et non inclinastis
aurem vestram, neque audistis me. 16 Firmave-
runt igitur filii Ionadab filii Rechab præceptum pa-
tris sui, quod præceperat eis: populus autem iste
non obœdivit mihi.

17 Idcirco hæc dicit Dominus exercituum, Deus
Israel: Ecce ego adducam super Iuda, et super om-
nes habitatores Ierusalem universam afflictionem,
quam locutus sum adversum illos, eo quod locutus
sum ad illos, et non audierunt: vocavi illos, et
non responderunt mihi.

idcirco populus affligetur

18 Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias:
Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro
eo quod obœdistis præcepto Ionadab patris vestri,
et custodistis omnia mandata eius, et fecistis uni-
versa, quæ præcepit vobis: 19 Propterea hæc di-
cit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet
vir de stirpe Ionadab filii Rechab, stans in con-
spectu meo cunctis diebus.

Rechabitæ præmio afficientur

XI. Historia Ieremiæ prophetæ, 36, 1—45, 5

1. Scriptio comminationum, crematio voluminis, iterata scriptio, 36, 1—32

36 1 Et factum est in anno quarto Ioakim filii
Iosiæ regis Iuda: factum est verbum hoc ad
Ieremiam a Domino, dicens: 2 Tolle volumen libri,
et scribes in eo omnia verba, quæ locutus sum tibi
adversum Israel et Iudam, et adversum omnes gen-
tes: a die, qua locutus sum ad te ex diebus Iosiæ
usque ad diem hanc: 3 Si forte audiente domo
Iuda universa mala, quæ ego cogito facere eis, re-

Baruch ex ore Ieremiæ comminationes scribit

(15) Sup 18, 11; 25, 5.

vertatur unusquisque a via sua pessima: et pro-
pitius ero iniquitati, et peccato eorum. 4 Vocavit
ergo Ieremias Baruch filium Neriæ: et scripsit Ba-
ruch ex ore Ieremiæ omnes sermones Domini,
quos locutus est ad eum in volumine libri:

in templo semel

5 et præcepit Ieremias Baruch, dicens: Ego clau-
sus sum, nec valeo ingredi domum Domini. 6 In-
gredere ergo tu, et lege de volumine, in quo scrip-
sisti ex ore meo verba Domini audiente populo in
domo Domini in die ieiunii: insuper et audiente
universo Iuda, qui veniunt de civitatibus suis, le-
ges eis: 7 Si forte cadat oratio eorum in conspectu
Domini, et revertatur unusquisque a via sua pes-
sima: quoniam magnus furor et indignatio est,
quam locutus est Dominus adversus populum hunc.
8 Et fecit Baruch filius Neriæ iuxta omnia, quæ
præceperat ei Ieremias propheta, legens ex volu-
mine sermones Domini in domo Domini.

atque iterum eas legit

9 Factum est autem in anno quinto Ioakim filii
Iosiæ regis Iuda, in mense nono: prædicaverunt
ieiunium in conspectu Domini omni populo in Ie-
rusalem, et universæ multitudini, quæ confluxerat
de civitatibus Iuda in Ierusalem. 10 Legitque Ba-
ruch ex volumine sermones Ieremiæ in domo Do-
mini in gazophylacio Gamariæ filii Saphan scribæ,
in vestibulo superiori, in introitu portæ novæ do-
mus Domini audiente omni populo.

principibus quoque eas recitat

11 Cumque audisset Michæas filius Gamariæ filii
Saphan omnes sermones Domini ex libro: 12 de-
scendit in domum regis ad gazophylacium scribæ:
et ecce ibi omnes principes sedebant: Elisama scri-
ba, et Dalaias filius Semeiæ, et Elnathan filius
Achobor, et Gamarias filius Saphan, et Sedecias
filius Hananiæ, et universi principes. 13 Et nun-
tiavit eis Michæas omnia verba, quæ audivit le-
gente Baruch ex volumine in auribus populi. 14 Mi-
serunt itaque omnes principes ad Baruch, Iudi
filium Nathaniæ filii Selemiæ, filii Chusi, dicentes:
Volumen, ex quo legisti audiente populo, sume in
manu tua, et veni. Tulit ergo Baruch filius Neriæ

volumen in manu sua, et venit ad eos. 15 Et di-
xerunt ad eum: Sede, et lege hæc in auribus no-
stris. Et legit Baruch in auribus eorum. 16 Igitur
cum audissent omnia verba, obstupuerunt unus-
quisque ad proximum suum, et dixerunt ad Ba-
ruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos.
17 Et interrogaverunt eum, dicentes: Indica nobis
quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore
eius. 18 Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo lo-
quebatur quasi legens ad me omnes sermones
istos, et ego scribebam in volumine atramento.
19 Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, et abs-
condere tu et Ieremias, et nemo sciat ubi sitis.

rex Ioakim volumen scindit et in ignem proicit

20 Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro
volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamæ
scribæ: et nuntiaverunt audiente rege omnes ser-
mones. 21 Misitque rex Iudi ut sumeret volumen:
qui tollens illud de gazophylacio Elisamæ scribæ,
legit audiente rege, et universis principibus, qui
stabant circa regem. 22 Rex autem sedebat in do-
mo hiemali in mense nono: et posita erat arula
coram eo plena prunis. 23 Cumque legisset Iudi
tres pagellas vel quattuor, scidit illud scalpello scri-
bæ, et proiecit in ignem, qui erat super arulam
donec consumeretur omne volumen igni, qui erat
in arula. 24 Et non timuerunt, neque sciderunt
vestimenta sua rex, et omnes servi eius, qui au-
dierunt universos sermones istos. 25 Verumtamen
Elnathan, et Dalaias, et Gamarias contradixerunt
regi ne combureret librum: et non audivit eos. 26 Et
præcepit rex Ieremiel filio Amelech, et Saraiæ filio
Ezriel, et Selemiæ filio Abdeel ut comprehenderent
Baruch scribam, et Ieremiam prophetam: abscon-
dit autem eos Dominus.

Dominus iteratam scriptionem iubet

27 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam
prophetam, postquam combusserat rex volumen et
sermones, quos scripserat Baruch ex ore Ieremiæ,
dicens: 28 Rursum tolle volumen aliud: et scribe
in eo omnes sermones priores, qui erant in primo
volumine, quod combussit Ioakim rex Iuda.

et regi pœnam nuntiat

29 Et ad Ioakim regem Iuda, dices: Hæc dicit
Dominus: Tu combussisti volumen illud, dicens:
Quare scripsisti in eo annuntians: Festinus veniet
rex Babylonis, et vastabit terram hanc, et cessare
faciet ex illa hominem, et iumentum? 30 Prop-
terea hæc dicit Dominus contra Ioakim regem Iu-
da: Non erit ex eo qui sedeat super solium Da-
vid: et cadaver eius proiicietur ad æstum per diem,
et ad gelu per noctem. 31 Et visitabo contra eum,
et contra semen eius, et contra servos eius ini-
quitates suas, et adducam super eos et super ha-
bitatores Ierusalem, et super viros Iuda omne ma-
lum, quod locutus sum ad eos, et non audierunt.

Baruch plures sermones scribit

32 Ieremias autem tulit volumen aliud, et dedit
illud Baruch filio Neriæ scribæ: qui scripsit in eo
ex ore Ieremiæ omnes sermones libri, quem com-
busserat Ioakim rex Iuda igni: et insuper additi
sunt sermones multo plures, quam antea fuerant.

2. Ieremias in custodiam missus, 37, 1—38, 28ᵃ

Chaldæi propter Ægyptios ab Ierusalem recedunt

37 1 Et regnavit rex Sedecias filius Iosiæ pro
Iechonia filio Ioakim: quem constituit regem
Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda: 2 Et
non obœdivit ipse, et servi eius, et populus terræ
verbis Domini, quæ locutus est in manu Ieremiæ
prophetæ. 3 Et misit rex Sedecias Iuchal filium
Selemiæ, et Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem
ad Ieremiam prophetam, dicens: Ora pro nobis
Dominum Deum nostrum. 4 Ieremias autem libere
ambulabat in medio populi: non enim miserant
eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pha-
raonis egressus est de Ægypto: et audientes Chal-
dæi, qui obsidebant Ierusalem, huiuscemodi nun-
tium, recesserunt ab Ierusalem.

propheta reditionem eorum et incendium urbis prædicit

5 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam
prophetam, dicens: 6 Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Sic dicetis regi Iuda, qui misit vos ad me
interrogandum: Ecce exercitus Pharaonis, qui egres-
sus est vobis in auxilium, revertetur in terram
suam in Ægyptum; 7 et redient Chaldæi, et bel-
labunt contra civitatem hanc: et capient eam, et

succendent eam igni. [8] Hæc dicit Dominus: No-
lite decipere animas vestras, dicentes: Euntes abi-
bunt, et recedent a nobis Chaldæi, quia non abi-
bunt. [9] Sed et si percusseritis omnem exercitum
Chaldæorum, qui prœliantur adversum vos, et dere-
licti fuerint ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio
suo consurgent, et incendent civitatem hanc igni.

[10] Ergo cum recessisset exercitus Chaldæorum
ab Ierusalem propter exercitum Pharaonis, [11] egres-
sus est Ieremias de Ierusalem ut iret in terram
Beniamin, et divideret ibi possessionem in con-
spectu civium. [12] Cumque pervenisset ad portam
Beniamin, erat ibi custos portæ per vices, nomine
Ierias, filius Selemiæ filii Hananiæ, et apprehendit
Ieremiam prophetam, dicens: Ad Chaldæos pro-
fugis. [13] Et respondit Ieremias: Falsum est, non
fugio ad Chaldæos. Et non audivit eum: sed com-
prehendit Ierias Ieremiam, et adduxit eum ad prin-
cipes. [14] Quamobrem irati principes contra Iere-
miam, cæsum eum miserunt in carcerem, qui erat
in domo Ionathan scribæ: ipse enim præpositus
erat super carcerem. [15] Itaque ingressus est Ie-
remias in domum laci et in ergastulum: et sedit
ibi Ieremias diebus multis.

a principibus in carcerem datur

[16] Mittens autem Sedecias rex tulit eum: et in-
terrogavit eum in domo sua abscondite, et dixit:
Putasne est sermo a Domino? Et dixit Ieremias:
Est. Et ait: In manus regis Babylonis traderis.
[17] Et dixit Ieremias ad regem Sedeciam: Quid
peccavi tibi, et servis tuis, et populo tuo, quia mi-
sisti me in domum carceris? [18] Ubi sunt pro-
phetæ vestri, qui prophetabant vobis, et dicebant:
Non veniet rex Babylonis super vos, et super ter-
ram hanc? [19] Nunc ergo audi obsecro domine mi
rex: Valeat deprecatio mea in conspectu tuo: et
ne me remittas in domum Ionathan scribæ, ne
moriar ibi. [20] Præcepit ergo rex Sedecias ut tra-
deretur Ieremias in vestibulo carceris: et daretur
ei torta panis quotidie, excepto pulmento, donec
consumerentur omnes panes de civitate: et mansit
Ieremias in vestibulo carceris.

a Sedecia in vestibulum carceris traditur

a principibus in cisternam lutosam proicitur

38 1 Audivit autem Saphatias filius Mathan, et
Gedelias filius Phassur, et Iuchal filius Se-
lemiæ, et Phassur filius Melchiæ, sermones, quos
Ieremias loquebatur ad omnem populum, dicens:
2 Hæc dicit Dominus: Quicumque manserit in ci-
vitate hac, morietur gladio, et fame, et peste: qui
autem profugerit ad Chaldæos, vivet, et erit anima
eius sospes et vivens. 3 Hæc dicit Dominus: Tra-
dendo tradetur civitas hæc in manu exercitus regis
Babylonis, et capiet eam. 4 Et dixerunt principes
regi: Rogamus ut occidatur homo iste: de indu-
stria enim dissolvit manus virorum bellantium, qui
remanserunt in civitate hac, et manus universi
populi, loquens ad eos iuxta verba hæc: siquidem
homo iste non quærit pacem populo huic, sed ma-
lum. 5 Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse in mani-
bus vestris est: nec enim fas est regem vobis
quidquam negare. 6 Tulerunt ergo Ieremiam, et
proiecerunt eum in lacum Melchiæ filii Amelech,
qui erat in vestibulo carceris: et submiserunt Ie-
remiam funibus in lacum, in quo non erat aqua,
sed lutum: descendit itaque Ieremias in cœnum.

ab Abdemelech iterum in vestibulo carceris collocatur

7 Audivit autem Abdemelech Æthiops vir eunu-
chus, qui erat in domo regis quod misissent Iere-
miam in lacum: porro rex sedebat in porta Ben-
iamin. 8 Et egressus est Abdemelech de domo
regis, et locutus est ad regem, dicens: 9 Domine
mi rex, malefecerunt viri isti omnia quæcumque
perpetrarunt contra Ieremiam prophetam, mitten-
tes eum in lacum ut moriatur ibi fame, non sunt
enim panes ultra in civitate. 10 Præcepit itaque
rex Abdemelech Æthiopi, dicens: Tolle tecum hinc
triginta viros, et leva Ieremiam prophetam de lacu
antequam moriatur. 11 Assumptis ergo Abdeme-
lech secum viris, ingressus est domum regis, quæ
erat sub cellario: et tulit inde veteres pannos et
antiqua, quæ computruerant, et submisit ea ad Ie-
remiam in lacum per funiculos. 12 Dixitque Ab-
demelech Æthiops ad Ieremiam: Pone veteres pan-

(2) Sup 21, 9.

nos, et hæc scissa et putrida sub cubito manuum
tuarum: et super funes: fecit ergo Ieremias sic:
13 Et extraxerunt Ieremiam funibus, et eduxerunt
eum de lacu: mansit autem Ieremias in vestibulo
carceris.

14 Et misit rex Sedecias, et tulit ad se Ieremiam
prophetam ad ostium tertium, quod erat in domo
Domini: et dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego
te sermonem, ne abscondas a me aliquid. 15 Dixit
autem Ieremias ad Sedeciam: Si annuntiavero tibi,
numquid non interficies me? et si consilium dedero
tibi, non me audies. 16 Iuravit ergo rex Sedecias
Ieremiæ clam, dicens: Vivit Dominus, qui fecit no-
bis animam hanc, si occidero te, et si tradidero te
in manus virorum istorum, qui quærunt animam
tuam. 17 Et dixit Ieremias ad Sedeciam: Hæc di-
cit Dominus exercituum Deus Israel: Si profectus
exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima
tua, et civitas hæc non succendetur igni: et salvus
eris tu, et domus tua. 18 Si autem non exieris
ad principes regis Babylonis, tradetur civitas hæc
in manus Chaldæorum, et succendent eam igni:
et tu non effugies de manu eorum. 19 Et dixit
rex Sedecias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter
Iudæos, qui transfugerunt ad Chaldæos: ne forte
tradar in manus eorum, et illudant mihi. 20 Re-
spondit autem Ieremias: Non te tradent. Audi quæso
vocem Domini, quam ego loquor ad te, et bene
tibi erit, et vivet anima tua. 21 Quod si nolueris
egredi: iste est sermo, quem ostendit mihi Domi-
nus: 22 Ecce omnes mulieres, quæ remanserunt
in domo regis Iuda, educentur ad principes regis
Babylonis: et ipsæ dicent: Seduxerunt te, et præ-
valuerunt adversum te viri pacifici tui, demerse-
runt in cœno, et in lubrico pedes tuos, et reces-
serunt a te. 23 Et omnes uxores tuæ, et filii tui
educentur ad Chaldæos: et non effugies manus
eorum, sed in manu regis Babylonis capieris: et
civitatem hanc comburet igni. 24 Dixit ergo Se-
decias ad Ieremiam: Nullus sciat verba hæc, et
non morieris. 25 Si autem audierint principes quia

Sedeciæ deditionem suam et conservationem urbis suadet

locutus sum tecum, et venerint ad te, et dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, et non te interficiemus: et quid locutus est tecum rex: 26 Dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathan, et ibi morerer.

in vestibulo carceris manet

27 Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam, et interrogaverunt eum: et locutus est eis iuxta omnia verba, quæ præceperat ei rex, et cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum. 28 Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris usque ad diem, quo capta est Ierusalem:

3. Ieremias in libertatem vindicatus. 38, 28b—39, 14

et factum est ut caperetur Ierusalem.

Urbe capta

39 1 Anno nono Sedeciæ regis Iuda, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis exercitus eius ad Ierusalem, et obsidebant eam. 2 Undecimo autem anno Sedeciæ, mense quarto, quinta mensis aperta est civitas. 3 Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, et sederunt in porta media: Neregel, Sereser, Semegarnabu, Sarsachim, Rabsares, Neregel, Sereser, Rebmag, et omnes reliqui principes regis Babylonis. 4 Cumque vidisset eos Sedecias rex Iuda, et omnes viri bellatores, fugerunt: et egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, et per portam, quæ erat inter duos muros, et egressi sunt ad viam deserti. 5 Persecutus est autem eos exercitus Chaldæorum: et comprehenderunt Sedeciam in campo solitudinis Ierichontinæ, et captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: et locutus est ad eum iudicia. 6 Et occidit rex Babylonis filios Sedeciæ in Reblatha, in oculis eius: et omnes nobiles Iuda occidit rex Babylonis. 7 Oculos quoque Sedeciæ eruit: et vinxit eum compedibus ut duceretur in Babylonem.

---

(1) 2 Rg 25, 1; Inf 52, 4.

atque igne vastata

8 Domum quoque regis, et domum vulgi succen-
derunt Chaldæi igni, et murum Ierusalem subver-
terunt. 9 Et reliquias populi, qui remanserant in
civitate, et perfugas, qui transfugerant ad eum, et
superfluos vulgi, qui remanserant, transtulit Nabu-
zardan magister militum in Babylonem. 10 Et de
plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimi-
sit Nabuzardan magister militum in terra Iuda: et
dedit eis vineas, et cisternas in die illa.

propheta in medio populi habitat

11 Præceperat autem Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis de Ieremia Nabuzardan magistro militum,
dicens: 12 Tolle illum, et pone super eum oculos
tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut voluerit, sic
facias ei. 13 Misit ergo Nabuzardan princeps mi-
litiæ, et Nabusezban, et Rabsares, et Neregel, et
Sereser, et Rebmag, et omnes optimates regis Ba-
bylonis, 14 miserunt, et tulerunt Ieremiam de ve-
stibulo carceris, et tradiderunt eum Godoliæ filio
Ahicam filii Saphan ut intraret in domum, et ha-
bitaret in populo.

4. Abdemelech præmio donatur, 39, 15—18

In eversione urbis servabitur

15 Ad Ieremiam autem factus fuerat sermo Do-
mini cum clausus esset in vestibulo carceris, di-
cens: 16 Vade, et dic Abdemelech Æthiopi, di-
cens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Ecce ego inducam sermones meos super civitatem
hanc in malum, et non in bonum: et erunt in con-
spectu tuo in die illa. 17 Et liberabo te in die illa,
ait Dominus: et non traderis in manus virorum,
quos tu formidas; 18 Sed eruens liberabo te, et
gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salu-
tem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

5. Ieremias ad Godoliam venit, 40, 1—6

Inscriptio pro 42, 7 ss

40 1 Sermo, qui factus est ad Ieremiam a Do-
mino, postquam dimissus est a Nabuzardan
magistro militiæ de Rama, quando tulit eum vinc-
tum catenis in medio omnium, qui migrabant de
Ierusalem et Iuda, et ducebantur in Babylonem.

propheta apud populum relictum manere vult

2 Tollens ergo princeps militiæ Ieremiam, dixit
ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum
hoc super locum istum, 3 et adduxit: et fecit Do-
minus sicut locutus est, quia peccastis Domino, et
non audistis vocem eius, et factus est vobis sermo
hic. 4 Nunc ergo ecce solvi te hodie de catenis,
quæ sunt in manibus tuis: si placet tibi ut venias
mecum in Babylonem, veni: et ponam oculos meos
super te: si autem displicet tibi venire mecum in
Babylonem, reside: ecce omnis terra in conspectu
tuo est: quod elegeris, et quo placuerit tibi ut va-
das, illuc perge. 5 Et mecum noli venire: sed ha-
bita apud Godoliam filium Ahicam filii Saphan,
quem præposuit rex Babylonis civitatibus Iuda:
habita ergo cum eo in medio populi: vel quocum-
que placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque
ei magister militiæ cibaria, et munuscula, et di-
misit eum. 6 Venit autem Ieremias ad Godoliam
filium Ahicam in Masphath, et habitavit cum eo
in medio populi, qui relictus fuerat in terra.

6. Godolias præfectus terræ interficitur, 40, 7—41, 18

A rege Babylonis populo relicto præfectum

7 Cumque audissent omnes principes exercitus,
qui dispersi fuerant per regiones, ipsi et socii eo-
rum, quod præfecisset rex Babylonis Godoliam
filium Ahicam terræ, et quod commendasset ei
viros, et mulieres, et parvulos, et de pauperibus
terræ, qui non fuerant translati in Babylonem.
8 Venerunt ad Godoliam in Masphath: et Ismahel
filius Nathaniæ, et Iohanan, et Ionathan filii Caree,
et Sareas filius Thanehumeth, et filii Ophi, qui
erant de Netophathi, et Iezonias filius Maachathi,
ipsi et viri eorum. 9 Et iuravit eis Godolias filius
Ahicam filii Saphan, et comitibus eorum, dicens:
Nolite timere servire Chaldæis, habitate in terra,
et servite regi Babylonis, et bene erit vobis. 10 Ecce
ego habito in Masphath ut respondeam præcepto
Chaldæorum, qui mittuntur ad nos: vos autem
colligite vindemiam, et messem, et oleum, et con-

(9) 2 Rg 25, 24.

dite in vasis vestris, et manete in urbibus vestris,
quas tenetis. 11 Sed et omnes Iudæi, qui erant in
Moab, et in filiis Ammon, et in Idumæa, et in
universis regionibus, audito quod dedisset rex Ba-
bylonis reliquias in Iudæa, et quod præposuisset
super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan:
12 reversi sunt, inquam, omnes Iudæi de universis
locis, ad quæ profugerant, et venerunt in terram
Iuda ad Godoliam in Masphath: et collegerunt vi-
num, et messem multam nimis.

principum monentium verba non credentem

13 Iohanan autem filius Caree, et omnes princi-
pes exercitus, qui dispersi fuerant in regionibus,
venerunt ad Godoliam in Masphath. 14 Et dixe-
runt ei: Scito quod Baalis rex filiorum Ammon
misit Ismahel filium Nathaniæ percutere animam
tuam. Et non credidit eis Godolias filius Ahicam.
15 Iohanan autem filius Caree dixit ad Godoliam
seorsum in Masphath, loquens: Ibo, et percutiam
Ismahel filium Nathaniæ nullo sciente, ne interfi-
ciat animam tuam, et dissipentur omnes Iudæi, qui
congregati sunt ad te, et peribunt reliquiæ Iuda.
16 Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium
Caree: Noli facere verbum hoc: falsum enim tu
loqueris de Ismahel.

Ismahel occidit

41 1 Et factum est in mense septimo, venit Is-
mahel filius Nathaniæ, filii Elisama de se-
mine regali, et optimates regis, et decem viri cum
eo, ad Godoliam filium Ahicam in Masphath: et
comederunt ibi panes simul in Masphath. 2 Sur-
rexit autem Ismahel filius Nathaniæ, et decem viri,
qui cum eo erant, et percusserunt Godoliam fi-
lium Ahicam filii Saphan gladio, et interfecerunt
eum, quem præfecerat rex Babylonis terræ.

alios quoque interficiens vel captivos ducens

3 Omnes quoque Iudæos, qui erant cum Godolia
in Masphath, et Chaldæos, qui reperti sunt ibi, et
viros bellatores percussit Ismahel. 4 Secundo au-
tem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc
sciente, 5 venerunt viri de Sichem, et de Silo, et
de Samaria octoginta viri: rasi barba, et scissis ve-
stibus, et squallentes: et munera, et thus habebant
in manu, ut offerrent in domo Domini. 6 Egres-

sus ergo Ismahel filius Nathaniæ in occursum eo-
rum de Masphath, incedens et plorans ibat: cum
autem occurrisset eis, dixit ad eos: Venite ad Go-
doliam filium Ahicam. 7 Qui cum venissent ad
medium civitatis, interfecit eos Ismahel filius Na-
thaniæ circa medium laci, ipse et viri, qui erant
cum eo. 8 Decem autem viri reperti sunt inter
eos, qui dixerunt ad Ismahel: Noli occidere nos:
quia habemus thesauros in agro, frumenti, et hor-
dei, et olei, et mellis. Et cessavit: et non inter-
fecit eos cum fratribus suis. 9 Lacus autem, in
quem proiecerat Ismahel omnia cadavera virorum,
quos percussit propter Godoliam, ipse est, quem
fecit rex Asa propter Baasa regem Israel: ipsum
replevit Ismahel filius Nathaniæ occisis. 10 Et cap-
tivas duxit Ismahel omnes reliquias populi, qui erant
in Masphath: filias regis, et universum populum,
qui remanserat in Masphath: quos commendaverat
Nabuzardan princeps militiæ Godoliæ filio Ahicam.
Et cepit eos Ismahel filius Nathaniæ, et abiit ut
transiret ad filios Ammon.

captivi tamen a principibus liberantur

11 Audivit autem Iohanan filius Caree, et omnes
principes bellatorum, qui erant cum eo, omne ma-
lum, quod fecerat Ismahel filius Nathaniæ. 12 Et
assumptis universis viris, profecti sunt ut bellarent
adversum Ismahel filium Nathaniæ, et invenerunt
eum ad aquas multas, quæ sunt in Gabaon. 13 Cum-
que vidisset omnis populus, qui erat cum Ismahel,
Iohanan filium Caree, et universos principes bel-
latorum, qui erant cum eo, lætati sunt. 14 Et re-
versus est omnis populus, quem ceperat Ismahel,
in Masphath: reversusque abiit ad Iohanan filium
Caree. 15 Ismahel autem filius Nathaniæ fugit cum
octo viris a facie Iohanan, et abiit ad filios Ammon.
16 Tulit ergo Iohanan filius Caree, et omnes prin-
cipes bellatorum, qui erant cum eo, universas re-
liquias vulgi, quas reduxerat ab Ismahel filio Na-
thaniæ de Masphath, postquam percussit Godoliam
filium Ahicam: fortes viros ad prœlium, et mulie-
res, et pueros, et eunuchos, quos reduxerat de
Gabaon. 17 Et abierunt, et sederunt peregrinantes

in Chamaam, quæ est iuxta Bethlehem, ut perge-
rent, et introirent Ægyptum 18 a facie Chaldæo-
rum: timebant enim eos, quia percusserat Ismahel
filius Nathaniæ Godoliam filium Ahicam, quem
præposuerat rex Babylonis in terra Iuda.

7. Ieremias fugam in Ægyptum dissuadet, 42, 1—43, 7

42 1 Et accesserunt omnes principes bellato-
rum, et Iohanan filius Caree, et Iezonias
filius Osaiæ, et reliquum vulgus a parvo usque ad
magnum: 2 Dixeruntque ad Ieremiam prophetam:
Cadat oratio nostra in conspectu tuo: et ora pro
nobis ad Dominum Deum tuum pro universis re-
liquiis istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus,
sicut oculi tui nos intuentur: 3 Et annuntiet no-
bis Dominus Deus tuus viam, per quam pergamus,
et verbum, quod faciamus. 4 Dixit autem ad eos
Ieremias propheta: Audivi: ecce ego oro ad Do-
minum Deum vestrum secundum verba vestra;
omne verbum, quodcumque responderit mihi, in-
dicabo vobis: nec celabo vos quidquam. 5 Et illi
dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos te-
stis veritatis et fidei, si non iuxta omne verbum,
in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic
faciemus. 6 Sive bonum est, sive malum, voci
Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obœdie-
mus, ut bene sit nobis cum audierimus vocem Do-
mini Dei nostri.

Rogatus Dominum consulit

7 Cum autem completi essent decem dies, fac-
tum est verbum Domini ad Ieremiam. 8 Vocavit-
que Iohanan filium Caree, et omnes principes bel-
latorum, qui erant cum eo, et universum populum
a minimo usque ad magnum. 9 Et dixit ad eos:
Hæc dicit Dominus Deus Israel, ad quem misistis
me, ut prosternerem preces vestras in conspectu
eius: 10 Si quiescentes manseritis in terra hac,
ædificabo vos, et non destruam; plantabo, et non
evellam: iam enim placatus sum super malo quod
feci vobis. 11 Nolite timere a facie regis Babylo-
nis, quem vos pavidi formidatis: nolite metuere
eum, dicit Dominus: quia vobiscum sum ego, ut

verbum Domini promulgat

salvos vos faciam, et eruam de manu eius. 12 Et
dabo vobis misericordias, et miserebor vestri, et
habitare vos faciam in terra vestra. 13 Si autem
dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec
audiemus vocem Domini Dei nostri, 14 dicentes:
Nequaquam, sed ad terram Ægypti pergemus: ubi
non videbimus bellum, et clangorem tubæ non audiemus, et famem non sustinebimus: et ibi habitabimus.
15 Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquiæ Iuda: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Si posueritis faciem vestram ut
ingrediamini Ægyptum, et intraveritis ut ibi habitetis:
16 gladius, quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in terra Ægypti: et fames, pro qua
estis solliciti, adhærebit vobis in Ægypto, et ibi moriemini.
17 Omnesque viri, qui posuerunt faciem
suam ut ingrediantur Ægyptum, ut habitent ibi,
morientur gladio, et fame, et peste: nullus de eis
remanebit, nec effugiet a facie mali, quod ego afferam super eos.
18 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Sicut conflatus est furor meus,
et indignatio mea super habitatores Ierusalem: sic
conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi
fueritis Ægyptum, et eritis in iusiurandum, et in
stuporem, et in maledictum, et in opprobrium: et
nequaquam ultra videbitis locum istum.

admonitionem addit

19 Verbum Domini super vos reliquiæ Iuda: Nolite intrare Ægyptum: scientes scietis quia obtestatus sum vos hodie,
20 quia decepistis animas
vestras: vos enim misistis me ad Dominum Deum
nostrum dicentes: Ora pro nobis ad Dominum
Deum nostrum, et iuxta omnia quæcumque dixerit
tibi Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, et
faciemus. 21 Et annuntiavi vobis hodie, et non
audistis vocem Domini Dei vestri super universis,
pro quibus misit me ad vos. 22 Nunc ergo scientes
scietis quia gladio, et fame, et peste moriemini in
loco, ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

mendacii accusatur

43 1 Factum est autem, cum complesset Ieremias loquens ad populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat eum

Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc:
2 dixit Azarias filius Osaiæ, et Iohanan filius Caree,
et omnes viri superbi, dicentes ad Ieremiam: Mendacium
tu loqueris: non misit te Dominus Deus
noster, dicens: Ne ingrediamini Ægyptum ut habitetis
illic. 3 Sed Baruch filius Neriæ incitat te adversum
nos, ut tradat nos in manus Chaldæorum,
ut interficiat nos, et traduci faciat in Babylonem.

cum Baruch in Ægyptum ducitur

4 Et non audivit Iohanan filius Caree, et omnes
principes bellatorum, et universus populus vocem
Domini ut manerent in terra Iuda. 5 Sed tollens
Iohanan filius Caree, et universi principes bellatorum
universos reliquiarum Iuda, qui reversi fuerant
de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante dispersi,
ut habitarent in terra Iuda: 6 viros, et mulieres,
et parvulos, et filias regis, et omnem animam,
quam reliquerat Nabuzardan princeps militiæ
cum Godolia filio Ahicam, filii Saphan, et Ieremiam
prophetam, et Baruch filium Neriæ. 7 Et ingressi
sunt terram Ægypti, quia non obœdierunt
voci Domini: et venerunt usque ad Taphnis.

8. Vastationem Ægypti prædicit, 43, 8—13

Nabuchodonosor Ægyptum percutiet

8 Et factus est sermo Domini ad Ieremiam in
Taphnis, dicens: 9 Sume lapides grandes in manu
tua, et abscondes eos in crypta, quæ est sub muro
latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis, cernentibus
viris Iudæis: 10 Et dices ad eos: Hæc
dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego
mittam, et assumam Nabuchodonosor regem Babylonis
servum meum: et ponam thronum eius
super lapides istos, quos abscondi, et statuet solium
suum super eos. 11 Veniensque percutiet terram
Ægypti: quos in mortem, in mortem: et quos in
captivitatem, in captivitatem: et quos in gladium,
in gladium. 12 Et succendet ignem in delubris
deorum Ægypti, et comburet ea, et captivos ducet
illos: et amicietur terra Ægypti, sicut amicitur pastor
pallio suo: et egredietur inde in pace. 13 Et
conteret statuas domus Solis, quæ sunt in terra
Ægypti: et delubra deorum Ægypti comburet igni.

9. Iudæis idololatris comminatur, 44, 1—30

Idola colentes gladio et fame consumentur

44 1 Verbum, quod factum est per Ieremiam
ad omnes Iudæos, qui habitabant in terra
Ægypti, habitantes in Magdalo, et in Taphnis, et
in Memphis, et in terra Phatures, dicens: 2 Hæc
dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vos vidistis
omne malum istud, quod adduxi super Ierusalem,
et super omnes urbes Iuda: et ecce desertæ sunt
hodie, et non est in eis habitator: 3 Propter ma-
litiam, quam fecerunt ut me ad iracundiam provo-
carent, et irent ut sacrificarent, et colerent deos
alienos, quos nesciebant et illi, et vos, et patres
vestri. 4 Et misi ad vos omnes servos meos pro-
phetas de nocte consurgens, mittensque et dicens:
Nolite facere verbum abominationis huiuscemodi,
quam odivi. 5 Et non audierunt, nec inclinave-
runt aurem suam ut converterentur a malis suis,
et non sacrificarent diis alienis. 6 Et conflata est
indignatio mea et furor meus, et succensa est in
civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem: et versæ
sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem
hanc. 7 Et nunc hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Quare vos facitis malum grande hoc
contra animas vestras, ut intereat ex vobis vir et
mulier, parvulus et lactens de medio Iudæ, nec
relinquatur vobis quidquam residuum: 8 Provo-
cantes me in operibus manuum vestrarum, sacri-
ficando diis alienis in terra Ægypti, in quam in-
gressi estis ut habitetis ibi: et dispereatis, et sitis
in maledictionem, et in opprobrium cunctis genti-
bus terræ? 9 Numquid obliti estis mala patrum
vestrorum, et mala regum Iuda, et mala uxorum
eius, et mala vestra, et mala uxorum vestrarum,
quæ fecerunt in terra Iuda, et in regionibus Ieru-
salem? 10 Non sunt mundati usque ad diem hanc:
et non timuerunt, et non ambulaverunt in lege Do-
mini, et in præceptis meis, quæ dedi coram vobis
et coram patribus vestris. 11 Ideo hæc dicit Do-
minus exercituum Deus Israel: Ecce ego ponam

(11) Am 9, 4.

faciem meam in vobis in malum: et disperdam
omnem Iudam. 12 Et assumam reliquias Iudæ,
qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram
Ægypti, et habitarent ibi: et consumentur omnes
in terra Ægypti: cadent in gladio et in fame: et
consumentur a minimo usque ad maximum in gla-
dio, et in fame morientur: et erunt in iusiuran-
dum, et in miraculum, et in maledictionem, et in
opprobrium. 13 Et visitabo super habitatores terræ
Ægypti, sicut visitavi super Ierusalem in gladio,
et fame, et peste. 14 Et non erit qui effugiat, et
sit residuus de reliquiis Iudæorum, qui vadunt ut
peregrinentur in terra Ægypti: et revertantur in
terram Iuda, ad quam ipsi elevant animas suas ut
revertantur, et habitent ibi: non revertentur nisi
qui fugerint.

15 Responderunt autem Ieremiæ omnes viri sci- pertinaces in idololatria
entes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis:
et universæ mulieres, quarum stabat multitudo
grandis, et omnis populus habitantium in terra
Ægypti in Phatures, dicentes: 16 Sermonem, quem
locutus es ad nos in nomine Domini, non audie-
mus ex te: 17 sed facientes faciemus omne ver-
bum, quod egredietur de ore nostro ut sacrifice-
mus reginæ cæli, et libemus ei libamina, sicut fe-
cimus nos, et patres nostri, reges nostri, et prin-
cipes nostri in urbibus Iuda, et in plateis Ierusa-
lem: et saturati sumus panibus, et bene nobis erat,
malumque non vidimus. 18 Ex eo autem tempore,
quo cessavimus sacrificare reginæ cæli, et libare
ei libamina, indigemus omnibus, et gladio, et fame
consumpti sumus. 19 Quod si nos sacrificamus
reginæ cæli, et libamus ei libamina: numquid sine
viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam,
et libandum ei libamina?

20 Et dixit Ieremias ad omnem populum adver- prius a propheta
sum viros, et adversum mulieres, et adversum uni-
versam plebem, qui responderant ei verbum, di-
cens: 21 Numquid non sacrificium, quod sacrifi-
castis in civitatibus Iuda, et in plateis Ierusalem
vos et patres vestri, reges vestri, et principes ve-

stri, et populus terræ, horum recordatus est Do-
minus, et ascendit super cor eius? 22 Et non pot-
erat Dominus ultra portare propter malitiam stu-
diorum vestrorum, et propter abominationes, quas
fecistis, et facta est terra vestra in desolationem,
et in stuporem, et in maledictum, eo quod non sit
habitator, sicut est dies hæc. 23 Propterea quod
sacrificaveritis idolis, et peccaveritis Domino: et
non audieritis vocem Domini, et in lege, et in præ-
ceptis, et in testimoniis eius non ambulaveritis: id-
circo evenerunt vobis mala hæc, sicut est dies hæc.

deinde ab ipso Deo corripiuntur

24 Dixit autem Ieremias ad omnem populum, et
ad universas mulieres: Audite verbum Domini om-
nis Iuda, qui estis in terra Ægypti: 25 Hæc inquit
Dominus exercituum Deus Israel, dicens: Vos, et
uxores vestræ locuti estis ore vestro, et manibus
vestris implestis, dicentes: Faciamus vota nostra,
quæ vovimus, ut sacrificemus reginæ cæli, et libe-
mus ei libamina. Implestis vota vestra, et opere
perpetrastis ea. 26 Ideo audite verbum Domini
omnis Iuda, qui habitatis in terra Ægypti: Ecce
ego iuravi in nomine meo magno, ait Dominus:
quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex
ore omnis viri Iudæi, dicentis: Vivit Dominus Deus
in omni terra Ægypti. 27 Ecce ego vigilabo super
eos in malum, et non in bonum: et consumentur
omnes viri Iuda, qui sunt in terra Ægypti, gladio,
et fame donec penitus consumantur. 28 Et qui
fugerint gladium, revertentur de terra Ægypti in
terram Iuda viri pauci: et scient omnes reliquiæ
Iuda ingredientium terram Ægypti, ut habitent ibi,
cuius sermo compleatur, meus, an illorum. 29 Et
hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego
super vos in loco isto: ut sciatis quia vere com-
plebuntur sermones mei contra vos in malum.
30 Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharao-
nem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum
eius, et in manu quærentium animam illius: sicut
tradidi Sedeciam regem Iuda in manu Nabuchodo-
nosor regis Babylonis inimici sui, et quærentis ani-
mam eius.

10. Scribam Baruch admonet ac solatur, 45, 1—5

Ne exceptionem quærat; servabitur

45 1 Verbum, quod locutus est Ieremias pro-
pheta ad Baruch filium Neriæ, cum scrip-
sisset verba hæc in libro ex ore Ieremiæ, anno
quarto Ioakim filii Iosiæ regis Iuda, dicens: 2 Hæc
dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch: 3 Dixisti:
Væ misero mihi, quoniam addidit Dominus dolo-
rem dolori meo: laboravi in gemitu meo, et requiem
non inveni. 4 Hæc dicit Dominus: Sic dices ad
eum: Ecce quos ædificavi, ego destruo: et quos
plantavi, ego evello, et universam terram hanc.
5 Et tu quæris tibi grandia? noli quærere: quia
ecce ego adducam malum super omnem carnem,
ait Dominus: et dabo tibi animam tuam in salu-
tem in omnibus locis, ad quæcumque perrexeris.

PARS ALTERA

Vaticinia contra gentes, 46, 1—51, 64

I. Contra gentes varias, 46, 1—49, 39

1. Vaticinia contra Ægyptum, 46, 1—28

Inscriptio prior

46 1 Quod factum est verbum Domini ad Iere-
miam prophetam contra gentes 2 ad Ægyp-
tum adversum exercitum Pharaonis Nechao regis
Ægypti, qui erat iuxta fluvium Euphraten in Char-
camis, quem percussit Nabuchodonosor rex Baby-
lonis, in quarto anno Ioakim filii Iosiæ regis Iuda.

Ægyptus in Charcamis cædetur

3 Præparate scutum, et clypeum, et procedite ad
bellum. 4 Iungite equos, et ascendite equites: state
in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. 5 Quid
igitur? vidi ipsos pavidos, et terga vertentes, for-
tes eorum cæsos: fugerunt conciti, nec respexe-
runt: terror undique, ait Dominus. 6 Non fugiat
velox, nec salvari se putet fortis: Ad aquilonem
iuxta flumen Euphraten victi sunt, et ruerunt.
7 Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: et vel-
uti fluviorum, intumescunt gurgites eius? 8 Ægyp-
tus, fluminis instar ascendit, et velut flumina mo-

vebuntur fluctus eius, et dicet: Ascendens operiam
terram: perdam civitatem, et habitatores eius.
9 Ascendite equos, et exsultate in curribus, et pro-
cedant fortes, Æthiopia, et Libyes tenentes scu-
tum, et Lydii arripientes, et iacientes sagittas.
10 Dies autem ille Domini Dei exercituum dies
ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis: de-
vorabit gladius, et saturabitur, et inebriabitur san-
guine eorum: victima enim Domini Dei exercituum
in terra aquilonis iuxta flumen Euphraten. 11 Ascen-
de in Galaad, et tolle resinam virgo filia Ægypti:
frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit
tibi. 12 Audierunt gentes ignominiam tuam, et
ululatus tuus replevit terram: quia fortis impegit
in fortem, et ambo pariter conciderunt.

inscriptio altera

13 Verbum quod locutus est Dominus ad Iere-
miam prophetam, super eo quod venturus esset
Nabuchodonosor rex Babylonis et percussurus ter-
ram Ægypti:

a Nabuchodonosor occupabitur

14 Annuntiate Ægypto, et auditum facite in Mag-
dalo, et resonet in Memphis, et in Taphnis, dicite:
Sta, et præpara te: quia devorabit gladius ea, quæ
per circuitum tuum sunt. 15 Quare computruit
fortis tuus? non stetit: quoniam Dominus subvertit
eum. 16 Multiplicavit ruentes, ceciditque vir ad
proximum suum: et dicent: Surge, et revertamur
ad populum nostrum, et ad terram nativitatis no-
stræ, a facie gladii columbæ. 17 Vocate nomen
Pharaonis regis Ægypti, tumultum adduxit tempus.
18 Vivo ego (inquit rex, Dominus exercituum no-
men eius) quoniam sicut Thabor in montibus, et
sicut Carmelus in mari, veniet. 19 Vasa transmi-
grationis fac tibi habitatrix filia Ægypti: quia Mem-
phis in solitudinem erit, et deseretur, et inhabita-
bilis erit. 20 Vitula elegans atque formosa Ægyp-
tus: stimulator ab aquilone veniet ei. 21 Mercen-
narii quoque eius, qui versabantur in medio eius,
quasi vituli saginati versi sunt, et fugerunt simul,
nec stare potuerunt: quia dies interfectionis eorum
venit super eos, tempus visitationis eorum. 22 Vox
eius quasi æris sonabit: quoniam cum exercitu pro-

perabunt, et cum securibus venient ei, quasi cæ-
dentes ligna. 23 Succiderunt saltum eius, ait Do-
minus, qui supputari non potest: multiplicati sunt
super locustas, et non est eis numerus. 24 Con-
fusa est filia Ægypti, et tradita in manu populi
aquilonis. 25 Dixit Dominus exercituum Deus Is-
rael: Ecce ego visitabo super tumultum Alexan-
driæ, et super Pharaonem, et super Ægyptum, et
super deos eius, et super reges eius, et super
Pharaonem, et super eos, qui confidunt in eo. 26 Et
dabo eos in manu quærentium animam eorum, et
in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in
manus servorum eius: et post hæc habitabitur
sicut diebus pristinis, ait Dominus.

27 Et tu ne timeas serve meus Iacob, et ne pa-
veas Israel: quia ecce ego salvum te faciam de
longinquo, et semen tuum de terra captivitatis tuæ:
et revertetur Iacob, et requiescet, et prosperabi-
tur: et non erit qui exterreat eum. 28 Et tu noli
timere serve meus Iacob, ait Dominus: quia tecum
ego sum, quia ego consumam cunctas gentes, ad
quas eieci te: te vero non consumam, sed casti-
gabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi.

Israel servabitur

2. Vaticinium contra Palæsthinos, 47, 1—7

47 1 Quod factum est verbum Domini ad Ie-
remiam prophetam contra Palæsthinos, ante-
quam percuteret Pharao Gazam: 2 Hæc dicit Do-
minus:

Inscriptio

Ecce aquæ ascendunt ab aquilone, et erunt quasi
torrens inundans, et operient terram, et plenitu-
dinem eius, urbem et habitatores eius: clamabunt
homines, et ululabunt omnes habitatores terræ
3 a strepitu pompæ armorum, et bellatorum eius,
a commotione quadrigarum eius, et multitudine
rotarum illius. Non respexerunt patres filios ma-
nibus dissolutis 4 pro adventu diei, in quo vasta-
buntur omnes Philisthiim, et dissipabitur Tyrus,

Philisthiim, Tyrus et Sidon a Chaldæis vastabuntur

(27) Is 43, 1; 44, 2.

et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis; depo-
pulatus est enim Dominus Palæsthinos, reliquias
insulæ Cappadociæ. 5 Venit calvitium super Ga-
zam: conticuit Ascalon, et reliquiæ vallis earum,
usquequo concideris? 6 O mucro Domini usque-
quo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam,
refrigerare, et sile. 7 Quomodo quiescet cum Do-
minus præceperit ei adversus Ascalonem, et ad-
versus maritimas eius regiones, ibique condixerit
illi?

3. Vaticinium contra Moab. 48, 1—47

Inscriptio

48 1 Ad Moab hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel:

contereatur et confundetur

Væ super Nabo, quoniam vastata est, et con-
fusa: capta est Cariathaim: confusa est fortis, et
tremuit. 2 Non est ultra exsultatio in Moab contra
Hesebon: cogitaverunt malum. Venite, et disper-
damus eam de gente. Ergo silens conticesces, se-
queturque te gladius. 3 Vox clamoris de Oronaim:
vastitas, et contritio magna. 4 Contrita est Moab:
annuntiate clamorem parvulis eius. 5 Per ascen-
sum enim Luith plorans ascendet in fletu: quoniam
in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis
audierunt: 6 Fugite, salvate animas vestras: et
eritis quasi myricæ in deserto. 7 Pro eo enim
quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, et in
thesauris tuis, tu quoque capieris: et ibit Chamos
in transmigrationem, sacerdotes eius, et principes
eius simul. 8 Et veniet prædo ad omnem urbem,
et urbs nulla salvabitur: et peribunt valles, et dis-
sipabuntur campestria: quoniam dixit Dominus:
9 Date florem Moab, quia florens egredietur: et
civitates eius desertæ erunt, et inhabitabiles. 10 Ma-
ledictus, qui facit opus Domini fraudulenter: et
maledictus, qui prohibet gladium suum a sanguine.

propter superbiam

11 Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, et re-
quievit in fæcibus suis: nec transfusus est de vase
in vas, et in transmigrationem non abiit: idcirco

(6) Sup 17, 6.

permansit gustus eius in eo, et odor eius non est
immutatus. 12 Propterea ecce dies veniunt, dicit
Dominus: et mittam ei ordinatores, et stratores
laguncularum, et sternent eum, et vasa eius ex-
haurient, et lagunculas eorum collident. 13 Et con-
fundetur Moab a Chamos, sicut confusa est domus
Israel a Bethel, in qua habebat fiduciam. 14 Quo-
modo dicitis: Fortes sumus, et viri robusti ad prœ-
liandum?

vastabitur et humiliabitur

15 Vastata est Moab, et civitates illius succide-
runt: et electi iuvenes eius descenderunt in occi-
sionem: ait rex, Dominus exercituum nomen eius.
16 Prope est interitus Moab ut veniat: et malum
eius velociter accurret nimis. 17 Consolamini eum
omnes, qui estis in circuitu eius, et universi, qui
scitis nomen eius, dicite: Quomodo confracta est
virga fortis, baculus gloriosus? 18 Descende de
gloria, et sede in siti habitatio filiæ Dibon: quo-
niam vastator Moab ascendit ad te, dissipavit mu-
nitiones tuas. 19 In via sta, et prospice habitatio
Aroer: interroga fugientem: et ei, qui evasit, dic:
Quid accidit? 20 Confusus est Moab, quoniam
victus est: ululate, et clamate, annuntiate in Ar-
non, quoniam vastata est Moab. 21 Et iudicium
venit ad terram campestrem: super Helon, et su-
per Iasa, et super Mephaath, 22 et super Dibon,
et super Nabo, et super domum Deblathaim, 23 et
super Cariathaim, et super Bethgamul, et super
Bethmaon, 24 et super Carioth, et super Bosra:
et super omnes civitates terræ Moab, quæ longe,
et quæ prope sunt.

propter irrisum Israelis

25 Abscissum est cornu Moab, et brachium eius
contritum est, ait Dominus. 26 Inebriate eum, quo-
niam contra Dominum erectus est: et allidet ma-
num Moab in vomitu suo, et erit in derisum etiam
ipse: 27 fuit enim in derisum tibi Israel: quasi
inter fures repperisses eum: propter verba ergo tua,
quæ adversum illum locutus es, captivus duceris.

---

(13) 1 Rg 12, 29.

28 Relinquite civitates, et habitate in petra habitatores Moab: et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. 29 Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: sublimitatem eius, et arrogantiam, et superbiam, et altitudinem cordis eius. 30 Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius: et quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat conata sit facere.

plangitur a propheta

31 Ideo super Moab eiulabo, et ad Moab universam clamabo, ad viros muri fictilis lamentantes.
32 De planctu Iazer plorabo tibi vinea Sabama: propagines tuæ transierunt mare, usque ad mare Iazer pervenerunt: super messem tuam, et vindemiam tuam prædo irruit. 33 Ablata est lætitia et exsultatio de Carmelo, et de terra Moab, et vinum de torcularibus sustuli: nequaquam calcator uvæ solitum celeuma cantabit. 34 De clamore Hesebon usque Eleale, et Iasa, dederunt vocem suam: a Segor usque ad Oronaim vitula conternante: aquæ quoque Nemrim pessimæ erunt. 35 Et auferam de Moab, ait Dominus, offerentem in excelsis, et sacrificantem diis eius. 36 Propterea cor meum ad Moab quasi tibiæ resonabit: et cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiarum: quia plus fecit quam potuit, idcirco perierunt. 37 Omne enim caput calvitium, et omnis barba rasa erit: in cunctis manibus colligatio, et super omne dorsum cilicium. 38 Super omnia tecta Moab, et in plateis eius omnis planctus: quoniam contrivi Moab sicut vas inutile, ait Dominus. 39 Quomodo victa est, et ululaverunt? quomodo deiecit cervicem Moab, et confusus est? eritque Moab in derisum, et in exemplum omnibus in circuitu suo.

ac restituetur a Domino

40 Hæc dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit, et extendet alas suas ad Moab. 41 Capta est Carioth, et munitiones comprehensæ sunt: et erit cor fortium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis. 42 Et cessabit Moab esse populus:

(29) Is 16, 6. — (33) Is 16, 10. — (37) Is 15, 2; Ez 7, 18.

quoniam contra Dominum gloriatus est. 43 Pavor,
et fovea, et laqueus super te o habitator Moab,
dicit Dominus. 44 Qui fugerit a facie pavoris, ca-
det in foveam: et qui conscenderit de fovea, ca-
pietur laqueo: adducam enim super Moab annum
visitationis eorum, ait Dominus. 45 In umbra He-
sebon steterunt de laqueo fugientes: quia ignis
egressus est de Hesebon, et flamma de medio Seon,
et devorabit partem Moab, et verticem filiorum
tumultus. 46 Væ tibi Moab, periisti popule Cha-
mos: quia comprehensi sunt filii tui, et filiæ tuæ
in captivitatem. 47 Et convertam captivitatem Moab
in novissimis diebus, ait Dominus. Hucusque iu-
dicia Moab.

4. Vaticinium contra Ammon, 49, 1—6

49 1 Ad filios Ammon. Hæc dicit Dominus: *Inscriptio*

Numquid non filii sunt Israel? aut heres non
est ei? Cur igitur hereditate possedit Melchom,
Gad: et populus eius in urbibus eius habitavit?
2 Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: et audi-
tum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremi-
tum prœlii, et erit in tumulum dissipata, filiæque
eius igni succendentur, et possidebit Israel posses-
sores suos, ait Dominus. 3 Ulula Hesebon, quo-
niam vastata est Hai; clamate filiæ Rabbath, ac-
cingite vos ciliciis: plangite et circuite per sepes:
quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sa-
cerdotes eius, et principes eius simul. 4 Quid glo-
riaris in vallibus? defluxit vallis tua filia delicata,
quæ confidebas in thesauris tuis, et dicebas: Quis
veniet ad me? 5 Ecce ego inducam super te ter-
rorem, ait Dominus Deus exercituum, ab omnibus
qui sunt in circuitu tuo: et dispergemini singuli a
conspectu vestro, nec erit qui congreget fugientes.
6 Et post hæc reverti faciam captivos filiorum Am-
mon, ait Dominus.

captivi ducentur sed revertentur

(44) Is 24, 18.

5. Vaticinium contra Idumæam, 49, 7—22

Inscriptio erit solitudo sempiterna

7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum:
Numquid non ultra est sapientia in Theman?
Periit consilium a filiis, inutilis facta est sapientia
eorum. 8 Fugite et terga vertite, descendite in
voraginem habitatores Dedan: quoniam perditio-
nem Esau adduxi super eum, tempus visitationis
eius. 9 Si vindemiatores venissent super te, non
reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent
quod sufficeret sibi. 10 Ego vero discooperui Esau,
revelavi abscondita eius, et celari non poterit: va-
statum est semen eius, et fratres eius, et vicini
eius, et non erit. 11 Relinque pupillos tuos: ego
faciam eos vivere: et viduæ tuæ in me sperabunt.
12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce quibus non erat
iudicium ut biberent calicem, bibentes bibent: et
tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens,
sed bibens bibes. 13 Quia per memetipsum iuravi,
dicit Dominus, quod in solitudinem, et in oppro-
brium, et in desertum, et in maledictionem erit
Bosra: et omnes civitates eius erunt in solitudines
sempiternas.

quia exaltata est

14 Auditum audivi a Domino, et legatus ad gen-
tes missus est: Congregamini, et venite contra
eam, et consurgamus in prœlium: 15 Ecce enim
parvulum dedi te in gentibus contemptibilem inter
homines. 16 Arrogantia tua decepit te, et superbia
cordis tui: qui habitas in cavernis petræ, et ap-
prehendere niteris altitudinem collis: cum exalta-
veris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te,
dicit Dominus. 17 Et erit Idumæa deserta: omnis
qui transibit per eam, stupebit, et sibilabit super
omnes plagas eius. 18 Sicut subversa est Sodoma,
et Gomorrha, et vicinæ eius, ait Dominus: non
habitabit ibi vir, et non incolet eam filius hominis.

neque salvari poterit

19 Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis
ad pulchritudinem robustam: quia subito currere
faciam eum ad illam: et quis erit electus, quem

(14) Abd 1. — (16) Abd 4. — (18) Gn 19, 24.

præponam ei? quis enim similis mei? et quis sus-
tinebit me? et quis est iste pastor, qui resistat
vultui meo? 20 Propterea audite consilium Do-
mini, quod iniit de Edom: et cogitationes eius,
quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non
deiecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverint cum
eis habitaculum eorum. 21 A voce ruinæ eorum
commota est terra: clamor in Mari Rubro auditus
est vocis eius. 22 Ecce quasi aquila ascendet, et
avolabit: et expandet alas suas super Bosran: et
erit cor fortium Idumææ in die illa, quasi cor mu-
lieris parturientis.

6. Vaticinium contra Damascum, 49, 23—27

23 Ad Damascum: Inscriptio

Confusa est Emath, et Arphad: quia auditum urbs læ-
pessimum audierunt, turbati sunt in mari: præ sol- titiæ de-
licitudine quiescere non potuit. 24 Dissoluta est relinque-
Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit tur
eam: angustia et dolores tenuerunt eam quasi par-
turientem. 25 Quomodo dereliquerunt civitatem
laudabilem, urbem lætitiæ! 26 Ideo cadent iuvenes
eius in plateis eius: et omnes viri prœlii contice-
scent in die illa, ait Dominus exercituum. 27 Et
succendam ignem in muro Damasci, et devorabit
mœnia Benadad.

7. Vaticinium contra Arabiam, 49, 28—33

28 Ad Cedar, et ad regna Asor, quæ percussit Inscriptio
Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc dicit Do-
minus:

Surgite, et ascendite ad Cedar, et vastate filios Cedareni
orientis. 29 Tabernacula eorum, et greges eorum
capient: pelles eorum, et omnia vasa eorum, et
camelos eorum tollent sibi: et vocabunt super eos
formidinem in circuitu.

30 Fugite, abite vehementer, in voraginibus se- et habi-
dete, qui habitatis Asor, ait Dominus: iniit enim tantes
contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consi- Asor per-
cutientur

(19) Iob 41, 1.

lium, et cogitavit adversum vos cogitationes. 31 Con-
surgite, et ascendite ad gentem quietam, et habi-
tantem confidenter, ait Dominus, non ostia, nec
vectes eis: soli habitant. 32 Et erunt cameli eorum
in direptionem, et multitudo iumentorum in præ-
dam: et dispergam eos in omnem ventum, qui
sunt attonsi in comam: et ex omni confinio eorum
adducam interitum super eos, ait Dominus. 33 Et
erit Asor in habitaculum draconum, deserta usque
in æternum: non manebit ibi vir, nec incolet eam
filius hominis.

8. Vaticinium contra Ælam, 49, 34—39

Inscriptio

34 Quod factum est verbum Domini ad Ieremi-
am prophetam adversus Ælam in principio regni
Sedeciæ regis Iuda, dicens: 35 Hæc dicit Dominus
exercituum:

ventilabitur sed colligetur

Ecce ego confringam arcum Ælam, et summam
fortitudinem eorum. 36 Et inducam super Ælam
quattuor ventos a quattuor plagis cæli: et ventilabo
eos in omnes ventos istos: et non erit gens, ad
quam non perveniant profugi Ælam. 37 Et pavere
faciam Ælam coram inimicis suis, et in conspectu
quærentium animam eorum: et adducam super
eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: et
mittam post eos gladium donec consumam eos.
38 Et ponam solium meum in Ælam, et perdam
inde reges et principes, ait Dominus. 39 In novis-
simis autem diebus reverti faciam captivos Ælam,
dicit Dominus.

II. Contra Babylonem præsertim, 50, 1—51, 64

1. Vaticinium editum, 50, 1—51, 58

Inscriptio

50 1 Verbum, quod locutus est Dominus de Ba-
bylone, et de terra Chaldæorum in manu
Ieremiæ prophetæ.

Babylon capietur

2 Annuntiate in gentibus, et auditum facite: le-
vate signum, prædicate, et nolite celare: dicite:
Capta est Babylon, confusus est Bel, victus est

Merodach, confusa sunt sculptilia eius, superata
sunt idola eorum. 3 Quoniam ascendit contra eam
gens ab aquilone, quæ ponet terram eius in soli-
tudinem: et non erit qui habitet in ea ab homine
usque ad pecus: et moti sunt, et abierunt.

Israel et Iuda ad Dominum revertentur

4 In diebus illis, et in tempore illo, ait Dominus:
venient filii Israel, ipsi et filii Iuda simul: ambu-
lantes et flentes properabunt, et Dominum Deum
suum quærent. 5 In Sion interrogabunt viam, huc
facies eorum. Venient, et apponentur ad Domi-
num fœdere sempiterno, quod nulla oblivione de-
lebitur. 6 Grex perditus factus est populus meus:
pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari
in montibus: de monte in collem transierunt, ob-
liti sunt cubilis sui. 7 Omnes, qui invenerunt, com-
ederunt eos: et hostes eorum dixerunt: Non pec-
cavimus: pro eo quod peccaverunt Domino decori
iustitiæ, et exspectationi patrum eorum Domino.

Babylon vastabitur

8 Recedite de medio Babylonis, et de terra Chal-
dæorum egredimini: et estote quasi hædi ante
gregem. 9 Quoniam ecce ego suscito, et adducam
in Babylonem congregationem gentium magnarum
de terra aquilonis: et præparabuntur adversus eam,
et inde capietur: sagitta eius quasi viri fortis in-
terfectoris, non revertetur vacua. 10 Et erit Chal-
dæa in prædam: omnes vastantes eam replebun-
tur, ait Dominus. 11 Quoniam exsultatis, et magna
loquimini, diripientes hereditatem meam: quoniam
effusi estis sicut vituli super herbam, et mugistis
sicut tauri. 12 Confusa est mater vestra nimis,
et adæquata pulveri, quæ genuit vos: ecce novis-
sima erit in gentibus, deserta, invia, et arens. 13 Ab
ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota in
solitudinem: omnis, qui transibit per Babylonem,
stupebit, et sibilabit super universis plagis eius.
14 Præparamini contra Babylonem per circuitum
omnes qui tenditis arcum; debellate eam, non par-
catis iaculis: quia Domino peccavit. 15 Clamate
adversus eam, ubique dedit manum, ceciderunt fun-
damenta eius, destructi sunt muri eius, quoniam
ultio Domini est: ultionem accipite de ea, sicut

fecit, facite ei. 16 Disperdite satorem de Babylone,
et tenentem falcem in tempore messis: a facie
gladii columbæ unusquisque ad populum suum con-
vertetur, et singuli ad terram suam fugient.

Israel et Iuda reducentur

17 Grex dispersus Israel, leones eiecerunt eum:
primus comedit eum rex Assur: iste novissimus
exossavit eum Nabuchodonosor rex Babylonis.
18 Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Ecce ego visitabo regem Babylonis, et ter-
ram eius, sicut visitavi regem Assur: 19 et redu-
cam Israel ad habitaculum suum: et pascetur Car-
melum, et Basan, et in monte Ephraim, et Galaad
saturabitur anima eius. 20 In diebus illis, et in
tempore illo, ait Dominus: quæretur iniquitas Is-
rael, et non erit: et peccatum Iuda, et non inve-
nietur: quoniam propitius ero eis, quos reliquero.

Babylon conteretur

21 Super terram dominantium ascende, et super
habitatores eius visita, dissipa, et interfice quæ post
eos sunt, ait Dominus: et fac iuxta omnia quæ
præcepi tibi. 22 Vox belli in terra, et contritio
magna. 23 Quomodo confractus est, et contritus
malleus universæ terræ? quomodo versa est in de-
sertum Babylon in gentibus? 24 Illaqueavi te, et
capta es Babylon, et nesciebas: inventa es et ap-
prehensa: quoniam Dominum provocasti. 25 Ape-
ruit Dominus thesaurum suum, et protulit vasa iræ
suæ: quoniam opus est Domino Deo exercituum
in terra Chaldæorum. 26 Venite ad eam ab ex-
tremis finibus, aperite ut exeant qui conculcent
eam: tollite de via lapides, et redigite in acervos,
et interficite eam: nec sit quidquam reliquum.
27 Dissipate universos fortes eius, descendant in
occisionem: væ eis, quia venit dies eorum, tem-
pus visitationis eorum. 28 Vox fugientium, et eo-
rum, qui evaserunt de terra Babylonis, ut annun-
tient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem
templi eius. 29 Annuntiate in Babylonem plurimis
omnibus, qui tendunt arcum: consistite adversus
eam per gyrum, et nullus evadat: reddite ei se-
cundum opus suum: iuxta omnia quæ fecit, facite
illi: quia contra Dominum erecta est, adversum

sanctum Israel. 30 Idcirco cadent iuvenes eius in
plateis eius: et omnes viri bellatores eius contice-
scent in die illa, ait Dominus. 31 Ecce ego ad te
superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia ve-
nit dies tuus, tempus visitationis tuæ. 32 Et cadet
superbus, et corruet, et non erit qui suscitet eum:
et succendam ignem in urbibus eius, et devorabit
omnia in circuitu eius.

Israel et Iuda e Babylone devicta educentur

33 Hæc dicit Dominus exercituum: Calumniam
sustinent filii Israel, et filii Iuda simul: omnes, qui
ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. 34 Red-
emptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen
eius, iudicio defendet causam eorum, ut exterreat
terram, et commoveat habitatores Babylonis. 35 Gla-
dius ad Chaldæos, ait Dominus, et ad habitatores
Babylonis, et ad principes, et ad sapientes eius.
36 Gladius ad divinos eius, qui stulti erunt: gla-
dius ad fortes illius, qui timebunt. 37 Gladius ad
equos eius, et ad currus eius, et ad omne vulgus,
quod est in medio eius: et erunt quasi mulieres:
gladius ad thesauros eius, qui diripientur. 38 Sic-
citas super aquas eius erit, et arescent: quia terra
sculptilium est, et in portentis gloriantur. 39 Prop-
terea habitabunt dracones cum faunis ficariis: et
habitabunt in ea struthiones: et non inhabitabitur
ultra usque in sempiternum, nec exstruetur usque
ad generationem, et generationem. 40 Sicut sub-
vertit Dominus Sodomam et Gomorrham, et vici-
nas eius, ait Dominus: non habitabit ibi vir, et non
incolet eam filius hominis. 41 Ecce populus venit
ab aquilone, et gens magna, et reges multi con-
surgent a finibus terræ. 42 Arcum et scutum ap-
prehendent: crudeles sunt et immisericordes: vox
eorum quasi mare sonabit, et super equos ascen-
dent: sicut vir paratus ad prœlium contra te filia
Babylon. 43 Audivit rex Babylonis famam eorum,
et dissolutæ sunt manus eius: angustia apprehen-
dit eum, dolor quasi parturientem. 44 Ecce quasi
leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudi-

(40) Gn 19, 24.

nem robustam: quia subito currere faciam eum ad
illam: et quis erit electus, quem præponam ei?
quis est enim similis mei? et quis sustinebit me?
et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo?
45 Propterea audite consilium Domini, quod mente
concepit adversum Babylonem: et cogitationes eius,
quas cogitavit super terram Chaldæorum: Nisi de-
traxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit
cum ipsis habitaculum eorum. 46 A voce captivi-
tatis Babylonis commota est terra, et clamor inter
gentes auditus est.

in Sion narrabitur opus Domini

51 1 Hæc dicit Dominus: Ecce ego suscitabo
super Babylonem et super habitatores eius,
qui cor suum levaverunt contra me, quasi ventum
pestilentem. 2 Et mittam in Babylonem ventila-
tores, et ventilabunt eam et demolientur terram
eius: quoniam venerunt super eam undique in die
afflictionis eius. 3 Non tendat qui tendit arcum
suum, et non ascendat loricatus, nolite parcere iu-
venibus eius, interficite omnem militiam eius. 4 Et
cadent interfecti in terra Chaldæorum, et vulnerati
in regionibus eius. 5 Quoniam non fuit viduatus
Israel et Iuda a Deo suo Domino exercituum: terra
autem eorum repleta est delicto a sancto Israel.
6 Fugite de medio Babylonis, et salvet unusquis-
que animam suam: nolite tacere super iniquitatem
eius: quoniam tempus ultionis est a Domino, vi-
cissitudinem ipse retribuet ei. 7 Calix aureus Ba-
bylon in manu Domini, inebrians omnem terram:
de vino eius biberunt gentes, et ideo commotæ
sunt. 8 Subito cecidit Babylon, et contrita est:
ululate super eam, tollite resinam ad dolorem eius,
si forte sanetur. 9 Curavimus Babylonem, et non
est sanata: derelinquamus eam, et eamus unus-
quisque in terram suam: quoniam pervenit usque
ad cælos iudicium eius, et elevatum est usque ad
nubes. 10 Protulit Dominus iustitias nostras: ve-
nite, et narremus in Sion opus Domini Dei nostri

---

(44) Iob 41, 1. — (8) Is 21, 9; Apc 14, 8.

11 Acuite sagittas, implete pharetras: suscitavit
Dominus spiritum regum Medorum: et contra Ba-
bylonem mens eius est ut perdat eam, quoniam
ultio Domini est, ultio templi sui. 12 Super muros
Babylonis levate signum, augete custodiam: levate
custodes, præparate insidias: quia cogitavit Domi-
nus, et fecit quæcumque locutus est contra habi-
tatores Babylonis. 13 Quæ habitas super aquas
multas, locuples in thesauris: venit finis tuus pe-
dalis præcisionis tuæ. 14 Iuravit Dominus exerci-
tuum per animam suam: Quoniam replebo te ho-
minibus quasi brucho, et super te celeuma canta-
bitur. 15 Qui fecit terram in fortitudine sua, præ-
paravit orbem in sapientia sua, et prudentia sua
extendit cælos. 16 Dante eo vocem, multiplicantur
aquæ in cælo: qui levat nubes ab extremo terræ,
fulgura in pluviam fecit: et produxit ventum de
thesauris suis. 17 Stultus factus est omnis homo
a scientia: confusus est omnis conflator in sculp-
tili, quia mendax est conflatio eorum, nec est spi-
ritus in eis. 18 Vana sunt opera, et risu digna,
in tempore visitationis suæ peribunt. 19 Non sicut
hæc pars Iacob: quia qui fecit omnia ipse est, et
Israel sceptrum hereditatis eius: Dominus exerci-
tuum nomen eius.

qui Babylonem per Medos puniet

20 Collidis tu mihi vasa belli, et ego collidam in
te gentes, et disperdam in te regna: 21 et colli-
dam in te equum, et equitem eius: et collidam in
te currum, et ascensorem eius: 22 et collidam in
te virum et mulierem: et collidam in te senem et
puerum: et collidam in te iuvenem et virginem:
23 et collidam in te pastorem et gregem eius: et
collidam in te agricolam et iugales eius: et collidam
in te duces et magistratus. 24 Et reddam Babyloni,
et cunctis habitatoribus Chaldææ omne malum su-
um, quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, ait Do-
minus. 25 Ecce ego ad te mons pestifer, ait Do-
minus, qui corrumpis universam terram: et exten-
dam manum meam super te, et evolvam te de pe-

propter mala in Sion perpetrata

(14) Am 6, 8. — (15) Gn 1, 1.

tris, et dabo te in montem combustionis.
26 Et
non tollent de te lapidem in angulum, et lapidem
in fundamenta, sed perditus in æternum eris, ait
Dominus.
27 Levate signum in terra: clangite buc-
cina in gentibus, sanctificate super eam gentes:
annuntiate contra illam regibus Ararat, Menni, et
Ascenez: numerate contra eam Taphsar, adducite
equum quasi bruchum aculeatum.
28 Sanctificate
contra eam gentes, reges Mediæ, duces eius, et
universos magistratus eius, cunctamque terram po-
testatis eius.
29 Et commovebitur terra, et contur-
babitur: quia evigilabit contra Babylonem cogitatio
Domini ut ponat terram Babylonis desertam et
inhabitabilem.
30 Cessaverunt fortes Babylonis a
prœlio, habitaverunt in præsidiis: devoratum est
robur eorum, et facti sunt quasi mulieres: incensa
sunt tabernacula eius, contriti sunt vectes eius.
31 Currens obviam currenti veniet: et nuntius ob-
vius nuntianti: ut annuntiet regi Babylonis quia
capta est civitas eius a summo usque ad summum:
32 et vada præoccupata sunt, et paludes incensæ
sunt igni, et viri bellatores conturbati sunt.
33 Quia
hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Filia
Babylonis quasi area, tempus trituræ eius: adhuc
modicum, et veniet tempus messionis eius.
34 Com-
edit me, devoravit me Nabuchodonosor rex Baby-
lonis: reddidit me quasi vas inane, absorbuit me
quasi draco, replevit ventrem suum teneritudine
mea, et eiecit me.
35 Iniquitas adversum me, et
caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: et
sanguis meus super habitatores Chaldææ, dicit
Ierusalem.

propter cædem filiorum Israel

36 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego iudi-
cabo causam tuam, et ulciscar ultionem tuam, et
desertum faciam mare eius, et siccabo venam eius.
37 Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum,
stupor, et sibilus, eo quod non sit habitator.
38 Si-
mul ut leones rugient, excutient comas veluti ca-
tuli leonum.
39 In calore eorum ponam potus eo-
rum, et inebriabo eos, ut sopiantur, et dormiant
somnum sempiternum, et non consurgant, dicit

Dominus. 40 Deducam eos quasi agnos ad victi-
mam, et quasi arietes cum hædis. 41 Quomodo
capta est Sesach, et comprehensa est inclyta uni-
versæ terræ? quomodo facta est in stuporem Ba-
bylon inter gentes? 42 Ascendit super Babylonem
mare, multitudine fluctuum eius operta est. 43 Fac-
tæ sunt civitates eius in stuporem, terra inhabita-
bilis et deserta, terra in qua nullus habitet, nec
transeat per eam filius hominis. 44 Et visitabo
super Bel in Babylone, et eiiciam quod absorbuerat
de ore eius, et non confluent ad eum ultra gentes,
siquidem et murus Babylonis corruet. 45 Egredi-
mini de medio eius populus meus: ut salvet unus-
quisque animam suam ab ira furoris Domini. 46 Et
ne forte mollescat cor vestrum, et timeatis audi-
tum, qui audietur in terra: et veniet in anno au-
ditio, et post hunc annum auditio: et iniquitas in
terra, et dominator super dominatorem. 47 Prop-
terea ecce dies veniunt, et visitabo super sculptilia
Babylonis: et omnis terra eius confundetur, et uni-
versi interfecti eius cadent in medio eius. 48 Et
laudabunt super Babylonem cæli et terra, et omnia
quæ in eis sunt: quia ab aquilone venient ei præ-
dones, ait Dominus. 49 Et quomodo fecit Babylon
ut caderent occisi in Israel: sic de Babylone ca-
dent occisi in universa terra. 50 Qui fugistis gla-
dium, venite, nolite stare: recordamini procul Do-
mini, et Ierusalem ascendat super cor vestrum.
51 Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium:
operuit ignominia facies nostras: quia venerunt
alieni super sanctificationem domus Domini. 52 Prop-
terea ecce dies veniunt, ait Dominus: et visitabo
super sculptilia eius, et in omni terra eius mugiet
vulneratus. 53 Si ascenderit Babylon in cælum, et
firmaverit in excelso robur suum: a me venient
vastatores eius, ait Dominus. 54 Vox clamoris de
Babylone, et contritio magna de terra Chaldæo-
rum: 55 quoniam vastavit Dominus Babylonem,
et perdidit ex ea vocem magnam: et sonabunt
fluctus eorum quasi aquæ multæ: dedit sonitum
vox eorum: 56 Quia venit super eam, id est super

Babylonem prædo, et apprehensi sunt fortes eius,
et emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor Domi-
nus reddens retribuet. 57 Et inebriabo principes
eius, et sapientes eius, et duces eius, et magistra-
tus eius, et fortes eius: et dormient somnum sem-
piternum, et non expergiscentur, ait rex, Dominus
exercituum nomen eius. 58 Hæc dicit Dominus
exercituum: Murus Babylonis ille latissimus suf-
fossione suffodietur, et portæ eius excelsæ igni
comburentur, et labores populorum ad nihilum, et
gentium in ignem erunt, et disperibunt.

2. Vaticinium confirmatum, 51, 59—64

Ieremias per Saraiam librum in Euphraten proicit

59 Verbum, quod præcepit Ieremias propheta,
Saraiæ filio Neriæ filii Maasiæ cum pergeret cum
Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni
eius: Saraias autem erat princeps prophetiæ. 60 Et
scripsit Ieremias omne malum, quod venturum erat
super Babylonem in libro uno: omnia verba hæc,
quæ scripta sunt contra Babylonem. 61 Et dixit
Ieremias ad Saraiam: Cum veneris in Babylonem,
et videris, et legeris omnia verba hæc, 62 dices:
Domine tu locutus es contra locum istum ut dis-
perderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine
usque ad pecus, et ut sit perpetua solitudo. 63 Cum-
que compleveris legere librum istum, ligabis ad
eum lapidem, et proiicies illum in medium Eu-
phraten: 64 et dices: Sic submergetur Babylon, et
non consurget a facie afflictionis, quam ego adduco
super eam, et dissolvetur.

Hucusque verba Ieremiæ.

Appendix

Finis regis et urbis, captivitas et solacium populi, 52, 1—34

Sedeciæ regis

52 1 Filius viginti et unius anni erat Sedecias
cum regnare cœpisset: et undecim annis
regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Ami-
tal, filia Ieremiæ de Lobna.

(1) 2 Rg 24, 18; 2 Par 36, 11.

2 Et fecit malum in oculis Domini, iuxta omnia
quæ fecerat Ioakim. 3 Quoniam furor Domini erat
in Ierusalem et in Iuda usquequo proiiceret eos a
facie sua: et recessit Sedecias a rege Babylonis.
4 Factum est autem in anno nono regni eius, in
mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus eius
adversus Ierusalem, et obsederunt eam, et ædifi-
caverunt contra eam munitiones in circuitu. 5 Et
fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum
regis Sedeciæ. 6 Mense autem quarto, nona mensis
obtinuit fames civitatem: et non erant alimenta
populo terræ. 7 Et dirupta est civitas, et omnes
viri bellatores eius fugerunt, exieruntque de civi-
tate nocte per viam portæ, quæ est inter duos
muros, et ducit ad hortum regis (Chaldæis obsi-
dentibus urbem in gyro) et abierunt per viam,
quæ ducit in eremum. 8 Persecutus est autem
Chaldæorum exercitus regem: et apprehenderunt
Sedeciam in deserto, quod est iuxta Iericho: et
omnis comitatus eius diffugit ab eo. 9 Cumque
comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem
Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath:
et locutus est ad eum iudicia. 10 Et iugulavit rex
Babylonis filios Sedeciæ in oculis eius: sed et om-
nes principes Iuda occidit in Reblatha. 11 Et oculos
Sedeciæ eruit, et vinxit eum compedibus, et ad-
duxit eum rex Babylonis in Babylonem, et posuit
eum in domo carceris usque ad diem mortis eius.
12 In mense autem quinto, decima mensis, ipse
est annus nonusdecimus Nabuchodonosor regis Ba-
bylonis: venit Nabuzardan princeps militiæ, qui
stabat coram rege Babylonis in Ierusalem. 13 Et
incendit domum Domini, et domum regis, et om-
nes domos Ierusalem, et omnem domum magnam
igni combussit. 14 Et totum murum Ierusalem per
circuitum destruxit cunctus exercitus Chaldæorum,
qui erat cum magistro militiæ. 15 De pauperibus
autem populi, et de reliquo vulgo, quod remanse-

imperium malum

comprehensio et asportatio

excidium urbis et transmigratio populi

(4) 2 Rg 25, 1; Sup 39, 1.

rat in civitate, et de perfugis, qui transfugerant ad
regem Babylonis, et ceteros de multitudine, trans-
tulit Nabuzardan princeps militiæ. 16 De pauperi-
bus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps mili-
tiæ vinitores, et agricolas. 17 Columnas quoque
æreas, quæ erant in domo Domini, et bases, et
mare æneum, quod erat in domo Domini, confre-
gerunt Chaldæi, et tulerunt omne æs eorum in
Babylonem. 18 Et lebetes, et creagras, et psalte-
ria, et phialas, et mortariola, et omnia vasa ærea,
quæ in ministerio fuerant, tulerunt: et 19 hydrias,
et thymiamateria, et urceos, et pelves, et cande-
labra, et mortaria, et cyathos: quotquot aurea, au-
rea: et quotquot argentea, argentea tulit magister
militiæ: 20 et columnas duas, et mare unum, et
vitulos duodecim æreos, qui erant sub basibus,
quas fecerat rex Salomon in domo Domini: non
erat pondus æris omnium horum vasorum. 21 De
columnis autem, decem et octo cubiti altitudinis
erant in columna una, et funiculus duodecim cubi-
torum circuibat eam: porro grossitudo eius quat-
tuor digitorum, et intrinsecus cava erat. 22 Et ca-
pitella super utramque ærea: altitudo capitelli unius
quinque cubitorum: et retiacula, et malogranata
super coronam in circuitu, omnia ærea. Similiter
columnæ secundæ, et malogranata. 23 Et fuerunt
malogranata nonagintasex dependentia: et omnia
malogranata centum, retiaculis circumdabantur. 24 Et
tulit magister militiæ Saraiam sacerdotem primum,
et Sophoniam sacerdotem secundum: et tres cu-
stodes vestibuli. 25 Et de civitate tulit eunuchum
unum, qui erat præpositus super viros bellatores:
et septem viros de his, qui videbant faciem regis,
qui inventi sunt in civitate: et scribam principem
militum, qui probabat tirones: et sexaginta viros
de populo terræ, qui inventi sunt in medio civita-
tis. 26 Tulit autem eos Nabuzardan magister mi-
litiæ, et duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha.
27 Et percussit eos rex Babylonis, et interfecit eos
in Reblatha in terra Emath: et translatus est Iuda
de terra sua.

numerus translatorum

28 Iste est populus, quem transtulit Nabuchodo-
nosor: In anno septimo Iudæos tria millia et vi-
ginti tres: 29 In anno octavodecimo Nabuchodono-
sor de Ierusalem animas octingentas triginta duas:
30 In anno vigesimotertio Nabuchodonosor, trans-
tulit Nabuzardan magister militiæ animas Iudæorum
septingentas quadraginta quinque. Omnes ergo ani-
mæ, quattuor millia sexcentæ.

rex Ioachin seu Iechonias ab Evilmerodach elevatur

31 Et factum est in trigesimoseptimo anno trans-
migrationis Ioachin regis Iuda, duodecimo mense,
vigesimaquinta mensis, elevavit Evilmerodach rex
Babylonis ipso anno regni sui, caput Ioachin regis
Iuda, et eduxit eum de domo carceris. 32 Et lo-
cutus est cum eo bona, et posuit thronum eius
super thronos regum, qui erant post se in Baby-
lone. 33 Et mutavit vestimenta carceris eius, et
comedebat panem coram eo semper cunctis diebus
vitæ suæ: 34 et cibaria eius, cibaria perpetua da-
bantur ei a rege Babylonis statuta per singulos
dies, usque ad diem mortis suæ cunctis diebus
vitæ eius.

THRENI,

IDEST LAMENTATIONES IEREMIÆ PROPHETÆ

1. Ierusalem desolata fletur, 1, 1—22

Nota historica

Et factum est, postquam in captivitatem redactus est Israel, et Ierusalem deserta est, sedit Ieremias propheta flens, et planxit lamentatione hac in Ierusalem, et amaro animo suspirans, et eiulans dixit:

Ieremias urbem propter peccata ab hostibus pervastatam plangit

ALEPH.

1 [1] Quomodo sedet sola civitas plena populo:
facta est quasi vidua domina gentium:
princeps provinciarum facta est sub tributo.

BETH.

2 Plorans ploravit in nocte, et lacrimæ eius in maxillis eius:
non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius:
omnes amici eius spreverunt eam, et facti sunt ei inimici.

GHIMEL.

3 Migravit Iudas propter afflictionem, et multitudinem servitutis:
habitavit inter gentes, nec invenit requiem:
omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias.

DALETH.

4 Viæ Sion lugent eo quod non sint qui veniant ad sollemnitatem:

---

(2) Ir 13, 17.

omnes portæ eius destructæ: sacerdotes eius gementes:
virgines eius squalidæ, et ipsa oppressa amaritudine.

HE.

5 Facti sunt hostes eius in capite, inimici eius locupletati sunt:
quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum eius:
parvuli eius ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis.

VAU.

6 Et egressus est a filia Sion omnis decor eius:
facti sunt principes eius velut arietes non invenientes pascua:
et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis.

ZAIN.

7 Recordata est Ierusalem dierum afflictionis suæ, et prævaricationis
omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat a diebus antiquis,
cum caderet populus eius in manu hostili, et non esset auxiliator:
viderunt eam hostes, et deriserunt sabbata eius.

HETH.

8 Peccatum peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est:
omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam, quia viderunt ignominiam eius:
ipsa autem gemens conversa est retrorsum.

TETH.

9 Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui:
deposita est vehementer, non habens consolatorem:
vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.

IOD.

10 Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius:
quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum,
de quibus præceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.

CAPH.

11 Omnis populus eius gemens, et quærens panem:
dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocillandam animam.
Vide Domine et considera, quoniam facta sum vilis.

LAMED.

Sion iustam castigationem suam deplorans ad Dominum convertitur

12 O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte
si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemiavit me
ut locutus est Dominus in die iræ furoris sui.

MEM.

13 De excelso misit ignem in ossibus meis, et erudivit me:
expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum:
posuit me desolatam, tota die mærore confectam.

NUN.

14 Vigilavit iugum iniquitatum mearum: in manu eius
convolutæ sunt, et impositæ collo meo: infirmata est virtus mea:
dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.

SAMECH.

15 Abstulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei:
vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos:
torcular calcavit Dominus virgini filiæ Iuda.

AIN.

16 Idcirco ego plorans, et oculus meus deducens aquas:
quia longe factus est a me consolator, convertens animam meam:
facti sunt filii mei perditi, quoniam invaluit inimicus.

PHE.

17 Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam:
mandavit Dominus adversum Iacob in circuitu eius hostes eius:
facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos.

SADE.

18 Iustus est Dominus, quia os eius ad iracundiam provocavi.
Audite obsecro universi populi, et videte dolorem meum:
virgines meæ, et iuvenes mei abierunt in captivitatem.

COPH.

19 Vocavi amicos meos, et ipsi deceperunt me:
sacerdotes mei, et senes mei in urbe consumpti sunt:
quia quæsierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam.

RES.

20 Vide Domine quoniam tribulor, conturbatus est venter meus:
subversum est cor meum in memetipsa, quoniam amaritudine plena sum.
Foris interficit gladius, et domi mors similis est.

---

(16) Ir 14, 17.

SIN.

21 Audierunt quia ingemisco ego, et non est qui consoletur me:
omnes inimici mei audierunt malum meum, lætati sunt, quoniam tu fecisti:
adduxisti diem consolationis, et fient similes mei.

THAU.

22 Ingrediatur omne malum eorum coram te: et vindemia eos
sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas:
multi enim gemitus mei, et cor meum mærens.

2. **Pœna Domini agnoscitur, 2, 1—22**

ALEPH.

Dominus ipse civitatem sanctam dissipavit

2 1 Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion:
proiecit de cælo in terram inclytam Israel,
et non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.

BETH.

2 Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Iacob:
destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda,
et deiecit in terram: polluit regnum, et principes eius.

GHIMEL.

3 Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel:
avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici:
et succendit in Iacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro:

DALETH.

4 Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis:
et occidit omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiæ Sion,
effudit quasi ignem indignationem suam.

HE.

5 Factus est Dominus velut inimicus: præcipitavit Israel,
præcipitavit omnia mœnia eius: dissipavit munitiones eius,
et replevit in filia Iuda humiliatum et humiliatam.

VAU.

6 Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum:
oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem, et sabbatum:
et in opprobrium, et in indignationem furoris sui regem, et sacerdotem.

ZAIN.

7 Reppulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ:
tradidit in manu inimici muros turrium eius:
vocem dederunt in domo Domini, sicut in die sollemni.

HETH.

8 Cogitavit Dominus dissipare murum filiæ Sion:
tetendit funiculum suum, et non avertit manum suam a perditione:
luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est.

TETH.

9 Defixæ sunt in terra portæ eius: perdidit, et contrivit vectes eius:
regem eius et principes eius in gentibus: non est lex,

et prophetæ eius non invenerunt visionem a Domino.

IOD.

10 *Sederunt in terra*, conticuerunt senes filiæ Sion:
consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis,
abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

CAPH.

propheta magnitudinem contritionis plane describere nequit

11 Defecerunt præ lacrimis oculi mei, conturbata sunt viscera mea:
effusum est in terra iecur meum super contritione filiæ populi mei,
cum deficeret parvulus, et lactens in plateis oppidi.

LAMED.

12 Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum et vinum?
cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis:
cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

MEM.

13 Cui comparabo te? vel cui assimilabo te filia Ierusalem?
cui exæquabo te, et consolabor te virgo filia Sion?
magna est enim velut mare contritio tua: quis medebitur tui?

NUN.

14 Prophetæ tui viderunt tibi falsa, et stulta,
nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad pænitentiam provocarent:
viderunt autem tibi assumptiones falsas, et eiectiones.

SAMECH.

15 Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam:
sibilaverunt, et moverunt caput suum super filiam Ierusalem:
Hæccine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universæ terræ?

PHE.

16 Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui:
sibilaverunt, et fremuerunt dentibus, et dixerunt: Devorabimus:
en ista est dies, quam exspectabamus: invenimus, vidimus.

AIN.

17 Fecit Dominus quæ cogitavit, complevit sermonem suum,
quem præceperat a diebus antiquis: destruxit, et non pepercit,
et lætificavit super te inimicum, et exaltavit cornu hostium tuorum.

SADE.

18 Clamavit cor eorum ad Dominum super muros filiæ Sion:
Deduc quasi torrentem lacrimas per diem, et noctem:
non des requiem tibi neque taceat pupilla oculi tui.

Sion miseriis repleta Dominum invocat

COPH.

19 Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum:
effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini:
leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum,
qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

(17) Lv 26, 14; Dt 28, 15. — (18) Ir 14, 17; Sup 1, 16.

RES.

20 Vide Domine, et considera quem vindemiaveris ita:
ergone comedent mulieres fructum suum, parvulos ad mensuram palmæ?
si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, et propheta?

SIN.

21 Iacuerunt in terra foris puer, et senex:
virgines meæ, et iuvenes mei ceciderunt in gladio:
interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es.

THAU.

22 Vocasti quasi ad diem sollemnem, qui terrerent me de circuitu,
et non fuit in die furoris Domini qui effugeret, et relinqueretur:
quos educavi, et enutrivi, inimicus meus consumpsit eos.

3. Spes populi redintegratur, 3, 1—66

ALEPH.

Populus amaritudinibus inebriatus

3 1 Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius.

ALEPH.

2 Me minavit, et adduxit in tenebras, et non in lucem.

ALEPH.

3 Tantum in me vertit, et convertit manum suam tota die.

BETH.

4 Vetustam fecit pellem meam, et carnem meam, contrivit ossa mea.

BETH.

5 Ædificavit in gyro meo, et circumdedit me felle, et labore.

BETH.

6 In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.

GHIMEL.

7 Circumædificavit adversum me, ut non egrediar: aggravavit compedem meum.

GHIMEL.

8 Sed et cum clamavero, et rogavero, exclusit orationem meam.

GHIMEL.

9 Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.

DALETH.

10 Ursus insidians factus est mihi: leo in absconditis.

DALETH.

11 Semitas meas subvertit, et confregit me: posuit me desolatam.

DALETH.

12 Tetendit arcum suum, et posuit me quasi signum ad sagittam.

HE.

13 Misit in renibus meis filias pharetræ suæ.

HE.

14 Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.

HE.

15 Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absynthio.

VAU.

16 Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.

VAU.

17 Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum.

VAU.

18 Et dixi: Periit finis meus, et spes mea a Domino.

ZAIN.

sperans misericordiarum Domini recordatur

19 Recordare paupertatis, et transgressionis meæ, absynthii, et fellis.

ZAIN.

20 Memoria memor ero, et tabescet in me anima mea.

ZAIN.

21 Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.

HETH.

22 Misericordiæ Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius.

HETH.

23 Novi diluculo, multa est fides tua.

HETH.

24 Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea exspectabo eum.

TETH.

25 Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

TETH.

26 Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.

TETH.

27 Bonum est viro, cum portaverit iugum ab adolescentia sua.

IOD.

28 Sedebit solitarius, et tacebit: quia levavit super se.

IOD.

29 Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.

IOD.

30 Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.

CAPH.

31 Quia non repellet in sempiternum Dominus.

CAPH.

32 Quia si abiecit, et miserebitur secundum multitudinem misericordiarum suarum.

CAPH.

33 Non enim humiliavit ex corde suo, et abiecit filios hominum,

LAMED.

34 Ut contereret sub pedibus suis omnes vinctos terræ,

LAMED.

35 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi.

LAMED.

36 Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus ignoravit.

MEM.

37 Quis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non iubente?

MEM.

38 Ex ore Altissimi non egredientur nec mala nec bona?

MEM.

39 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?

NUN.

pænitens multationem hostium petit

40 Scrutemur vias nostras, et quæramus, et revertamur ad Dominum.

NUN.

41 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos.

NUN.

42 Nos inique egimus, et ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es.

SAMECH.

43 Operuisti in furore, et percussisti nos: occidisti, nec pepercisti.

SAMECH.

44 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.

SAMECH.

45 Eradicationem, et abiectionem posuisti me in medio populorum.

PHE.

46 Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

PHE.

47 Formido, et laqueus facta est nobis vaticinatio, et contritio.

(37) Am 3, 6.

PHE.

48 Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiæ populi mei.

AIN.

49 Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies,

AIN.

50 Donec respiceret et videret Dominus de cælis.

AIN.

51 Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ.

SADE.

52 Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.

SADE.

53 Lapsa est in lacum vita mea, et posuerunt lapidem super me.

SADE.

54 Inundaverunt aquæ super caput meum: dixi: Perii.

COPH.

55 Invocavi nomen tuum Domine de lacu novissimo.

COPH.

56 Vocem meam audisti: ne avertas aurem tuam a singultu meo, et clamoribus.

COPH.

57 Appropinquasti in die, quando invocavi te: dixisti: Ne timeas.

RES.

58 Iudicasti Domine causam animæ meæ, redemptor vitæ meæ.

RES.

59 Vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me: iudica iudicium meum.

RES.

60 Vidisti omnem furorem, universas cogitationes eorum adversum me.

SIN.

61 Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me:

SIN.

62 Labia insurgentium mihi; et meditationes eorum adversum me tota die.

SIN.

63 Sessionem eorum, et resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum.

THAU.

64 Reddes eis vicem Domine iuxta opera manuum suarum.

THAU.

65 Dabis eis scutum cordis laborem tuum.

THAU.

66 Persequeris in furore, et conteres eos sub cælis Domine.

4. Iniquitas omnium panditur, 4, 1—22

ALEPH.

Iniquitas populi gravissime puniti maior fuit peccato Sodomorum

4 1 Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus,
dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?

BETH.

2 Filii Sion inclyti, et amicti auro primo:
quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

GHIMEL.

3 Sed et lamiæ nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos:
filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.

DALETH.

4 Adhæsit lingua lactentis ad palatum eius in siti:
parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis.

HE.

5 Qui vescebantur voluptuose, interierunt in viis:
qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.

VAU.

6 Et maior effecta est iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum,
quæ subversa est in momento, et non ceperunt in ea manus.

ZAIN.

7 Candidiores Nazaræi eius nive, nitidiores lacte,
rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.

HETH.

8 Denigrata est super carbones facies eorum, et non sunt cogniti in plateis:
adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, et facta est quasi lignum.

TETH.

9 Melius fuit occisis gladio, quam interfectis fame:
quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terræ.

IOD.

10 Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos:

(6) Gn 19, 24.

facti sunt cibus earum in contritione filiæ populi mei.

CAPH.

11 Complevit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suæ:
et succendit ignem in Sion, et devoravit fundamenta eius.

LAMED.

impietas prophetarum et sacerdotum ultionem exegit

12 Non crediderunt reges terræ, et universi habitatores orbis,
quoniam ingrederetur hostis et inimicus per portas Ierusalem:

MEM.

13 Propter peccata prophetarum eius, et iniquitates sacerdotum eius,
qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum.

NUN.

14 Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in sanguine:
cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.

SAMECH.

15 Recedite polluti, clamaverunt eis: recedite, abite, nolite tangere:
iurgati quippe sunt, et commoti dixerunt inter gentes: Non addet ultra ut habitet in eis.

PHE.

16 Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos:
facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miserti sunt.

vana confidentia finem adduxit

AIN.

17 Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum,

cum respiceremus attenti ad gentem, quæ
salvare non poterat.

SADE.

18 Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum,
appropinquavit finis noster: completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

COPH.

19 Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli:
super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.

RES.

20 Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris:
cui diximus: In umbra tua vivemus in gentibus.

SIN.

21 Gaude, et lætare filia Edom, quæ habitas in terra Hus: at Sion de Edom vindicabitur
ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, atque nudaberis.

THAU.

22 Completa est iniquitas tua filia Sion, non addet ultra ut transmigret te:
visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

ORATIO IEREMIÆ PROPHETÆ

5. Redemptio populi imploratur, 5, 1—22

5 1 Recordare Domine quid acciderit nobis: intuere, et respice opprobrium nostrum. Dominus luctum populi respiciat
2 Hereditas nostra versa est ad alienos: domus nostræ ad extraneos.
3 Pupilli facti sumus absque patre, matres nostræ quasi viduæ.

4 Aquam nostram pecunia bibimus: ligna nostra pretio comparavimus.
5 Cervicibus nostris minabamur, lassis non dabatur requies.
6 Ægypto dedimus manum, et Assyriis ut saturaremur pane.
7 Patres nostri peccaverunt, et non sunt: et nos iniquitates eorum portavimus.
8 Servi dominati sunt nostri: non fuit qui redimeret de manu eorum.
9 In animabus nostris afferebamus panem nobis, a facie gladii in deserto.
10 Pellis nostra, quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis.
11 Mulieres in Sion humiliaverunt, et virgines in civitatibus Iuda.
12 Principes manu suspensi sunt: facies senum non erubuerunt.
13 Adolescentibus impudice abusi sunt: et pueri in ligno corruerunt.
14 Senes defecerunt de portis: iuvenes de choro psallentium.
15 Defecit gaudium cordis nostri: versus est in luctum chorus noster.
16 Cecidit corona capitis nostri: væ nobis, quia peccavimus.
17 Propterea mæstum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.
18 Propter montem Sion quia disperiit, vulpes ambulaverunt in eo.

atque lætitiam innovet

19 Tu autem Domine in æternum permanebis, solium tuum in generationem et generationem.
20 Quare in perpetuum oblivisceris nostri? derelinques nos in longitudine dierum?
21 Converte nos Domine ad te, et convertemur: innova dies nostros, sicut a principio.
22 Sed proiiciens reppulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

PROPHETIA BARUCH

Prooemium, 1, 1—15ᵃ

Titulus libri

1 [1] Et hæc verba libri, quæ scripsit Baruch filius
Neriæ, filii Maasiæ, filii Sedeciæ, filii Sedei,
filii Helciæ in Babylonia,

Baruch exsulibus librum prælegit, qui pecuniam colligunt

[2] in anno quinto, in septimo die mensis, in tem-
pore quo ceperunt Chaldæi Ierusalem, et succen-
derunt eam igni. [3] Et legit Baruch verba libri
huius ad aures Iechoniæ filii Ioakim regis Iuda, et ad
aures universi populi venientis ad librum, [4] et ad
aures potentium filiorum regum, et ad aures presby-
terorum, et ad aures populi, a minimo usque ad
maximum eorum omnium habitantium in Babylonia,
ad flumen Sodi. [5] Qui audientes plorabant, et ie-
iunabant, et orabant in conspectu Domini. [6] Et
collegerunt pecuniam secundum quod potuit unius-
cuiusque manus, [7] et miserunt in Ierusalem ad
Ioakim filium Helciæ filii Salom sacerdotem, et ad
Sacerdotes, et ad omnem populum, qui inventi sunt
cum eo in Ierusalem: [8] cum acciperet vasa templi
Domini, quæ ablata fuerant de templo, revocare
in terram Iuda decima die mensis Sivan, vasa ar-
gentea, quæ fecit Sedecias filius Iosiæ rex Iuda,
[9] posteaquam cepisset Nabuchodonosor rex Baby-
lonis Iechoniam, et principes, et cunctos potentes,
et populum terræ ab Ierusalem, et duxit eos vinc-
tos in Babylonem.

eam cum epistola et libro Baruch Ierosolyma mittunt

[10] Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecunias,
de quibus emite holocautomata, et thus, et facite
manna, et offerte pro peccato ad aram Domini Dei
nostri: [11] et orate pro vita Nabuchodonosor regis
Babylonis, et pro vita Balthasar filii eius ut sint
dies eorum sicut dies cæli super terram: [12] et

ut det Dominus virtutem nobis, et illuminet oculos
nostros ut vivamus sub umbra Nabuchodonosor
regis Babylonis, et sub umbra Balthasar filii eius,
et serviamus eis multis diebus, et inveniamus gra-
tiam in conspectu eorum. 13 Et pro nobisipsis
orate ad Dominum Deum nostrum: quia peccavi-
mus Domino Deo nostro, et non est aversus furor
eius a nobis usque in hunc diem. 14 Et legite
librum istum, quem misimus ad vos recitari in
templo Domini, in die sollemni, et in die oppor-
tuno: 15 et dicetis:

I. Baruch populum adhortatur, 1, 15^{b}—4, 4

1. Peccata confiteantur ac Dominum exorent, 1, 15^{b}—3, 8

Peccata in genere confiteantur

Domino Deo nostro iustitia, nobis autem con-
fusio faciei nostræ: sicut est dies hæc omni Iuda,
et habitantibus in Ierusalem, 16 regibus nostris,
et principibus nostris, et sacerdotibus nostris, et
prophetis nostris, et patribus nostris. 17 Peccavi-
mus ante Dominum Deum nostrum, et non credi-
dimus, diffidentes in eum: 18 et non fuimus sub-
iectibiles illi, et non audivimus vocem Domini Dei
nostri ut ambularemus in mandatis eius, quæ dedit
nobis. 19 A die, qua eduxit patres nostros de terra
Ægypti usque ad diem hanc, eramus incredibiles
ad Dominum Deum nostrum: et dissipati recessi-
mus, ne audiremus vocem ipsius. 20 Et adhæse-
runt nobis multa mala, et maledictiones, quæ con-
stituit Dominus Moysi servo suo: qui eduxit pa-
tres nostros de terra Ægypti, dare nobis terram
fluentem lac et mel, sicut hodierna die. 21 Et non
audivimus vocem Domini Dei nostri secundum
omnia verba prophetarum, quos misit ad nos: 22 et
abivimus unusquisque in sensum cordis nostri ma-
ligni, operari diis alienis, facientes mala ante ocu-
los Domini Dei nostri.

---

(15) Inf 2, 6. — (17) Dn 9, 5. — (20) Dt 28, 15.

2 1 Propter quod statuit Dominus Deus noster
verbum suum, quod locutus est ad nos, et ad
iudices nostros, qui iudicaverunt Israel, et ad reges
nostros, et ad principes nostros, et ad omnem Is-
rael, et Iuda: 2 ut adduceret Dominus super nos
mala magna, quæ non sunt facta sub cælo, quem-
admodum facta sunt in Ierusalem, secundum quæ
scripta sunt in lege Moysi, 3 ut manducaret homo
carnes filii sui, et carnes filiæ suæ. 4 Et dedit eos
sub manu regum omnium, qui sunt in circuitu
nostro in improperium, et in desolationem in om-
nibus populis, in quibus nos dispersit Dominus.
5 Et facti sumus subtus, et non supra: quia pec-
cavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci
ipsius. 6 Domino Deo nostro iustitia: nobis autem,
et patribus nostris confusio faciei, sicut est dies
hæc. 7 Quia locutus est Dominus super nos omnia
mala hæc, quæ venerunt super nos: 8 et non su-
mus deprecati faciem Domini Dei nostri, ut rever-
teremur unusquisque nostrum a viis nostris pes-
simis. 9 Et vigilavit Dominus in malis, et adduxit
ea super nos: quia iustus est Dominus in omnibus
operibus suis, quæ mandavit nobis: 10 et non au-
divimus vocem ipsius ut iremus in præceptis Do-
mini, quæ dedit ante faciem nostram.

11 Et nunc Domine Deus Israel, qui eduxisti po- et gra-
pulum tuum de terra Ægypti in manu valida, et tiam di-
in signis, et in prodigiis, et in virtute tua magna, vinam
et in brachio excelso, et fecisti tibi nomen sicut petant
est dies iste: 12 peccavimus, impie egimus, inique
gessimus Domine Deus noster, in omnibus iustitiis
tuis. 13 Avertatur ira tua a nobis: quia derelicti
sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos. 14 Ex-
audi Domine preces nostras, et orationes nostras,
et educ nos propter te: et da nobis invenire gra-
tiam ante faciem eorum, qui nos abduxerunt: 15 ut
sciat omnis terra quia tu es Dominus Deus noster,
et quia nomen tuum invocatum est super Israel,

---

(2) Dt 28, 53. — (6) Sup 1, 15. — (11) Dn 9, 15.

et super genus ipsius. 16 Respice Domine de do-
mo sancta tua in nos, et inclina aurem tuam, et
exaudi nos. 17 Aperi oculos tuos, et vide: quia
non mortui, qui sunt in inferno, quorum spiritus
acceptus est a visceribus suis, dabunt honorem, et
iustificationem Domino: 18 sed anima, quæ tristis
est super magnitudine mali, et incedit curva, et
infirma, et oculi deficientes, et anima esuriens dat
tibi gloriam et iustitiam Domino.

peccata in specie confiteantur

19 Quia non secundum iustitias patrum nostro-
rum nos fundimus preces, et petimus misericor-
diam ante conspectum tuum Domine Deus noster:
20 sed quia misisti iram tuam, et furorem tuum
super nos, sicut locutus es in manu puerorum tuo-
rum prophetarum, dicens: 21 Sic dicit Dominus:
Inclinate humerum vestrum, et cervicem vestram,
et opera facite regi Babylonis: et sedebitis in terra,
quam dedi patribus vestris. 22 Quod si non au-
dieritis vocem Domini Dei vestri operari regi Ba-
byloniæ: defectionem vestram faciam de civitati-
bus Iuda, et a foris Ierusalem, 23 et auferam a
vobis vocem iucunditatis, et vocem gaudii, et vo-
cem sponsi, et vocem sponsæ, et erit omnis terra
sine vestigio ab inhabitantibus eam. 24 Et non au-
dierunt vocem tuam, ut operarentur regi Babylo-
nis: et statuisti verba tua, quæ locutus es in ma-
nibus puerorum tuorum prophetarum, ut transfer-
rentur ossa regum nostrorum, et ossa patrum no-
strorum de loco suo: 25 et ecce proiecta sunt in
calore solis, et in gelu noctis: et mortui sunt in
doloribus pessimis, in fame et in gladio, et in emis-
sione. 26 Et posuisti templum, in quo invocatum
est nomen tuum in ipso, sicut hæc dies, propter
iniquitatem domus Israel, et domus Iuda. 27 Et
fecisti in nobis Domine Deus noster secundum
omnem bonitatem tuam, et secundum omnem
miserationem tuam illam magnam: 28 sicut lo-
cutus es in manu pueri tui Moysi in die, qua

(16) Dt 26, 15; Is 63, 15. — (17) Is 64, 9. — Ps 113, 17.

præcepisti ei scribere legem tuam coram filiis Is-
rael, 29 dicens: Si non audieritis vocem meam,
multitudo hæc magna convertetur in minimam inter
gentes, quo ego eos dispergam: 30 quia scio quod
me non audiet populus, populus est enim dura cer-
vice: et convertetur ad cor suum in terra capti-
vitatis suæ: 31 et scient quia ego sum Dominus
Deus eorum, et dabo eis cor, et intelligent: aures,
et audient. 32 Et laudabunt me in terra captivi-
tatis suæ, et memores erunt nominis mei. 33 Et
avertent se a dorso suo duro, et a malignitatibus
suis: quia reminiscentur viam patrum suorum qui
peccaverunt in me. 34 Et revocabo illos in terram,
quam iuravi patribus eorum Abraham, Isaac, et
Iacob, et dominabuntur eis: et multiplicabo eos, et
non minorabuntur. 35 Et statuam illis testamen-
tum alterum sempiternum, ut sim illis in Deum,
et ipsi erunt mihi in populum: et non movebo am-
plius populum meum, filios Israel a terra, quam
dedi illis.

3 1 Et nunc Domine omnipotens, Deus Israel,
anima in angustiis, et spiritus anxius clamat
ad te: 2 audi Domine, et miserere, quia Deus es
misericors, et miserere nostri: quia peccavimus
ante te. 3 Quia tu sedes in sempiternum, et nos
peribimus in ævum? 4 Domine omnipotens, Deus
Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, et
filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te, et non
audierunt vocem Domini Dei sui, et agglutinata
sunt nobis mala. 5 Noli meminisse iniquitatum
patrum nostrorum, sed memento manus tuæ, et
nominis tui in tempore isto: 6 quia tu es Domi-
nus Deus noster, et laudabimus te Domine: 7 quia
propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus no-
stris, et ut invocemus nomen tuum, et laudemus
te in captivitate nostra, quia convertimur ab ini-
quitate patrum nostrorum, qui peccaverunt ante te.
8 Et ecce nos in captivitate nostra sumus hodie,
qua nos dispersisti in improperium, et in maledic-

et misericordiam divinam implorent

---

(29) Lv 26, 14; Dt 28, 15.

tum, et in peccatum, secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui recesserunt a te Domine Deus noster.

2. Sapientiam veram iterum apprehendant ac teneant, 3, 9—4, 4

Vera sapientia

9 Audi Israel mandata vitæ: auribus percipe, ut
scias prudentiam. 10 Quid est Israel quod in terra
inimicorum es? 11 inveterasti in terra aliena, co-
inquinatus es cum mortuis: deputatus es cum de-
scendentibus in infernum. 12 Dereliquisti fontem
sapientiæ. 13 Nam si in via Dei ambulasses, ha-
bitasses utique in pace sempiterna. 14 Disce ubi
sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut
scias simul ubi sit longiturnitas vitæ et victus, ubi
sit lumen oculorum, et pax.

non apud homines invenitur

15 Quis invenit locum eius? et quis intravit in
thesauros eius? 16 Ubi sunt principes gentium,
et qui dominantur super bestias, quæ sunt super
terram? 17 qui in avibus cæli ludunt, 18 qui ar-
gentum thesaurizant, et aurum, in quo confidunt
homines, et non est finis acquisitionis eorum? qui
argentum fabricant et solliciti sunt, nec est inventio
operum illorum? 19 exterminati sunt, et ad in-
feros descenderunt, et alii loco eorum surrexerunt.
20 Iuvenes viderunt lumen, et habitaverunt super
terram: viam autem disciplinæ ignoraverunt, 21 ne-
que intellexerunt semitas eius, neque filii eorum
susceperunt eam, a facie ipsorum longe facta est:
22 non est audita in terra Chanaan, neque visa est
in Theman. 23 Filii quoque Agar, qui exquirunt
prudentiam, quæ de terra est, negotiatores Mer-
rhæ, et Theman, et fabulatores, et exquisitores pru-
dentiæ et intelligentiæ: viam autem sapientiæ ne-
scierunt, neque commemorati sunt semitas eius.
24 O Israel quam magna est domus Dei, et ingens
locus possessionis eius! 25 Magnus est, et non
habet finem: excelsus et immensus. 26 Ibi fue-
runt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt,
statura magna, scientes bellum. 27 Non hos elegit
Dominus, neque viam disciplinæ invenerunt: prop-

terea perierunt. 28 Et quoniam non habuerunt sa-
pientiam, interierunt propter suam insipientiam.
29 Quis ascendit in cælum, et accepit eam, et sed apud
eduxit eam de nubibus? 30 Quis transfretavit Deum
mare, et invenit illam? et attulit illam super au-
rum electum? 31 Non est qui possit scire vias
eius, neque qui exquirat semitas eius: 32 sed qui
scit universa, novit eam, et adinvenit eam prudentia
sua: qui præparavit terram in æterno tempore, et
replevit eam pecudibus, et quadrupedibus: 33 qui
emittit lumen, et vadit: et vocavit illud, et obœdit
illi in tremore. 34 Stellæ autem dederunt lumen
in custodiis suis, et lætatæ sunt: 35 vocatæ sunt,
et dixerunt: Adsumus: et luxerunt ei cum iucun-
ditate, qui fecit illas. 36 Hic est Deus noster, et
non æstimabitur alius adversus eum. 37 Hic ad-
invenit omnem viam disciplinæ, et tradidit illam
Iacob puero suo, et Israel dilecto suo. 38 Post
hæc in terris visus est, et cum hominibus conver-
satus est.

4 1 Hic liber mandatorum Dei, et lex, quæ est qui eam
in æternum: omnes, qui tenent eam, perve- in lege
nient ad vitam: qui autem dereliquerunt eam, in manife-
mortem. 2 Convertere Iacob, et apprehende eam, stavit
ambula per viam ad splendorem eius contra lumen
eius. 3 Ne tradas alteri gloriam tuam, et dignita-
tem tuam genti alienæ. 4 Beati sumus Israel: quia
quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

II. Populo consolationem adhibet, 4, 5—5, 9

1. Ierusalem mater filios consolatur, 4, 5—29

5 Animæquior esto populus Dei, memorabilis Is- Peccan-
rael: 6 venundati estis gentibus non in perditio- tes ven-
nem: sed propter quod in ira ad iracundiam pro- diti sunt
vocastis Deum, traditi estis adversariis. 7 Exacer- quidem
bastis enim eum, qui fecit vos, Deum æternum,
immolantes dæmoniis, et non Deo. 8 Obliti enim
estis Deum, qui nutrivit vos, et contristastis nutri-
cem vestram Ierusalem. 9 Vidit enim iracundiam
a Deo venientem vobis, et dixit: Audite confines

Sion, adduxit enim mihi Deus luctum magnum:
10 Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meo-
rum, et filiarum, quam superduxit illis æternus.
11 Nutrivi enim illos cum iucunditate: dimisi autem
illos cum fletu et luctu. 12 Nemo gaudeat super
me viduam, et desolatam: a multis derelicta sum
propter peccata filiorum meorum, quia declinave-
runt a lege Dei. 13 Iustitias autem ipsius nescie-
runt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei,
neque per semitas veritatis eius cum iustitia in-
gressi sunt. 14 Veniant confines Sion, et memo-
rentur captivitatem filiorum, et filiarum mearum,
quam superduxit illis æternus. 15 Adduxit enim
super illos gentem de longinquo, gentem impro-
bam, et alterius linguæ: 16 qui non sunt reveriti
senem, neque puerorum miserti sunt, et abduxerunt
dilectos viduæ, et a filiis unicam desolaverunt.

sed pænitentes redimentur

17 Ego autem quid possum adiuvare vos? 18 Qui
enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de
manibus inimicorum vestrorum. 19 Ambulate filii,
ambulate: ego enim derelicta sum sola. 20 Exui
me stola pacis, indui autem me sacco obsecratio-
nis, et clamabo ad Altissimum in diebus meis.
21 Animæquiores estote filii, clamate ad Dominum,
et eripiet vos de manu principum inimicorum.
22 Ego enim speravi in æternum salutem vestram:
et venit mihi gaudium a sancto super misericordia,
quæ veniet vobis ab æterno salutari nostro. 23 Emisi
enim vos cum luctu et ploratu: reducet autem vos
mihi Dominus cum gaudio et iucunditate in sem-
piternum. 24 Sicut enim viderunt vicinæ Sion cap-
tivitatem vestram a Deo, sic videbunt et in cele-
ritate salutem vestram a Deo, quæ superveniet vo-
bis cum honore magno, et splendore æterno. 25 Filii
patienter sustinete iram, quæ supervenit vobis:
persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito vi-
debis perditionem ipsius: et super cervices ipsius
ascendes. 26 Delicati mei ambulaverunt vias aspe-
ras: ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis.
27 Animæquiores estote filii, et proclamate ad Do-
minum: erit enim memoria vestra ab eo, qui duxit

vos. 28 Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis
a Deo: decies tantum iterum convertentes requi-
retis eum. 29 Qui enim induxit vobis mala, ipse
rursum adducet vobis sempiternam iucunditatem
cum salute vestra.

2. Propheta Ierusalem matrem consolatur, 4, 30—5, 9

30 Animæquior esto Ierusalem, exhortatur enim
te, qui te nominavit. 31 Nocentes peribunt, qui
te vexaverunt: et qui gratulati sunt in tua ruina,
punientur. 32 Civitates, quibus servierunt filii tui,
punientur: et quæ accepit filios tuos. 33 Sicut enim
gavisa est in tua ruina, et lætata est in casu tuo,
sic contristabitur in sua desolatione. 34 Et ampu-
tabitur exsultatio multitudinis eius, et gaudimonium
eius erit in luctum. 35 Ignis enim superveniet ei
ab æterno in longiturnis diebus, et habitabitur a
dæmoniis in multitudine temporis.

Hostes punientur

36 Circumspice Ierusalem ad orientem, et vide
iucunditatem a Deo tibi venientem. 37 Ecce enim
veniunt filii tui, quos dimisisti dispersos, veniunt
collecti ab oriente usque ad occidentem, in verbo
sancti gaudentes in honorem Dei.

filii revertentur

5 1 Exue te Ierusalem stola luctus, et vexationis
tuæ: et indue te decore, et honore eius, quæ
a Deo tibi est sempiternæ gloriæ. 2 Circumdabit
te Deus diploide iustitiæ, et imponet mitram capiti
honoris æterni. 3 Deus enim ostendet splendorem
suum in te omni, qui sub cælo est. 4 Nominabi-
tur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum:
Pax iustitiæ, et honor pietatis.

mater gloriosa erit

5 Exsurge Ierusalem, et sta in excelso: et cir-
cumspice ad orientem, et vide collectos filios tuos
ab oriente sole usque ad occidentem, in verbo sancti
gaudentes Dei memoria. 6 Exierunt enim abs te
pedibus ducti ab inimicis: adducet autem illos Do-
minus ad te portatos in honore sicut filios regni.
7 Constituit enim Deus humiliare omnem montem

et cum filiis lætabitur

---

(5) Sup 4, 36.

excelsum, et rupes perennes, et convalles replere
in æqualitatem terræ: ut ambulet Israel diligenter
in honorem Dei. 8 Obumbraverunt autem et sil-
væ, et omne lignum suavitatis Israel ex mandato
Dei. 9 Adducet enim Deus Israel cum iucunditate
in lumine maiestatis suæ, cum misericordia, et
iustitia, quæ est ex ipso.

Appendix, 6, 1—72

Exemplar epistolæ Ieremiæ

6 Exemplar epistolæ, quam misit Ieremias ad
abducendos captivos in Babyloniam a rege Ba-
byloniorum, ut annuntiaret illis secundum quod
præceptum est illi a Deo.

captivi in Babylonia deos neque adorent neque metuant, nam

1 PROPTER peccata, quæ peccastis ante Deum,
abducemini in Babyloniam captivi a Nabuchodono-
sor rege Babyloniorum. 2 Ingressi itaque in Ba-
bylonem, eritis ibi annis plurimis, et temporibus
longis usque ad generationes septem: post hoc
autem educam vos inde cum pace. 3 Nunc autem
videbitis in Babylonia deos aureos, et argenteos,
et lapideos, et ligneos in humeris portari, osten-
tantes metum gentibus. 4 Videte ergo ne et vos
similes efficiamini factis alienis, et metuatis, et me-
tus vos capiat in ipsis. 5 Visa itaque turba de
retro, et ab ante, adorantes, dicite in cordibus ve-
stris: Te oportet adorari Domine. 6 Angelus enim
meus vobiscum est: ipse autem exquiram animas
vestras.

imagines mendaces sunt

7 Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam
inaurata, et inargentata falsa sunt, et non possunt
loqui. 8 Et sicut virgini amanti ornamenta: ita ac-
cepto auro fabricati sunt. 9 Coronas certe aureas
habent super capita sua dii illorum: unde subtra-
hunt sacerdotes ab eis aurum, et argentum, et ero-
gant illud in semetipsos. 10 Dant autem et ex
ipso prostitutis, et meretrices ornant: et iterum
cum receperint illud a meretricibus, ornant deos
suos. 11 Hi autem non liberantur ab ærugine, et

---

(1) Ir 25, 9. — (3) Is 44, 10.

tinea. 12 Opertis autem illis veste purpurea, ex-
tergunt faciem ipsorum propter pulverem domus,
qui est plurimus inter eos. 13 Sceptrum autem
habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se pec-
cantem non interficit. 14 Habet etiam in manu
gladium, et securim, se autem de bello, et a la-
tronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia
non sunt dii. 15 Non ergo timueritis eos.

Sicut enim vas hominis confractum inutile effi-
citur, tales sunt et dii illorum: 16 Constitutis illis
in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus
introeuntium. 17 Et sicut alicui, qui regem offen-
dit, circumseptæ sunt ianuæ: aut sicut ad sepul-
crum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes
ostia clausuris, et seris, ne a latronibus exspolien-
tur. 18 Lucernas accendunt illis, et quidem mul-
tas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem
sicut trabes in domo. 19 Corda vero eorum di-
cunt elingere serpentes, qui de terra sunt, dum
comedunt eos, et vestimentum ipsorum, et non
sentiunt. 20 Nigræ fiunt facies eorum a fumo, qui
in domo fit. 21 Supra corpus eorum, et supra ca-
put eorum volant noctuæ, et hirundines, et aves
etiam similiter et cattæ. 22 Unde sciatis quia non
sunt dii. Ne ergo timueritis eos.

trabi in domo similes reperiuntur

23 Aurum etiam, quod habent, ad speciem est.
Nisi aliquis exterserit æruginem, non fulgebunt:
neque enim dum conflarentur, sentiebant. 24 Ex
omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non
inest ipsis. 25 Sine pedibus in humeris portantur,
ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Con-
fundantur etiam qui colunt ea. 26 Propterea si ce-
ciderint in terram, a semetipsis non consurgunt:
neque si quis eum statuerit rectum, per semet-
ipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis
apponentur. 27 Hostias illorum vendunt Sacerdo-
tes ipsorum, et abutuntur: similiter et mulieres
eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendi-
canti aliquid impertiunt, 28 de sacrificiis eorum

sicut mortui tractantur

(25) Is 46, 7.

fetæ, et menstruatæ contingunt. Scientes itaque
ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos.

hominibus male vel bene facere nequeunt

29 Unde enim vocantur dii? Quia mulieres ap-
ponunt diis argenteis, et aureis, et ligneis: 30 et
in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tu-
nicas scissas, et capita, et barbam rasam, quorum
capita nuda sunt. 31 Rugiunt autem clamantes
contra deos suos, sicut in cœna mortui. 32 Ve-
stimenta eorum auferunt sacerdotes, et vestiunt
uxores suas, et filios suos. 33 Neque siquid mali
patiuntur ab aliquo, neque siquid boni, poterunt
retribuere: neque regem constituere possunt, ne-
que auferre. 34 Similiter neque dare divitias pos-
sunt, neque malum retribuere. Siquis illis votum
voverit, et non reddiderit; neque hoc requirunt.
35 Hominem a morte non liberant, neque infirmum
a potentiori eripiunt. 36 Hominem cæcum ad vi-
sum non restituunt, de necessitate hominem non
liberabunt. 37 Viduæ non miserebuntur, neque or-
phanis benefacient. 38 Lapidibus de monte similes
sunt dii illorum, lignei, et lapidei, et aurei, et ar-
gentei. Qui autem colunt ea, confundentur. 39 Quo-
modo ergo æstimandum est, aut dicendum, illos
esse deos?

stulte ac turpiter coluntur

40 Adhuc enim ipsis Chaldæis non honorantibus
ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, of-
ferunt illud ad Bel, postulantes ab eo loqui: 41 quasi
possint sentire qui non habent motum, et ipsi cum
intellexerint, relinquent ea: sensum enim non ha-
bent ipsi dii illorum. 42 Mulieres autem circum-
datæ funibus in viis sedent, succendentes ossa oli-
varum. 43 Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab
aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ
exprobrat quod ea non sit digna habita, sicut ipsa,
neque funis eius diruptus sit. 44 Omnia autem
quæ illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum,
aut dicendum est, illos esse deos?

opera manuum hominum sunt

45 A fabris autem, et ab aurificibus facta sunt.
Nihil aliud erunt, nisi id quod volunt esse sacer-
dotes. 46 Artifices etiam ipsi, qui ea faciunt, non
sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea,

quæ fabricata sunt ab ipsis, esse dii? 47 Reliquerunt autem falsa, et opprobrium postea futuris.
48 Nam cum supervenerit illis prœlium, et mala;
cogitant sacerdotes apud se, ubi se abscondant cum
illis. 49 Quomodo ergo sentiri debeant quoniam
dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de
malis se eripiunt? 50 Nam cum sint lignea, inaurata, et inargentata, scietur postea quia falsa sunt
ab universis gentibus, et regibus: quæ manifesta
sunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum Dei opus cum illis. 51 Unde ergo
notum est, quia non sunt dii, sed opera manuum
hominum, et nullum Dei opus in ipsis est?

nihil agere possunt,

52 Regem regioni non suscitant, neque pluviam
hominibus dabunt. 53 Iudicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab iniuria: quia
nihil possunt, sicut corniculæ inter medium cæli,
et terræ. 54 Etenim cum inciderit ignis in domum
deorum ligneorum, argenteorum, et aureorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient, et liberabuntur:
ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. 55 Regi
autem, et bello non resistent. Quomodo ergo æstimandum est, aut recipiendum quia dii sunt?

sibi et hominibus inutiles exsistunt

56 Non a furibus, neque a latronibus se liberabunt dii lignei, et lapidei, et inaurati et inargentati, quibus hi, qui fortiores sunt, 57 aurum, et
argentum, et vestimentum, quo operti sunt, auferent illis, et abibunt, nec sibi auxilium ferent.
58 Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam: aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud: vel ostium in domo,
quod custodit quæ in ipsa sunt, quam falsi dii.
59 Sol quidem, et luna, ac sidera cum sint splendida, et emissa ad utilitates, obaudiunt. 60 Similiter et fulgur cum apparuerit, perspicuum est: id
ipsum autem et spiritus in omni regione spirat.
61 Et nubes, quibus cum imperatum fuerit a Deo
perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis. 62 Ignis etiam missus desuper ut
consumat montes, et silvas, facit quod præceptum
est ei. Hæc autem neque speciebus, neque virtu-

tibus uni eorum similia sunt. 63 Unde neque ex-
istimandum est, neque dicendum, illos esse deos,
quando non possunt neque iudicium iudicare, ne-
que quidquam facere hominibus. 64 Scientes ita-
que quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos.

bestiis miserabiliores apparent

65 Neque enim regibus maledicent, neque bene-
dicent. 66 Signa etiam in cælo gentibus non osten-
dunt, neque ut sol lucebunt, neque illuminabunt
ut luna. 67 Bestiæ meliores sunt illis, quæ pos-
sunt fugere sub tectum, ac prodesse sibi. 68 Nullo
itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii:
propter quod ne timeatis eos.

opprobrium in regione erunt

69 Nam sicut in cucumerario formido nihil cu-
stodit: ita sunt dii illorum lignei, et argentei, et
inaurati. 70 Eodem modo et in horto spina alba,
supra quam omnis avis sedet. Similiter et mortuo
proiecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei,
et inaurati, et inargentati: 71 A purpura quoque
et murice, quæ supra illos tineant, scietis itaque
quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comedun-
tur, et erunt opprobrium in regione. 72 Melior est
homo iustus, qui non habet simulacra: nam erit
longe ab opprobriis.

Index